

Raad voor Rechtsbijstand

Handboek Toevoegen

UITGAVE APRIL 2007

INHOUD HANDBOEK TOEVOEGEN

01

- 01-03 [Voorwoord](#)
- 01-04 [Leeswijzer](#)

02 INLEIDING

- 02-01 [Inleiding](#)
- 02-02 [De belangrijkste bronnen van recht](#)
- 02-03 [Algemeen deel](#)

03 **WET OP DE RECHTSBIJSTAND**

(artikelsgewijze nummering onderdelen met aantekeningen)

- 03-01 [Hoofdstuk 1 **Begripsbepalingen**](#)
- 03-02 [Hoofdstuk 2 **De Raad voor Rechtsbijstand**](#)
  - [Afdeling 1 Samenstelling van de raad](#)
  - 03-07 [Afdeling 2 Taak en werkwijze van de raad](#)
- 03-12 [Hoofdstuk 3 **De verlening van rechtsbijstand**](#)
  - [Afdeling 1 Algemeen](#)
  - 03-14 [Afdeling 2 De inschrijving van advocaten door de raad](#)
  - 03-18 [Afdeling 3 De stichting rechtsbijstand](#)
- 03-23a [Hoofdstuk 3A **Rechtsbijstand binnen Europese Unie**](#)
  - [Afdeling 1 Rechtzoekenden die wonen in andere lidstaat](#)
  - 03-23i [Afdeling 2 Rechtzoekenden die wonen in Nederland](#)
  - 03-23k [Afdeling 3 Afstemming andere regelgeving](#)
- 03-24 [Hoofdstuk 4 **De toevoeging**](#)

- 03-34 [Hoofdstuk 5 Financiële bepalingen](#)
[Afdeling 1 Normen financiële draagkracht rechtzoekende](#)
- 03-37 [Afdeling 2 Kosten verlening rechtsbijstand](#)
- 03-42 [Afdeling 3 Subsidieverstrekking](#)
- 03-43 [Hoofdstuk 6 Rechtsbijstand in strafzaken](#)

04 [BESLUIT DRAAGKRACHTCRITERIA RECHTSBIJSTAND](#)
(artikelsgewijze nummering onderdelen met aantekeningen)

- 04-01 [Toepasselijke normen](#)
- 04-10 [Hoofdstuk 3 Vrijstelling en vermindering eigen bijdrage](#)

05 **BIJLAGEN**

- 05-01 [Beleidsregel Mediation](#)
(integrale tekst met aantekeningen)
- 05-02 [Leidraad Mediation](#)
- 05-03 [Wet op de rechtsbijstand](#)
(integrale tekst)
- 05-04 [Besluit draagkrachtcriteria rechtsbijstand](#) *(integrale tekst)*
- 05-05 [Besluit rechtsbijstand- en toevoegcriteria](#) *(integrale tekst)*
- 05-06 [Inkomen, vermogen en eigen bijdrage per 1 januari 2007](#)
- 05-07 [Beleidsregel subsidiëring MHO in letselschadezaken \(mho\)](#)
(integrale tekst)
- 05-08 [Situaties waarin last tot toevoeging raadsman wordt afgegeven](#)

- 06**
- 06-01 Trefwoorden

VOORWOORD

De Wet op de rechtsbijstand is sinds zijn invoering op 1 januari 1994 een aantal malen gewijzigd. Het gebeurde in 2004 met de invoering van de zogeheten Veegwet en in 2006 met de inwerkingtreding van VIValt.

Een nieuwe wijziging zit er aan te komen met de stelselherziening waarvan de invoering in de loop van 2007 wordt verwacht. Vooruitlopend op de invoering van de stelselherziening, die gedeeltelijk al is geëffectueerd, is het voorstel van wet opgenomen in dit Handboek. De teksten met betrekking tot de Stichtingen Rechtsbijstand zijn daarom weggelaten.

De uitvoering van de Wet op de rechtsbijstand is opgedragen aan een vijftal raden voor rechtsbijstand.

De raden zijn onder meer belast met de beoordeling van aanvragen om rechtsbijstand en de verlening van toevoegingen. Met ingang van 1 april 2006 is daar nog een taak bijgekomen, namelijk de afgifte van inkomensverklaringen.

In het kader van deze taak is door de raden gezamenlijk dit *Handboek Toevoegen* vastgesteld.

U vindt in dit handboek de belangrijkste wettelijke bepalingen aan de hand waarvan de aanvragen om rechtsbijstand worden beoordeeld alsmede de door de raden vastgestelde beleidsregels. Deze beleidsregels betreffen met name bepalingen waarvan de nadere invulling aan de raden is overgelaten, maar ook bepalingen die kunnen leiden tot interpretatieverschillen.

Met de verspreiding van het handboek willen de raden de gebruikers van de gesubsidieerde rechtsbijstand inzicht bieden in het beoordelingsproces, in de beleidsregels die daarbij worden gehanteerd en niet in de laatste plaats een

praktische handleiding bieden voor het indienen van toevoegingsaanvragen.

De versie die nu voor u ligt, is de zesde editie van het *Handboek Toevoegen*. De eerdere uitgaven dateren van januari 1994, augustus 1995, augustus 1999, januari 2002 en mei 2004.

Het handboek is ook te raadplegen via de landelijke internetsite van de raden voor rechtsbijstand op het adres www.rvr.org.

Overigens worden belangrijke wijzigingen in beleidsregels door de raden in eerste instantie bekendgemaakt in de nieuwsbrieven die periodiek verspreid worden onder de rechtsbijstandverleners. Om op de hoogte te blijven van actuele regelgeving is het raadzaam om deze publicaties te volgen.

Verder heeft deze nieuwe editie van het *Handboek Toevoegen* een zodanige structuur gekregen dat nieuwe regels en aantekeningen die voor de praktijk van belang zijn, eenvoudig in het systeem kunnen worden toegevoegd.

LEESWIJZER

Deze zesde editie van het *Handboek Toevoegen* is opgebouwd aan de hand van de structuur van de Wet op de rechtsbijstand en het Besluit draagkrachtcriteria rechtsbijstand.

Hoofdstructuur

De hoofdstructuur van het handboek ziet er als volgt uit:

- 01 *Voorwerk*
- 02 *Inleiding*
- 03 *Handboek Toevoegen: Wet op de rechtsbijstand*
- 04 *Handboek Toevoegen: Besluit draagkrachtcriteria rechtsbijstand*
- 05 *Bijlagen*

Structuur op artikelen

Vervolgens is het systeem in de nummering van de pagina's voor de onderdelen 03 en 04 artikelsgewijze uitgewerkt. Met andere woorden op blad 03-01 vindt u artikel 1 van de Wet op de rechtsbijstand, op blad 03-02 artikel 2 enzovoort. Steeds wordt de wetstekst waar nodig gevolgd door een of meer aantekeningen ter verduidelijking.

Hetzelfde geldt voor de structuur van het Besluit draagkrachtcriteria rechtsbijstand in onderdeel 04.

Integrale tekst

Wie de integrale tekst van wet en besluit wil raadplegen adviseren we Bijlage 3, resp. Bijlage 4 te gebruiken.

Bijlagen

In de nummering van de bijlagen vindt u het nummer van de bijlage in het systeem van de paginering opgenomen. Zo bevat onderdeel 05-06 de tekst van Bijlage 6.

Strafzaken

Gekozen is voor het systeem waarbij relevante noodzakelijke informatie over strafzaken steeds als aantekening bij het betreffende artikel is opgenomen. Hierbij wordt het woord 'strafzaken' steeds in de kop vermeld. Bovendien is bij het betreffende aantekeningnummer het symbooltje ● opgenomen.

Inhoudsopgave en register

In de inhoudsopgave van het handboek vindt u als onderverdeling de relevante hoofdstukken en afdelingen in wet en besluit.

Om het zoeken op bepaalde thema's te vergemakkelijken vindt u in onderdeel 01-05 een register dat doorverwijst naar de betreffende artikelen en bijlagen.

Nieuwe versies

Bij het paginacijfer vindt u steeds een code voor de versie. In eerste instantie dragen alle pagina's het versienummer 07-04, ofwel de maand april van het jaar 2007.

Als er na verloop van tijd belangrijke wijzigingen, aanvullingen of nieuwe aantekeningen verschijnen, zullen we u vragen bepaalde pagina's te verwijderen en door een nieuwe versie te vervangen.

INLEIDING: DE ORGANISATIE VAN DE DOOR DE OVERHEID GESUBSIDIEERDE RECHTSBIJSTAND

De aanspraak op rechtsbijstand is als grondrecht in de Grondwet en het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens opgenomen.

Artikel 18 van de Grondwet luidt als volgt:

1. *Ieder kan zich in rechte en in administratief beroep doen bijstaan.*
2. *De wet stelt regels omtrent het verlenen van rechtsbijstand aan minder draagkrachtigen.*

De wetgever heeft die regels neergelegd in de Wet op de rechtsbijstand.

Raad voor rechtsbijstand

De overheid heeft de uitvoering van de Wet op de rechtsbijstand opgedragen aan de raden voor rechtsbijstand. Deze bestuursorganen hebben publiekrechtelijke taken en bezitten rechtspersoonlijkheid uit hoofde van de Wrb. In elke hoofdplaats van het ressort van een gerechtshof is een raad voor rechtsbijstand gevestigd.

De bestuurlijke organisatie wordt gevormd door een raad van ten hoogste negen leden, die door de minister worden benoemd.

De raad is belast met de organisatie van de verlening van rechtsbijstand in het ressort en met het toezicht op de uitvoering daarvan. Daarbij draagt de raad zorg voor een doelmatige besteding van de middelen en voor een zo evenwichtig mogelijke spreiding van de verlening van de rechtsbijstand aan minder draagkrachtigen.

De raad legt zijn beleidsvoornemens vast in een jaarplan dat de goedkeuring van de minister van Justitie behoeft.

De taken van de raad

- zorgdragen voor een zo evenwichtig mogelijke spreiding van het aanbod van de verlening van rechtsbijstand in het ressort alsmede voor een zo doelmatig mogelijke besteding van de hem ter beschikking staande middelen;
- zorgdragen voor de organisatie van alsmede de uitvoering van de mediation alsmede het gebruik van mediation bevorderen
- nemen van besluiten op aanvragen om rechtsbijstand en die om verlening van toevoegingen
- vaststellen en uitbetalen van vergoedingen aan rechtsbijstandverleners
- controle uitoefenen op de werkzaamheden van de rechtsbijstandverleners
- afgeven van inkomensverklaringen
- vergoeden van de kosten als bedoeld in hoofdstuk IIIa Wrb, die door een rechtzoekende met een grensoverschrijdend geschil gemaakt zijn
- coördineren van de uitvoering van de Wet schuldsanering natuurlijke personen
- coördineren van het kwaliteitsregister tolken/vertalers.

Adressen raden voor rechtsbijstand

Raad voor Rechtsbijstand Amsterdam

Naritaweg 227, 1043 CB Amsterdam
Postbus 58132, 1040 HC Amsterdam
(020) 580 59 99

Raad voor Rechtsbijstand Arnhem

Koningstraat 29, 6811 DG Arnhem
Postbus 900, 6800 AX Arnhem
(026) 352 72 00

Raad voor Rechtsbijstand 's-Gravenhage

Laan van Meerdervoort 51, 2517 AE Den Haag
Postbus 450, 2501 CL Den Haag
(070) 370 14 14

Raad voor Rechtsbijstand 's-Hertogenbosch

Eerste Straatje van Best 10-12, 5211 SK 's-Hertogenbosch
Postbus 70503, 5201 CD 's-Hertogenbosch
(073) 681 41 00

Raad voor Rechtsbijstand Leeuwarden

St. Jacobsstraat 24, 8911 HV Leeuwarden
Postbus 211, 8901 BA Leeuwarden
(058) 233 62 33

Website raden voor rechtsbijstand

www.rvr.org

INLEIDING: DE BELANGRIJKSTE BRONNEN VAN RECHT

De belangrijkste bronnen van recht zijn

- **Grondwet (Gw)**
- **Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM)**
- **Algemene wet bestuursrecht (Awb)**
- **Wet op de rechtsbijstand (Wrb)**

Op grond van de laatstgenoemde wet zijn in een viertal Algemene Maatregelen van Bestuur nadere regels gesteld, te weten:

- **Besluit rechtsbijstand- en toevoegcriteria (Brt)**
- **Besluit draagkrachtcriteria rechtsbijstand (Bdr)**
- **Besluit vergoedingen rechtsbijstand 1994 (Bvr 1994)**
- **Besluit vergoedingen rechtsbijstand 2000 (Bvr)**

Tenslotte kan de raad zelf ook algemeen verbindende voorschriften en beleidsregels vaststellen. Daarbij kan gedacht worden aan wettelijke bepalingen waarvan de nadere invulling bewust door de wetgever aan de raad is overgelaten zoals piketregelingen en klachtregelingen, maar ook aan bepalingen die kunnen leiden tot interpretatieverschillen.

Deze nadere beleidsregels zijn onder andere opgenomen in twee handboeken:

- **Handboek Toevoegen**
- **Handboek Vergoedingen 2000**

Daarnaast publiceren de raden hun beleid in nieuwsbrieven en op de website.

Algemene wet bestuursrecht (Awb)

De Awb stelt onder meer regels met betrekking tot de voorbereiding en inrichting van beschikkingen, de verlening

van subsidies, beslistermijnen en de procedures van bezwaar en beroep.

INLEIDING: ALGEMEEN DEEL

De toevoegingsaanvraag

De Wrb stelt eisen waaraan de toevoegingsaanvraag moet voldoen. Deze eisen zijn neergelegd in artikel 24 (zie 03-24, aantekening 1 tot en met 6).

De beschikking

Een door de raad genomen beslissing op een aanvraag om gesubsidieerde rechtsbijstand als bedoeld in de Wrb of op een aanvraag om een vergoeding is een beschikking in de zin van de Awb (artikel 1:3).

De toevoeging

Met het indienen van een aanvraag vraagt een belanghebbende aan de raad om een beslissing te nemen op zijn aanvraag om gesubsidieerde rechtsbijstand. Hierbij is de rechtzoekende belanghebbende. De rechtsbijstandverlener dient de aanvraag als gemachtigde in. Verdere correspondentie in de zaak zal in de regel verlopen via de rechtsbijstandverlener. Een positieve beslissing op de aanvraag leidt tot een zogenaamde toevoeging. Voor de wijze waarop een aanvraag moet worden ingediend en aan welke voorwaarden daarbij moet worden voldaan wordt verwezen naar artikel 24 Wrb (zie 03-24) en de inschrijvingsvoorwaarden.

De vergoeding

Na beëindiging van de rechtsbijstandverlening kan de rechtsbijstandverlener de vaststelling van de vergoeding aanvragen. De aanvraag moet worden ingediend op een daartoe vastgesteld formulier (artikel 37 Wrb, zie 03-37). Op de achterkant van het declaratie-exemplaar van de toevoeging is dit formulier opgenomen. Voor de wijze waarop het formulier moet worden ingevuld en welke stukken moeten worden bijgevoegd wordt verwezen naar het Besluit vergoedingen rechtsbijstand 2000 (Bvr) en het Handboek Vergoedingen.

Bij het indienen van een aanvraag om een vergoeding wordt de rechtsbijstandverlener als belanghebbende gezien.

Beslistermijnen

Op grond van artikel 4:13 Awb dient de raad binnen acht weken na ontvangst van de toevoegingsaanvraag te beslissen.

Indien nadere informatie noodzakelijk is wordt de termijn opgeschort tot het moment waarop de informatie is ontvangen (artikel 4:15 Awb).

Bezwaar, beroep en hoger beroep

Bezwaar

Een belanghebbende kan op grond van de Awb tegen een besluit van de raad, binnen zes weken na bekendmaking daarvan, een bezwaarschrift indienen bij de raad.

In het geval bezwaar wordt gemaakt tegen een beschikking op een aanvraag om een toevoeging zal in het algemeen slechts de rechtzoekende als belanghebbende worden aangemerkt en gehoord. De rechtsbijstandverlener die in een dergelijk geval voor zichzelf en niet uitdrukkelijk als gemachtigde van de rechtzoekende bezwaar maakt zal niet ontvankelijk worden verklaard. Indien het bezwaar de beslissing op een

declaratieverzoek betreft is uitsluitend de rechtsbijstandverlener belanghebbende. Met ingang van 1 april 2006 is, afgezien van toevoegingen die zijn afgegeven ter zake strafzaken en vreemdelingenzaken (behalve indien de kosten van rechtsbijstand verhaald kunnen worden op een derde), elke toevoeging op grond van artikel 34g Wrb onderhevig aan een resultaatsbeoordeling. Gelet op de uitspraak van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State van 4 november 1997, JSV 1998/16, moet geconcludeerd worden dat de rechtsbijstandverlener bij de beslissing aangaande de resultaatsbeoordeling, als belanghebbende naast de rechtzoekende moet worden aangemerkt. In een eventuele bezwaarprocedure tegen een dergelijke beslissing zal de rechtsbijstandverlener dan ook in de gelegenheid worden gesteld zijn zienswijze kenbaar te maken.

Bij de beslissing op het verzoek om peiljaarverlegging is uitsluitend de rechtzoekende belanghebbende omdat deze beslissing ziet op de afgifte van de toevoeging.

In het geval bezwaar wordt gemaakt betreffende de inschrijving van een rechtsbijstandverlener wordt de rechtsbijstandverlener als belanghebbende aangemerkt en gehoord.

Ter zake van de vergoeding van de kosten van de bestuurlijke voorprocedure zijn door de raden regels gesteld.

Beroep

De belanghebbende kan tegen de beslissing op een bezwaarschrift binnen zes weken beroep instellen bij de sector bestuursrecht van de rechtbank. Op grond van artikel 46 Wrb is bevoegd de rechtbank binnen het rechtsgebied waarvan de raad is gevestigd. Dit artikel bevat ook bepalingen ten aanzien van het griffierecht dat voor het instellen van beroep bij de rechtbank verschuldigd is.

Hoger beroep

Tegen de uitspraak in beroep staat binnen zes weken hoger beroep open bij de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State. Hieraan zijn ook griffierechten verbonden.

Wet op de rechtsbijstand

HOOFDSTUK I BEGRIPSBEPALINGEN

Artikel 1 Wrb

1. In deze wet en de daarop berustende bepalingen wordt verstaan onder:
  - a. *Onze Minister*: Onze Minister van Justitie;
  - b. *raad*: de raad voor rechtsbijstand, bedoeld in Hoofdstuk II;
  - c. *bureau*: het onder de raad ressorterende bureau rechtsbijstandvoorziening;
  - d. *stichting*: de door de raad gesubsidieerde stichting rechtsbijstand;
  - e. *rechtsbijstand*: rechtskundige bijstand aan een rechtzoekende ter zake van een rechtsbelang dat hem rechtstreeks en individueel aangaat, voor zover in deze wet en de daarop berustende bepalingen geregeld;
  - f. *rechtzoekende*: degene die op grond van onvoldoende financiële draagkracht aanspraak kan maken op rechtsbijstand, voor zover in deze wet en de daarop berustende bepalingen geregeld, alsmede degene die met het oog op de toepassing van artikel 51a van het Wetboek van Strafvordering als benadeelde partij zijn schade wil vorderen dan wel zijn schade wil vorderen als slachtoffer van een misdrijf tegen de zeden of een geweldsmisdrijf;
  - g. *jaarplan*: het door de raad op te stellen jaarplan, bedoeld in artikel 7, tweede lid;
  - h. *rechtsbijstandverlener*: de advocaat, de medewerker van de stichting, bedoeld in artikel 22,

eerste lid, en de personen, bedoeld in artikel 13, eerste lid onder c;

i. *toevoeging*: de toevoeging van een rechtsbijstandverlener, bedoeld in artikel 24, eerste lid;

j. *peiljaar*: het tweede kalenderjaar dat voorafgaat aan het kalenderjaar waarin de aanvraag om een toevoeging wordt gedaan;

k. *bijstandsnorm*: de norm voor gehuwden, genoemd in artikel 21, onderdeel c, van de Wet werk en bijstand, verminderd met het overeenkomstig artikel 19, derde lid, van die wet vastgestelde bedrag van de vakantietoeslag;

l. *inkomen*: het inkomen, zoals berekend ingevolge de artikelen 34a tot en met 34e;

m. *verzamelinkomen*: het inkomen, bedoeld in artikel 2.18 van de Wet inkomstenbelasting 2001;

n. *belastbaar loon*: het belastbaar loon, bedoeld in artikel 9 van de Wet op de loonbelasting 1964;

o. *vermogen*: het gemiddelde van de rendementsgrondslagen, bedoeld in artikel 5.2 van de Wet inkomstenbelasting 2001;

p. *heffingvrij vermogen*: het heffingvrij vermogen, bedoeld in de artikelen 5.5 en 5.6 van de Wet inkomstenbelasting 2001;

q. *inspecteur*: de inspecteur, bedoeld in artikel 2, derde lid, onder b, van de Algemene wet inzake rijksbelastingen.

2. In deze wet en de daarop berustende bepalingen worden onder advocaten mede verstaan procureurs.
3. In deze wet en de daarop berustende bepalingen worden onder advocaten mede verstaan de personen, bedoeld in artikel 16h van de Advocatenwet.

Aantekening 1:

Art. 1 Wrb Het nieuwe inkomens- en vermogensbegrip

Op basis van het verzamelinkomen wordt getoetst of een rechtzoekende aanspraak heeft op een toevoeging en zo ja, wat dan de hoogte is van de eigen bijdrage. Het verzamelinkomen is het totaal van het inkomen uit werk en woning (box 1), uit aanmerkelijk belang (box 2) en uit vermogen (box 3). Indien iemand geen aangifte hoeft te doen, wordt uitgegaan van het belastbaar loon. Op het van de belastingdienst verkregen inkomen worden door de raad geen correcties meer toegepast en de gewijzigde wet kent verder overigens ook geen individuele hardheidsclausule meer.

Indien een aanvrager niet onderworpen is aan de Nederlandse belastingwetgeving bijv. buitenlanders die een in Nederland gelegen rechtsprobleem hebben, dan wordt door de raad een financiële berekening uitgevoerd die het verzamelinkomen zo goed mogelijk benadert. Deze categorie rechtzoekenden levert hiervoor zelf een inkomensformulier aan, voorzien van de nodige bewijsstukken.

Het verzamelinkomen is het inkomen bedoeld in artikel 2.18 van de Wet inkomstenbelasting 2001.

Het artikel luidt:

Verzamelinkomen is het gezamenlijke bedrag van:

- a. het inkomen uit werk en woning;*
- b. het inkomen uit aanmerkelijk belang en*
- c. het belastbare inkomen uit sparen en beleggen, verminderd met daarin begrepen te conserveren inkomen*

Ten aanzien van het vermogen wordt aansluiting gezocht bij de gemiddelde rendementsgrondslag, het fiscale vermogensbegrip uit de Wet inkomstenbelasting. Indien dit vermogen c.q. de grondslag meer bedraagt dan het heffingvrije vermogen, bestaat geen aanspraak op gesubsidieerde rechtsbijstand. Indien de aanvrager

minderjarige kinderen heeft, wordt het heffingvrije vermogen verhoogd met een kindertoeslag. Ook voor personen van 65 en ouder geldt onder voorwaarden een hoger heffingvrij vermogen.

De eigen woning als vermogensbestanddeel in box 1 blijft buiten beschouwing omdat deze geen onderdeel uitmaakt van de gemiddelde rendementsgrondslag. Overigens kan de kapitaalverzekering voor de eigen woning in sommige gevallen wel als vermogen worden aangemerkt. Ook hier geldt dat door de raad geen correcties worden uitgevoerd op de van de belastingdienst verkregen gegevens.

Aantekening 2:

Art. 1 Wrb De inkomensverklaring

Met de introductie van het fiscale inkomensbegrip vervalt de verklaring omtrent inkomen en vermogen. Om ervoor zorg te dragen dat de hoogte van het vast recht alsmede de tarieven voor bepaalde handelingen van de notaris kunnen worden afgestemd op de draagkrachtberekening overeenkomstig de Wet op de rechtsbijstand, wordt voorgesteld om in plaats van de burgemeester de raad een inkomensverklaring te laten afgeven. De raad is immers bekend met de wijze waarop de draagkracht kan worden berekend.

Opdat duidelijk is dat het bureau, als onderdeel van de raad, ook een taak heeft in het kader van de regelgeving waarbij een nauwe samenhang is met de op de Wet op de rechtsbijstand neergelegde draagkrachtberekeningen, is dit in artikel 7 expliciet neergelegd. Daarbij is expliciet aangegeven dat deze taak moet zijn neergelegd in een wettelijk voorschrift.

Wetgeving na stelselherziening (Wetsvoorstel 30 436)

Artikel 1, eerste lid, wordt als volgt gewijzigd:

1. *Onderdeel d komt te luiden:
d. voorziening: een door de raad ingerichte voorziening als bedoeld in artikel 7, tweede lid, of 8, tweede lid;*
2. *Onderdeel f komt te luiden:
f. rechtzoekende: degene die op grond van onvoldoende financiële draagkracht aanspraak kan maken op rechtsbijstand of mediation, voorzover in deze wet en de daarop berustende bepalingen geregeld, alsmede degene die zijn schade wil vorderen als slachtoffer van een misdrijf tegen de zeden of een geweldsmisdrijf;*
- 2a. *In onderdeel g wordt “artikel 7, tweede lid”, vervangen door: artikel 7a, derde lid.*
3. *Onderdeel h komt te luiden:
h. rechtsbijstandverlener: de advocaat, de medewerker van de voorziening voorzover belast met de verlening van rechtsbijstand en de personen, bedoeld in artikel 13, eerste lid, onder c;*
- 3a. *onderdeel i komt te luiden:
i. toevoeging: de toevoeging ten behoeve van rechtsbijstand als bedoeld in artikel 24, eerste lid, of mediation als bedoeld in 33a.*
4. *Na onderdeel q worden onder vervanging van de punt aan het slot van dat onderdeel door een puntkomma, drie nieuwe onderdelen toegevoegd, luidende:
r. rechtshulp: het verlenen van rechtsbijstand bestaande uit het geven van eenvoudige juridische adviezen waarbij geen sprake is van vertegenwoordiging van de rechtzoekende, alsmede het met het oog op het verlenen van deze rechtsbijstand verstrekken van informatie, analyseren en verduidelijken van een probleem en het verwijzen naar terzake doende instanties en rechtsbijstandverleners;*

s. conflictbemiddeling: het bemiddelen in een geschil waarbij een neutrale bemiddelingsdeskundige de onderhandelingen tussen de rechtzoekende en zijn wederpartij begeleidt teneinde vanuit hun werkelijke belangen tot gezamenlijk gedragen en voor ieder van hen optimale resultaten te komen;
t. conflictbemiddelaar: de conflictbemiddelaar als bedoeld in artikel 33a.

HOOFDSTUK II DE RAAD VOOR RECHTSBIJSTAND

Afdeling 1 Samenstelling van de raad

Artikel 2 Wrb

1. Er is in elke hoofdplaats van het ressort van een gerechtshof een raad gevestigd.
2. De raad heeft rechtspersoonlijkheid.
3. Onder de raad ressorteert een bureau rechtsbijstandvoorziening.
4. De raad subsidieert binnen zijn ressort een of meer stichtingen rechtsbijstand.
5. Op de subsidie, die per boekjaar wordt verstrekt, is afdeling 4.2.8 van de Algemene wet bestuursrecht van toepassing.

Wetgeving na stelselherziening (Wetsvoorstel 30 436)

In artikel 2 vervallen het vierde en het vijfde lid.

Artikel 3 Wrb

1. De raad bestaat uit ten hoogste negen leden.
2. Onze Minister benoemt, schorst en ontslaat de voorzitter en de overige leden van de raad. Zij worden, de raad gehoord, benoemd uit personen die over juridische, financiële, bestuurlijke, of maatschappelijke deskundigheid of ervaring beschikken.

3. Ten hoogste de helft van de leden van de raad kunnen rechtsbijstandverleners zijn in de zin van de wet.
4. De raad wijst uit zijn midden een secretaris en een penningmeester aan.

Artikel 4 Wrb

1. De benoeming van de voorzitter en de overige leden van de raad geschiedt voor de tijd van vier jaar.
2. Aftredende leden kunnen tweemaal terstond worden herbenoemd.

Artikel 5 Wrb

1. Aan een lid wordt tussentijds ontslag verleend:
  - a. op eigen verzoek;
  - b. indien hij naar het oordeel van de raad wegens geestelijke of lichamelijke gesteldheid moet worden geacht de geschiktheid tot het bekleden van het lidmaatschap te missen;
  - c. om zwaarwegende redenen.
2. Schorsing vindt plaats wegens zwaarwegende redenen.

Artikel 6 Wrb

1. De voorzitter en de secretaris, dan wel de directeur, bedoeld in artikel 11, eerste lid, tezamen met de voorzitter of de secretaris, vertegenwoordigen de raad in en buiten rechte.
2. De redenen van de raad genieten voor hun werkzaamheden ten behoeve van de raad een door onze minister vast te stellen toelage, alsmede

vergoeding van reis- en verblijfkosten overeenkomstig de bepalingen welke te dien aanzien voor de burgerlijke rijksambtenaren gelden.

Artikel 6a Wrb

De raad stelt een bestuursreglement vast. Het reglement behoeft de goedkeuring van Onze Minister.

Afdeling 2 Taak en werkwijze van de raad

Artikel 7 Wrb

1. De raad is belast met de organisatie van de verlening van rechtsbijstand in het ressort en met het toezicht op de uitvoering daarvan. De raad draagt zorg voor een zo evenwichtig mogelijke spreiding van het aanbod van de verlening van rechtsbijstand in het ressort alsmede voor een zo doelmatig mogelijke besteding van de hem ter beschikking staande middelen.
2. De raad heeft voorts tot taak:
  - a. het nemen van besluiten op aanvragen om rechtsbijstand en die om verlening van toevoegingen;
  - b. de vaststelling en uitbetaling van vergoedingen aan rechtsbijstandverleners;
  - c. de controle op werkzaamheden van rechtsbijstandverleners voorzover deze niet elders in deze wet aan anderen is opgedragen;
  - d. de vaststelling van de draagkracht overeenkomstig de bepalingen van deze wet, voorzover dat bij wettelijk voorschrift is bepaald.

- e. het vergoeden van de in deze wet bedoelde, door de rechtzoekende met een grensoverschrijdend geschil als bedoeld in hoofdstuk IIIa gemaakte kosten.
3. De raad stelt voor elk kalenderjaar een jaarplan op. Van het jaarplan maken een activiteitenplan en een begroting deel uit. Het jaarplan geeft inzicht in de regels die ten grondslag liggen aan het werkplan van de stichting, bedoeld in artikel 23. Het jaarplan wordt van kracht zodra Onze Minister ermee heeft ingestemd.
4. Bij ministeriële regeling kunnen regels worden gesteld omtrent de inrichting van het jaarplan het beheer en de administratie en omtrent voorzieningen die getroffen zullen worden als niet tijdig met het jaarplan ingestemd kan worden.

Wetgeving na stelselherziening (Wetsvoorstel 30 436)

Artikel 7 komt te luiden:

1. *De raad heeft tot taak om:*
  - a. *zorg te dragen voor de organisatie van alsmede de verlening van rechtsbijstand;*
  - b. *zorg te dragen voor de organisatie van alsmede de uitvoering van de conflictbemiddeling alsmede het gebruik van conflictbemiddeling te bevorderen.*
2. *De raden treffen in ieder geval gezamenlijk één afzonderlijke voorziening die belast is met de verlening van rechtshulp, het bevorderen van het gebruik van conflictbemiddeling, het verwijzen naar een conflictbemiddelaar alsmede met het benaderen van de wederpartij van de rechtzoekende met het oog op conflictbemiddeling.*
3. *Met het oog op de uitvoering van de taken, bedoeld in het eerste lid, heeft de raad voorts tot taak:*
  - a. *het nemen van besluiten op aanvragen om verlening van toevoegingen;*

- b. de vaststelling en uitbetaling van vergoedingen aan rechtsbijstandverleners en conflictbemiddelaars;*
- c. de controle op werkzaamheden van rechtsbijstandverleners en conflictbemiddelaars, voorzover deze niet elders in deze wet aan anderen is opgedragen;*
- d. het sluiten van overeenkomsten met ingeschreven advocaten of met personen, bedoeld in artikel 13, eerste lid, onder c, alsmede met conflictbemiddelaars;*
- e. de vaststelling van de draagkracht overeenkomstig de bepalingen van deze wet, voorzover dat bij wettelijk voorschrift is bepaald;*
- f. het vergoeden van de in deze wet bedoelde, door de rechtzoekende met een grensoverschrijdend geschil als bedoeld in hoofdstuk IIIa gemaakte kosten.*

Na artikel 7 wordt een nieuw artikel ingevoegd, luidende:

Artikel 7a

- 1. De raden stellen gezamenlijk regels met het oog op de organisatorische en technische uitwerking van de verlening van rechtsbijstand alsmede de uitvoering van de conflictbemiddeling. De regeling behoeft de goedkeuring van Onze Minister.*
- 2. De raad draagt zorg voor een zo evenwichtig mogelijke spreiding van het aanbod van de verlening van zowel de rechtsbijstand als de conflictbemiddeling in het ressort. Hij is belast met het toezicht op de uitvoering van deze taken. De raad draagt tevens zorg voor een zo doelmatig mogelijke besteding van de hem ter beschikking staande middelen.*
- 3. De raad stelt voor elk kalenderjaar een jaarplan op dat inzicht geeft in de wijze waarop de taken zullen worden uitgevoerd. Van het jaarplan maken een activiteitenplan en een begroting deel uit. De raden geven inzicht in de regels die ten grondslag liggen aan de inrichting en werkzaamheden van een voorziening. Het jaarplan wordt van kracht zodra Onze Minister het jaarplan heeft goedgekeurd.*

4. *Bij ministeriële regeling kunnen regels worden gesteld omtrent de inrichting van het jaarplan, het beheer en de administratie en omtrent de maatregelen die getroffen zullen worden als het jaarplan niet tijdig kan worden goedgekeurd.*
5. *De raden kunnen met goedkeuring van Onze Minister één raad aanwijzen die met een taak als bedoeld in artikel 7, eerste, en derde lid, is belast. De derde volzin van het tweede lid is van overeenkomstige toepassing.*

Artikel 8 Wrb

De raad kan voor de uitvoering of voorbereiding van bepaalde werkzaamheden commissies instellen, waarvan ook anderen dan leden van de raad deel kunnen uitmaken.

Aantekening 1

Art. 8 Wrb De commissies van de raden

Op de website van de raden (www.rvr.org) zijn de verschillende door de raden ingestelde commissies en hun samenstelling te vinden.

Wetgeving na stelselherziening (Wetsvoorstel 30 436)

Artikel 8 wordt als volgt gewijzigd:

1. *Voor de tekst wordt de aanduiding «1.» geplaatst.*
2. *Er worden drie leden toegevoegd, luidende:*
  2. *Onverminderd artikel 7, tweede lid kan de raad met het oog op de uitoefening van zijn taken één of meer voorzieningen treffen.*

3. Indien een voorziening wordt getroffen voor de verlening van rechtsbijstand zonder afgifte van een toevoeging, wordt de draagkracht bepaald door het inwinnen van informatie bij de betreffende rechtzoekende. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur kunnen hieromtrent nadere regels worden gesteld.

4. Indien de verlening van rechtshulp uitsluitend bestaat uit het verstrekken van informatiemateriaal of uit een onmiddellijke verwijzing naar andere instanties dan rechtsbijstandverleners of mediators wordt geen rekening gehouden met de draagkracht van de rechtzoekende.

Na artikel 8 wordt een artikel ingevoegd:

Artikel 8a

De raden stellen een klachtenregeling voor, waarop een ieder die een klacht heeft over een gedraging van een medewerker van een voorziening een beroep kan doen. Deze klachtenregeling behoeft de goedkeuring van Onze Minister. De goedkeuring kan worden onthouden wegens strijd met het recht of het algemeen belang.

Artikel 9 Wrb

1. **De raad brengt jaarlijks verslag uit aan Onze Minister. Van het verslag maken een financieel verslag en een activiteitenverslag deel uit. Het activiteitenverslag besteedt aandacht aan de ontwikkeling van de rechtsbijstandverlening in het ressort.**
2. **Bij ministeriële regeling kunnen regels worden gesteld omtrent de inrichting van het verslag.**
3. **De raad verstrekt Onze Minister alle gewenste inlichtingen zonder dat deze tot individuele rechtzoekenden herleidbaar zijn.**
4. **Indien de raad zijn taken, bedoeld in artikel 7, eerste en tweede lid, naar het oordeel van Onze**

Minister ernstig verwaarloost, kan Onze Minister zondig voorzieningen treffen. Onze Minister doet hiervan terstond mededeling aan de Staten-Generaal.

Wetgeving na stelselherziening (Wetsvoorstel 30 436)

Artikel 9, eerste lid komt te luiden:

- 1. De raad brengt jaarlijks verslag uit aan Onze Minister. Van het verslag maken een financieel verslag en een activiteitenverslag deel uit. Het activiteitenverslag besteedt aandacht aan de ontwikkeling van de rechtsbijstandverlening alsmede aan de ontwikkeling van andere taken die door de raad worden uitgeoefend. De raden kunnen één raad aanwijzen die aandacht besteedt aan de ontwikkeling van de rechtshulp.*
- 2. In het vierde lid wordt "artikel 7, eerste en tweede lid" vervangen door: artikel 7, eerste en derde lid.*

Artikel 10 Wrb

Artikel vervallen per 01-04-2006.

Artikel 11 Wrb

- 1. De directeur, de plaatsvervangend directeur en de overige personeelsleden van het onder de raad ressorterende bureau, worden in dienst genomen op arbeidsovereenkomst naar burgerlijk recht. De bepalingen van titel 10 van Boek 7 van het Burgerlijk Wetboek alsmede artikel 6 van het Buitengewoon Besluit Arbeidsverhoudingen 1945 zijn op de overeenkomst van toepassing.**

- 2. Onze Minister kan regels stellen omtrent de inrichting, werkwijze en personeelsformatie van het bureau.**

HOOFDSTUK III

DE VERLENING VAN RECHTSBIJSTAND

Afdeling 1 Algemeen

Artikel 12 Wrb

1. **Rechtsbijstand wordt uitsluitend verleend ter zake van in de Nederlandse rechts sfeer liggende rechtsbelangen aan natuurlijke en rechtspersonen wier financiële draagkracht de in artikel 34 genoemde bedragen niet overschrijdt.**
2. **Rechtsbijstand wordt niet verleend indien:**
  - a. **de daartoe strekkende aanvraag kennelijk van elke grond is ontbloomt;**
  - b. **de aan de te verlenen rechtsbijstand verbonden kosten niet in redelijke verhouding staan tot het belang van de zaak;**
  - c. **de daartoe strekkende aanvraag betrekking heeft op een strafzaak en het op grond van de overtreden norm aannemelijk is dat een in verhouding tot het inkomen lage boete zal worden opgelegd;**
  - d. **de daartoe strekkende aanvraag wordt gedaan door een rechtspersoon die is opgericht met het doel om een gerechtelijke procedure te voeren;**
  - e. **het rechtsbelang, waarop de aanvraag betrekking heeft, de uitoefening van een zelfstandig beroep of bedrijf betreft, tenzij:**
    1. **voortzetting van het beroep of bedrijf voorzover het niet in de vorm van een rechtspersoon wordt gevoerd, afhankelijk is van het resultaat van de aangevraagde rechtsbijstand, of**
    2. **het beroep of bedrijf ten minste één jaar geleden is beëindigd, de aanvrager in eerste aanleg als verweerder bij een procedure is betrokken of**

betrokken is geweest en de kosten van rechtsbijstand niet op andere wijze kunnen worden vergoed.

f. het een rechtsbelang betreft dat wordt voorgelegd aan een bij verdrag met rechtspraak belast internationaal college of een daarmee vergelijkbaar internationaal college en het college zelf in een aanspraak op vergoeding van rechtsbijstand voorziet.

g. het een belang betreft waarvan de behartiging redelijkerwijs aan de aanvrager zelf kan worden overgelaten, zo nodig met bijstand van een andere persoon of instelling van wie onderscheidenlijk waarvan de werkzaamheden niet vallen binnen de werkingssfeer van deze wet.

- 3. Bij algemene maatregel van bestuur kunnen nadere regels worden gesteld omtrent de overeenkomstig het tweede lid in acht te nemen criteria.**

Aantekening 1

Art. 12 Wrb Uit de Nota van Toelichting bij het Brt: Beoordeling aanvragen

In artikel 12 Wrb worden inhoudelijke criteria gesteld waaraan aanvragen om rechtsbijstand moeten voldoen, wil de rechtzoekende voor rechtsbijstand in aanmerking komen. De belangrijkste criteria hebben betrekking op de gegrondheid en het belang van de zaak.

Voor de beoordeling van aanvragen tot verdergaande rechtsbijstand op basis van een toevoeging zijn in artikel 28 Wrb enkele aanvullende criteria gesteld. [...]

Ingevolge de artikelen 12 lid 3 en 28 lid 2 van de wet kunnen bij algemene maatregel van bestuur regels worden gesteld omtrent de bij de toepassing van genoemde bepalingen in acht te nemen criteria. Het Besluit rechtsbijstand- en

toevoegcriteria vult deze bevoegdheid nader in. Van de bevoegdheid is een terughoudend gebruik gemaakt. De inhoudelijke beoordeling van aanvragen om rechtsbijstand leent zich slechts in een beperkt aantal gevallen voor het stellen van praktisch toepasbare algemene regels. De omstandigheden van het geval zijn in hoge mate bepalend voor de te nemen de beslissing. [...]

De in het Besluit rechtsbijstand- en toevoegcriteria (hierna: het besluit) opgenomen criteria stellen de eisen waaraan een aanvraag minimaal moet voldoen. Indien het besluit de rechtsbijstand respectievelijk toevoeging uitsluit dienen [...] de raden de aanvraag onder alle omstandigheden af te wijzen. In de overige gevallen kunnen [...] de raden de aanvraag afhankelijk van de omstandigheden van het geval met toepassing van de wettelijke criteria toe- of afwijzen. Zo kan rechtsbijstand bij een verzoek tot wijziging van de voornaam, hoewel daarbij verplichte vertegenwoordiging door een procureur is voorgeschreven, worden geweigerd bij gebrek aan voldoende belang.

Ook kan een aanvraag worden afgewezen omdat de behandeling naar het oordeel van de raad vanwege zijn eenvoud aan de aanvrager zelf kan worden overgelaten, hoewel de aanvraag op een financieel belang betrekking heeft waarvan de hoogte de in dit besluit genomen grenzen ruimschoots overschrijdt.

De in het besluit opgenomen criteria hebben betrekking op de gegrondheid (artikel 3) en het financiële belang (artikel 4) van de zaak, de zwaarte van een strafzaak (artikel 5) en op enkele specifieke rechtsterreinen waarvoor zo nodig wel rechtsbijstand verleend kan worden, maar niet op basis van een toevoeging, vanwege de eenvoud (artikelen 6 tot en met 8).

Uit het besluit mag blijken dat de regeling niet alleen slechts minimum vereisten bevat, maar ook dat het geen uitputtende regeling van rechtsbijstand- en toevoegcriteria omvat. In het

besluit ontbreken bijvoorbeeld criteria voor zaken waarvan het belang niet op geld waardeerbaar is en voor zaken waarvan de behandeling aan de rechtzoekende zelf kan worden overgelaten. In dergelijke gevallen zal [...] de raad de aanvraag uitsluitend aan de wettelijke criteria dienen te toetsen. Er mag van worden uitgegaan dat de raden voldoende in staat zullen zijn om aan het te voeren beleid adequaat richting te geven.

Indien zij daar niettemin niet in mochten slagen, er te grote verschillen tussen de verschillende ressorten mochten ontstaan of zich problemen voordoen bij de toepassing van de thans gestelde regels kan alsnog tot een nadere respectievelijke andere invulling bij algemene maatregel van bestuur worden besloten. [...]

Aantekening 2

Art. 12 Wrb Uit de Memorie van Toelichting bij Wetsvoorstel 30 436

Artikel 12 Wrb geldt voor alle vormen van rechtsbijstand, dus ook voor de verlening van rechtshulp en de aanvraag om een lichte adviestoevoeging. Zo wordt er dus geen lichte adviestoevoeging verleend, indien de zaak een te gering financieel belang heeft.

Aantekening 3

Art. 12 Wrb: Imperatieve uitsluitingsgrond

De bepalingen omtrent de uitsluiting van rechtsbelangen hebben een imperatief karakter. Indien de wet of het besluit de verlening van rechtsbijstand uitsluit, dient de aanvraag onder alle omstandigheden te worden afgewezen, tenzij het besluit op grond van met name genoemde bijzondere omstandigheden rechtsbijstand toelaat.

Aantekening 4

Art. 12 Wrb Minimumregeling rechtsbijstand- en toevoegcriteria

Het besluit bevat een minimumregeling van de eisen waaraan een aanvraag om rechtsbijstand moet voldoen. Voor zover het besluit geen criteria bevat ten aanzien van een concreet te behandelen aanvraag, dient de aanvraag getoetst te worden aan de criteria van de artikelen 12 en 28 Wrb. Ten aanzien van een aantal rechtsbelangen zijn door de raad nadere beleidsregels vastgesteld.

Aantekening 5

Art. 12 Wrb Personele werkingsfeer: In aanmerking komen voor rechtsbijstand

Ingevolge artikel 12 lid 1 kunnen zowel natuurlijke als rechtspersonen in aanmerking komen voor rechtsbijstand. Voor natuurlijke personen geldt dat de Wrb geen nadere voorwaarden stelt ten aanzien van de persoon van de aanvrager. Bij de beoordeling van aanvragen om rechtsbijstand is niet van belang welke nationaliteit de rechtzoekende heeft.

Aantekening 6 ●

Art. 12 Wrb Strafzaken: In de Nederlandse rechtssfeer gelegen rechtsbelang

De werking van de wet is beperkt tot strafzaken die zich afspelen binnen de Nederlandse rechtssfeer. Voor strafzaken die dienen in het buitenland kan geen toevoeging worden verstrekt. Indien, in verband met aanknopingspunten met de Nederlandse rechtssfeer, de rechtsbijstand van een Nederlandse advocaat noodzakelijk is, in een strafzaak die dient in het buitenland, kan in een uitzonderlijk geval een civiele toevoeging worden afgegeven terzake van advies in die strafzaak. Hiervan zal bijvoorbeeld sprake zijn in strafzaken

met een internationaal karakter waarbij de Nederlandse rechtssfeer duidelijk betrokken is.

Van een in de Nederlandse rechtssfeer gelegen rechtsbelang is sprake indien rechtsbijstand wordt verzocht in verband met een verzoek of vordering tot overdracht van de tenuitvoerlegging van een in het buitenland gewezen strafvonnis aan Nederland.

Dergelijke verzoeken komen voor toevoeging in aanmerking zodra sprake is van een procedure bij een Nederlandse rechter.

Evenzo kan rechtsbijstand op basis van een toevoeging worden verleend indien de rechtsbijstand wordt verzocht in verband met een verzoek tot overdracht van de tenuitvoerlegging van een in Nederland gewezen strafvonnis aan een land waarmee Nederland een verdrag heeft gesloten: de Wet overdracht tenuitvoerlegging strafvonnissen (WOTS). Het verzoek tot overdracht kan rechtzoekende zelf indienen. Voor de procedure bij de Nederlandse rechter kan een toevoeging voor een WOTS-zaak worden verstrekt.

Aantekening 7

Art. 12 Wrb Rechtspersonen

Rechtspersonen kunnen ingevolge artikel 36 Wrb slechts bij hoge uitzondering in aanmerking komen voor gesubsidieerde rechtsbijstand. Ingevolge artikel 12 lid 2 sub d wordt bepaald dat rechtsbijstand niet wordt verleend indien de daartoe strekkende aanvraag wordt gedaan door een rechtspersoon die is opgericht met het doel een gerechtelijke procedure te voeren.

Voor het vaststellen van de draagkracht in het inkomen en vermogen van rechtspersonen wordt verwezen naar artikel 14 Bdr.

Aantekening 8

Art. 12 Wrb Zakelijke werkingssfeer: Individueel rechtsbelang

De wet biedt een voorziening voor de verlening van rechtsbijstand in zowel civiele en bestuursrechtelijke zaken als in strafzaken aan rechtzoekenden die zelf niet over voldoende middelen beschikken om de kosten van rechtsbijstand te dragen.

In artikel 1 lid 1 sub e Wrb wordt het begrip rechtsbijstand als volgt gedefinieerd:

Rechtskundige bijstand aan een rechtzoekende ter zake van een rechtsbelang dat hem rechtstreeks en individueel aangaat, voor zover in deze wet en de daarop rustende bepalingen is geregeld.

Op grond van deze begripsbepaling kan slechts ter zake van belangen, voor de behartiging waarvan bijstand van juridische aard noodzakelijk is, daadwerkelijk rechtsbijstand worden verleend.

Het begrip rechtsbelang is nader gedefinieerd in artikel 1 Brt: *Het belang voor de behartiging waarvan de rechtzoekende rechtsbijstand verzoekt voorzover dat belang hem rechtstreeks en individueel aangaat.*

De definitie leidt ertoe dat bij de beoordeling van aanvragen om rechtsbijstand slechts het belang van aanvrager in de beoordeling kan worden betrokken, Dat is met name aan de orde in die gevallen waarin de wet of het besluit voorziet in een belangentoets, zoals in het geval van artikel 12 lid 2 sub a Wrb (voldoende belang).

De toets aan het belangencriterium is voorts van betekenis in de gevallen waarin een aanvrager op basis van een eigen verklaring om rechtsbijstand vraagt in het belang of ten behoeve van een ander. In die gevallen zal moeten worden nagegaan of aanvrager een zelfstandig, rechtstreeks en

individueel rechtsbelang heeft bij de aanvraag om rechtsbijstand. Indien dat niet het geval is, zal de aanvraag moeten worden afgewezen.

Aantekening 9

Art. 12 Wrb Noodzaak rechtsbijstand

Op grond van artikel 12 lid 2 sub g Wrb wordt rechtsbijstand niet verleend indien het een belang betreft waarvan de behartiging redelijkerwijze aan rechtzoekende zelf kan worden overgelaten, zo nodig met bijstand van een andere persoon van wie of instelling waarvan de werkzaamheden niet vallen binnen de werkingssfeer van deze wet.

Deze uitsluitingsgrond vloeit voort uit de doelstelling van de wet. De wet strekt er immers toe een voorziening te bieden voor bijstand van juridische aard.

In een aantal gevallen zal weliswaar sprake zijn van een probleem waarvoor de rechtzoekende hulp nodig heeft, doch in het kader van deze wet zal beoordeeld moeten worden of de noodzaak bestaat juridische bijstand te verlenen.

Is juridische bijstand (nog) niet geïndiceerd dan dient de aanvraag te worden afgewezen waarbij rechtzoekende zonodig gewezen kan worden op andere meer geëigende vormen van hulpverlening, bijvoorbeeld hulpverlening van maatschappelijk werk, slachtofferhulp of een bureau sociaal raadslieden.

Bovendien kan op grond van deze bepaling de rechtsbijstand worden geweigerd indien de aanvraag in een prematuur stadium wordt ingediend. Binnen redelijke grenzen mag van de rechtzoekende verwacht worden dat deze zelf het nodig onderneemt om het probleem tot een goed einde te brengen. Het Besluit rechtsbijstand- en toevoegcriteria wijst in de artikelen 6 tot en met 8 een aantal zaken aan waarvoor, gezien de betrekkelijke eenvoud van die zaken, geen rechtsbijstand op basis van toevoeging kan worden verleend.

Aantekening 10

Art. 12 Wrb Besluit rechtsbijstand- en toevoegcriteria

In artikel 12 lid 2 Wrb wordt een aantal rechtsbelangen uitgesloten van gesubsidieerde rechtsbijstand. Op grond van lid 3 van dit artikel kunnen bij algemene maatregel van bestuur nadere regels worden gesteld. Deze algemene maatregel van bestuur is het Besluit rechtsbijstand- en toevoegcriteria (Brt).

De rechtsbelangen die van gesubsidieerde rechtsbijstand zijn uitgesloten, zullen afzonderlijk de revue passeren. Voor wat betreft het karakter van dit besluit, de verhouding met de wet en de bevoegdheid van de raad om nadere criteria te stellen, kan verwezen worden naar het algemeen gedeelte van de nota van toelichting.

Aantekening 11

Art. 12 Wrb Gegrondheid aanvraag rechtsbijstand

Op grond van artikel 12 lid 2 sub a Wrb wordt rechtsbijstand niet verleend indien de daartoe strekkende aanvraag kennelijk van elke grond is ontbloomt. Dit criterium is nader uitgewerkt in artikel 3 Brt.

Artikel 3 Brt

Rechtsbijstand wordt als zijnde van elke grond ontbloomt niet verleend indien de aanvraag betrekking heeft op een vordering of verweer:

- a. voor de instelling waarvan de wettelijke termijn is verstreken of, indien de aanwending van een rechtsmiddel wordt voorgesteld, de termijn waarbinnen deze kan worden aangewend is verstreken;
- b. waarvoor de rechtzoekende geen of een volstrekt ontoereikende grond verschaft;
- c. dat uitsluitend wordt gevoerd om uitstel van betaling of van executie te verkrijgen;

- d. waarover reeds eerder door meer dan één rechtsbijstandverlener een advies is gegeven;
- e. waarvan gezien de recente rechtspraak redelijkerwijs mag worden aangenomen dat deze geen kans van slagen maakt.
- f. dat betrekking heeft op een tweede of volgende aanvraag tot verlening van een verblijfsvergunning asiel voor bepaalde tijd in welk kader redelijkerwijs buiten twijfel is dat de nieuwe feiten of omstandigheden vóór de onherroepelijke beslissing op de eerdere aanvraag tot verlening van een verblijfsvergunning asiel voor bepaalde tijd naar voren hadden kunnen worden gebracht, tenzij redelijkerwijs kan worden aangenomen dat de bijzondere omstandigheden van het geval noodzaken tot het verlenen van rechtsbijstand.

Aantekening 12

Art. 12 Wrb Gegrondheid: Materiële en formele gegrondheid

De beoordeling van de gegrondheid van de toevoegingsaanvraag betreft niet alleen de materiële inhoud van de aanvraag zelf, maar ook formele criteria als wettelijke beroeps-, verjarings- en vervaltermijnen.

Een aanvraag om rechtsbijstand zal op materiële gronden worden afgewezen indien de aanvrager daarvoor geen of een volstrekt ontoereikende grond verschaft of de aanvraag anderszins als kansloos moet worden beschouwd.

De toetsing aan artikel 3 sub e Brt is marginaal in die zin dat de toevoeging niet zal worden verleend indien de vordering of het verweer zonder enige twijfel als onhoudbaar moet worden aangemerkt.

Een aanvraag om rechtsbijstand wordt afgewezen op formele gronden indien de termijn voor het aanwenden van een rechtsmiddel (zoals bezwaar, beroep, hoger beroep) of de

termijn voor het indienen van een vordering of verzoek is verstreken.

Aan de bepaling van artikel 3 sub a wordt geen toepassing gegeven indien de ontvankelijkheid van de vordering of het verweer zelf onderwerp van geschil vormt en aan alle overige criteria is voldaan.

Aantekening 13 ●

Art. 12 Wrb Strafzaken: Gegrondheid: Materiële en formele gegrondheid

De beoordeling van de gegrondheid van de aanvraag betreft niet alleen de materiele inhoud van de aanvraag zelf, maar ook formele criteria zoals wettelijke beroeps-, verjarings- en vervaltermijnen.

Een aanvraag om rechtsbijstand zal op materiele gronden worden afgewezen indien de aanvrager daarvoor geen of een volstrekt ontoereikende grond verschafft of het verzoek anderszins als kansloos moet worden beschouwd, bijvoorbeeld omdat daarvoor geen steun te vinden is in het recht.

Dit criterium, de materiele gegrondheid zal in strafzaken nauwelijks worden toegepast. In die gevallen waarin bijvoorbeeld sprake is van een concrete verdenking van een misdrijf zal rechtsbijstand op deze grond niet kunnen worden geweigerd. Ook indien de verdachte bekend heeft wordt een toevoeging verleend.

Een aanvraag om rechtsbijstand wordt afgewezen op formele criteria indien de termijn voor het aanwenden van een rechtsmiddel (verzet, hoger beroep, cassatie) of het indienen van een vordering of verzoek is verstreken. Dit criterium zal in strafzaken wel een rol kunnen spelen. Zo zal bijvoorbeeld een aanvraag om rechtsbijstand ter zake van een vordering tot schadevergoeding ex artikel 89 Sv moeten worden afgewezen indien de termijn voor de indiening van de vordering – binnen drie maanden na beëindiging van de zaak – is verstreken.

Aantekening 14

Art. 12 Wrb Gegrondheid: Reeds eerder geadviseerd

Artikel 3 sub d Brt ziet op die gevallen waarin voor een rechtzoekende die terzake van dezelfde vordering of hetzelfde verweer achtereenvolgens meerdere toevoegingen aanvraagt. Dergelijke aanvragen kunnen slechts worden toegestaan indien daarvoor goede gronden aanwezig zijn, hetgeen in de aanvraag zal moeten worden gemotiveerd.

Indien een toevoegingsaanvraag wordt ingediend nadat reeds twee advocaten hebben geadviseerd op basis van een toevoeging moet de aanvraag worden afgewezen. Deze bepaling betekent niet dat in alle gevallen een tweede advocaat kan worden toegevoegd om werkzaamheden ter zake van hetzelfde rechtsbelang te verrichten. De bepaling laat verder overigens onverlet de mogelijkheid dat de raad reeds in een eerder stadium een herhaalde aanvraag om een toevoeging afwijst. Daarvan kan bijvoorbeeld sprake zijn indien de eerste advocaat, nadat hij de zaak heeft bestudeerd, tot de conclusie is gekomen dat de aanvraag om rechtsbijstand volstrekt ongegrond is. Uiteraard zal de raad zich hieromtrent een zelfstandig oordeel moeten vormen.

Aantekening 15

Art. 12 Wrb Gegrondheid: Second opinion

In uitzonderlijke gevallen kan aan de aanvrager een toevoeging worden verleend voor een second opinion van een tweede raadsman. Een zodanige aanvraag zal duidelijk moeten worden gemotiveerd. De aanvraag wordt slechts toegestaan indien sprake is van zwaarwegende belangen van de rechtzoekende en juridische complexiteit van de zaak waarvoor rechtsbijstand wordt aangevraagd.

Aantekening 16

Art. 12 Wrb Uit de Nota van Toelichting bij het Brt: Gegrondheid: Tweede en volgende aanvraag asiel

Met de wijziging van artikel 3 sub f Brt wordt uitvoering gegeven aan de motie Kamp waarin werd verzocht om een vreemdeling niet meer in aanmerking te laten komen voor gratis rechtsbijstand voor het indienen van een tweede of volgende aanvraag om een verblijfsvergunning asiel, indien de rechtzoekende de feiten en omstandigheden waarop zijn herhaalde aanvraag is gebaseerd bij zijn eerste aanvraag naar voren had kunnen brengen (Kamerstukken II 1999/2000, 26 732, nr. 79). In dit geval is de verlening van de rechtsbijstand van elke grond ontbloomt. Bij brief van 5 september 2003 heeft de Nederlandse orde van advocaten gewezen op de mogelijkheid dat de bijzondere omstandigheden van het geval kunnen noodzaken tot terzijdestelling van artikel 83 van de Vreemdelingenwet 2000. Daarbij verwees de Orde naar de uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State van 15 januari 2003 (JSV 2003, 83) Bovendien merkt de Orde op dat de vraag of nieuwe feiten of omstandigheden niet in de eerste aanvraagprocedure naar voren hadden kunnen worden gebracht in concrete gevallen juist de inzet van de rechtsstrijd zal zijn. Behalve de Orde hebben ook de Vereniging Asieladvocaten en Juristen Nederland alsmede een advocaat eenzelfde bezwaar als de Orde bij brief van 2 respectievelijk 4 september 2003 kenbaar gemaakt. Naar aanleiding van de brief van de Orde is de bepaling iets aangepast. Bepaald is nu dat de verlening van rechtsbijstand niet van elke grond is ontbloomt, indien redelijkerwijs kan worden aangenomen dat de bijzondere omstandigheden van het geval noodzaken tot het verlenen van rechtsbijstand. Bovendien is verduidelijkt dat de raden voor rechtsbijstand marginaal toetsen of sprake is van nieuwe feiten. Uit het geautomatiseerde systeem van de raden kan worden opgemaakt of sprake is van een tweede of volgende aanvraag om een toevoeging. Dit hoeft niet altijd eenzelfde rechtsbelang te zijn, maar kan bijvoorbeeld ook de

toevoegingsaanvraag voor bezwaar of beroep zijn. Dit houdt in dat de raden genooddaakt zijn om onderzoek te doen naar de aard van de aanvraag. Daarbij dienen de raden te onderzoeken of redelijkerwijs buiten twijfel is dat de nieuwe feiten of omstandigheden vóór de onherroepelijke beslissing op de eerdere aanvraag tot verlening van een verblijfsvergunning asiel voor bepaalde tijd naar voren hadden kunnen worden gebracht. Gelet op de in artikel 83 van de Vreemdelingenwet 2000 neergelegde ex nunc toetsing in beroep zal daarbij ook aan de orde zijn de vraag of de nieuwe feiten of omstandigheden in beroep naar voren hadden kunnen worden gebracht. Het onderzoek door de raden wordt nauwgezet gedaan. Deze toetsing is echter niet meer dan marginaal, aangezien de raden met hun inhoudelijke toetsing niet vooruit kunnen lopen op de inhoudelijke toetsing door de bestuursrechter. In de tekst is deze marginale toetsing verduidelijkt. Gelet op de aard van de toetsing zal het in de praktijk gaan om gevallen waarin er op grond van de stukken geen twijfel kan bestaan over de vraag of de nieuwe feiten of omstandigheden in de eerdere procedure naar voren konden worden gebracht. Dat zal bijvoorbeeld het geval zijn indien de verzoeker zich bij zijn tweede of volgende aanvraag beroept op het feit dat hij voor medische klachten onder behandeling is bij een arts, terwijl uit de stukken blijkt dat hij reeds ten tijde van de eerdere procedure voor die klachten bij die arts onder behandeling was. In dergelijke gevallen is het gerechtvaardigd dat voor het indienen van een tweede of volgende aanvraag geen rechtsbijstand wordt verleend. De aanvraag had immers eenvoudig kunnen worden voorkomen. Het komt evenwel voor dat de vraag of de verzoeker de nieuwe feiten of omstandigheden in een eerdere procedure naar voren kon brengen lastig te beantwoorden is. Dat zal bijvoorbeeld het geval zijn indien uit de stukken niet aanstonds kan worden opgemaakt op welk moment de verzoeker in het bezit is gekomen van een arrestatiebevel dat bijvoorbeeld kort na zijn vertrek uit zijn land van herkomst is uitgevaardigd. In dat geval zal niet redelijkerwijs buiten twijfel zijn dat de verzoeker dat arrestatiebevel in de eerdere procedure naar voren kon brengen.

Aldus wordt met het criterium redelijkerwijs buiten twijfel voorkomen dat de raden genoodzaakt zouden zijn in het geschil te treden. Eenzelfde marginale toetsing zal de raad verrichten ten aanzien van de vraag of de bijzondere omstandigheden van het geval noodzaken om in deze situatie niettemin rechtsbijstand te verlenen. Van zo een bijzondere omstandigheid zal in elk geval sprake kunnen zijn indien de verzoeker de feiten en omstandigheden buiten zijn schuld zeer laat in de beroepsprocedure heeft ingebracht, en die feiten of omstandigheden niet bij de beoordeling van het beroep zijn betrokken. Dat kan zich voordoen indien de rechter van mening is dat de goede procesorde zich daartegen verzet (artikel 83, eerste lid, Vreemdelingenwet 2000).

Aantekening 17

Art. 12 Wrb Lichte adviestoevoeging: Herhaalde asielaanvraag

Voor een vervolgaanvraag asiel kan op grond van artikel 3 sub f Brt alleen een toevoeging worden verleend indien aan de volgende voorwaarden is voldaan:

- Er zijn nieuwe feiten en omstandigheden (nova).
- Deze nieuwe feiten en omstandigheden konden niet in de eerdere asielprocedure aangevoerd worden.
- Of er is sprake van bijzondere omstandigheden die de rechtsbijstand van een advocaat noodzaken.

Advocaten en rechtsbijstandverleners van de SRA worden via het Landelijk Centraal Meldpunt (LCM) benaderd om rechtsbijstand te verlenen nadat een eerste rechtsbijstandverlener rechtsbijstand heeft verleend en tot de conclusie is gekomen dat hij geen verdere rechtsbijstand in de zaak (meer) wil verlenen. Het LCM draagt zorg voor de verwijzing voor een LAT second opinion asiel. Verwijzing vindt plaats naar rechtsbijstandverleners waarmee de raad een verwijzarrangement heeft gesloten. De distributie van de verwijzing voor een LAT second opinion asiel geschiedt via het rooster van het rechtsbijstandkantoor. Bij de LAT aanvraag

moet de verwijzing van het LCM en een brief van de eerste rechtsbijstandverlener gevoegd worden waaruit blijkt dat deze de zaak niet verder zal behandelen.

Niet voor een LAT second opinion asiel komen in aanmerking:

- zaken van uitgeprocedeerde asielzoekers;
- zaken waarin sprake is van een “derde of latere opinion”;
- reguliere vreemdelingenzaken;
- zaken waarvoor de behandeling in het AC gaande is.

Indien (bij uitzondering) meer tijd besteed moet worden aan de zaak kan verzocht worden om een mutatie van de LAT in een reguliere adviestoevoeging. Het mutatieverzoek kan alleen gehonoreerd worden indien sprake is van zwaarwegende belangen van de rechtzoekende en de juridische complexiteit van de zaak. Indien de second opinion leidt tot het instellen/doorzetten van het (hoger) beroep wordt de LAT omgezet in een reguliere toevoeging (hoger) beroep.

Aantekening 18

Art. 12 Wrb Voldoende belang

Op grond van artikel 12 lid 2 onder b Wrb wordt rechtsbijstand niet verleend indien de daaraan verbonden kosten niet in redelijke verhouding staan tot het belang van de zaak. Dit artikel is voor wat betreft het financiële belang nader uitgewerkt in artikel 4 Brt.

Artikel 4 Brt

1. Rechtsbijstand wordt, als zijnde van onvoldoende belang, behalve tijdens een spreekuur als bedoeld in artikel 19, eerste lid, onder a, van de wet, niet verleend indien het op geld waardeerbaar belang blijft beneden een bedrag van € 90,-.
2. Rechtsbijstand op basis van een toevoeging wordt, als zijnde van onvoldoende belang, niet verleend indien het op geld waardeerbaar belang blijft beneden een bedrag van € 180,-.

3. Indien de rechtsbijstand betrekking heeft op een beroep in cassatie wordt de toevoeging geweigerd indien het op geld waardeerbare belang blijft beneden een bedrag van € 360,-
4. Indien de rechtsbijstand betrekking heeft op een beroep in cassatie in een strafzaak uitsluitend betreffende een of meer overtredingen wordt jegens de verdachte de toevoeging geweigerd, indien met toepassing van artikel 9a van het Wetboek van Strafrecht geen straf of maatregel werd opgelegd of geen andere straf of maatregel werd opgelegd dan een geldboete tot een maximum - of, wanneer bij het vonnis twee of meer geldboetes zijn opgelegd, tot een gezamenlijke maximum - van € 250,-.
5. In afwijking van het vierde lid wordt in de gevallen, bedoeld in de artikelen 404, derde lid, en 427, derde lid, van het Wetboek van Strafvordering, een toevoeging verleend ongeacht de hoogte van het op geld waardeerbare belang.
6. Indien het belang bestaat uit een periodiek te betalen of te ontvangen waarde, wordt het belang gesteld op de waarde van de betaling of ontvangst, vermenigvuldigd met het aantal malen dat deze waarde moet worden betaald dan wel ontvangen in een periode van ten hoogste twee jaar.
7. In afwijking van het in de voorgaande leden bepaalde kan rechtsbijstand of een toevoeging worden verleend indien zwaarwegende belangen van de rechtzoekende dit rechtvaardigen.

Aantekening 19

Art. 12 Wrb Voldoende belang: Op geld waardeerbare belangen

Blijkens artikel 4 lid 2 Brt wordt rechtsbijstand op basis van een reguliere toevoeging niet verleend indien het op geld waardeerbare belang blijft beneden een bedrag van € 180.

Aantekening 19a

Art. 12 Wrb Lichte adviestoevoeging: Onvoldoende belang

De medewerkers van Het Juridisch Loket dienen deze zaken zoveel mogelijk zelf af te doen. Als het rechtsbelang tussen € 90 en € 180 ligt kan een lichte adviestoevoeging worden verleend indien de zaak niet binnen het spreekuur van één uur kan worden afgewikkeld.

Aantekening 20 ●

Art. 12 Wrb Strafzaken: Voldoende belang: Op geld waardeerbare belangen

Blijkens artikel 4 lid 2 wordt rechtsbijstand op basis van een toevoeging niet verleend indien het op geld waardeerbare belang blijft beneden een bedrag van € 180. Dit criterium is van toepassing op alle categorieën strafzaken, doch niet op strafzaken die in eerste aanleg dienen voor de kantonrechter. Laatstbedoelde categorie wordt afzonderlijk geregeld in artikel 5 Brt.

Het criterium zal met name van belang zijn voor de categorie zaken die met strafzaken samenhangen of daarmee zijn gelijkgesteld.

Zo zal een aanvraag om rechtsbijstand ter zake van de voeging als benadeelde partij eveneens aan dit criterium getoetst dienen te worden. Het criterium is bijvoorbeeld ook van toepassing in die gevallen waarin de teruggave van in beslag genomen goederen wordt gevraagd.

Aantekening 21

Art. 12 Wrb Voldoende belang: Beroep in cassatie

Bij beroep in cassatie geldt in alle gevallen (civiele zaken, bestuurszaken en belastingzaken) een minimumbelang van € 360,00. In civiele cassatiezaken is slechts de Raad te 's-Gravenhage bevoegd een eventuele toevoeging te verlenen. In overige cassatiezaken gelden de normale bevoegdheidsregels.

Aantekening 22 ●

Art. 12 Wrb Strafzaken: Voldoende belang: Beroep in cassatie

In het vierde lid van artikel 4 is bepaald dat een toevoeging voor het verlenen van rechtsbijstand in cassatie bij strafzaken betreffende een overtreding niet wordt verleend indien het financieel belang (de bij vonnis opgelegde boetes) lager is dan € 250,00.

Ingevolge artikel 437 tweede lid Sv moet in strafzaken op straffe van niet-ontvankelijkheid door de raadsman van de verdachte een schriftuur met middelen van cassatie worden ingediend (verplichte rechtsbijstand).

In artikel 427 aanhef en onder b Sv is een appèlgrens ingevoerd, die inhoudt dat geen beroep in cassatie openstaat voor overtredingzaken, waarin in hoger beroep geen straf is opgelegd of enkel boete(s) van in totaal niet hoger dan € 250.

Wanneer het gaat om cassatie van zaken betreffende overtreding van lagere regelgeving dan ligt dit anders, zo volgt uit artikel 4 lid 5 Brt. De artikelen 404 lid 3 Sv en 427 Sv, bepalen namelijk dat bij overtredingen van lagere regelgeving steeds beroep in cassatie openstaat. Het betreft dan overtredingen van een verordening van een provincie, een gemeente, een waterschap of een met toepassing van de Wet gemeenschappelijke regelingen ingesteld openbaar lichaam.

Daarmee wordt bewerkstelligd dat de Hoge Raad de controle op de lagere regelgeving behoudt. In die gevallen geldt de grens van €250 niet.

Aantekening 23

Art. 12 Wrb Voldoende belang: Duurverplichtingen

Ten aanzien van betalingen of ontvangsten uit duurovereenkomsten voorziet het besluit in een waardeberekening van het belang. Het belang wordt berekend over een periode van twee jaar, ongeacht de rechtsverhouding die in het geding is (bijv. huur- of arbeidsovereenkomst, een verplichting tot betaling van alimentatie). Zo vertegenwoordigt een loonvordering van €11,34 netto per maand, binnen een bestaande arbeidsverhouding een waarde van €272,16.

Aantekening 24

Art. 12 Wrb Wijziging van de voornaam

Voor de wijziging van een voornaam is de rechtbank de bevoegde instantie. Hoewel een dergelijk verzoek alleen kan worden ingediend door middel van een procureur wordt rechtsbijstand niet verleend indien de daaraan verbonden kosten niet in verhouding staan tot het belang van de zaak. Rechtsbijstand wordt uitsluitend verleend indien de rechtzoekende aantoonbare hinder ondervindt in zijn maatschappelijk functioneren.

Aantekening 25

Art. 12 Wrb Andere zwaarwegende belangen: Immaterieel belang

Het belang van de zaak kan ook immaterieel van aard zijn. Lid 7 ziet met name op dit soort belangen. Op grond van dit lid kan in die gevallen waarin er weliswaar sprake is van een te gering financieel belang, een toevoeging worden verleend

indien de rechtzoekende daarnaast een zwaarwegend immaterieel belang heeft bij de zaak. Hoewel bij immateriële belangen vaak de subjectieve belevings sfeer van de aanvrager een rol speelt, zal de raad bij de beoordeling van de vraag of het immateriële belang rechtsbijstand rechtvaardigt, objectiveren.

Als beleidsregel wordt voorts gehanteerd dat in een enkel geval een toevoeging kan worden verleend indien de uitkomst van de zaak van maatschappelijke betekenis is voor grote groepen rechtzoekenden.

Aantekening 26 ●

Art. 12 Wrb Strafzaken: Andere zwaarwegende belangen: Immaterieel belang

Lid 7 ziet met name op dit soort belangen. Op grond van dit lid kan in die gevallen waarin er weliswaar sprake is van een te gering financieel belang, een toevoeging worden verleend indien de rechtzoekende daarnaast een zwaarwegend immaterieel belang heeft bij de zaak.

Aantekening 27

Art. 12 Wrb Rechtspersonen: Doelstelling oprichting

Blijkens artikel 12 lid 2 onder d wordt de aanvraag om rechtsbijstand afgewezen indien deze is ingediend door een rechtspersoon die is opgericht met het doel een procedure te voeren. De beoordeling zal veelal plaatsvinden aan de hand van de omstandigheden van het concrete geval.

Bij de beoordeling zal een relatie gelegd worden tussen de (statutaire) doelstelling enerzijds en het rechtsbelang waarvoor de rechtsbijstand wordt verzocht anderzijds. Indien het te behartigen rechtsbelang een direct uitvloeisel is van de statutaire doelomschrijving en de noodzaak van

juridische bijstand in de lijn der verwachtingen ligt, zal het verzoek moeten worden afgewezen.

De bepaling is gebaseerd op de overweging dat van de oprichters van een dergelijke rechtspersoon verwacht mag worden dat zij zelf de nodige middelen bijeenbrengen om de kosten van rechtsbijstand te voldoen.

Blijkens de wetsgeschiedenis dient de bepaling er ook toe om te voorkomen dat natuurlijke personen die zelf niet voor gesubsidieerde rechtsbijstand in aanmerking komen, door middel van de oprichting van een rechtspersoon toch een beroep doen op de gesubsidieerde rechtsbijstand.

Indien daarvan niet blijkt kan een toevoeging worden verstrekt, mits de rechtspersoon ook anderszins niet in staat is de kosten van rechtsbijstand te dragen.

Aantekening 28

Art. 12 Wrb Rechtsbelangen met een bedrijfsmatig karakter

Op grond van artikel 12 lid 2 sub e Wrb wordt een aanvraag om toevoeging afgewezen indien deze betrekking heeft op een rechtsbelang dat de uitoefening van een zelfstandig beroep of bedrijf betreft.

Voor de beantwoording van de vraag of een rechtsbelang de uitoefening van een zelfstandig beroep of bedrijf betreft, is de oorsprong van het rechtsbelang bepalend. Indien het rechtsbelang voortvloeit uit de uitoefening van een voormalig beroep of bedrijf is derhalve evenzeer sprake van een rechtsbelang als bedoeld in dit artikel.

Het criterium is zowel van toepassing t.a.v. natuurlijke personen die een zelfstandig beroep of bedrijf uitoefenen als ten aanzien van bedrijven of organisaties met rechtspersoonlijkheid. Ten aanzien van de laatste categorie is de rechtsvorm noch het winsttoogmerk bepalend. Bepalend is

slechts de vraag of sprake is van deelname aan het economisch verkeer.

- De verlening van rechtsbijstand is slechts mogelijk indien de voortzetting van het beroep of bedrijf voorzover het niet in de vorm van een rechtspersoon wordt gevoerd, afhankelijk is van de uitkomsten van de gevraagde rechtsbijstand. Zo zal de zelfstandige die geconfronteerd wordt met de opzegging van een rekening-courant krediet terzake van dat belang rechtsbijstand kunnen worden verleend indien door die opzegging zodanige liquiditeitsproblemen ontstaan dat het voortbestaan van het bedrijf in gevaar komt.
- In geval van voormalig beroep of bedrijf geldt de eis dat het beroep of bedrijf ten minste één jaar geleden is beëindigd en de aanvrager in eerste aanleg als verweerder bij een procedure is betrokken of betrokken is geweest en de kosten van rechtsbijstand niet op andere wijze kunnen worden vergoed.

Het criterium ziet op rechtsbelangen met een bedrijfsmatig karakter. De zelfstandige die rechtsbijstand aanvraagt in verband met belangen in de privé-sfeer, bijvoorbeeld echtscheiding, zal op gelijke wijze als ieder ander persoon in aanmerking kunnen komen voor gesubsidieerde rechtsbijstand.

Voor wat betreft rechtspersonen wordt in dit verband nog verwezen naar de bijzondere draagkrachtcriteria van artikel 36 Wrb.

Aantekening 28a

Art. 12 Wrb Lichte adviestoevoeging: Bedrijfsmatige belangen

Voor bedrijfsmatige belangen wordt geen lichte adviestoevoeging verleend. Mocht de uitzondering van artikel 12 lid 2 sub e onder 2 Wrb zich voordoen dan is die beoordeling dusdanig complex dat in dat geval alleen een

reguliere toevoeging kan worden aangevraagd. De aanvraag wordt volledig beoordeeld.

Aantekening 29

Art. 12 Wrb Uit de Memorie van Toelichting: Rechtsbijstand na bedrijfsbeëindiging

De aanvulling van onderdeel e beoogt met name een mogelijkheid te creëren voor degene die zijn beroep of bedrijf heeft beëindigd om in bepaalde gevallen gesubsidieerde rechtsbijstand te ontvangen. In dit onderdeel is thans geregeld dat geen rechtsbijstand wordt verleend, indien het rechtsbelang waarop de aanvraag betrekking heeft, de uitoefening van een zelfstandig beroep of bedrijf betreft, tenzij voortzetting van het beroep of bedrijf afhankelijk is van het resultaat van de aangevraagde rechtsbijstand. De Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State heeft in een aantal gevallen geoordeeld dat de uitsluiting van gesubsidieerde rechtsbijstand ook van toepassing is, indien het rechtsbelang zich na bedrijfsbeëindiging voordoet (bijvoorbeeld ABRS, 4 augustus 1998, H01.97.0757). Een dergelijke uitsluiting blijkt echter in de praktijk tot een onbevredigende situatie te kunnen leiden. Voorgesteld wordt om in bepaalde gevallen bij de beëindiging van een beroep of bedrijf wel gesubsidieerde rechtsbijstand te verlenen. Daarbij wordt als uitgangspunt gekozen dat in dergelijke gevallen alleen dan gesubsidieerde rechtsbijstand wordt verleend, indien het rechtsbelang dat voortvloeit uit het bedrijf de rechtzoekende meer als particulier dan als ex-ondernemer raakt. Daartoe zijn de volgende criteria ontwikkeld.

1. De rechtzoekende ex-ondernemer is in eerste aanleg niet als eiser maar als verweerder in de procedure betrokken. Indien de ex-ondernemer vervolgens in hoger beroep als eiser optreedt kan ook een toevoeging worden verleend.
2. Indien de ex-ondernemer in eerste aanleg een eis in reconventie instelt, hoeft daarvoor geen nieuwe toevoeging te worden aangevraagd.

- Deze proceshandeling wordt bestreken door de toevoeging die de rechtzoekende als verweerder ontvangt.
3. Wordt de eis in reconventie in eerste aanleg afgewezen dan verkrijgt rechtzoekende geen toevoeging, indien hij hiervan in hoger beroep wil. Rechtzoekende was immers met betrekking tot de eis in reconventie geen verweerder in eerste aanleg.
  4. Voor het verkrijgen van gesubsidieerde rechtsbijstand geldt dat het bedrijf een jaar of langer geleden moet zijn beëindigd.
Wanneer is er sprake van bedrijfsbeëindiging:
    - indien de inschrijving van de onderneming in het handelsregister is doorgehaald;
    - indien de inschrijving van de onderneming in het handelsregister niet is doorgehaald kan beëindiging op andere wijze worden aangetoond, bijvoorbeeld de beëindiging van de toepasselijkheid van speciale fiscale regelingen voor het bedrijf.
  5. De kosten die voortvloeien uit de rechtsbijstand zijn niet verzekerd krachtens een verzekeringsovereenkomst, bijvoorbeeld een schadeverzekering.

Aantekening 30

Art. 12 Wrb Bij verdrag geregelde aanspraak op vergoeding voor rechtsbijstand

Op grond van artikel 12 lid 2 sub f Wrb wordt rechtsbijstand niet verleend indien de aanvraag betrekking heeft op een rechtsbelang dat wordt voorgelegd aan een bij verdrag met rechtspraak belast internationaal college en het college op grond van het verdrag zelf voorziet in vergoeding van de kosten van rechtsbijstand.

In een aantal verdragen is voorzien in de vergoeding van de kosten van rechtsbijstand voor zaken die worden voorgelegd aan het college dat op grond van het verdrag met rechtspraak

is belast. In een dergelijk geval hoeft geen rechtsbijstand op basis van toevoeging te worden verleend.

In dit verband kan gewezen worden op de Europese Commissie en het Europese Hof voor de rechten van de Mens, beide te Straatsburg, het Hof van Justitie te Luxemburg en het Benelux Gerechtshof te Brussel.

Indien deze colleges zelf in een aanspraak op vergoeding van rechtsbijstand voorzien, hoeft geen rechtsbijstand op basis van toevoeging te worden verleend.

In die gevallen waarin er onzekerheid bestaat over de vraag of de kosten van rechtsbijstand door het betreffende college zullen worden voldaan, kan een toevoeging worden verleend.

Aantekening 31

Art. 12 Wrb Noodzaak rechtsbijstand

Op grond van artikel 12 lid 2 sub g Wrb wordt rechtsbijstand niet verleend indien het een belang betreft waarvan de behartiging redelijkerwijs aan rechtzoekende zelf kan worden overgelaten, zo nodig met bijstand van een andere persoon van wie of instelling waarvan de werkzaamheden niet vallen binnen de werkingssfeer van deze wet.

Deze uitsluitingsgrond vloeit voort uit de doelstelling van de wet. De wet strekt er immers toe een voorziening te bieden voor bijstand van juridische aard.

In een aantal gevallen zal weliswaar sprake zijn van een probleem waarvoor de rechtzoekende hulp nodig heeft, doch in het kader van deze wet zal beoordeeld moeten worden of de noodzaak bestaat om juridische bijstand te verlenen. Het niet spreken van de Nederlandse taal, het niet beschikken over juridische kennis of de gezondheid van rechtzoekende maakt niet dat er een noodzaak tot juridische bijstand bestaat.

Is juridische bijstand niet geïndiceerd dan dient de aanvraag te worden afgewezen waarbij rechtzoekende zonnodig gewezen

kan worden op andere meer geëigende vormen van hulpverlening zoals maatschappelijk werk, slachtofferhulp of het bureau sociaal raadslieden.

Bovendien kan op grond van deze bepaling de rechtsbijstand worden geweigerd indien de aanvraag in een prematuur stadium wordt ingediend. Binnen redelijke grenzen mag van de rechtzoekende verwacht worden dat deze zelf het nodige onderneemt om het probleem tot een goed einde te brengen.

Het Besluit rechtsbijstand- en toevoegcriteria wijst in de artikelen 6 tot en met 8 een aantal zaken aan waarvoor, gezien de betrekkelijke eenvoud van die zaken, geen rechtsbijstand op basis van toevoeging kan worden verleend. Deze artikelen komen aan de orde bij artikel 28 Wrb.

Aantekening 32

Art. 12 Wrb Klacht op grond van hoofdstuk 9 Awb

Artikel 12 is onverkort van toepassing op de beoordeling van toevoegingsaanvragen met betrekking tot het indienen van klachten.

Aantekening 33 ●

Art 12 Wrb Strafzaken: Zaken bij de kantonrechter

Artikel 5 Brt

1. Voor rechtsbijstand in strafzaken wordt, behalve tijdens het spreekuur, geen rechtsbijstand verleend indien de zaak dient bij de kantonrechter.
2. In afwijking van het bepaalde in het vorige lid kan een toevoeging worden verleend, indien zwaarwegende belangen van de rechtzoekende dit rechtvaardigen of de bijzondere feitelijke of juridische ingewikkeldheid van het geval dat vereist.

Aantekening 34 ●

Art. 12 Wrb Strafzaken: Eerste aanleg

Op grond van deze bepaling wordt geen rechtsbijstand verleend in strafzaken die in eerste aanleg dienen bij de kantonrechter. Het betreft hier de categorie overtredingen die van oudsher van toevoeging zijn uitgesloten.

Lid 2 opent de mogelijkheid dat, op grond van de daarin genoemde omstandigheden en in afwijking van het eerste lid rechtsbijstand op basis van toevoeging wordt verleend. Op grond van deze bepaling kunnen zwaarwegende belangen van de rechtzoekende, in de zin van dit artikel worden aangenomen indien:

1. Redelijkerwijs te verwachten is dat een vrijheidsstraf dan wel een ingrijpende strafrechtelijke maatregel zal worden gevorderd of
2. indien met de strafzaak tevens aanzienlijke civielrechtelijke belangen op het spel staan.

Voorts wordt de beleidsregel gehanteerd dat in een enkel geval een toevoeging kan worden verleend indien de uitkomst van de zaak van aanwijsbare maatschappelijke betekenis is voor grote groepen rechtzoekenden.

Aantekening 35 ●

Art. 12 Wrb strafzaken: Hoger beroep

Een aanvraag om toevoeging ter zake van een eventueel hoger beroep zal niet op grond van het criterium van artikel 5 lid 1 Brt kunnen worden afgewezen. Een dergelijke aanvraag zal beoordeeld dienen te worden aan de hand van andere criteria, zoals het criterium als bedoeld in artikel 12 lid 2 sub c Wrb.

Er wordt bijvoorbeeld gekeken naar de hoogte van de boete in eerste aanleg.

Aantekening 35a ●

Art. 12 Wrb Strafzaken: Lichte adviestoevoeging strafkantonzaken

Strafkantonzaken zijn uitgesloten van de LAT. In bijzondere gevallen (feitelijk of juridisch ingewikkeld) kan een reguliere toevoeging worden verleend.

Aantekening 36 ●

Art. 12 Wrb Strafzaken: Noodzaak rechtsbijstand

Op grond van artikel 12 lid 2 sub g Wrb wordt rechtsbijstand niet verleend indien het een belang betreft waarvan de behartiging redelijkerwijs aan rechtzoekende zelf kan worden overgelaten zo nodig met bijstand van een andere persoon van wie of instelling waarvan de werkzaamheden niet vallen onder de werkingssfeer van deze wet.

Op grond van deze bepaling wordt als beleidsregel gehanteerd dat geen rechtsbijstand op basis van een toevoeging wordt verleend indien deze uitsluitend wordt aangevraagd:

1. Voor het verkrijgen van uitstel van betaling of termijnbetaling van opgelegde boetes;
2. Voor het indienen van een verzoek tot opschorting van de tenuitvoerlegging van een strafvonnis of een verzoek om strafonderbreking;
3. Voor de indiening van een gratieverzoek;
4. Voor een verzoek tot teruggave van in beslaggenomen goederen of rijbewijs, behoudens het geval waarin tegen de daarop gevolgde weigering tot teruggave een klaagschrift bij de rechtbank wordt ingediend.

In afwijking van het bepaalde onder 2, 3 en 4 kan een toevoeging worden verleend in verband met de juridische complexiteit van het verzoek.

Wetgeving na stelselherziening (Wetsvoorstel 30 436)

In artikel 12, tweede lid, onder e, onderdeel 2°, wordt aan het einde van de zin de punt vervangen door een puntkomma.

Artikel 13 Wrb

1. **Rechtsbijstand wordt verleend door:**
  - a. door de raad ingeschreven advocaten;
  - b. medewerkers van de stichtingen;
  - c. notarissen, onverminderd het bepaalde in artikel 56 van de Wet op het notarisambt, gerechtsdeurwaarders en anderen met wie de raad een overeenkomst kan aangaan tot het verleen van rechtsbijstand op bepaalde rechtsgebieden.
2. **In het jaarplan worden nadere regels gesteld voor het aangaan van de in het eerste lid onder c bedoelde overeenkomsten.**

Aantekening 1

***Art. 13 Wrb Aanvragen toevoegingen:
Niet ingeschreven advocaat***

Ingevolge artikel 13 Wrb wordt rechtsbijstand op grond van deze wet in beginsel slechts verleend door advocaten die door de raad zijn ingeschreven. Aan deze inschrijving zijn voorwaarden verbonden. Op grond van artikel 16 Wrb kan de raad echter beslissen dat de rechtsbijstand zal worden verleend door een niet ingeschreven advocaat. Deze moet evenals ingeschreven advocaten over een auditverklaring beschikken.

Aantekening 2

Art. 13 Wrb Nadere regels

De raad voert het beleid dat uitsluitend in geval op een bepaald rechtsterrein een leemte in de rechtshulpverlening dreigt te ontstaan met 'anderen' in de zin van artikel 13 lid 1 onder c Wrb die deskundig zijn op dat rechtsterrein een overeenkomst wordt aangegaan. De raad is bevoegd voorwaarden te stellen ten aanzien van de kwaliteit. De raad beperkt zich tot de groepen als genoemd in artikel 13 Wrb. Deze groepen zijn ook onderworpen aan tuchtrechtelijk toezicht of een klachtenregeling. Het is voorts de kennelijke bedoeling van de wetgever om slechts in beperkte mate van andere groepen gebruik te maken.

Indien het jaarplan geen regels bevat voor het aangaan van de in het eerste lid onder c genoemde overeenkomsten worden geen overeenkomsten afgesloten.

Wetgeving na stelselherziening (Wetsvoorstel 30 436)

Artikel 13 wordt als volgt gewijzigd:

1. *Het eerste lid wordt als volgt gewijzigd:*
  - a. *De aanhef komt te luiden: Onverminderd het tweede lid wordt rechtsbijstand verleend door:*
  - b. *Onderdeel b komt te luiden:*
b. medewerkers van een voorziening voorzover belast met de verlening van rechtsbijstand;
2. *Onder vernummering van het tweede tot derde lid komt het tweede lid (nieuw) te luiden:*
2. Rechtshulp wordt uitsluitend verleend door medewerkers die in dienstbetrekking zijn bij de voorziening als bedoeld in artikel 7, tweede lid, of bij een voorziening als bedoeld in artikel 8, tweede lid voorzover deze belast is met het verlenen van rechtshulp of door anderen met wie de raad in overeenstemming met de regels, bedoeld in het derde

lid, een overeenkomst is aangegaan tot het verlenen van rechtshulp.

3. *Het derde lid (nieuw) komt te luiden:*

3. In het jaarplan worden regels opgenomen met betrekking tot het aangaan van de in het eerste lid onder c, en tweede lid, bedoelde overeenkomsten.

Afdeling 2 De inschrijving van advocaten door de raad

Artikel 14 Wrb

Alle in het ressort kantoor houdende advocaten die daartoe een aanvraag hebben ingediend worden door de raad ingeschreven indien zij voldoen aan de in artikel 15 bedoelde voorwaarden.

Wetgeving na stelselherziening (Wetsvoorstel 30 436)

Aan artikel 14 worden twee volzinnen toegevoegd, luidende: De raden kunnen gezamenlijk regels stellen met betrekking tot deze voorwaarden. Deze regels behoeven goedkeuring van Onze Minister.

Artikel 15 Wrb

1. **De door de raad te stellen voorwaarden kunnen betrekking hebben op:**
  - a. **het minimum en het maximum aantal zaken waarvoor een advocaat jaarlijks wordt toegevoegd;**

- b. de deskundigheid van de advocaat op bepaalde rechtsgebieden;
  - c. de organisatie van het kantoor waar de advocaat werkzaam is;
  - d. de verslaglegging door de advocaat omtrent de door hem verleend rechtsbijstand.
2. In het jaarplan worden nadere regels gesteld door de krachtens het eerste lid door de raad te stellen voorwaarden.

Aantekening 1

Art. 15 Wrb Maximumvoorschriften

Krachtens artikel 15 Wrb hebben de raden de bevoegdheid om via de Inschrijvingsvoorwaarden en het Jaarplan het aantal toevoegingen dat in een jaar per advocaat wordt afgegeven te beperken. Het maximumbeleid wordt door de raden, en ook in de jurisprudentie, gezien als een vorm van kwaliteitsbeleid. In verband met de invoering van de lichte adviestoevoeging is het maximumbeleid in 2005 aangepast.

In verband met de lichte adviestoevoegingen rekent de raad bij het beoordelen van het maximum-aantal toevoegingen in 'eenheden'. Daarbij telt een toevoeging van 6 uur of meer voor 1 eenheid, een toevoeging voor minder dan 6 uur maar meer dan 2 uur voor tweederde eenheid en een lichte adviestoevoeging voor eenderde eenheid.

De raad geeft per kalenderjaar niet meer toevoegingen af dan het equivalent van 250 eenheden per advocaat. Dit maximum wordt niet verhoogd omdat in deze berekeningswijze reeds voldoende rekening is gehouden met een specifieke praktijkstructuur van de advocaat.

Het maximumbeleid geldt landelijk. Wanneer een rechtsbijstandverlener in een ressort zijn maximum heeft bereikt worden geen toevoegingen meer verleend, ook niet wanneer hij verhuist naar een ander ressort en zijn zaken meeneemt.

Aantekening 2

Art. 15 Wrb Inschrijvingsvoorwaarden

Advocaten die rechtsbijstand willen verlenen op grond van de Wrb moeten worden ingeschreven bij een raad voor rechtsbijstand. Zij kunnen slechts bij één raad ingeschreven zijn.

Bij welke raad een advocaat zich kan laten inschrijven is afhankelijk van het ressort waar hij kantoor houdt.

De inschrijvingsvoorwaarden worden jaarlijks opgenomen in het jaarplan. Het jaarplan is te vinden op de website van de raden op het adres www.rvr.org.

Wetgeving na stelselherziening (Wetsvoorstel 30 436)

Artikel 15 wordt als volgt gewijzigd:

- 1. De aanhef van het eerste lid komt te luiden: De door de raden te stellen regels met betrekking tot de voorwaarden kunnen betrekking hebben op:*
- 2. Het tweede lid alsmede de aanduiding "1", voor het eerste lid verval.*

Artikel 16 Wrb

In bijzondere gevallen kan de raad beslissen dat rechtsbijstand zal worden verleend door een niet ingeschreven advocaat.

Als bijzonder geval kan worden aangemerkt:

- a. de uitdrukkelijke en gemotiveerde wens van de rechtzoekende, door een bepaalde advocaat te worden bijgestaan;**
- b. de behoefte aan rechtsbijstand door een advocaat die over specifieke deskundigheid op een bepaald rechtsgebied beschikt.**

Aantekening 1

Art. 16 Wrb Beleidsaspecten toevoegen niet-ingeschreven advocaten

Artikel 16 van de Wet op de rechtsbijstand (Wrb) regelt dat de raad uitsluitend in bijzondere gevallen een niet-ingeschreven advocaat kan toevoegen. Dit is een uitzonderingsbepaling die door de raden voor rechtsbijstand restrictief wordt toegepast.

Rechtsterreinen waarvoor in de inschrijvingsvoorwaarden deskundigheidseisen zijn gesteld

Aan een niet-ingeschreven advocaat zal geen toevoeging worden verleend, indien hij toevoeging aanvraagt op een terrein waarop in de door de raad vastgestelde inschrijvingsvoorwaarden deskundigheidseisen worden gesteld.

Bezit van een auditverklaring

Advocaten die niet beschikken over een geldige auditverklaring worden niet bij de raad ingeschreven. Aangezien het auditstelsel door de Nederlandse Orde van Advocaten voor alle praktijkvormen is ontwikkeld en dus niet alleen voor advocatenkantoren die zich specifiek op het verlenen van gesubsidieerde rechtsbijstand toeleggen, geldt het vereiste inzake overlegging van een geldige auditverklaring ook indien een niet-ingeschreven advocaat op grond van artikel 16 Wrb een toevoeging aanvraagt en indien de rechter ambtshalve toevoeging van een niet-ingeschreven advocaat gelast.

Restrictieve beleidstoepassing laat onverlet dat zeer specifieke uitzonderingsgevallen denkbaar zijn waarin aan een niet-ingeschreven advocaat zonder auditverklaring op grond van artikel 16 Wrb een toevoeging wordt verleend.

In een dergelijk geval zal uit de aanvraag moeten blijken dat de cliënt er op is gewezen dat de advocaat niet voldoet aan de gestelde kwaliteitsvoorwaarden voor reguliere inschrijving bij de raad voor rechtsbijstand en dient tevens gemotiveerd te

worden wat de bijzondere omstandigheden zijn waardoor deze kwestie niet adequaat door een advocaat met een geldige auditverklaring behartigd zou kunnen worden.

Deze bijzondere omstandigheden dienen betrekking te hebben op de juridische dienstverlening als zodanig (rechtsbijstand op een zeer specialistisch rechtsterrein, in de wijde omgeving bevindt zich geen ingeschreven advocaat die de betreffende rechtsbijstand adequaat zou kunnen verlenen) en niet op de persoonlijke omstandigheden, tenzij deze in de betreffende kwestie van doorslaggevende aard zouden kunnen zijn.

Op grond van artikel 16 Wrb kan ook een toevoeging worden verleend indien een rechtzoekende voor een vervolprocedure gebruik wenst te maken van een advocaat die hem eerder in de desbetreffende zaak heeft bijgestaan. Daarbij staat voorop dat de advocaat de rechtzoekende in nieuwe zaken naar een bij de raad voor rechtsbijstand ingeschreven rechtsbijstandverlener verwijst.

Artikel 17 Wrb

- 1. De inschrijving wordt door de raad doorgehaald bij verlies van de hoedanigheid van advocaat.**
- 2. Voorts kan de raad de inschrijving doorhalen;**
  - a. indien de advocaat niet voldaan heeft dan wel niet langer voldoet aan de voor de inschrijving gestelde voorwaarden;**
  - b. indien naar zijn oordeel genoegzaam is gebleken dat de rechtsbijstandverlening door de advocaat niet voldoet aan redelijkerwijs te stellen eisen van doelmatigheid of zorgvuldigheid;**
  - c. indien aan de advocaat een maatregel is opgelegd als bedoeld in artikel 48, tweede lid, onder a tot en met c, van de Advocatenwet;**
  - d. indien naar zijn oordeel genoegzaam is gebleken dat de advocaat herhaaldelijk onjuiste informatie heeft verstrekt ten behoeve van het vaststellen van de vergoeding;**

- e. indien de advocaat niet voldoet aan de eisen gesteld aan de wijze van indiening van een aanvraag om een toevoeging;
- f. indien de advocaat niet voldoet aan de eisen gesteld aan de inrichting en de wijze van indiening van een aanvraag om vaststelling van de vergoeding.

Aantekening 1

Art. 17 Wrb Doorhalen inschrijving

De inschrijving van de advocaat wordt in ieder geval doorgehaald indien de deken aangeeft dat de advocaat geschorst is.

Wetgeving na stelselherziening (Wetsvoorstel 30 436)

In artikel 17 wordt "artikel 60b, tweede lid, onder a tot en met c" vervangen door: artikel 60aa, tweede lid, onder a tot en met c.

Afdeling 3 De stichting rechtsbijstand

Artikel 18 Wrb

Artikel vervalt na inwerkingtreden Wet Stelselherziening.

1. In elk ressort als bedoeld in artikel 2 zijn er één of meer stichtingen rechtsbijstand, waarvan de statuten de instemming van de raad behoeven.
2. Het bestuur van de stichting bestaat uit tenminste drie en ten hoogste vijf personen. Een minderheid

- van de leden van het bestuur kan
rechtsbijstandverlener in de zin van deze wet zijn.
3. Aan de stichting is een bureau verbonden.

Artikel 19 Wrb

Artikel vervalt na inwerkingtreden Wet Stelselherziening.

1. **De stichting heeft tot taak:**
  - a. **het verzorgen van spreekuren;**
  - b. **het verzorgen van verdergaande rechtsbijstand ten gevolge op een spreekuur overeenkomstig bij algemene maatregel van bestuur vast te stellen grenzen en voorwaarden;**
  - c. **het verlenen van verdergaande rechtsbijstand op basis van toevoeging.**
2. **De stichting onderzoekt de draagkracht van de rechtzoekende in het geval van rechtsbijstand op basis van het eerste lid, onder b, behalve in het geval de rechtzoekende met het oog op de toepassing van artikel 51a van het Wetboek van Strafvordering als benadeelde partij zijn schade wil vorderen. Bij zijn onderzoek gaat de stichting uit van het inkomen en vermogen dat het verzamelinkomen respectievelijk het vermogen in het jaar waarin de verlening van verdergaande rechtsbijstand ten gevolge op een spreekuur is aangevangen zo goed mogelijk benadert.**
3. **Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur worden omtrent de beoordeling van het inkomen en vermogen met het oog op de verlening van verdergaande rechtsbijstand ten gevolge op een spreekuur alsmede met betrekking tot de over te leggen gegevens nadere regels gesteld.**

Aantekening 1

Art. 19 Wrb Spreekuurvoorziening

In het verleden verzorgden de Bureaus Rechtshulp de spreekuurvoorziening voor Wrb-gerechtigden. Deze bureaus adviseerden rechtzoekenden tijdens hun spreekuren. Indien een bureaumedewerker een zaak vanuit het spreekuur innam, werd deze als verlengd spreekuurzaak of als toevoegingszaak afgedaan.

Voor verdergaande rechtsbijstand in het verlengd spreekuur gold een tijdgrens van drie uur en een eigen bijdrage van € 13,50. Voor zaken die meer tijd vroegen moest door het bureau een toevoeging worden aangevraagd.

Als uitvloeisel van de stelselherziening wordt kortdurende rechtshulp tijdens spreekuren nu verleend door Het Juridisch Loket. Rechtsbijstand wordt door de advocatuur verleend. Om de mogelijkheid van laagdrempelige rechtsbijstand te behouden tegen een eigen bijdrage van € 13,50, hebben de raden voor rechtsbijstand verwijsarrangementen met advocaten gesloten.

Advocaten met een verwijsarrangement kunnen voor rechtsbijstand in eenvoudige zaken (tot drie uur) een lichte adviestoevoeging (LAT) aanvragen. Hiertoe hebben de raden een speciaal aanvraag- en declaratieformulier vastgesteld, te vinden op www.rvr.org.

De draagkrachtnormen voor de afgifte van een LAT zijn vastgesteld in de “verklaring draagkracht in verband met de aanvraag van een lichte adviestoevoeging”, eveneens te vinden op www.rvr.org. Deze verklaring wordt door de rechtzoekende ondertekend en dient door de advocaat als bijlage met het aanvraag- en declaratieformulier voor de LAT meegestuurd te worden.

Voor de LAT gelden nog steeds de netto inkomensnormen, zoals voor alle toevoegingen het geval was voordat VIValt in werking trad. Beslissend voor de vraag of de rechtzoekende voor een LAT in aanmerking komt, is de hoogte van het actuele netto maandinkomen. Voor het vermogen is

aangesloten bij het actuele fiscaal vermogen. De nieuwe VIValt normen, die zijn gebaseerd op het verzamelinkomen of het belastbaar loon in t-2, gelden vooralsnog alleen voor de reguliere toevoeging. Dit verschil valt weg als het wetsvoorstel stelselherziening in werking treedt en de LAT een wettelijke basis krijgt. Omdat de inkomensnormen voor de LAT en voor de reguliere toevoeging thans nog verschillen, kunnen er individuele gevallen zijn waarin een rechtzoekende wel voor een LAT in aanmerking komt en niet voor een reguliere toevoeging.

Artikel 20 Wrb

Artikel vervalt na inwerkingtreden Wet Stelselherziening.

Artikel 21 Wrb

Artikel vervalt na inwerkingtreden Wet Stelselherziening.

Artikel 22 Wrb

Artikel vervalt na inwerkingtreden Wet Stelselherziening.

Artikel 23 Wrb

Artikel vervalt na inwerkingtreden Wet Stelselherziening.

HOOFDSTUK IIIA DE VERLENING VAN RECHTSBIJSTAND IN GRENDOVERSCHRIJDENDE GESCHILLEN BINNEN DE EUROPESE UNIE

Artikel 23a t/m 23k Wrb

Aantekening 1

Art. 23 a t/m 23k Wrb Grensoverschrijdende geschillen

Op 27 januari 2003 is een richtlijn van de Raad van de Europese Unie (2003/8/EG) vastgesteld tot verbetering van de toegang tot de rechter bij grensoverschrijdende geschillen door middel van gemeenschappelijke minimumvoorschriften betreffende rechtsbijstand bij die geschillen. Deze richtlijn is geïmplementeerd in de artikelen 23a tot en met 23k Wrb. Daarnaast is een modelformulier voor grensoverschrijdende gevallen opgesteld. Dit formulier vervangt voor de lidstaten de 'Application for Legal Aid' en is op de website www.rvr.org te downloaden of te verkrijgen bij de raden voor rechtsbijstand.

Voornaamste punten van de regeling

- De regeling gaat boven het Verdrag inzake de toegang tot de rechter in internationale gevallen (Haags Verdrag) en de Europese overeenkomst inzake het doorzenden van verzoeken om rechtsbijstand.
- De regeling geldt voor alle lidstaten van de EU met uitzondering van Denemarken.
- De Raad voor Rechtsbijstand 's-Gravenhage is centraal ontvangende en centraal verzendende autoriteit.
- De bepalingen zijn alleen van toepassing op natuurlijke personen en op het terrein van burgerlijk of handelsrecht.

- Verzoeken om rechtsbijstand in grensoverschrijdende gevallen kunnen worden ingediend bij zowel de verzendende als de ontvangende autoriteit. In beide gevallen zijn de toepasselijke bepalingen van de richtlijn van kracht.

Verzoek vanuit een lidstaat naar Nederland

De criteria zoals in de Wrb opgenomen zijn van toepassing met uitzondering van:

- De beëindiging wegens het niet betalen van de eigen bijdrage.
- Overschrijding in Nederland van de draagkrachtnormen terwijl aantoonbaar is dat men in de eigen lidstaat wel in aanmerking komt voor gesubsidieerde rechtsbijstand.
- De kosten van tolken, vertalingen, reiskosten, kosten deskundigen en getuigen kunnen onder voorwaarden worden vergoed aan de rechtzoekende (23e Wrb).

Verzoeken vanuit Nederland naar een andere lidstaat.

- Er kan een lichte adviestoevoeging worden verleend totdat het verzoek in behandeling is genomen door de ontvangende lidstaat.
- Het weigeren tot doorzenden van een grensoverschrijdend verzoek kan alleen wanneer de zaak van alle grond ontbloot is of niet ziet op het burgerlijk of handelsrecht of er geen sprake is van een natuurlijke persoon.
- De kosten voor noodzakelijke vertaling van stukken zijn voor de raad maar kunnen worden teruggevorderd van de rechtzoekende indien de ontvangende lidstaat het verzoek afwijst.

Artikel 23a Wrb

In dit hoofdstuk wordt verstaan onder:

- a. *richtlijn*: de richtlijn 2003/8/EG van de Raad van 27 januari 2003 tot verbetering van de toegang tot de rechter bij grensoverschrijdende geschillen, door middel van gemeenschappelijke minimumvoorschriften betreffende rechtsbijstand bij die geschillen;
- b. *lidstaat*: lidstaat van de Europese Unie met uitzondering van Denemarken.

Afdeling 1 Rechtzoekenden die wonen in een andere lidstaat dan Nederland

Artikel 23b Wrb

1. De bepalingen van deze afdeling zijn uitsluitend van toepassing op de verlening van rechtsbijstand aan een natuurlijke persoon in een grensoverschrijdend geschil op het terrein van het burgerlijk recht of het handelsrecht die zijn rechtmatige woonplaats of rechtmatige gewone verblijfplaats heeft in een andere lidstaat.
2. Onder een grensoverschrijdend geschil wordt verstaan een geschil waarbij op de dag van het indienen van de aanvraag om verlening van rechtsbijstand met het oog op de behandeling van de zaak in Nederland of de tenuitvoerlegging van de beslissing in die zaak in Nederland, de rechtzoekende zijn rechtmatige woonplaats of rechtmatige gewone verblijfplaats heeft in een andere lidstaat.
3. Om vast te stellen of een rechtzoekende woonplaats heeft in Nederland wordt Nederlands recht toegepast. Indien de rechtzoekende geen woonplaats heeft in Nederland, wordt voor de vaststelling of betrokkene een woonplaats heeft in

een andere lidstaat het recht van die lidstaat toegepast.

Artikel 23c Wrb

- 1. Indien de bijzondere feitelijke of juridische ingewikkeldheid van het geval of de gelijkheid van de partijen dat vereist, kan, in afwijking van artikel 12, tweede lid, onder g rechtsbijstand worden verleend.**
- 2. Het eerste lid is van overeenkomstige toepassing, indien de raad een toevoeging verleent op last van de rechter.**
- 3. Rechtsbijstand behoeft niet te worden verleend, indien de rechtzoekende in het betrokken geschil daadwerkelijk toegang heeft tot andere regelingen voor de dekking van de kosten van rechtsbijstand alsmede de in artikel 23e bedoelde kosten.**
- 4. Artikel 33, eerste lid, onder c, is niet van toepassing.**

Artikel 23d Wrb

Ondanks de toepasselijkheid van de artikelen 34 en 35 wordt rechtsbijstand verleend of worden kosten, bedoeld in artikel 23e vergoed indien de rechtzoekende aantoont dat hij niet in staat is de kosten van rechtsbijstand te dragen als gevolg van de verschillen in de kosten van levensonderhoud tussen de lidstaat waar hij zijn woonplaats of gewone verblijfplaats heeft en Nederland.

Artikel 23e Wrb

- 1. Onverminderd de kosten die op grond van deze wet worden vergoed, worden de hierna te noemen kosten door de raad aan de rechtzoekende**

vergoed voorzover die rechtstreeks verband houden met het grensoverschrijdende karakter van het geschil en voorzover deze kosten, niet zijnde proceskosten, ten behoeve van de rechtzoekende zijn gemaakt en voor rekening van de rechtzoekende komen en door de rechtzoekende zijn betaald;

a. de kosten van tolken, voorzover deze zijn geregistreerd in het kwaliteitsregister te 's-Hertogenbosch;

b. de kosten voor de vertaling door een beëdigde vertaler van de voor de afdoening van de zaak benodigde stukken die voor de rechter of de raad worden verlangd en door de rechtzoekende worden overgelegd;

c. de reiskosten, voorzover bij het voorleggen van de zaak van de aanvrager de aanwezigheid van betrokkenen ter terechtzitting bij de wet of door de rechter geboden is en de rechter oordeelt dat de betrokkenen niet anderszins ten genoegen van de rechter kunnen worden gehoord, en

d. vijftig procent van het honorarium van personen die in opdracht van de rechter in de procedure optreden.

2. Voorzover mogelijk draagt de raad zorg voor de vertaling van de stukken, bedoeld in het eerste lid, onder b.
3. De hoogte van de vergoeding van de reiskosten, bedoeld in het eerste lid, onder c, wordt berekend overeenkomstig artikel 25 van het Besluit vergoedingen rechtsbijstand 2000.
4. De hoogte van de vergoeding van het honorarium van de personen, bedoeld in het eerste lid, onder a, b en d. wordt berekend overeenkomstig de Wet tarieven in burgerlijke zaken.

Artikel 23f Wrb

Onverminderd de toepasselijkheid van de bepalingen van deze wet, wordt in een grensoverschrijdend geschil rechtsbijstand verleend;

- a. voor de tenuitvoerlegging van de beslissing van de rechter in de zaak die in Nederland is behandeld;**
- b. indien bij wet of door een rechterlijke uitspraak de rechtzoekende verplicht is van een buitengerechtelijke procedure gebruik te maken;**
- c. voor de tenuitvoerlegging van authentieke akten in Nederland.**

Artikel 23g Wrb

- 1. De rechtzoekende dient de aanvraag om verlening van rechtsbijstand in bij de raad voor rechtsbijstand te 's-Gravenhage.**
- 2. Bij ministeriële regeling wordt bepaald in welke taal of talen de aanvraag mag worden gedaan.**

Artikel 23h Wrb

Indien in Nederland om erkenning, niet-erkenning of tenuitvoerlegging van een uitspraak van de rechter uit een andere lidstaat, wordt verzocht door een rechtzoekende die in een andere lidstaat dan Nederland zijn rechtmatige woonplaats of gewone verblijfplaats als bedoeld in artikel 23b, derde lid, heeft en van wie de hoofdzaak in een andere lidstaat dan Nederland is behandeld waarbij hij op grond van de richtlijn, genoemd in artikel 23i, eerste lid, rechtsbijstand heeft ontvangen zijn de artikelen 23c tot en met 23g van overeenkomstige toepassing.

Afdeling 2 Rechtzoekenden die wonen in Nederland

Artikel 23i Wrb

- 1. In het geval waarin de richtlijn van toepassing is, wordt aan de rechtzoekende, die op de dag van het indienen van de aanvraag om verlening van rechtsbijstand met het oog op de behandeling van de zaak in een andere lidstaat dan Nederland, zijn rechtmatige woonplaats of rechtmatige gewone verblijfplaats als bedoeld in artikel 23b, derde lid, in Nederland heeft, rechtsbijstand verleend totdat de aanvraag om verlening van rechtsbijstand in overeenstemming met voornoemde richtlijn is ontvangen door de bevoegde autoriteit van de lidstaat waar de zaak verder zal worden behandeld.**
- 2. Artikel 23b, derde lid, is van toepassing.**
- 3. In de gevallen, bedoeld in het eerste lid, wordt rechtsbijstand uitsluitend niet verleend, indien de daartoe strekkende aanvraag kennelijk van elke grond is ontbloot.**
- 4. De verlening van rechtsbijstand, bedoeld in het eerste lid, omvat uitsluitende de verlening van rechtsbijstand tijdens een spreekuur als bedoeld in artikel 19 of de verlening van een adviestoevoeging.**
- 5. De aanvraag om verlening van rechtsbijstand, bedoeld in het eerste lid, wordt gedaan bij de raad voor rechtsbijstand te 's-Gravenhage.**
- 6. De raad, bedoeld in het vijfde lid, zendt de aanvraag binnen vijftien dagen nadat de aanvraag en de daarbij begeleidende stukken zijn vertaald naar de bevoegde autoriteit in de lidstaat waar de zaak zal worden behandeld, tenzij de rechtsbijstand op grond van het derde lid niet is**

verleend. De raad draagt zorg voor de vertaling van de aanvraag en van de vereiste begeleidende stukken zo spoedig mogelijk na ontvangst van de aanvraag. De kosten van de vertaling komen voor rekening van de raad.

7. De rechtzoekende is geen kosten verschuldigd voor de handelingen van de raad, bedoeld in het zesde lid. Indien de bevoegde autoriteit in de lidstaat waar de zaak zal worden behandeld de aanvraag om verlening van rechtsbijstand afwijst, is de rechtzoekende de kosten van vertaling verschuldigd aan de raad.

Aantekening 1

Art. 23i Wrb In de Nederlandse rechtssfeer gelegen rechtsbelang

In het geval van een grensoverschrijdend geschil binnen de EU waarbij een Nederlandse rechtzoekende in het buitenland rechtsbijstand nodig heeft, kan op grond van artikel 23i lid 1 jo lid 4 Wrb aan de rechtsbijstandverlener met wie daartoe een arrangement is gesloten een LAT worden verleend.

Deze LAT ziet dan op de begeleiding van de rechtzoekende hangende de doorzending van het internationale verzoek om rechtsbijstand aan en afhandeling door de autoriteit van het land waar de rechtsbijstand noodzakelijk is.

Aantekening 2

Art. 23i Wrb Uit de Memorie van Toelichting: In de Nederlandse rechtssfeer gelegen rechtsbelang

[...] De werking van de wet strekt zich niet verder uit dan tot in de Nederlandse rechtssfeer gelegen rechtsbelangen. Er kunnen zich gevallen voordoen waarin betwijfeld kan worden of aan dit criterium voldaan is. Als de raad [red.] tot een

negatieve beslissing komt is het altijd mogelijk het oordeel van de rechter daarover in te roepen. [...]

Artikel 23j Wrb

Indien in Nederland om erkenning, niet-erkenning of tenuitvoerlegging van een uitspraak van de rechter uit een andere lidstaat, wordt verzocht door een rechtzoekende die in Nederland zijn rechtmatige woonplaats of rechtmatige gewone verblijfplaats als bedoeld in artikel 23b, derde lid, heeft en van wie de hoofdzaak in een andere lidstaat is behandeld waarbij hij op grond van de richtlijn rechtsbijstand heeft ontvangen, zijn de artikelen 23c tot en met 23g van overeenkomstige toepassing.

Afdeling 3 Afstemming andere regelgeving

Artikel 23k Wrb

In het geval waarin de richtlijn van toepassing is, zijn de bepalingen in de afdelingen 1 en 2 van hoofdstuk IIIa van toepassing in afwijking van andere tussen Nederland en de lidstaten geldende overeenkomsten alsmede in afwijking van het verdrag van 25 oktober 1980 inzake de toegang tot de rechter in internationale gevallen (Wrb. 1989, 114).

Wetgeving na stelselherziening (Wetsvoorstel 30 436)

- *In artikel 23d wordt “de artikelen 34 en 35” vervangen door: artikel 34.*
- *In artikel 23i, vierde lid wordt “de verlening van rechtsbijstand tijdens een spreekuur als bedoeld in*

artikel 19” vervangen door: de verlening van rechtshulp.

- *In artikel 23j wordt “overeenkomstige toepassing” vervangen door: van overeenkomstige toepassing.*

HOOFDSTUK IV DE TOEVOEGING

Artikel 24 Wrb

- 1. De raad beslist op een aanvraag om een toevoeging ten behoeve van:
  - a. rechtsbijstand door een advocaat;**
  - b. rechtsbijstand door een medewerker van een stichting in het geval, bedoeld in artikel 19, eerste lid, onder c;**
  - c. rechtsbijstand door personen, bedoeld in artikel 13, eerste lid, onder c.****
- 2. De rechtsbijstandverlener dient mede namens de rechtzoekende, een aanvraag om een toevoeging in bij de raad in het ressort waar de rechtsbijstandverlener kantoor houdt. De aanvraag wordt mede namens de rechtzoekende, ondertekend door de rechtsbijstandverlener.**
- 3. De aanvraag om een toevoeging bevat een genoegzame omschrijving van de feiten en omstandigheden betreffende het rechtsprobleem waarvoor rechtsbijstand wordt gevraagd, de aan te voeren gronden dan wel een aanduiding van de werkzaamheden op basis van de toevoeging die ter zake van het rechtsprobleem nodig worden geacht.**
- 4. De rechtsbijstandverlener kan slechts met instemming van de raad de toevoeging weigeren. Zolang de toevoeging niet is gewijzigd of ingetrokken, is hij verplicht de nodige rechtsbijstand te verlenen.**
- 5. De toevoeging vermeldt een omschrijving van het rechtsbelang terzake waarvan de toevoeging is verleend. Het besluit vermeldt tevens het bedrag van de eigen bijdrage die op de voet van het bepaalde in artikel 35 is verschuldigd.**

Aantekening 1

Art. 24 Wrb Wie kunnen worden toegevoegd: Civiele zaken

Artikel 24 lid 1 Wrb wijst rechtsbijstandverleners aan, aan wie desgevraagd een toevoeging kan worden afgegeven. Op grond van deze bepaling neemt de raad aanvragen in behandeling van:

- a. advocaten die staan ingeschreven bij de raad;
- b. rechtsbijstand door een medewerker die in dienstbetrekking is bij een voorziening, tenzij het betreft een medewerker van een voorziening als bedoeld in artikel 7, tweede lid, of van een voorziening als bedoeld in artikel 8, tweede lid, voorzover het de verlening van rechtshulp betreft (Wetsvoorstel 30 436);
- c. een notaris, deurwaarder of andere rechtsbijstandverlener met wie de raad een overeenkomst is aangegaan.

Aantekening 2 ●

Art. 24 Wrb Strafzaken: Wie worden toegevoegd

Op grond van het bepaalde in artikel 37 Sv kunnen slechts in Nederland op het tableau ingeschreven advocaten als raadsman optreden. Om die reden kan in tegenstelling tot civiele zaken in strafzaken geen rechtsbijstand op basis van toevoeging worden verleend door overige rechtsbijstandverleners met wie de raad een overeenkomst is aangegaan (artikel 13 lid 1 sub c Wrb), althans niet in die gevallen waarin op grond van de betreffende wettelijke bepaling slechts de bijstand van een raadsman is toegestaan. In die zaken waarin de bijstand van een gemachtigde mogelijk is, kan uiteraard wel een toevoeging worden verleend (zie bijvoorbeeld artikel 332 Sv: bijstand benadeelde partij).

Aantekening 3

Art. 24 Wrb Aanvragen toevoeging: bevoegde raad

Ingevolge artikel 24 lid 2 Wrb wordt de toevoeging aangevraagd bij de raad in het ressort waar de rechtsbijstandverlener kantoor houdt. Daarbij is niet van belang, noch in strafzaken noch in civiele of bestuursrechtelijke zaken, waar de zaak feitelijk dient. Aanvragen ter zake van cassatie in civiele zaken kunnen slechts door advocaten in het arrondissement 's-Gravenhage worden ingediend bij de Raad voor Rechtsbijstand 's-Gravenhage met uitzondering van cassatie in belastingzaken en in zaken waarin cassatie wordt ingesteld tegen een uitspraak van de Centrale Raad van Beroep.

Dat geldt niet voor cassatie in strafzaken. Ter zake van cassatie in strafzaken is bevoegd de raad in het ressort waar de rechtsbijstandverlener kantoor houdt. Aanvragen die worden ingediend bij een raad die niet bevoegd is, zullen door deze raad worden doorgezonden naar de bevoegde raad (artikel 2:3 Awb). De aanvrager/afzender ontvangt daarvan bericht.

In grensoverschrijdende gevallen is de Raad voor Rechtsbijstand 's-Gravenhage de centrale autoriteit.

Aantekening 4

Art. 24 Wrb Aanvragen toevoeging: Ondertekening

Op grond van artikel 24 lid 2 Wrb wordt de aanvraag mede namens de rechtzoekende ondertekend door de rechtsbijstandverlener. Als rechtzoekende niet meeondertekent, tekent de rechtsbijstandverlener ook voor het feit dat de raad persoons- en inkomensgegevens gaat verifiëren bij BVV, GBA en Belastingdienst en dat de rechtzoekende daarvan en van de resultaatsbeoordeling en de

herbeoordeling met betrekking tot de peiljaarverlegging op de hoogte is.

Medeondertekenen is raadzaam maar niet verplicht. Indien slechts de advocaat de aanvraag als gemachtigde ondertekent verklaart hij tevens dat hij de rechtzoekende heeft voorgelicht.

Aantekening 5

Art. 24 Wrb Aanwijzing van een advocaat

Uit artikel 24 lid 4 Wrb volgt niet dat de raden bevoegd zijn een advocaat aan te wijzen, ook niet in toevoegingszaken. De deken van de Nederlandse Orde van Advocaten in het arrondissement waar rechtzoekende woonplaats heeft, is bevoegd een advocaat aan te wijzen.

Aantekening 6

Art. 24 Wrb Aanvragen toevoeging: Formulieren

De rechtsbijstandverlener dient mede namens de rechtzoekende, een aanvraag om een toevoeging in bij de raad in het ressort waar de rechtsbijstandverlener kantoor houdt.

De aanvraagformulieren kunnen worden gedownload van de website (www.rvr.org) of op verzoek worden toegestuurd. Het staat de rechtsbijstandverlener vrij gebruik te maken van eigen formulieren mits deze qua inhoud en inrichting geheel overeenstemmen met de vastgestelde formulieren.

Aantekening 7

Art. 24 Wrb Aanvragen toevoeging: te verstrekken gegevens over de inhoud van de zaak

Het derde lid van artikel 24 Wrb is bedoeld om de raad het materiaal te verschaffen op grond waarvan hij een verantwoorde beslissing op een toevoegingsaanvraag kan nemen. Zowel de aard van het rechtsprobleem als de door de rechtsbijstandverlener te verrichten handelingen zullen bij de aanvraag vermeld moeten worden. De raad toetst vervolgens het belang en de gegrondheid van de zaak, mede aan de hand van de bij algemene maatregel van bestuur (Bdr/Br) vastgestelde criteria.

De bijzondere bepalingen over de volledigheid van de aanvraag uit de Awb (artikel 4:2) zijn van toepassing. Wanneer de aanvraag onvoldoende gegevens bevat om tot een oordeel te komen, zal de raad alvorens te beslissen, de gemachtigde van de aanvrager in de gelegenheid stellen om aanvullende informatie te verschaffen.

Algemene informatie

Ingevolge de Algemene wet bestuursrecht is de raad verplicht om bij de voorbereiding van de te nemen beslissing de nodige kennis te vergaren over de relevante feiten en af te wegen belangen (artikel 3:2 Awb).

Tegenover de plicht tot kennisvergaring staat de plicht van de aanvrager tot het verstrekken van gegevens en bescheiden die nodig zijn voor de beslissing op de aanvraag en waarover hij redelijkerwijs de beschikking kan krijgen (artikel 4:2 Awb). De zorgvuldige voorbereiding van de beslissing stelt dan ook eisen aan de in te dienen aanvraag.

In de aanvraag dient de zaak zodanig omschreven te zijn dat de beoordelaar van de raad zich een beeld kan vormen van het probleem dat aan de rechtsbijstandverlener is voorgelegd zodat deze in staat is de aanvraag te toetsen aan de wettelijke rechtsbijstand- en toevoegcriteria. De omschrijving van de

zaak zal om die reden de volgende elementen dienen te bevatten:

- beschrijving van feiten en omstandigheden die aanleiding geven tot indiening van de aanvraag;
- indien van toepassing, de gronden van de vordering dan wel het verweer;
- indien van toepassing, het financiële belang dat onderwerp vormt van geschil;
- een globale aanduiding van de werkzaamheden;
- in die gevallen waarin rechtsbijstand op basis van toevoeging slechts kan worden verleend op basis van bijzondere omstandigheden, zoals feitelijke of juridische complexiteit, een nadere motivering van de aanvraag.

Bijzondere zaakinformatie

- *Arbeidsrecht* Met name bij aanvragen voor geschillen betreffende arbeidsvoorwaarden dienen, voor zover aanwezig, afschriften overgelegd te worden van door de rechtzoekende gevoerde correspondentie.
- *Sociale verzekeringen/voorzieningen en bestuursrechtelijke zaken* Bij een aanvraag voor bezwaar of beroep moet een afschrift van de bestreden beslissing worden meegezonden. In gevallen waarin nog geen beschikking is afgegeven moet de noodzaak worden toegelicht van rechtsbijstand in een dergelijk vroeg stadium, onder overlegging van kopieën van relevante correspondentie, indien aanwezig.
- *Huurrecht* Indien aanwezig moet een kopie van het schrijven van de verhuurder overgelegd worden waaruit de aard van de vordering blijkt en moet worden aangegeven op welke gronden de vordering wordt betwist.
Wanneer de huurder een vordering op de verhuurder heeft is een afschrift nodig van de door de rechtzoekende zelf reeds gevoerde correspondentie,

dan wel een omschrijving op het aanvraagformulier van de stappen die de huurder zelf al heeft ondernomen om tot een oplossing van het geschil te komen.

- *Second opinion in asielzaken* Aangezien er in het algemeen pas een noodzaak tot second opinion aanwezig zal zijn indien een asielzoeker zich niet kan verenigen met het advies van de advocaat in de asielzaak dient het schriftelijk gemotiveerde advies van de eerste advocaat overgelegd te worden, tenzij uit de aanvraag zelf het advies van de 'eerste' advocaat én de opvatting van de asielzoeker daaromtrent goed naar voren komt (zie artikel 12, aantekening 20a).
- *Vreemdelingenrecht* Bij aanvragen die al voorafgaan aan de bezwaarfase – zoals de aanvraag van een verblijfsvergunning – is een nadere toelichting nodig waarom de rechtzoekende niet zelf activiteiten zou kunnen ondernemen eventueel met behulp van een andere instantie.
- *Personen- en familierecht* Bij een verzoek tot wijziging van alimentatie of omgangsregeling moet aangegeven worden welke de gewijzigde omstandigheden zijn die een wijzigingsverzoek rechtvaardigen: indien men optreedt voor de verwerende partij dient inzicht verschaft te worden in de aard en inhoud van verweer. Wanneer een tweede maal een toevoeging wordt aangevraagd voor een echtscheiding moet worden aangegeven of sprake is geweest van een verzoening of royement en zo ja, op welke datum zich dit afspeelde daar men geacht wordt een toevoeging nog drie maanden onder zich te houden
- *Verbindenissenrecht en onrechtmatige daad* Op deze rechtsterreinen is een duidelijke omschrijving van de aard van de zaak en de te verwachten omvang van de

werkzaamheden noodzakelijk. Wanneer de rechtzoekende zich verweert tegen een vordering moet een kopie van de vordering worden meegezonden. Bij een op geld waardeerbare vordering moet de hoogte van het betwiste gedeelte en de aard van het verweer worden toegelicht en moeten afschriften worden overgelegd van door de rechtzoekende reeds zelf gevoerde correspondentie. Wanneer het een verzekeringsgeschil betreft zal uit meegezonden correspondentie bijvoorbeeld moeten blijken dat de maatschappij weigert de schade te vergoeden dan wel dat het gaat om de beoordeling van een aanbod zoals bij letselschade het geval kan zijn.

- *Strafzaken* Steeds dient een kopie van de dagvaarding of oproeping (in geval van cassatie: bericht van of aanzegging zittingsdatum en schriftuur) meegezonden te worden. Indien voorafgaande aan de uitbrenging van de dagvaarding daadwerkelijk rechtsbijstand voor het bereiken van een sepot wordt verleend, moet de aanvraag op dit punt expliciet worden toegelicht.
- *Vervolgaanvragen* Indien eerder een toevoeging voor hetzelfde of een naar haar aard samenhangend rechtsbelang is afgegeven, dient bij de vervolgaanvraag altijd aangegeven te worden of:
  - de eerder afgegeven toevoeging is aangewend voor het voeren van een procedure of de behandeling bij een instantie, en
  - de gevraagde toevoeging eveneens zal worden aangewend voor het voeren van een (andere) procedure of behandeling bij een andere instantie.Wanneer de rechtsbijstandverlener van mening is dat sprake is van een ander rechtsbelang, moet dat nader gemotiveerd worden.

- *Hoger beroep* Bij een aanvraag om een toevoeging dient een afschrift van de beslissing van de vorige instantie alsmede van de dagvaarding of oproeping te worden meegezonden. Bij een verweer in hoger beroep kan worden volstaan met een kopie van de oproep van deze instantie of de dagvaarding in hoger beroep van de wederpartij.
- *Verwijzing Juridisch Loket* Indien een medewerker van het Juridisch Loket een rechtzoekende heeft verwezen dient het verwijsformulier bij de aanvraag te worden overgelegd.

Wetgeving na stelselherziening (Wetsvoorstel 30 436)

Artikel 24, eerste lid, onderdeel b, komt te luiden:

b. rechtsbijstand door een medewerker die in dienstbetrekking is bij een voorziening, tenzij het betreft een medewerker van een voorziening als bedoeld in artikel 7, tweede lid, of van een voorziening als bedoeld in artikel 8, tweede lid, voorzover het de verlening van rechtshulp betreft;

Na artikel 24 wordt een artikel ingevoegd, luidende:

Artikel 24a

1. *Bij algemene maatregel van bestuur kunnen soorten zaken worden aangewezen die worden aangemerkt als zaken waarbij de rechtsbijstand bestaat uit het geven van een eenvoudig rechtskundig advies.*
2. *Indien blijkt dat de toevoeging in een zaak waarbij de rechtsbijstand bestaat uit het geven van een eenvoudig rechtskundig advies, niet toereikend is voor de verlening van rechtsbijstand in die zaak, vraagt de rechtsbijstandverlener zo spoedig mogelijk een wijziging van de toevoeging aan.*

Artikel 25 Wrb

- 1. Voorzover beschikbaar worden bij de aanvraag om een toevoeging in ieder geval het sociaal-fiscaalnummer, bedoeld in artikel 2, derde lid, onderdeel j, van de Algemene wet inzake rijksbelastingen, van de aanvrager en van degenen als bedoeld in artikel 34, derde lid, verstrekt.**
- 2. Indien het een aanvraag betreft van een vreemdeling van wie geen sociaal-fiscaalnummer beschikbaar is, verstrekt de Minister voor Vreemdelingenzaken en Integratie op verzoek van de raad de gegevens die voor de beoordeling van de aanvraag noodzakelijk zijn.**
- 3. De inspecteur die bevoegd is tot heffing van belastingen van de rechtzoekende en van degenen als bedoeld in artikel 34, derde lid, verstrekt op verzoek van de raad van hen het verzamelinkomen of het belastbaar loon alsmede het vermogen dat meer bedraagt dan het heffingvrij vermogen.**
- 4. In de gevallen waarin de inspecteur niet beschikt over de inkomens- of vermogensgegevens van de rechtzoekende of van degenen als bedoeld in artikel 34, derde lid, legt de aanvrager stukken over op grond waarvan de raad het inkomen en vermogen kan vaststellen.**
- 5. Met het oog op het vaststellen van de financiële draagkracht en van de hoogte van de eigen bijdrage van de rechtzoekende worden op verzoek van de raad uit de gemeentelijke basisadministratie persoonsgegevens inlichtingen verstrekt over de rechtzoekende en degenen met wie de rechtzoekende een gezamenlijke huishouding voert als bedoeld in artikel 34, derde lid.**
- 6. Bij algemene maatregel van bestuur kunnen nadere regels worden gesteld omtrent de bij de aanvraag over te leggen gegevens en bescheiden alsmede omtrent het opvragen van het sociaal-**

fiscaalnummer bij degenen wier inkomen of vermogen betrokken wordt bij de beoordeling van de aanvraag.

Aantekening 1

Art. 25 Wrb Aanvragen toevoeging: Te verstrekken gegevens

Op grond van artikel 25 lid 1 Wrb verstrekt de rechtzoekende zijn sofi-nummer aan de raad met het oog op de beoordeling van de aanvraag om een toevoeging. Deze bepaling sluit aan bij artikel 5 Besluit gebruik sofi-nummer Wbp.

De raad kan met dit nummer in combinatie met de gegevens over naam, adres, woonplaats en geboortedatum op eenvoudige wijze het fiscale inkomen en vermogen van de rechtzoekende opvragen bij de belastingdienst. In het geval de aanvrager gehuwd is of samenwoont, moet ook het sofi-nummer van de huidige partner worden verstrekt. Dit inkomen is immers op grond van artikel 34 en artikel 34b medebepalend voor de toegang tot het stelsel van gesubsidieerde rechtsbijstand alsmede voor het bepalen van de hoogte van de eigen bijdrage.

Indien de rechtzoekende of zijn partner niet beschikt over een sofi-nummer, verschaft de rechtzoekende op grond van artikel 4:2 lid 2 Awb de gegevens en bescheiden die voor de beslissing op de aanvraag nodig zijn.

Het overleggen van een afschrift van een brondocument (paspoort, identiteitskaart) waarop persoonsgegevens en sofi-nummer staan afgedrukt, kan fouten in de registratie van de aanvrager voorkomen en helpen bij een snelle en correcte afhandeling van de aanvraag.

Aantekening 2

Art. 25 Wrb Uit de Memorie van Toelichting: Aanvragen toevoeging: Te verstrekken gegevens vreemdelingen

In het tweede lid van artikel 25 Wrb wordt bepaald dat de raad aan de Minister van Vreemdelingenzaken en Integratie verzoekt om uit de Basisvoorziening Vreemdelingen (BVV) de gegevens over een vreemdeling te verstrekken met het oog op de controle van de naam en adresgegevens in het kader van de beoordeling van de aanvraag om een toevoeging. Het zal dan met name gaan om de gegevens betreffende de naam en het adres alsmede het vreemdelingsnummer.

In de BVV zijn bijvoorbeeld de gegevens geregistreerd van de asielzoekers die gedurende het eerste half jaar na aankomst in Nederland in een centrale opvang blijven. Deze personen worden nog niet in de Gemeentelijke Basisadministratie persoonsgegevens (GBA) ingeschreven. Aangezien een groot aantal asielzoekers een beroep doet op gratis rechtsbijstand is het van belang om te beschikken over de juiste persoonsgegevens.

Het voorgaande houdt niet in dat de vreemdeling die in geen enkele registratie voorkomt, geen gesubsidieerde rechtsbijstand kan ontvangen. In een dergelijk geval zal de raad op basis van de beschikbare gegevens moeten oordelen.

Aantekening 3

Art. 25 Wrb Uit de Memorie van Toelichting: Gegevensverstrekking: Inkomen en vermogen van rechtzoekende

In het derde lid wordt geregeld dat de inspecteur van de belastingdienst de gegevens over het inkomen en vermogen van de rechtzoekende en zijn partner verstrekt.

Aantekening 4

Art. 25 Wrb Gegevensverstrekking: Belastingplichtigen buitenland

Niet van alle rechtzoekenden zijn de inkomens- en vermogensgegevens bekend. Gedacht kan daarbij worden

aan degenen die in het buitenland belastingplichtig zijn. In een dergelijk geval moet de rechtzoekende op grond van het vierde lid stukken (zie de modelverklaring op www.rvr.org) overleggen op grond waarvan de raad het inkomen en vermogen kan berekenen.

Aantekening 5

Art. 25 Wrb Controle naam- en adresgegevens

In artikel 25 lid 5 Wrb is geregeld dat ter controle van de juistheid van de naam- en adresgegevens van al degenen van wie het inkomen en het vermogen wordt opgevraagd, het van belang is dat de relevante gegevens uit de GBA worden verstrekt aan de raad.

In bijzondere gevallen kan onder ter zake doende motivering een ander adres worden opgegeven naast het adres van inschrijving.

In het geval van rechtzoekenden die met onbekende bestemming zijn vertrokken dient de laatste gemeente van inschrijving te worden opgegeven.

Aantekening 6

Art. 25 Wrb Te verstrekken gegevens: andere bescheiden

Ingevolge artikel 25 lid 6 Wrb kunnen bij algemene maatregel van bestuur nadere regels worden gesteld omtrent de bij de aanvraag over te leggen bescheiden. Met deze bepaling wordt de mogelijkheid gecreëerd om de overlegging van andere ter zake doende bescheiden te vragen, indien dit in de praktijk nodig blijkt te zijn.

Artikel 26 Wrb

Artikel is vervallen per 01-04-2006.

Artikel 27 Wrb

De raad kan, alvorens op de aanvraag te beslissen, de rechtzoekende horen, indien hij dat noodzakelijk acht voor de beoordeling van de aanvraag of de financiële draagkracht van de rechtzoekende. De raad kan tevens, tenzij het belang van de rechtzoekende zich daartegen verzet, de tegenpartij in de gelegenheid stellen haar standpunt uiteen te zetten.

Aantekening 1

Art. 27 Wrb Horen aanvrager of tegenpartij

In beginsel wordt de toevoegingsaanvraag schriftelijk afgehandeld. In gevallen waarin de aanvraag onvolledig of onduidelijk is, zal de raad doorgaans om nadere schriftelijke informatie verzoeken.

Artikel 27 Wrb opent voorts de mogelijkheid dat de aanvrager wordt gehoord. Wanneer de raad zich, ondanks de gevraagde informatie bij de rechtsbijstandverlener, een onvoldoende beeld kan vormen over de noodzaak om een toevoeging te verstrekken kan de raad zowel de rechtzoekende zelf als de tegenpartij horen. Van deze laatste mogelijkheid zal in het algemeen slechts gebruik worden gemaakt wanneer een tegenpartij opponeert tegen een mogelijke aanvraag en/of verstrekte toevoeging.

Artikel 28 Wrb

- 1. De raad kan de toevoeging weigeren indien de aanvraag:**
  - a. wordt ingediend nadat de rechtsbijstand reeds feitelijk is verleend;**
  - b. betrekking heeft op een rechtsbelang ter zake waarvan de aanvrager aanspraak kan maken op**

- rechtsbijstand op grond van een eerder afgegeven toevoeging;
c. een rechtsprobleem betreft dat naar het oordeel van de raad eenvoudig afgehandeld kan worden.
2. Bij de in artikel 12, derde lid, bedoelde algemene maatregel van bestuur kunnen omtrent het in het eerste lid bepaalde nadere regels worden gesteld.

Aantekening 1

Art. 28 Wrb Rechtsbijstand op basis van toevoeging

Zowel de wet als het Besluit rechtsbijstand- en toevoegcriteria maken onderscheid tussen enerzijds de verlening van rechtsbijstand en anderzijds de verlening van rechtsbijstand op basis van toevoeging. Artikel 12 bevat bepalingen over de verlening van rechtsbijstand. Artikel 28 Wrb kent aan de raad de bevoegdheid toe, de toevoeging te weigeren.

De op grond van artikel 28 Wrb gebaseerde bevoegdheid is van discretionaire aard in die zin dat een toevoeging kan worden geweigerd. Op grond van bijzondere omstandigheden is het mogelijk van die bevoegdheid geen gebruik te maken.

Aantekening 2

Art. 28 Wrb Te laat ingediende aanvraag/spoedeisendheid

Op grond van artikel 28 lid 1 sub a Wrb zal de aanvraag om een toevoeging in de regel worden afgewezen indien de aanvraag wordt ingediend nadat de rechtsbijstand reeds feitelijk is verleend.

Dit laat onverlet dat werkzaamheden die tot vier weken voorafgaand aan de toevoegingsaanvraag zijn verricht, voor vergoeding in aanmerking komen indien een toevoeging is verleend.

Er kunnen zich omstandigheden voordoen op grond waarvan de te late indiening verschoonbaar kan worden geacht, zoals een spoedeisend belang bij de verlening van rechtsbijstand. De raad zal echter in ieder geval toepassing geven aan deze bepaling indien de aanvraag wordt ingediend op een moment dat sedert de aanvang van rechtsbijstand meer dan vier weken zijn verstreken.

Aantekening 3

Art. 28 Wrb Reeds eerder verleende toevoeging

Op grond van artikel 28 lid 1 sub b Wrb kan een toevoeging worden geweigerd indien de aanvraag betrekking heeft op een rechtsbelang waarvoor reeds eerder een toevoeging is verleend. Deze bepaling hangt nauw samen met artikel 32 Wrb waarin het bereik van een toevoeging is geregeld.

Aantekening 4

Art. 28 Wrb Eenvoudige afhandeling: Civiel en strafrecht

Artikel 28 lid 1 sub c Wrb maakt het mogelijk de verlening van rechtsbijstand op basis van een toevoeging te weigeren indien het rechtsprobleem eenvoudig kan worden afgehandeld.

In de gevallen van artikel 28 lid 1 aanhef en onder c Wrb kan, indien Het Juridisch Loket de zaak niet in het spreekuur af kan doen, een lichte adviestoevoeging worden aangevraagd. Het gaat hier om een rechtsprobleem dat naar het oordeel van de raad eenvoudig afgehandeld kan worden (de verlengde spreekuurzaken, bedoeld in artikel 19 lid 1 aanhef en onder b Wrb). Advocaten kunnen hiertoe een arrangement met de raad sluiten.

De zaken die uitgesloten zijn van rechtsbijstand op basis van toevoeging betreffen een aantal specifieke rechtsterreinen.

Artikel 6 Brt sluit enkele zaken uit op het terrein van personen- en familierecht en artikel 7 zaken op het terrein van het verbintenissenrecht. Artikel 8 tenslotte sluit een aantal zaken uit op het terrein van het bestuursrecht.

Artikel 6 Brt

1. Voor rechtsbijstand in zaken betreffende Boek I van het Burgerlijk Wetboek wordt geen toevoeging verleend:
  - a. indien de kantonrechter bevoegd is van het verzoek, de vordering of het verweer kennis te nemen;
  - b. indien de aanvraag betrekking heeft op een wijziging van de geslachtsnaam of wijziging van een spelfout in de voornaam.
2. In afwijking van het vorige lid onder a kan een toevoeging worden verleend:
  - a. indien de bijzondere feitelijke of juridische ingewikkeldheid van het geval dat vereist, of
  - b. indien de rechtzoekende verweerder is in een procedure als bedoeld in artikel 431 Boek I van het Burgerlijk Wetboek.

Aantekening 5

Art 28 Wrb Zaken Boek I BW: Kantonrechter bevoegd

Artikel 6 lid 1 sub a Brt bepaalt dat geen toevoeging wordt verleend voor zaken die boek I BW betreffen en waarvan de kantonrechter bevoegd is kennis te nemen. Deze zaken betreffen onder meer:

- verlof tot het aangaan van een huwelijk (art. 1:36 BW);
- verzoek om handlichting (1:235 BW);
- benoeming in de voogdij (1:295 BW);
- onderbewindstelling (1:431 BW);
- verzoek tot instelling van mentorschap.

Voor wat betreft onderbewindstelling kan wel rechtsbijstand op basis van toevoeging worden verleend indien de

rechtzoekende verweerder is in de procedure (art. 6 lid 2 onder b).

Aantekening 6

Art. 28 Wrb Bijzondere feitelijke of juridische complexiteit

Ingevolge art. 6 lid 2 sub a Brt kan rechtsbijstand in genoemde zaken die dienen bij de kantonrechter wel worden verleend indien sprake is van bijzondere feitelijke of juridische ingewikkeldheid.

Indien een beroep wordt gedaan op deze uitzonderingsgrond, zal de aanvraag om rechtsbijstand met een beroep op artikel 6 lid 2 sub a Brt uitvoerig moeten worden gemotiveerd.

Feitelijke ingewikkeldheid is aan de orde wanneer sprake is van een veelheid van juridisch relevante feiten. Juridische ingewikkeldheid doet zich voor wanneer sprake is van rechtsvragen die uitzonderlijk van aard zijn en die slechts incidenteel voorkomen.

Het niet spreken van de Nederlandse taal, het niet beschikken over juridische kennis of de (geestelijke) gezondheid van rechtzoekende maakt niet dat er sprake is van bijzondere feitelijke of juridische ingewikkeldheid.

Aantekening 7

Art. 28 Wrb Wijziging van de geslachtsnaam

Rechtsbijstand op basis van toevoeging wordt niet verleend voor een verzoek om geslachtsnaamswijziging als bedoeld in art. 1:7 BW.

Een voorzoek wijziging geslachtsnaam (achternaam) wordt ingediend bij en behandeld door een speciale afdeling van het Ministerie van Justitie. Er staan duidelijke publieksfolders ter beschikking.

Aantekening 8

Art. 28 Wrb Spelfout in de voornaam

Wanneer het gaat om een wijziging van een spelfout in de voornaam wordt geen toevoeging verleend. Deze fouten kunnen namelijk zonder dat de rechtbank er aan te pas komt door een ambtenaar van de burgerlijke stand ambtshalve worden verbeterd (art. 1:24a BW).

De uitzonderingsbepaling van artikel 6 lid 2 Brt is nimmer van toepassing op deze categorie zaken, zodat rechtsbijstand op basis van toevoeging steeds zal moeten worden geweigerd. In alle andere gevallen zal bij toepassing van artikel 6 lid 2 getoetst worden aan de overige wettelijke criteria van de gesubsidieerde rechtsbijstand.

Met betrekking tot de wijziging van de voornaam zie artikel 12 lid 2 aanhef en onder b Wrb en aantekening 23 bij artikel 12 Wrb.

Aantekening 9

Art. 28 Wrb Verbintenissenrecht artikel 7 Brt

Artikel 7 Brt

Voor rechtsbijstand terzake van het treffen van een afbetalingsregeling, het aanvragen van het eigen faillissement of het kwijtschelden van een schuld wordt geen toevoeging verleend.

Aantekening 10

Art. 28 Wrb Betalingsregelingen, kwijtschelding en faillissement

Artikel 7 Brt sluit rechtsbijstand op basis van toevoeging uit in alle zaken waarin sprake is van onbetwiste schulden. Op basis van deze bepalingen zullen aanvragen terzake van schuldenregelingen moeten worden afgewezen. De bepaling heeft een imperatief karakter.

Blijkens de nota van toelichting is de uitsluitingsgrond gebaseerd op de overweging dat voor de behartiging van genoemde belangen geen juridische deskundigheid is vereist. De betreffende bepaling geldt ook voor meer omvangrijke schuldsaneringen, zodat ook daarvoor geen toevoegingen worden verstrekt. Bij een toevoegingsaanvraag ter zake van schuldsanering kan met een beroep op artikel 12 lid 2 onder g Wrb verwezen worden naar voorliggende voorzieningen zoals instellingen voor sociaal maatschappelijke hulpverlening of gemeentelijke instellingen voor schuldhulpverlening.

In dit verband kan ook gewezen worden op de Wsnp waarin voorzieningen zijn getroffen voor een wettelijke vorm van schuldsanering (artikel 284 e.v. FW). Toelating tot deze regeling wordt verzocht door middel van een bij de rechtbank in te dienen verzoekschrift. Voor dit verzoek wordt geen toevoeging verstrekt. Op grond van de Wsnp is de gemeente waar de schuldenaar woont de instantie die helpt bij het indienen van dat verzoekschrift bij de rechtbank.

Aanvragen om toevoeging voor de aanwending van rechtsmiddelen in het kader van deze wettelijke regeling worden door de raad op de gebruikelijk wijze beoordeeld.

In het geval de rechtbank het verzoek om toepassing van de Wsnp afwijst, kan hoger beroep worden ingesteld bij het gerechtshof. In voorkomende gevallen wordt voor het hoger beroep toegevoegd. Dit geldt ook voor het verweer in hoger beroep tegen de beëindiging van de Wsnp.

Voor het aanvragen van het eigen faillissement wordt geen reguliere toevoeging verleend.

Onder bijzondere omstandigheden kan een LAT worden verleend.

In uitzonderlijke gevallen kan, indien blijkt dat juridische bijstand noodzakelijk is in verband met het bereiken van een dwangakkoord in rechte, ongeacht het aantal niet meewerkende schuldeisers één toevoeging worden verstrekt indien aan de volgende voorwaarden is voldaan:

- een voorliggende voorziening zonder resultaat is benut én
- er is sprake van een omvangrijke schuldenlast en door het aanbieden van het akkoord is er een reëel uitzicht op schuldsanering.

Aantekening 11

Art. 28 Wrb Verbintenissenrecht: Aanvullende beleidsregels

Op grond van artikel 28 lid 1 sub c Wrb wordt geen rechtsbijstand op basis van toevoeging verleend indien de aanvraag betrekking heeft op een rechtsprobleem dat naar het oordeel van de raad eenvoudig afgehandeld kan worden.

Ten aanzien van het verbintenissenrecht worden door de raad de volgende beleidsregels gehanteerd:

1. Geen rechtsbijstand op basis van toevoeging wordt verleend indien de aanvraag betrekking heeft op:
  - a. het opstellen van een overeenkomst;
  - b. een verzoek tot vaststelling van de huurprijs door de huurcommissie (art. 20 lid 1 Huurprijzenwet);
  - c. een aan de verhuurder te richten verzoek om medehuuderschap dan wel een verzoek tot woningruil;
  - d. het bemiddelen bij het verkrijgen van woonruimte.
2. In afwijking van het hiervoor bepaalde kan rechtsbijstand op basis van toevoeging worden verleend indien de bijzondere feitelijke of juridische complexiteit dat vereist.

Aantekening 12

Art. 28 Wrb Bestuursrecht artikel 8 Brt

Artikel 8 Brt

1. Geen toevoeging wordt verleend indien de rechtsbijstand uitsluitend is verzocht voor:

- a. het indienen van aanvragen om toelating tot Nederland op grond van de Vreemdelingenwet, tenzij de rechtzoekende met onmiddellijke uitzetting of inbewaringstelling wordt bedreigd of de aanvraag betrekking heeft op een verzoek tot toelating als vluchteling en niet kan worden volstaan met het verlenen van rechtsbijstand tijdens een spreekuur dat voorafgaat aan het gehoor;
  - b. het aanvragen van een uitkering;
  - c. het indienen van een aanvraag tot naturalisatie;
  - d. het doen van belastingaangifte;
  - e. het indienen van een bezwaarschrift in een belastingzaak, indien het bezwaar uitsluitend betrekking heeft op een geschil van feitelijk of rekenkundige aard;
  - f. het vragen van kwijtschelding van een belastingschuld;
  - g. het vragen van een voor beroep vatbare beslissing tenzij de aanvraag uitvoerig wordt gemotiveerd;
  - h. het vragen van vrijstelling of uitstel van de militaire dienstplicht;
  - i. het verkrijgen van rechtsbijstand;
  - j. het indienen van een andere aanvraag bij een bestuursorgaan om een besluit te nemen.
2. In afwijking van het eerste lid kan een toevoeging worden verleend, indien de bijzondere feitelijke of juridische ingewikkeldheid van het geval dat vereist.

Aantekening 13

Art. 28 Wrb Uitsluiting van rechtsbijstand op basis van toevoeging

Voor de in artikel 8 lid 1 Brt genoemde zaken is de rechtsbijstand op basis van een toevoeging uitgesloten, omdat dit eenvoudige, niet feitelijk of juridisch ingewikkelde zaken betreft die normaliter zonder rechtsbijstand afgehandeld kunnen worden.

Met betrekking tot het aanvragen van een toevoeging voor het aanvragen van een verblijfsvergunning en het aanvragen van een toevoeging voor het aanvragen van asiel zijn uitzonderingsclausules opgenomen.

Door de toevoeging van een tweede lid wordt een algemene uitzonderingsbepaling gecreëerd om wel een toevoeging te verstrekken voor de in het eerste lid genoemde zaken, indien de bijzondere juridische of feitelijke ingewikkeldheid van het geval dat vereist.

Indien een beroep wordt gedaan op deze uitzonderingsgrond, zal de aanvraag om rechtsbijstand met een beroep op artikel 8 lid 2 Brt ter zake doende moeten worden gemotiveerd. Het niet spreken van de Nederlandse taal, het niet beschikken over juridische kennis of de (geestelijke) gezondheid van rechtzoekende maakt niet dat er sprake is van bijzondere feitelijke of juridische ingewikkeldheid.

Aantekening 14

Art. 28 Wrb Aanvragen verblijfsvergunning

Op grond van artikel 8 lid 1 sub a Brt wordt geen rechtsbijstand op basis van toevoeging verleend voor het aanvragen van een verblijfsvergunning regulier. Een uitzondering kan worden gemaakt indien de rechtzoekende met onmiddellijke uitzetting of inbewaringstelling wordt bedreigd.

In de aanvraag om rechtsbijstand zal deze dreiging aannemelijk moeten worden gemaakt. In het geval er bij hoge uitzondering is toegevoegd terzake van aanvraag vergunning tot verblijf regulier geldt deze toevoeging tevens voor de rechtsbijstand ter zake van bezwaar.

Aantekening 15

Art. 28 Wrb Aanvragen om toelating als vluchteling

De AC-procedure

Voor de rechtsbijstand in de AC-procedure kan geen toevoeging worden aangevraagd.

De rechtsbijstand wordt verleend door advocaten (en SRA-medewerkers) die beschikbaarheidsdienst hebben. Voor de beschikbaarheidsvergoedingen zijn door de raden regelingen getroffen. De vergoeding voor de beschikbaarheidsdienst wordt door de SRA uitbetaald.

Voor het instellen van beroep tegen een afwijzende beschikking van de IND kan een toevoeging worden aangevraagd evenals voor de voorlopige voorzieningenprocedure. Dit geldt ook voor het hoger beroep bij de Raad van State.

De aanvraag vtv buiten het AC

Indien de aanvraag buiten de AC-procedure wordt afgehandeld kan een toevoeging worden aangevraagd. De toevoeging terzake van de aanvraag en het voornemen asiel omvatten o.a. de volgende werkzaamheden: voorbereiding nader gehoor, correcties/aanvullingen nader gehoor, het indienen van de zienswijze (inclusief een eventuele tweede zienswijze), advies over het al dan niet instellen van beroep.

In de hoger beroepsfase bij de Raad van State kan een toevoeging worden verleend voor het hoger beroep en de voorlopige voorziening.

Voor de rechtsbijstand aan een gezin wordt in de eerste fase in beginsel één toevoeging verleend.

Aantekening 16

Art. 28 Wrb Toevoeging voor second opinion asiel geen automatisme

Zie aantekening 20a bij artikel 12 Wrb.

Aantekening 17

Artikel 28 Toevoeging terzake van een afwijzing van een machtiging voorlopig verblijf

Bij de aanvraag van een machtiging voorlopig verblijf (MVV) kunnen partijen belanghebbende zijn. De aanvrager (betrokkene) is direct-belanghebbende bij de aanvraag MVV en dus ook bij een eventuele afwijzing ervan. De referent kan belanghebbende zijn, maar dit hoeft niet. De referent heeft hooguit een afgeleid belang, bij de aanvraag MVV.

Voor wat betreft de aanvraag van een toevoeging ter zake van de afwijzing van een aanvraag van een MVV is de aanvrager van de MVV (betrokkene) altijd direct belanghebbende, omdat dit de persoon is voor wie de beschikking is bestemd. Zoals gezegd heeft de referent hooguit een afgeleid belang (zie uitspraak Raad van State, 8 november 2006, 200602619/1, voorwaardelijke toevoeging bij geen tegengestelde belangen heeft de advocaat slechts een afgeleid belang).

Gezien het vorenstaande moet bij de aanvraag van een toevoeging alleen de aanvrager (betrokkene) als rechtzoekende worden aangemerkt. Zijn/haar inkomen, en dat van de eventuele partner, is dan ook bepalend voor de vaststelling van de draagkracht.

Drie situaties

- Rechtzoekende bevindt zich (nog) in het buitenland. De Nota van Toelichting geeft aan dat de rechtzoekende zelf een formulier kan invullen voorzien van de nodige bewijsstukken waarna door de raad

een berekening wordt uitgevoerd die het verzamelinkomen zo goed mogelijk benadert. Een (uitgebreide) toelichting van de rechtsbijstandverlener of een eigen verklaring van de rechtzoekende zou kunnen volstaan om in de meeste gevallen de laagste eigen bijdrage op te kunnen leggen. De rechtzoekende wordt als alleenstaande aangemerkt als hij in het buitenland geen gezamenlijke huishouding met een partner voert.

- Rechtzoekende verblijft reeds in Nederland bij een partner (die ook referent kan zijn). In dat geval moet het inkomen en vermogen van de partner (ook als hij/zij de referent is) gewoon worden meegenomen bij de financiële beoordeling en geldt de gehuwdennorm; er is immers sprake van een gezamenlijke huishouding.
- Rechtzoekende verblijft reeds in Nederland, maar voert geen gezamenlijke huishouding met een partner in de zin van de Wrb. In dat geval wordt de rechtzoekende als alleenstaande aangemerkt.

Aantekening 18

Art. 28 Wrb Het niet tijdig nemen van een besluit

Op grond van artikel 8 lid 1 sub b Brt wordt geen toevoeging verleend voor het aanvragen van uitkeringen en vergunningen. Deze bepaling heeft uitsluitend betrekking op de indiening van de aanvraag.

De bepaling ziet niet op de situatie waarin over de aanvraag een geschil is ontstaan. Indien bijvoorbeeld de aanvraag niet in behandeling wordt genomen, of indien de beslissing op de aanvraag binnen de daarvoor gestelde termijn uitblijft, kan er sprake zijn van een rechtsgeschil waarvoor wel wordt toegevoegd.

Indien op grond van deze bijzondere omstandigheid een toevoeging wordt verleend, geldt deze tevens voor een

eventueel daaropvolgende expliciete weigering van de aanvraag.

Aantekening 19

Art. 28 Wrb Belastingaangifte en ambtshalve aanslag

Op grond van artikel 8 lid 1 sub d Brt wordt geen rechtsbijstand op basis van toevoeging verleend voor het doen van belastingaangifte.

Een enkele keer komt het voor dat de belastingdienst een aanslag oplegt omdat niet tijdig aangifte is gedaan. Dat wordt een ambtshalve aanslag genoemd. Op grond van artikel 8 lid 1 sub b Brt wordt voor een bezwaarschrift tegen een dergelijke ambtshalve aanslag niet toegevoegd. Een dergelijk bezwaarschrift behelst namelijk niet anders dan het alsnog doen van de vereiste aangifte.

Voor het beroep in een dergelijke zaak kan, mits wordt voldaan aan alle overige eisen, wel een toevoeging worden verleend.

In belastingzaken wordt geen toevoeging verleend indien de gronden van het bezwaar feitelijk zijn. Indien de gronden juridisch van aard zijn en te maken hebben met de toepassing of uitleg van rechtsregels wordt kan een toevoeging worden aangevraagd.

Om te kunnen beoordelen of de gronden juridisch dan wel feitelijk van aard zijn moeten deze worden aangetoond.

Aantekening 20

Art. 28 Wrb Verzoek om terug te komen op een onherroepelijke beslissing

Voor een verzoek aan een bestuursorgaan om terug te komen op een onherroepelijke beslissing (een herzieningsverzoek)

wordt geen toevoeging verstrekt (art. 8 sub j Brt), behoudens het geval dat sprake is van juridische of feitelijke complexiteit. Indien een toevoeging wordt afgegeven, geldt deze tevens voor de behandeling van een eventueel bezwaar tegen de afwijzing van het verzoek.

Aantekening 21

Art. 28 Wrb Bestuursrecht: Aanvullende regels

Geen rechtsbijstand op basis van toevoeging wordt verleend:

- Indien de aanvraag betrekking heeft op de Wet Administratiefrechtelijke Handhaving Verkeersvoorschriften.
- Indien de aanvraag betrekking heeft op een beslissing van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat bevattende de beslissing dat rechtzoekende zich dient te onderwerpen aan een onderzoek naar de rijvaardigheid. In een dergelijk geval kan rechtzoekende, zoals ook in de betreffende beslissing wordt medegedeeld, een verzoek indienen om zich niet te hoeven onderwerpen aan een dergelijk onderzoek.
Tevens bestaat de mogelijkheid dat rechtzoekende, nadat het onderzoek naar zijn rijvaardigheid heeft plaatsgevonden, een contra-expertise laat uitvoeren. Ook over de mogelijkheid daarvan wordt informatie ter beschikking gesteld door het Ministerie.
- Indien de aanvraag betrekking heeft op het indienen van een aanvraag tot schadevergoeding bij het Waarborgfonds Motorrijtuigenverkeer of het Schadefonds Gewelddsmisdrijven. In het geval men het niet eens is met de beslissing op de aanvraag kan beroep worden ingesteld bij het gerechtshof. Voor dat beroep kan eventueel worden toegevoegd.

Op grond van artikel 8 lid 2 Brt kan een toevoeging worden verleend, indien de bijzondere feitelijke of juridische ingewikkeldheid van het geval dat vereist. Het niet spreken van de Nederlandse taal, het niet beschikken over juridische kennis of de (geestelijke) gezondheid van rechtzoekende maken niet dat er sprake is van bijzonder feitelijke of juridische ingewikkeldheid.

Wetgeving na stelselherziening (Wetsvoorstel 30 436)

Artikel 28 wordt als volgt gewijzigd:

- 1. Aan het eerste lid, wordt onder vervanging van de punt aan het einde van onderdeel c door een puntkomma een onderdeel toegevoegd, luidende: d. een rechtsprobleem betreft dat door de voorziening, bedoeld in artikel 7, tweede lid, kan worden afgehandeld.*
- 2. Er wordt een derde lid toegevoegd, luidende:*
- 3. Het eerste lid, onderdelen a en c is niet van toepassing, indien het betreft een toevoeging in een zaak waarbij de rechtsbijstand bestaat uit het geven van een eenvoudig rechtskundig advies. De raad kan evenwel een aanvraag om deze toevoeging weigeren, indien de aanvraag niet binnen vier weken na het geven van het advies is ingediend.*

Artikel 29 Wrb

- 1. Een afschrift van het besluit tot toevoeging wordt zo spoedig mogelijk, doch in ieder geval voordat de uitspraak is gedaan, overgelegd aan de rechter voor wie de zaak dient.**
- 2. Indien de rechtsbijstandverlener, de toevoeging niet overeenkomstig het eerste lid aan de rechter heeft overgelegd en als gevolg daarvan geen toepassing is gegeven aan artikel 57b, eerste lid,**

van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering (artikel 243 Rv) of artikel 8:75, tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht, wordt op het bedrag dat als vergoeding is vastgesteld in mindering gebracht het bedrag dat de tegenpartij in een procedure na een veroordeling in de proceskosten aan de rechtzoekende moet betalen.

3. Indien op grond van de Algemene wet bestuursrecht bezwaar of administratief beroep wordt ingesteld en de belanghebbende een verzoek om een kostenvergoeding doet, wordt een afschrift van het besluit tot toevoeging zo spoedig mogelijk, doch in ieder geval voordat het bestuursorgaan op het bezwaar heeft beslist dan wel het beroepsorgaan op het beroep heeft beslist, overgelegd aan dat bestuurs- of beroepsorgaan.

Aantekening 1

Art. 29 Wrb Overlegging afschrift toevoeging: Indebetstelling griffierechten

Op grond van artikel 29 lid 1 Wrb is de toegevoegde rechtsbijstandverlener verplicht een afschrift van het besluit tot toevoeging over te leggen aan de rechter voor wie de zaak dient. Dit voorschrift hangt samen met de indebetstelling van griffierechten en de wijze van proceskostenveroordeling in toegevoegde zaken (zie Aantekening 2).

Overlegging van een afschrift van het besluit tot toevoeging bij het gerecht waar de zaak dient, is van belang voor de indebetstelling van het griffierecht (artikel 17 Wet Tarieven in Burgerlijke Zaken, WTBZ).

Het percentage dat in debet wordt gesteld is gerelateerd aan de hoogte van de eigen bijdrage.

In die gevallen waarin op het moment dat het griffierecht verschuldigd wordt nog geen toevoeging is verstrekt, kan indebetstelling ook worden verzocht op basis van een afschrift

van de ingediende toevoegingsaanvraag (artikel 17 lid 2 WTBZ). In deze gevallen wordt het griffierecht voorlopig voor drievierde deel in debet gesteld en vindt definitieve vaststelling plaats na overlegging van de toevoeging.

Artikel 17 lid 2 WTBZ

Indien op het tijdstip waarop het vast recht verschuldigd wordt, een afschrift van het besluit waarbij de voorlopige toevoeging is verleend als bedoeld in artikel 30, eerste lid van de Wet op de rechtsbijstand dan wel een afschrift van de in artikel 24, tweede lid, van de Wet op rechtsbijstand bedoelde aanvraag is overgelegd, wordt het recht door de betrokkene verschuldigd voorlopig voor drievierde deel in debet gesteld. Het gestelde in de tweede volzin van het eerste lid is van overeenkomstige toepassing.

Artikel 18 WTBZ

- 1. Indien geen toevoeging overeenkomstig de Wet op de rechtsbijstand is verleend, stelt de griffier het vast recht verschuldigd door de betrokkene wiens inkomen blijkt de door deze over te leggen verklaring van de raad voor rechtsbijstand, bedoeld in artikel 1 van die wet, niet meer bedraagt dan in artikel 35, derde en vierde lid, telkens onderdelen a tot en met d dan wel in die artikelliden, telkens onderdeel e, van die wet is bedoeld, voor het drievierde deel, onderscheidenlijk voor de helft in debet.*
- 2. Artikel 35, vijfde tot en met achtste lid, van de Wet op de rechtsbijstand, artikel 243 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, en artikel 17, eerste lid, zijn van overeenkomstige toepassing.*

Aantekening 2

Art. 29 Wrb Uit de Memorie van Toelichting: Overleggen afschrift toevoeging

In het tweede lid is een sanctie opgenomen voor de rechtsbijstandverlener die vergeet een afschrift van de beslissing waarbij de toevoeging is verleend voor de einduitspraak aan de rechter over te leggen. Het gevolg hiervan kan zijn dat de rechter in een zaak betreffende het burgerlijk recht artikel 243 Rv niet toepast. De in het ongelijk gestelde wederpartij van degene die op basis van een toevoeging procedeert, wordt in een dergelijk geval niet ambtshalve veroordeeld tot betaling van de kosten aan de griffier. De griffier is dus niet in staat om de kosten overeenkomstig het tweede lid van artikel 243 Rv te verdelen onder een aantal rechthebbenden, waaronder de advocaat. Dezelfde situatie kan zich voordoen in het bestuursprocesrecht.

Het gevolg van het niet toepassen van artikel 243 Rv is dat de wederpartij wordt veroordeeld om de kosten te voldoen aan de rechtzoekende aan wie de toevoeging is verleend. Aangezien de rechtsbijstandverlener van de rechtzoekende geen titel heeft om het deel van de proceskosten dat betreft een vergoeding voor de verlening van rechtsbijstand van zijn cliënt te vorderen, betaalt de raad voor Rechtsbijstand de volledige vergoeding aan de advocaat. Dat is niet redelijk. Immers, doordat de rechtsbijstandverlener in strijd met de verplichting daartoe niet voor de einduitspraak een afschrift van de beslissing waarbij de toevoeging is verleend aan de rechter overlegt, ontvangt hij niet het deel van de proceskosten dat een vergoeding voor de verlening van rechtsbijstand omvat.

De sanctie komt erop neer dat de raad een bedrag ter grootte van de gehele proceskostenveroordeling in mindering kan brengen op de vastgestelde vergoeding. Het bedrag dat in mindering wordt gebracht op de vergoeding is dus groter dan het bedrag dat in mindering zou zijn gebracht, indien de rechter artikel 243 Rv zou hebben toegepast. De reden hiervan is dat zonder toepassing van artikel 243 Rv niet goed

is vast te stellen welk deel van de proceskosten als vergoeding voor de rechtsbijstandverlener kan worden aangemerkt.

Aantekening 3

Art. 29 Wrb Overleggen toevoeging aan bestuurs- of beroepsorgaan

Indien op grond van de Algemene wet bestuursrecht bezwaar of administratief beroep wordt ingesteld en belanghebbende een verzoek doet om een kostenvergoeding dan dient ingevolge artikel 29 lid 3 een afschrift van de toevoeging aan het bestuurs- of beroepsorgaan overgelegd te worden voordat op het bezwaar of beroep is beslist.

Wanneer het afschrift van de toevoeging niet tijdig is overgelegd dan zal conform het tweede lid het bedrag dat het bestuursorgaan de rechtzoekende moet betalen in mindering worden gebracht op het bedrag dat als vergoeding is vastgesteld.

Aantekening 4

Art. 29 Wrb Uit de Memorie van Toelichting: Melding maken aan bestuursorgaan

Een dergelijke handelwijze is door deze bepaling van overeenkomstige toepassing te verklaren op artikel 7:15 en 7:28 Awb ook mogelijk als de rechtzoekende geen beroep bij de rechter instelt. In de Memorie van Toelichting bij het wetsvoorstel kosten bestuurlijke voorprocedures wordt erop gewezen dat het in die gevallen het meest praktisch is dat de kostenvergoeding naar de advocaat wordt overgemaakt, zodat die kan zorgen voor verrekening van de eigen bijdrage (Kamerstukken II 1999.00, 27 024 nr. 3 blz. 10). Opdat het bestuursorgaan weet dat aan de advocaat moeten worden betaald is in artikel 29 van de Wet op de rechtsbijstand bepaald dat de advocaat het bestuurorgaan informeert over

het verlenen van rechtsbijstand op toevoegbasis. Daarbij wordt voor het moment waarop de advocaat een afschrift van de toevoeging moet overleggen aangesloten bij de bestaande regeling. Dit houdt in dat de advocaat zo snel mogelijk, doch in ieder geval voordat op het bezwaar of beroep is beslist, van de toevoeging melding moet maken, opdat het bestuursorgaan daarmee tijdig rekening kan houden bij de uitbetaling van de kosten dan wel het beroepsorgaan in staat wordt gesteld vast te stellen dat aan de advocaat moet worden betaald.

Artikel 30 Wrb

- 1. In spoedeisende gevallen verleent de raad een voorlopige toevoeging. De raad beslist zo spoedig mogelijk daarna over definitieve toevoeging; dit besluit treedt met terugwerkende kracht in de plaats van die tot verlening van een voorlopige toevoeging.**
- 2. Bij de verlening van de voorlopige toevoeging stelt de raad de aanvrager overeenkomstig artikel 4:5, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht een termijn, waarbinnen deze de voor de beoordeling van zijn aanvraag om een definitieve toevoeging van belang zijnde gegevens moet hebben overgelegd.**

Aantekening 1

Art. 30 Wrb Voorlopige toevoeging

De wet biedt weliswaar de mogelijkheid om een voorlopige toevoeging te verlenen maar in de praktijk wordt hiervan geen gebruik meer gemaakt omdat de gegevensverstrekking via de belastingdienst verloopt en de noodzaak daarom niet meer bestaat.

Artikel 31 Wrb

Artikel is vervallen per 01-04-2006.

Artikel 32 Wrb

De toevoeging geldt uitsluitend voor het rechtsbelang ter zake waarvoor zij is verleend en, in het geval van een procedure, voor de behandeling daarvan in één instantie, de tenuitvoerlegging van de rechterlijke uitspraak daaronder begrepen.

Aantekening 1

Art. 32 Wrb Aanspraak op rechtsbijstand op basis van een eerder verstrekte toevoeging

Ingevolge artikel 28 lid 1 onder b Wrb kan een toevoeging worden geweigerd indien het verzoek betrekking heeft op een rechtsbelang ter zake waarvan rechtzoekende aanspraak kan maken op basis van een eerder afgegeven toevoeging.

Deze bepaling hangt nauw samen met artikel 32 Wrb waarin het bereik van de toevoeging is geregeld. De bepaling is met name van belang in die gevallen waarin er ten behoeve van één rechtzoekende tegelijkertijd of achtereenvolgens meer dan één aanvraag om rechtsbijstand wordt ingediend.

Op grond van artikel 32 Wrb omvat de toevoeging alle werkzaamheden die dienen ter behartiging van het op de toevoeging aangewezen rechtsbelang. De omvang en de duur van de werkzaamheden zijn niet van belang (de bewerkelijkheid van een zaak kan uiteraard wel een criterium zijn in het kader van de vast te stellen vergoeding).

Slechts in één opzicht beperkt het artikel het bereik van de afgegeven toevoeging. In het geval een procedure moet worden gevoerd, geldt de toevoeging slechts voor de behandeling in één instantie, de executie daaronder begrepen.

Gelet op artikel 32 kunnen ten behoeve van dezelfde rechtzoekende slechts meerdere toevoegingen worden

afgegeven indien er sprake is van een diversiteit aan onderscheiden rechtsbelangen of, indien sprake is van hetzelfde rechtsbelang, van een diversiteit aan procedures. Aan beide criteria wordt in het beoordelingsproces een onderlinge rangorde toegekend.

Indien reeds eerder rechtsbijstand op basis van een toevoeging is verleend, dan wordt een gelijktijdig of daaropvolgend ingediende aanvraag eerst getoetst aan het criterium 'diversiteit van rechtsbelangen.'

Is er sprake van een ander rechtsbelang dan wordt de aanvraag eerder op de gebruikelijke wijze getoetst aan de diverse wettelijke criteria (belang, gegrondheid, noodzaak rechtsbijstand etc.).

Indien wordt vastgesteld dat de aanvraag betrekking heeft op hetzelfde rechtsbelang waarvoor reeds eerder rechtsbijstand op basis van toevoeging is verleend, dan wordt de aanvraag getoetst aan het criterium diversiteit van procedures ten overstaan van verschillende instanties.

Voor de toetsing aan dit laatste criterium is van belang of:

1. de eerder afgegeven toevoeging is aangewend voor het voeren van een procedure;
2. de gevraagde toevoeging daadwerkelijk zal worden aangewend voor het voeren van een procedure voor een andere instantie.

Aan de onder 2 genoemde voorwaarde is overigens niet voldaan indien het beroep wordt ingesteld op nader aan te voeren gronden.

Indien beide vragen positief beantwoord worden, is sprake van een diversiteit van procedures en kan de toevoeging, na verdere inhoudelijke financiële beoordeling voor procedure worden afgegeven.

Deze geclausuleerde afgifte is overigens niet een opdracht tot het verlenen van een bepaalde vorm van rechtsbijstand doch een voorwaarde waaraan in beginsel voldaan zal moeten zijn, wil daarna aanspraak gemaakt kunnen worden op een vergoeding.

Aantekening 2

Art. 32 Wrb Rechtsbelang

Voor de beoordeling van de vraag of sprake is van hetzelfde rechtsbelang zijn geen exacte criteria te formuleren. De beoordeling zal veelal plaatsvinden aan de hand van de concrete omstandigheden van het geval. Voor de beoordeling zijn wel indicatoren aan te reiken.

Het begrip rechtsbelang is in artikel 1 Brt gedefinieerd als het belang waarvoor de rechtzoekende rechtsbijstand aanvraagt. Aldus gedefinieerd zal in de beoordeling moeten worden betrokken wat het door de rechtzoekende met de rechtsbijstand beoogde eindresultaat is, met welk oogmerk rechtsbijstand is verzocht.

De wijze waarop het belang behartigd wordt en de wegen die daartoe bewandeld worden, zijn voor de beoordeling minder bepalend.

Bij de beoordeling van vervolgaanvragen gaat het veeleer om de vraag of de werkzaamheden waarvoor toevoeging wordt aangevraagd, dienen ter behartiging van hetzelfde rechtsbelang waarvoor reeds eerder is toegevoegd.

Indien sprake is van een samenstel van belangen, zal moeten worden beoordeeld of deze ieder afzonderlijk een zelfstandige betekenis hebben, dan wel zo nauw met elkaar samenhangen dat niet gesproken kan worden van een zelfstandig rechtsbelang.

Uiteraard kan een bepaald rechtsbelang leiden tot meerdere rechtsvragen doch dat gegeven op zich levert geen grond om voor ieder van die rechtsvragen afzonderlijk een toevoeging te verstrekken.

De Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State heeft in een aantal uitspraken vastgesteld dat de vraag of een nieuwe, afzonderlijke toevoeging aan de orde is, afhankelijk is van het zelfstandig karakter van het geschil waarvoor de nieuwe toevoeging wordt aangevraagd en van de verschillende procedurele, feitelijke en inhoudelijke juridische

omstandigheden van de gevallen. De omvang van de door de rechtsbijstandverlener te verrichten werkzaamheden is een bijkomende maatstaf zonder zelfstandige betekenis (bijvoorbeeld Raad van State, 27 juni 2001, 20003843/1)

In de richtlijnen die in Aantekening 5 zijn opgenomen, wordt het bereik van toevoegingen in een aantal zaken geconcretiseerd.

Aantekening 3

Art. 32 Wrb Procedure

In die gevallen waarin een toevoeging is afgegeven voor het bezwaar tegen het uitblijven van de beslissing op een aanvraag, omvat die toevoeging tevens de behandeling van het bezwaar tegen de primaire beschikking. Hier is derhalve geen sprake van meerdere procedures.

Voor de beoordeling van de vraag of sprake is van verschillende procedures ten overstaan van verschillende instanties is het gestelde in artikel 1 sub b Bvr van belang.

Artikel 1 sub b Bvr

In dit besluit wordt verstaan onder:

procedure: een zaak die aanhangig is gemaakt bij een bij wet ingesteld tuchtrechtelijk college alsmede een zaak op het terrein van het burgerlijk of bestuursrecht die aanhangig is gemaakt bij:

- de burgerlijke rechter,*
- de administratieve rechter,*
- het bestuursorgaan dat in administratief beroep oordeelt,*
- het bestuursorgaan dat op grond van de Algemene wet bestuursrecht oordeelt over een bezwaar,*
- de regionaal directeur voor de arbeidsvoorziening in het kader van het Buitengewoon Besluit Arbeidsverhoudingen 1945,*
- de huurcommissie die oordeelt in het kader van de Huurprijzenwet woonruimte,*

- de instantie die oordeelt over een geschil dat is onderworpen aan arbitrage of bindend advies,
- de instantie die oordeelt in een wettelijk geregelde klachtprocedure,
- de Minister van Justitie in het kader van het inbrengen van een zienswijze tegen het voornemen om een beslissing te nemen met betrekking tot een verblijfsvergunning, bedoeld in de artikelen 39 en 41 van de Vreemdelingenwet 2000

Aantekening 4

Art. 32 Wrb Toevoeging voor bezwaar

Indien op een besluit in primo een bezwaar volgt, dan kan een toevoeging worden verleend voor de bezwaarprocedure. Hierop volgt een beslissing op bezwaar. Indien de beslissing op bezwaar wordt aangevochten kan een toevoeging voor de procedure in beroep worden verleend.

Wanneer de beslissing op bezwaar door de rechtbank wordt vernietigd en het bestuursorgaan een nieuwe beslissing op bezwaar moet nemen met inachtneming van de uitspraak van de rechtbank is er sprake van herleving van de bezwaarfase.

Op grond van de uitspraak van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State van 12 augustus 1999 (H01.99.0054) wordt de hernieuwde behandeling van een bezwaarschrift aangemerkt als verlenging van dezelfde procedure in dezelfde instantie. In deze situatie wordt dus geen toevoeging verleend.

Indien het bestuursorgaan een nieuwe beslissing op het bezwaarschrift heeft genomen kan daarvan opnieuw in beroep worden gegaan bij de rechtbank. Dit wordt beschouwd als een nieuwe procedure waarvoor een nieuwe toevoeging wordt afgegeven.

Indien tegelijkertijd op basis van artikel 6:18 jo artikel 6:19 Awb een nieuw besluit wordt genomen, wordt het beroep-

/bezwaarschrift mede geacht te zijn gericht tegen de herziene beslissing welke dient te worden behandeld op dezelfde toevoeging.

Aantekening 5

Art. 32 Wrb Het 'voornemen' in bestuursrechtelijke en vreemdelingenwetzaken

Het bestuursrechtelijk voornemen (bijvoorbeeld tot het intrekken van een uitkering, het voornemen tot ongewenstverklaring of het voornemen tot afwijzing van een mvv) speelt zich af in de voorfase. Hier wordt niet voor toegevoegd.

Dit is alleen anders in asielzaken waar het voornemen expliciet als procedure is gedefinieerd in het Bvr.

Wanneer op grond van bijzondere omstandigheden wel een toevoeging wordt verleend, geldt deze uiteraard ook voor de bezwaarprocedure.

Aantekening 6 ●

Art. 32 Wrb Strafzaken: Het bereik van de toevoeging in strafzaken

Ingevolge artikel 28 lid 1 sub b Wrb kan een toevoeging worden geweigerd indien de aanvraag betrekking heeft op een rechtsbelang ter zake waarvan rechtzoekende aanspraak kan maken op basis van een eerder afgegeven toevoeging. Deze bepaling hangt nauw samen met artikel 32 Wrb waarin het bereik van de toevoeging is geregeld. Ten aanzien van strafzaken kan voorts nog worden gewezen op de bijzondere bepaling van artikel 43 lid 2 Sv.

Artikel 43 Sv

1. De toevoeging van een raadsman, anders dan krachtens artikel 40, geschiedt voor de gehele aanleg waarin zij heeft plaats gehad.

2. De toevoeging van een raadsman aan degene die krachtens een bevel tot voorlopige hechtenis is gedetineerd, is in iedere aanleg kosteloos.

Aantekening 7 ●

Art. 32 Wrb Strafzaken: De piketfase in strafzaken

De bijstand in de piketfase aan in verzekering gestelde verdachten (artikel 40 Sv) omvat tevens de rechtmatigheidstoets door de rechter-commissaris ex artikel 59a Sv en een eventueel door de officier van justitie (OvJ) ingesteld beroep tegen de beslissing van de rechter-commissaris.

Vergoeding van deze werkzaamheden vindt plaats op grond van de piketregeling (artikel 23 Bvr). Er wordt voor deze werkzaamheden geen toevoeging verleend.

Aantekening 8 ●

Art. 32 Wrb Strafzaken: Sepot/hoofdzaak

In strafzaken is in beginsel pas dan een grond aanwezig voor het verlenen van rechtsbijstand indien tegen de verdachte van een misdrijf een vervolging is aangevangen en hij op grond daarvan ter terechtzitting wordt gedagvaard.

Toevoeging in een eerder stadium is mogelijk indien op grond van bijzondere omstandigheden rechtsbijstand van substantiële aard (bijv. gerechtelijk vooronderzoek/mini-instructie) moet worden verleend in de fase die voorafgaat aan de zitting. In de gevallen waarin op grond van de bijzondere omstandigheden een toevoeging is verleend, geldt de met het oog daarop verstrekte toevoeging tevens voor de behandeling van de strafzaak.

Aantekening 9 ●

Art. 32 Wrb Strafzaken: Nietige dagvaarding: Einduitspraak

Indien rechtsbijstand is verleend in een strafzaak en deze eindigde met een uitspraak waarbij de dagvaarding nietig is verklaard, wordt, indien opnieuw wordt gedagvaard, voor dezelfde zaak een nieuwe toevoeging verleend.

Aantekening 10 ●

Art. 32 Wrb Strafzaken: Intrekking (nietige) dagvaarding

Indien rechtsbijstand is verleend in een strafzaak en de dagvaarding door de officier van justitie vóór de behandeling ter terechtzitting is ingetrokken, wordt geen nieuwe toevoeging verleend indien in de zaak alsnog een nieuwe dagvaarding wordt uitgebracht.

Aantekening 11 ●

Art. 32 Wrb Strafzaken: Gehele aanleg

Blijkens artikel 43 lid 1 Sv geldt de toevoeging in een strafzaak voor de gehele aanleg daarvan. In verband hiermee vallen de volgende werkzaamheden onder het bereik van de ten behoeve van de strafzaak afgegeven toevoeging. Het gaat o.a. om de volgende zaken:

- De behandeling van het bezwaarschrift tegen de dagvaarding c.q. de kennisgeving van verdere vervolging, het hoger beroep en het beroep in cassatie tegen de ter zake genomen beslissing.
- De behandeling in verband met het bevel tot gevangenhouding, de verlenging daarvan en het hoger beroep; zie voor vergoeding artikel 16 Bvr.

- De bijstand tijdens het gerechtelijk vooronderzoek en daarmee vergelijkbare onderzoeken (mini-instructie); zie voor vergoeding artikel 17 Bvr.
- De voortgezette behandeling van de strafzaak na aanhouding, schorsing of na verwijzing naar de bevoegde rechter; zie voor vergoeding artikel 18 Bvr.
- Voor het bezwaarschrift tegen de inbeslagneming van een rijbewijs kan naast de hoofdzaak een afzonderlijke toevoeging worden verstrekt, indien het bezwaarschrift wordt behandeld in de raadkamer.
- Voor het verzoek tot schadevergoeding ex artikel 89 Sv dan wel een vordering schadevergoeding na vrijspraak kan een afzonderlijke toevoeging worden verstrekt.

Aantekening 12 ●

Art. 32 Wrb Strafzaken: Hoger beroep/cassatie

De toevoeging die is afgegeven voor de behandeling van de strafzaak in eerste aanleg geldt tevens voor het advies ter zake van het hoger beroep en het instellen van dat beroep. Voor de behandeling van het hoger beroep wordt na dagvaarding een nieuwe toevoeging verleend.

De toevoeging ter zake van het hoger beroep geldt tevens voor het advies ter zake van cassatie. Voor het daadwerkelijk instellen van cassatie wordt een nieuwe toevoeging afgegeven.

Aantekening 13 ●

Art. 32 Wrb Strafzaken: Meerdere dagvaardingen

Als uitgangspunt wordt gehanteerd dat per dagvaarding een afzonderlijke toevoeging wordt afgegeven. De terzake afgegeven toevoeging(en) omvat(ten) de behandeling van alle

feiten en alle parketnummers die in de dagvaarding zijn vermeld.

Aantekening 14 ●

Art. 32 Wrb Strafzaken: Vordering tenuitvoerlegging voorwaardelijke veroordeling

Voor een vordering tenuitvoerlegging voorwaardelijke veroordeling wordt een afzonderlijke toevoeging verstrekt, indien de vordering verband houdt met de overtreding van bijzondere voorwaarden. Dat dient te blijken uit de bij de aanvraag over te leggen stukken.

Indien de tenuitvoerlegging wordt gevorderd wegens overtreding van de algemene voorwaarden dat in de proeftijd geen strafbare feiten gepleegd worden, wordt gezien de samenhang met de hoofdzaak geen afzonderlijke toevoeging verleend.

Aantekening 15 ●

Art. 32 Wrb Strafzaken: Ontneming wederrechtelijk verkregen voordeel

Voor verweer tegen een vordering ex artikel 36e Sr kan een afzonderlijke toevoeging worden aangevraagd.

Aantekening 16 ●

Art. 32 Wrb Strafzaken: Voeging als benadeelde partij

Indien een toevoeging is verleend terzake van voeging als benadeelde partij omvat de toevoeging tevens de executie van het vonnis. Er wordt niet toegevoegd voor een eenvoudige

feitelijke aangelegenheid of eenvoudige schade. Slachtofferhulp kan rechtzoekende hierbij behulpzaam zijn. Indien wel wordt toegevoegd dan vallen werkzaamheden ter zake van de voeging als benadeelde partij in beginsel onder het bereik van een eerder afgegeven civiele toevoeging ter zake van onrechtmatige daad/schadevergoeding tegen de dader van het strafbaar feit. Twee toevoegingen kunnen worden afgegeven indien de benadeelde zich daadwerkelijk heeft gevoegd in het strafproces en daarnaast (aanvullend) een civiele procedure in rechte aanhangig is gemaakt.

Aantekening 17 ●

Art. 32 Wrb Strafzaken: Wet taakstraffen

Op grond van de Wet taakstraffen ingevoerd, heeft de Officier van Justitie de mogelijkheid in het kader van een transactie een taakstraf op te leggen (art. 74 Sv). Hier komt de rechter niet aan te pas. Indien de rechtzoekende zich niet aan de afspraken houdt wordt de zaak alsnog aangebracht bij de politierechter.

De verdachte krijgt een oproep om te verschijnen voor de Officier van Justitie. Op basis daarvan kan een gewone straftoevoeging worden verleend. Het OM moet de verdachte er op wijzen dat hij zich kan laten bijstaan door een advocaat. De toevoeging kan worden gedeclareerd en vergoed op basis van artikel 19 Bvr.

Indien de zaak in een later stadium alsnog wordt aangebracht bij de rechtbank wordt hiervoor geen afzonderlijke toevoeging verleend maar kan de advocaat bij declaratie een zittingstoeslag vragen als hij de zitting bij de Officier van Justitie en die bij de rechtbank heeft bijgewoond.

Aantekening 18

Art. 32 Wrb Executiemaatregelen

Tot de werkzaamheden van een rechtsbijstandverlener, die voor de behandeling van een zaak is toegevoegd, behoort ook het verrichten van die werkzaamheden, die verband houden met de tenuitvoerlegging (executie) van het verkregen vonnis.

Voor executie wordt slechts afzonderlijk toegevoegd, indien:

- de rechtzoekende oorspronkelijk betalend of zelf procedeerde en ten tijde van de executie in aanmerking komt voor een toevoeging of
- als er geschil ontstaat naar aanleiding van de executie en dit aanleiding geeft tot een nieuwe procedure (executiegeschil);
- als een langere periode verstreken is én aanmerkelijke werkzaamheden nodig zijn.

Exequatur procedure

Een vonnis van een buitenlandse rechterlijke instantie kan in Nederland niet zomaar ten uitvoer worden gelegd. Daarvoor is toestemming van de rechtbank nodig. Een dergelijk verzoek moet door een procureur namens de rechtzoekende worden ingediend. In dat geval is er sprake van een exequatur procedure. Hiervoor kan worden toegevoegd als volgens verdragen executie van het buitenlandse vonnis hier te lande mogelijk is.

Beslagen

Executoriaal beslag

Executoriaal beslag is een van de middelen die een schuldeiser heeft om een vordering, die door de rechter is toegewezen, te innen. De schuldeiser kan het beslag zowel laten leggen op roerende goederen als onroerende goederen van de schuldenaar. Indien er beslag is gelegd, kan de schuldenaar niet over deze goederen beschikken. De goederen worden openbaar verkocht en de opbrengst gaat naar de schuldeiser. Voor het leggen van executoriaal beslag

wordt geen afzonderlijke toevoeging verleend: de deurwaarder kan op grond van artikel 40 lid 1 Bvr zijn kosten declareren bij de griffie van de rechtbank volgens de daarvoor geldende regeling.

Conservatoir beslag

Conservatoir beslag is een beslag dat gelegd kan worden voordat er een vonnis is van de rechter. Het is een beslag om de vermogensbestanddelen van de schuldenaar te blokkeren, zodat deze er niet meer over kan beschikken, waardoor verhaal op de (eventuele) vordering mogelijk blijft. Om dit beslag te kunnen leggen is verlop vereist van de voorzieningenrechter van de rechtbank. Deze rechter bepaalt de termijn waarbinnen de eis in de hoofdzaak moet zijn ingesteld. Een vorm van conservatoir beslag is: 'conservatoir beslag tot afgifte van zaken en levering van goederen', in het verleden 'revindicatoir beslag' genoemd.

Er wordt één toevoeging verleend: de toevoeging voor de hoofdzaak omvat ook de extra werkzaamheden met betrekking tot het verlop tot beslaglegging. Indien voor de hoofdzaak geen toevoeging is verzocht en deze toevoeging later wel wordt aangevraagd, vindt mutatie van de voor beslag afgegeven toevoeging plaats.

Conservatoir maritaal beslag

Dit is een bijzonder conservatoir beslag dat ieder der echtgenoten kan leggen op goederen uit de huwelijksgemeenschap. Voorwaarde is dat er een wettelijke (algehele of beperkte) gemeenschap van goederen bestaat. Dit beslag kan alleen worden gelegd indien een echtscheidingsprocedure aanhangig is gemaakt of bij een vordering tot opheffing van de gemeenschap van goederen. Het conservatoir maritaal beslag wordt gelegd om te voorkomen dat de andere echtgenoot de goederen wegmaakt (met andere woorden: beveiliging van het mede-eigendomsrecht). Voor het leggen van dit beslag is eveneens verlop van de voorzieningenrechter nodig. Hiervoor moet de eiser gegronde vrees voor verduistering van de gemeenschapsgoederen aannemelijk maken.

In het geval van echtscheiding vallen de werkzaamheden met betrekking tot het maritaal beslag onder het bereik van de toevoeging welke is afgegeven voor de hoofdprocedure. Hiervoor wordt derhalve geen afzonderlijke toevoeging verleend.

Derdenbeslag

Dit is een zeer veel voorkomende vorm van beslag; het wordt gelegd op goederen of gelden die zich bij een derde bevinden, zoals het salaris van de schuldenaar onder de werkgever, zijn bank- of giro-saldi, etc. Nadat vier weken zijn verstreken na het leggen van het beslag, dient de derde-beslagene te verklaren wat hij nu precies onder zich heeft (de bank verklaart hoeveel loon de schuldenaar ontvangt, de bedrijfsvereniging verklaart hoe hoog de uitkering is). Derdenbeslag is mogelijk als conservatoir beslag en als executoriaal beslag.

Er wordt één toevoeging verleend; de toevoeging voor de hoofdzaak omvat ook de extra werkzaamheden met betrekking tot het verlot tot beslaglegging. Soms weigert een derde-beslagene te verklaren wat hij onder zich heeft van de schuldenaar, weigert hij de gelden of goederen af te staan of betwist de beslaglegger de verklaring van de derde-beslagene. In zo'n geval kan de beslaglegger een procedure bij de rechter opstarten. Hiervoor kan een procedure toevoeging worden verleend.

Opheffen beslag

Tot slot nog een opmerking over het opheffen van een gelegd beslag. Dit kan gevorderd worden in kort geding bij de voorzieningenrechter van de rechtbank en voor deze afzonderlijke procedure wordt eveneens een toevoeging verleend, zowel aan degene die het beslag wil laten opheffen als aan degene die zich tegen de opheffing wil verweren. De toevoeging wordt voor de procedure afgegeven.

Aantekening 19

Art. 32 Wrb Nadere beleidsregels inzake het bereik van toevoegingen

Op grond van artikel 32 Wrb worden de volgende beleidsregels gehanteerd.

- *Vorbereidingshandelingen* Onder het bereik van de toevoeging die ter zake van de hoofdzaak is verleend, vallen voorbereidingshandelingen. Het gaat hier onder andere om het verzoek om verlof tot het voeren van een procedure en het verzoek tot benoeming van een bijzonder curator.
- *Advies beroep/hoger beroep* De toevoeging die wordt afgegeven voor de behandeling van een zaak bij een gerecht cq. instantie omvat tevens het advies over het beroep cq. hoger beroep tegen de uitspraak.
- *Verzet* Indien tegen een uitspraak of beschikking verzet wordt aangetekend, wordt de behandeling van het geschil bij dezelfde instantie voortgezet. Het verzet zal derhalve moeten worden behandeld op basis van de in eerste instantie afgegeven toevoeging. Mocht er nog geen toevoeging zijn verleend, dan kan voor het verzet een afzonderlijke toevoeging worden verleend.
- *Voorlopige voorzieningen/bodemprocedure* Terzake van voorlopige voorzieningen en de bodemprocedure moeten, indien aan de overige voorwaarden voor toevoeging is voldaan, twee afzonderlijke toevoegingen worden aangevraagd indien het betreft:
  - kort geding, of
  - voorlopige voorziening ex artikel 223 of 254 Rv, of
  - voorlopige voorziening bij de sector bestuursrecht van de arrondissementsrechtbank ingevolge artikel 8:81 Awb.In overige gevallen omvat de toevoeging ter zake van

de bodemprocedure tevens de voorlopige voorzieningen (bijv. echtscheiding).

- *Incidenteel beroep* In het geval incidenteel beroep wordt ingesteld door de gedaagde als eiser wordt slechts één toevoeging verleend.

Aantekening 20

Art. 32 Wrb Personen- en familierecht

Echtscheiding

1. De toevoeging terzake van echtscheiding omvat de behandeling van de voorlopige voorzieningen, de wijziging daarvan, de behandeling van alle nevenvoorzieningen (gezag, alimentatie en boedelscheiding, verzoek om verlof tot conservatoir beslag) en het maritaal beslag (zie aantekening 17);
  - a. indien terzake van de boedelscheiding een afzonderlijke procedure moet worden gevoerd, kan daarvoor een aparte toevoeging worden verstrekt.
  - b. in het geval zich na een termijn van 3 maanden na beëindiging van de rechtsbijstand nieuwe feiten voordoen omtrent de uitvoering van de overeenkomst waarbij de boedelscheiding is geregeld, kan, mits aan alle overige criteria is voldaan, een nieuwe toevoeging worden afgegeven.
2. De toevoeging ter zake van de echtscheiding omvat, na verzoening, tevens de voortgezette behandeling van die echtscheiding, indien de aanvraag om rechtsbijstand wordt ingediend binnen 3 maanden na de verzoening.

Verbreken samenwoning

De toevoeging ter zake van verbreking samenwoning omvat de regeling van dezelfde voorzieningen als die welke vallen onder het bereik van een toevoeging ter zake van echtscheiding. Voorzover het treffen van die voorzieningen in

procedure dient plaats te vinden, wordt per procedure een afzonderlijke proceduretoevoeging verleend.

Ondertoezichtstelling en uithuisplaatsing

Indien gelijktijdig dan wel nagenoeg gelijktijdig rechtsbijstand wordt aangevraagd terzake van verweer tegen (verlenging van de) ondertoezichtstelling en tegen uithuisplaatsing wordt daarvoor één toevoeging verstrekt. Deze toevoeging omvat de behandeling van beide belangen, tenzij er sprake is van afzonderlijke procedures.

Ontkenning vaderschap

De bijzonder curator of een kantoorgenoot van hem, die tevens de moeder bijstaat, ontvangt daarvoor geen tweede toevoeging. De werkzaamheden t.b.v. de moeder vallen onder het bereik van de toevoeging ten behoeve van het kind.

Aantekening 21

Art. 32 Wrb Vreemdelingenrecht

Aanvraag/bezwaar vergunning tot verblijf

Indien op grond van de bijzondere omstandigheid als bedoeld in artikel 8 sub a Brt een toevoeging wordt verleend voor het aanvragen van een verblijfsvergunning, geldt deze tevens voor de daaropvolgende bezwaarfase.

Aanvraag/voornemen cq. beroep asiel

Indien op grond van de bijzondere omstandigheid als bedoeld in artikel 8 sub a Brt een toevoeging wordt verleend voor het verzoek tot toelating als vluchteling geldt deze tevens voor het voornemen en beroep.

Artikel 33 Wrb

- 1. De raad kan de toevoeging, anders dan op verlangen van de aanvrager, wijzigen, beëindigen of intrekken, indien:**

- a. deze is verleend op grond van onjuiste of onvolledige gegevens omtrent de aard of het belang van de zaak, de financiële draagkracht of de woonplaats van de aanvrager;
  - b. de aanvrager de voor de behartiging van zijn zaak noodzakelijke medewerking weigert;
  - c. de aanvrager in gebreke blijft de door hem verschuldigde eigen bijdrage en overige kosten die voor zijn rekening komen, dan wel een hem daarop gevraagd voorschot, te voldoen;
  - d. blijkt dat een andere toevoeging mede omvat het rechtsbelang waarvoor de toevoeging is verleend.
2. De toegevoegde rechtsbijstandverlener kan zich na beëindiging of intrekking van de toevoeging aan de zaak onttrekken.
  3. Indien de toevoeging wordt beëindigd of ingetrokken op grond van een situatie als bedoeld in het eerste lid, onder a, kan de raad het bedrag ter hoogte van de vergoeding, bedoeld in artikel 37, vorderen van de rechtzoekende, tenzij de verlening van de vergoeding op grond van artikel 4:48, eerste lid, onder c of d, van de Algemene wet bestuursrecht is ingetrokken of gewijzigd of de vergoeding op grond van artikel 4:46, tweede lid, onder c of d, van de Algemene wet bestuursrecht lager is vastgesteld dan wel de vaststelling van de vergoeding op grond van artikel 4:49, eerste lid, onder b, van die wet is ingetrokken of ten nadele van de rechtsbijstandverlener is gewijzigd.

Aantekening 1

Art. 33 Wrb Mutatie: Onjuiste of onvolledige gegevens

Wanneer de raad concrete aanwijzingen heeft dat een toevoeging op grond van onjuiste of onvolledige gegevens is verstrekt, zal een nader onderzoek worden ingesteld. Zonodig

zal nadere informatie worden ingewonnen bij de in artikel 25 lid 2 Wrb bedoelde diensten of instellingen. De raad zal niet tot intrekking of wijziging overgaan zonder de rechtzoekende in de gelegenheid te stellen zijn zienswijze kenbaar te maken. (artikel 4:8 jo artikel 4:12 lid 2 sub c Awb).

Aantekening 2

Art. 33 Wrb Mutatie: Rechtzoekende weigert medewerking

Artikel 33 lid 1 sub b Wrb geeft aan dat de rechtsbijstandverlener om beëindiging dan wel intrekking van de toevoeging kan vragen wanneer zijn cliënt de voor de behartiging van zijn zaak noodzakelijke medewerking weigert. Het is denkbaar dat een rechtsbijstandverlener intrekking of beëindiging vraagt om de volgende redenen:

- Een cliënt wil een zwaarwegend advies van de rechtsbijstandverlener niet opvolgen.
- Een cliënt reageert niet meer op brieven.
- Het vertrouwen tussen cliënt en rechtsbijstandverlener is geschaad.

In de aanvraag om beëindiging of intrekking van de toevoeging zal de rechtsbijstandverlener de reden van de aanvraag moeten toelichten. Bovendien zal de rechtzoekende moeten worden gehoord.

In die gevallen waarin de advocaat zich beroept op een vertrouwensbreuk, zal de aanvraag terughoudend worden getoetst.

Aantekening 3

Art. 33 Wrb Mutatie: Rechtzoekende betaalt eigen bijdrage niet

Artikel 33 lid 1 sub c Wrb geeft een voorziening voor die gevallen waarin de rechtzoekende in gebreke blijft de eigen

bijdrage te voldoen. In deze gevallen kan de raad de toevoeging beëindigen dan wel intrekken. De raad zal de rechtzoekende vooraf op de hoogte stellen van het voornemen om de toevoeging te beëindigen dan wel in te trekken. Indien rechtzoekende de raad niet binnen veertien dagen bericht dat hij het verschuldigde heeft betaald, wordt het verzoek van de rechtsbijstandverlener gehonoreerd.

Aan toepassing van deze bepaling is een aantal voorwaarden verbonden:

- De rechtsbijstandverlener heeft tijdige en adequate maatregelen genomen om zich te verzekeren van de betaling van de eigen bijdrage, onder meer door een voorschot te verlangen van een deel van de eigen bijdrage (artikel 38 lid 3 Wrb).
- De rechtsbijstandverlener heeft adequate incassomaatregelen genomen indien zulks, gelet op de hoogte van de eigen bijdrage, redelijkerwijs verlangd mag worden (artikel 38 lid 4 Wrb).
- De rechtsbijstandverlener heeft de rechtzoekende tijdig gewezen op de mogelijke gevolgen ten aanzien van de toevoeging.
- Er wordt intrekking cq. beëindiging gevraagd vóór het einde van de zaak.

In het Bvr wordt de vergoeding vastgesteld op basis van de werkzaamheden die zijn verricht.

Indien de toevoeging en de op basis daarvan verleende rechtsbijstand op grond van artikel 33 lid 1 sub c Wrb wordt beëindigd wordt slechts dat deel van de eigen bijdrage op de vergoeding in mindering gebracht dat door de rechtzoekende is voldaan (artikel 32 lid 2 Bvr).

Wanneer tot beëindiging c.q. intrekking in verband met het niet (volledig) betalen van de eigen bijdrage wordt besloten zal in dezelfde zaak geen andere rechtsbijstandverlener meer worden toegevoegd, tenzij sprake is van bijzondere omstandigheden en de eigen bijdrage alsnog wordt voldaan.

Aantekening 4

Art. 33 Wrb Uit de Memorie van Toelichting: Mutatie: Rechtsbijstand onder bereik eerder afgegeven toevoeging

De toevoeging kan op grond van artikel 33 lid 1 sub d Wrb worden ingetrokken indien na afloop van de rechtsbijstand blijkt dat de toevoeging onder het bereik van een reeds eerder verleende toevoeging valt. Gedacht kan worden aan de situatie waarin de raad voor rechtsbijstand bij het indienen van de declaratie door de rechtsbijstandverlener bemerkt dat de desbetreffende toevoeging valt onder het bereik van een andere toevoeging.

Aantekening 5

Art. 33 Wrb Onttrekking aan de zaak

Op grond van artikel 33 lid 2 Wrb kan de toegevoegde rechtsbijstandverlener zich na beëindiging of intrekking van de toevoeging aan de zaak onttrekken. Zolang de toevoeging niet is beëindigd of ingetrokken is de rechtsbijstandverlener verplicht de nodige rechtsbijstand in de zaak te verlenen.

Aantekening 6

Art. 33 Wrb Uit de Memorie van Toelichting: Terugvordering van rechtzoekende

Artikel 33 lid 3 Wrb creëert een grondslag voor het van rechtzoekende vorderen van het bedrag dat ten gevolge van door de rechtzoekende verstrekte onjuist of onvolledige gegevens als vergoeding aan de rechtsbijstandverlener is betaald.

Voorzover de rechtsbijstandverlener niet weet of niet behoort te weten dat onjuiste of onvolledige gegevens zijn verstrekt is het niet redelijk dat hij geen vergoeding ontvangt voor de

verlening van de rechtsbijstand. Wel is het in een dergelijk geval redelijk de kosten van de vergoeding te vorderen van de rechtzoekende. De rechtzoekende heeft immers de onjuiste of onvolledige gegevens verstrekt.

Aantekening 7

Art. 33 Wrb Uit de Memorie van Toelichting: Terugvordering van rechtsbijstandverlener

Het terugvorderen van ten onrechte verstrekte vergoedingen van de rechtsbijstandverlener is gebaseerd op de Awb. De aanvraag om een toevoeging omvat de aanvraag om verlening van de vergoeding, bedoeld in artikel 4:29 Awb. Nadat de toevoeging is verleend wordt de vergoeding vastgesteld.

Indien de raad vóór het moment van de vaststelling van de vergoeding op de hoogte is van de verstrekte onjuiste of onvolledige gegevens, kan de raad dit op grond van de artikel 4:46 lid 2 Awb verdisconteren in de vaststelling. Zolang de vergoeding niet is vastgesteld biedt artikel 4:48 lid 1 Awb de mogelijkheid om de verlening van de vergoeding in te trekken of ten nadele van de rechtsbijstandverlener te wijzigen. Nadat de vergoeding is vastgesteld biedt artikel 4:49 Awb de mogelijkheid om deze in te trekken of te wijzigen op grond van de verstrekte onjuiste of onvolledige gegevens.

Het ligt in de rede dat de raad van voornoemde mogelijkheden gebruik maakt, indien de rechtsbijstandverlener weet of behoort te weten dat onjuiste of onvolledige gegevens zijn verstrekt. De onverschuldigd betaalde vergoeding kan op grond van artikel 4:57 Awb worden teruggevorderd van de rechtsbijstandverlener.

Aantekening 8

Art. 33 Wrb Mutatie op aanvraag van de rechtzoekende

Hoewel de wijziging van rechtsbijstandverlener – anders dan wijziging van de toevoeging op grond van de hiervoor genoemde redenen – niet expliciet is geregeld in de wet, kunnen zich omstandigheden voordoen die wijziging van rechtsbijstandverlener zinvol maken.

Een aanvraag om een opvolgend rechtsbijstandverlener zal door de raad steeds inhoudelijk worden beoordeeld, mede in het licht van de vraag of een dergelijke aanvraag gegrond is (zie ook artikel 3 sub d Brt).

In de gevallen waarin een vertrouwensbreuk tussen advocaat en rechtzoekende aan de orde is, zal door de raad terughoudend worden getoetst. De (opvolgend) raadsman die de behandeling van de zaak wenst over te nemen, zal bij de raad waar hij staat ingeschreven een gemotiveerde aanvraag om overname moeten indienen. Daarbij moet de oorspronkelijke toevoeging die aan de eerste raadsman is afgegeven worden meegezonden.

- Indien de opvolging van raadslieden zich afspeelt binnen hetzelfde ressort en indien op de aanvraag positief wordt beslist, wordt een mutatie toevoeging verstrekt.
- Indien de opvolging van raadslieden, gelet op hun plaats van vestiging, in een dergelijk geval zich niet afspeelt binnen hetzelfde ressort, wordt de toevoeging welke aan de eerste raadsman was afgegeven ingetrokken.
- Van opvolging is sprake indien een rechtsbijstandverlener buiten het samenwerkingsverband van het kantoor van de eerste rechtsbijstandverlener de zaak overneemt.
- Van in de plaatsstelling is sprake indien een rechtsbijstandverlener binnen het

samenwerkingsverband van het kantoor de zaak overneemt.

Aantekening 9

Art. 33 Wrb Mutatie op aanvraag: Toestemming extra uren

In de artikelen 13 en 22 Bvr is de vergoeding van de bewerkelijke zaken geregeld. Wanneer in een procedure de aan rechtsbijstand bestede tijd uitstijgt boven de tijd die gelijk is aan driemaal het aantal punten dat aan de betreffende zaakscategorie is toegekend, of in geval van advies boven de 24 uur, wordt de vergoeding vanaf dat moment per uur vastgesteld, mits vooraf toestemming voor het besteden van extra uren is verkregen van de raad.

Daartoe worden twee aanvragen tegelijkertijd ingediend op daarvoor ter beschikking gestelde formulieren, namelijk het verzoek om toekenning extra uren met behulp van het begrotingsformulier ex artikel 13 en 22 Bvr en de aanvraag vaststelling van de vergoeding van de reeds verleende rechtsbijstand met behulp van het op de achterzijde van de originele toevoeging afgedrukte formulier aanvraag vergoeding.

Aantekening 10

Art. 33 Wrb Mutatie: op last verstrekte toevoeging

In strafzaken, waarin de toevoeging is verleend op grond van een last van een rechterlijke autoriteit, dient een eventuele aanvraag om wijziging van raadsman gericht te worden aan de rechter die de last tot toevoeging heeft gegeven. Op grond van artikel 45 lid 3 Sv beslist de rechter op de aanvraag tot wijziging, waarna aan de raad een last tot mutatie kan worden gegeven.

Wetgeving na stelselherziening (Wetsvoorstel 30 436)

Na artikel 33 wordt voor Hoofdstuk V een nieuw hoofdstuk ingevoegd, luidende:

HOOFDSTUK IV-A MEDIATION

Artikel 33a

Mediation wordt voor de toepassing van deze wet verricht door bij de raad ingeschreven mediators.

Artikel 33b

1. *Alle in het ressort kantoor houdende conflictbemiddelaars die daartoe een aanvraag hebben ingediend, worden door de raad ingeschreven, indien zij voldoen aan door de raad vastgestelde voorwaarden. De raden kunnen gezamenlijk regels stellen met betrekking tot deze voorwaarden. Deze regels behoeven de goedkeuring van Onze Minister.*
2. *Mediators uit een andere lidstaat die geen kantoor houden in een ressort dienen een aanvraag als bedoeld in het eerste lid in bij de raad te 's-Gravenhage. Onder lidstaat wordt verstaan: lidstaat van de Europese Unie met uitzondering van Denemarken.*

Artikel 33c

De door de raden te stellen regels als bedoeld in artikel 33b, eerste lid, met betrekking tot de voorwaarden kunnen betrekking hebben op:

- a. de vakbekwaamheidseisen die aan de conflictbemiddelaar worden gesteld;*
- b. de mate van gebondenheid aan door de beroepsgroep algemeen aanvaarde normen betreffende de beroepsethiek en beroepsuitoefening;*
- c. de wijze waarop schendingen van de algemene norm betreffende de beroepsethiek en beroepsuitoefening worden afgehandeld;*
- d. de medewerking door de conflictbemiddelaar aan onderzoek naar de werking van conflictbemiddeling en aan evaluatie;*
- e. de verslaglegging door de conflictbemiddelaar van de door hem verrichte werkzaamheden;*

- f. de beroepsaansprakelijkheidsverzekering;*
- g. de organisatie van het kantoor waar de conflictbemiddelaar werkzaam is;*

Artikel 33d

1. *De raad kan de inschrijving doorhalen indien de conflictbemiddelaar niet voldaan heeft dan wel niet langer voldoet aan de voor de inschrijving gestelde voorwaarden.*
2. *Artikel 17, tweede lid, onder b, d, e en f is van overeenkomstige toepassing.*

Artikel 33e

1. *De artikelen 12, uitgezonderd het tweede lid, onderdelen c, d en f, 24, tweede tot en met vijfde lid, 25 tot en met 27, 28 eerste en tweede lid, en 30 tot en met 32 zijn van overeenkomstige toepassing op de verlening van een toevoeging met het oog op conflictbemiddeling. Bij de aanvraag om een toevoeging wordt de overeenkomst waarin de rechtzoekende en zijn wederpartij hebben verklaard in te stemmen met conflictbemiddeling overgelegd.*
2. *Artikel 33 is van overeenkomstige toepassing op de toevoeging voor conflictbemiddeling met uitzondering van het eerste lid, onder d.*
3. *Afdeling 1 van Hoofdstuk V en de artikelen 37, eerste, tweede, derde en vijfde lid, 37a tot en met 38 en 41 zijn van overeenkomstige toepassing voor het bepalen van de draagkracht alsmede van de eigen bijdrage van de rechtzoekende aan wie een toevoeging met het oog op conflictbemiddeling is verleend en voor het bepalen van de kosten van conflictbemiddeling.*
4. *De artikelen 46 en 47 zijn eveneens van overeenkomstige toepassing.*

HOOFDSTUK V FINANCIËLE BEPALINGEN

Afdeling 1 Normen financiële draagkracht rechtzoekende

Artikel 34 Wrb

1. Rechtsbijstand overeenkomstig de bepalingen van deze wet wordt verleend aan hen wier inkomen per jaar €22.400 of minder bedraagt, indien zij alleenstaand zijn, dan wel, indien zij met één of meer anderen een gemeenschappelijke huishouding voeren, ten hoogste €31.700,00.
2. In afwijking van het bepaalde in het eerste lid wordt geen rechtsbijstand verleend, indien de rechtzoekende beschikt over een vermogen dat meer bedraagt dan het heffingvrij vermogen.
3. Bij de vaststelling van het inkomen en vermogen van de rechtzoekende worden, behoudens het geval van onderling tegenstrijdige belangen, mede in aanmerking genomen het inkomen en vermogen van:
  - a. de echtgenoot of geregistreerde partner van de rechtzoekende, tenzij deze op het moment van de aanvraag duurzaam van hem gescheiden leeft;
  - b. de persoon van verschillend of gelijk geslacht met wie de rechtzoekende duurzaam een gezamenlijke huishouding voert, tenzij tussen deze en de rechtzoekende op het moment van de aanvraag een bloedverwantschap in de eerste of tweede graad bestaat.

Aantekening 1

Art. 34 Wrb Inkomensbegrip

Zie aantekening 1 bij artikel 1 Wrb.

Aantekening 2

Art. 34 Wrb Inkomenstoets

De partner in 34 lid 3 Wrb is de partner met wie een gezamenlijke huishouding wordt gevoerd. Niet van belang is of er al dan niet sprake is van fiscaal partnerschap.

Van belang is de gezinssituatie van de rechtzoekende op het moment van de toevoegingsaanvraag (de huidige leefsituatie). Ook de gegevens van een eventuele partner zijn van belang (dus ook als in het zogenaamde peiljaar nog niet werd samengewoond met de huidige partner).

Getoetst wordt het inkomen en het vermogen in het peiljaar, d.w.z. twee jaar terug, ook wel aangeduid als T-2. T staat voor het jaar van de aanvraag.

Bij personen die nu samenwonen wordt dus van beiden gekeken naar het inkomen in het peiljaar. Het betreft het fiscale inkomen zoals het verzamelinkomen of het belastbaar loon.

Aantekening 3

Art. 34 Wrb Vermogensbegrip

Indien het gemiddelde van de rendementsgrondslag het heffingvrij vermogen overschrijdt, dit betekent dat er inkomen in box 3 wordt ontvangen, wordt de aanvraag om een toevoeging worden afgewezen.

Onder vermogen wordt ingevolge artikel 1 lid 1 sub o Wrb verstaan het gemiddelde van de rendementsgrondslagen,

bedoeld in de artikelen 5.5. en 5.6. van de Wet inkomstenbelasting 2001.

Artikel 5.5 Wet inkomstenbelasting 2001

1. *Het heffingvrije vermogen bedraagt € 19 698.*
2. *Op gezamenlijk verzoek van de belastingplichtige en zijn partner wordt het heffingvrije vermogen van de belastingplichtige verhoogd tot € 39 396 en het heffingvrije vermogen van de partner verminderd tot nihil. Het verzoek wordt gedaan bij de aangifte van de belastingplichtige. Op het verzoek kan niet worden teruggekomen.*
3. *Het verzoek, bedoeld in het tweede lid, kan uitsluitend worden gedaan indien de belastingplichtige het gehele kalenderjaar dezelfde partner heeft of voor de toepassing van artikel 2.17 geacht wordt te hebben gehad.*
4. *Indien de belastingplichtige of zijn partner aan het einde van het kalenderjaar als ouder het gezag uitoefent over een minderjarig kind, wordt het in het eerste lid genoemde bedrag van € 19 698 of het in het tweede lid genoemde bedrag van € 39 396 per minderjarig kind verhoogd met € 2631. Indien de belastingplichtige een partner heeft, geldt de in de eerste volzin bedoelde verhoging slechts ten aanzien van een van hen; de verhoging wordt toegepast bij de oudste, behoudens ingeval zij gezamenlijk anders verzoeken. Op een verzoek als bedoeld in de tweede volzin kan niet worden teruggekomen.*

Artikel 5.6 Wet inkomstenbelasting 2001

1. *Het heffingvrije vermogen, bedoeld in artikel 5.5, wordt verhoogd met de ouderentoeslag indien:*
  - a. *de belastingplichtige bij het einde van het kalenderjaar, of, indien de belastingplicht in de loop van het jaar is geëindigd, bij het einde van de belastingplicht, de leeftijd van 65 jaar heeft bereikt, en*

b. de gemiddelde rendementsgrondslag, bedoeld in artikel 5.2, na aftrek van het heffingvrije vermogen, bedoeld in artikel 5.5, doch voor het in aanmerking nemen van de ouderentoeslag (saldoggrondslag) niet meer bedraagt dan € 260 677.

Bij een inkomen uit werk en woning vóór inachtneming van de persoonsgebonden aftrek van:

<i>meer dan</i>	<i>maar niet meer</i>	<i>ouderentoeslag</i>
-	€ 13 326	€ 26.076
€ 13.326	€ 18.539	€ 13.038
€ 18 539	-	nihil

2. *Indien de belastingplichtige het gehele kalenderjaar dezelfde partner heeft of voor de toepassing van artikel 2.17 geacht wordt te hebben gehad, wordt voor de toepassing van het eerste lid onder saldoggrondslag verstaan het gezamenlijke bedrag van de saldoggrondslag van de belastingplichtige en de saldoggrondslag van die partner, en wordt het in het eerste lid genoemde bedrag van € 260.677 verhoogd tot € 521.354.*
3. *Op gezamenlijk verzoek van de belastingplichtige en zijn partner wordt het heffingvrije vermogen van de belastingplichtige, bedoeld in artikel 5.5, na toepassing van het eerste lid, verhoogd met de ouderentoeslag van de partner en wordt de ouderentoeslag van de partner verminderd tot nihil. Het verzoek wordt gedaan bij de aangifte van de belastingplichtige. Op het verzoek kan niet worden teruggekomen.*
4. *Het verzoek, bedoeld in het derde lid, kan uitsluitend worden gedaan indien de belastingplichtige het gehele kalenderjaar dezelfde partner heeft of voor de toepassing van artikel 2.17 geacht wordt te hebben gehad.*

Aantekening 4

Art. 34 Wrb Uit de Memorie van Toelichting: Belastingaangifte

De aansluiting van het begrip inkomen bij het fiscale regiem betekent dat keuzes die worden gemaakt in het kader van de aangifte van de belasting doorwerken in de beoordeling van de aanspraak op gesubsidieerde rechtsbijstand. Als voorbeelden van deze keuzes kunnen worden genoemd de verdeling van de gemeenschappelijke vermogensbestanddelen, de verdeling van niet persoonsgebonden aftrekposten en de verdeling van het heffingvrij vermogen tussen de fiscale partners. Ook in het geval de relatie met de partner eindigt, wordt uitgegaan van de keuzes in de aangifte. Uit een oogpunt van vereenvoudiging van het systeem is het niet wenselijk dat de raad herberekeningen zou moeten maken van het verzamelinkomen vanwege veranderde omstandigheden. Alhoewel het fiscale partnerbegrip een ander is dan dat in de Wet op de rechtsbijstand, wordt hiermee geen rekening gehouden bij de beoordeling van de aanspraken in het kader van laatstgenoemde wet. Fiscale partners kunnen in bepaalde gevallen kiezen welk deel van het vermogen aan één van beiden wordt toebedeeld. Daaraan staat het hanteren van een nader partnerbegrip in de Wet op de rechtsbijstand niet in de weg.

Aanpassing van het vermogensbegrip aan het fiscale vermogensbegrip, ofwel het gemiddelde van de rendementsgrondslag brengt een volledig andere benadering van het vermogen in de per 1 januari 2001 in werking getreden Wet Inkomstenbelasting 2001. Daardoor wordt een aantal vermogensbestanddelen, dat bij de huidige vermogenstoets wordt betrokken, fiscaal gezien niet zonder meer tot het vermogen gerekend. Zo wordt de eigen woning door middel van het huurwaardeforfait belast in box 1. De eigen woning wordt niet meegenomen bij de berekening van de gemiddelde rendementsgrondslag. Hetzelfde geldt voor het

ondernemingsvermogen van zelfstandigen en vrije beroepsbeoefenaren.

De kapitaalverzekering eigen woning wordt afhankelijk van de aard van de verzekering belast in ofwel box 1, ofwel box 3. Daarbij behoren verschillende vrijstellingen. In box 2 wordt de winst uit aanmerkelijk belang belast. Dit is een specifieke regeling voor grootaandeelhouders. Dit zijn personen die minimaal 5% van de aandelen in een NV of BV bezitten. Eventueel aan de rechtspersoon verhuurd onroerend goed wordt belast in box 1.

De aftrek van schulden in de vermogenssfeer is in tegenstelling tot de huidige regeling vrijwel onbeperkt. Daarnaast wordt op grond van de Wet inkomstenbelasting 2001 een aantal bezittingen vrijgesteld dat op grond van het huidige Besluit draagkrachtcriteria rechtsbijstand als vermogen zou worden aangemerkt.

Wetgeving na stelselherziening (Wetsvoorstel 30 436)

Aan artikel 34 wordt een lid toegevoegd, luidende:

- 4. De inkomensgrenzen, bedoeld in het eerste lid, worden jaarlijks per 1 januari aangepast met het percentage waarmee het indexcijfer van de lonen op 31 oktober van het voorgaande jaar afwijkt van het overeenkomstige indexcijfer op 31 oktober in het daaraan voorafgaande jaar, met dien verstande dat afronding plaatsvindt op het naastliggende veelvoud van € 100,-. Onze Minister maakt jaarlijks de geïndexeerde bedragen bekend door publicatie in de Staatscourant. Bij algemene maatregel van bestuur wordt bepaald wat onder het indexcijfer van de lonen, bedoeld in de eerste volzin, wordt verstaan.*

Artikel 34a Wrb

- 1. Het inkomen van de rechtzoekende is het verzamelinkomen in het peiljaar. Tot het moment waarop dit inkomen door de inspecteur is vastgesteld wordt onder inkomen verstaan het bedrag dat in het peiljaar het verzamelinkomen zo goed mogelijk benadert, De raad stelt dit bedrag vast op grond van de beschikbare gegevens, Nadat de inspecteur het inkomen en vermogen van het peiljaar heeft vastgesteld, neemt de raad ambtshalve een besluit dat in de plaats komt van het eerder genomen besluit. Artikel 34 d, eerste lid, tweede volzin en vierde lid, is van toepassing.**
- 2. Indien geen aanslag inkomstenbelasting wordt vastgesteld, wordt onder inkomen verstaan het belastbaar loon in het peiljaar. Indien geen belastbaar loon beschikbaar is, wordt onder inkomen verstaan het bedrag dat in het peiljaar het verzamelinkomen zo goed mogelijk benadert. De raad stelt dit bedrag vast.**
- 3. Indien op grond van het ambtshalve besluit van de raad, bedoeld in het eerst lid, de rechtzoekende een hogere eigen bijdrage verschuldigd is, is hij hetgeen meer moet worden betaald verschuldigd aan de raad. Is de rechtzoekende een lagere eigen bijdrage of geen eigen bijdrage verschuldigd, dan kan hij het teveel betaalde vorderen van de raad. Over de te betalen of te vorderen bedragen worden geen renten en kosten vergoed. Artikel 34f is van overeenkomstige toepassing.**
- 4. Het vermogen is het vermogen in het peiljaar. Het eerste lid is van overeenkomstige toepassing.**
- 5. Bij algemene maatregel van bestuur kunnen nadere regels worden gegeven voor de vaststelling van het voor de financiële draagkracht in aanmerking te nemen inkomen en vermogen.**

Aantekening 1

Art. 34a Wrb Uit de Memorie van Toelichting: Vaststelling van het inkomen

Meestal zal het verzamelinkomen bekend zijn. Het is echter ook mogelijk dat dit niet het geval is of dat de belastingplichtige bezwaar heeft aangetekend tegen de aanslag. De raad neemt dan een 'voorlopig' besluit met betrekking tot de aanvraag om een toevoeging dat is gebaseerd op het inkomen dat zoveel mogelijk het verzamelinkomen in het jaar T-2 benadert. Het ligt in de rede dat de raad uitgaat van het bedrag vermeld in de aangifte. Indien later het definitieve verzamelinkomen bekend is, neemt de raad opnieuw een besluit. Dit besluit komt in de plaats van het eerder genomen besluit. Het gevolg kan hiervan zijn dat de rechtzoekende niet in aanmerking komt voor gesubsidieerde rechtsbijstand. Artikel 34f is van overeenkomstige toepassing.

De raad kan de kosten van rechtsbijstand verhalen op de rechtzoekende. Ook als blijkt dat de rechtzoekende een te lage eigen bijdrage heeft betaald kan de raad het aanvullende bedrag verhalen op de rechtzoekende. Dit is geregeld in het vierde lid. Ook is daar bepaald dat de rechtzoekende het teveel betaalde bedrag wegens een te hoge inschaling kan verhalen op de raad. Deze regeling heeft tot doel de rechtsbijstandverlener niet te belasten met de extra administratieve lasten die uit het later genomen besluit voortvloeien.

In het verlengde hiervan is door de van overeenkomstige toepassing verklaring van artikel 34d, eerste lid, tweede volzin, geregeld dat het ambtshalve genomen besluit geen gevolg heeft voor de beschikking tot verlening en vaststelling van de vergoeding almede het recht van de rechtsbijstandverlener om de eigen bijdrage te vorderen.

Aantekening 2

Art. 34a Wrb Vaststellen inkomen in een ander jaar dan het peiljaar T-2

Wanneer het berichtenverkeer met de belastingdienst in het peiljaar status O aangeeft en er is wel belastbaar loon bekend in dat jaar, dan wordt daarvan uitgegaan.

Indien in het peiljaar status O wordt gemeld en er geen verzamelinkomen of belastbaar loon bekend is, dan wordt voor het jaar T-3 berichtenverkeer opgestart.

In zaken waarbij het niet mogelijk is berichtenverkeer op te starten, is artikel 25 lid 4 Wrb van toepassing. De aanvrager legt stukken over op grond waarvan de raad het inkomen en het vermogen kan vaststellen.

Artikel 34b Wrb

Artikel 34a is van overeenkomstige toepassing op het vaststellen van het inkomen en vermogen van een andere persoon dan de rechtzoekende als bedoeld in artikel 34, derde lid.

Aantekening 1

Art. 34b Wrb Uit de Memorie van Toelichting: Partnerinkomen

Bij het bepalen van de draagkracht van rechtzoekende wordt niet alleen rekening gehouden met het inkomen en vermogen van de rechtzoekende, maar ook met dat van zijn partner (degene met wie rechtzoekende een gezamenlijke huishouding voert).

Het moment van de aanvraag is bepalend voor de beoordeling of er een partner is. Voor de berekening van het inkomen en vermogen van de partner wordt hetzelfde systeem toegepast als bij de rechtzoekende.

Aantekening 2

Art. 34b Wrb Partnerinkomen en echtscheiding

Ten aanzien van de toevoegingsaanvraag bij een echtscheiding of verbreking van de samenwoning wordt het inkomen geïndividualiseerd. Het inkomen van de ex-partner blijft buiten beschouwing. Bij eventuele samenwoning met een nieuwe partner dienen de persoonsgegevens, sofi-nummer, enz. van de huidige partner vermeld te worden. In het laatste geval wordt van beiden het inkomen getoetst op T-2.

Artikel 34c Wrb

- 1. Indien in het jaar waarin de aanvraag om een toevoeging is gedaan sprake is van een terugval in het inkomen of vermogen, neemt de raad op aanvraag van de rechtzoekende een besluit dat is gebaseerd op het door de raad geschatte inkomen of vermogen in het jaar waarin de aanvraag om een toevoeging is gedaan.**
- 2. Onder terugval van inkomen of vermogen wordt verstaan een vermindering van het inkomen of vermogen met ten minste 15% ten opzichte van het peiljaar.**
- 3. De aanvraag wordt bij de raad ingediend binnen zes weken na de bekendmaking van het besluit waarin is beslist op de aanvraag om een toevoeging.**
- 4. Bij de aanvraag worden in ieder geval overgelegd gegevens over het inkomen en vermogen van het jaar van de aanvraag alsmede een verklaring waarin de oorzaak van de inkomens- of vermogensdaling wordt toegelicht.**

Aantekening 1

Art. 34c Wrb Uit de Memorie van Toelichting: Peiljaarverlegging

Nadat de rechtzoekende een aanvraag om peiljaarverlegging heeft gedaan, zendt de raad hem een draagkrachtformulier waarop de rechtzoekende een opgave kan doen van het geschatte inkomen en vermogen in het jaar van de aanvraag. Voorts wordt op dat formulier melding gemaakt van de oorzaak van de inkomens- of vermogensdaling. Het is van belang dat de rechtzoekende zijn melding voldoende onderbouwt (vierde lid). [...]

Indien positief wordt beslist op de aanvraag om peiljaarverlegging en vervolgens opnieuw in dat jaar een inkomensdaling plaatsvindt, kan niet wederom een aanvraag om peiljaarverlegging worden gedaan. Wel kan met deze inkomensdaling rekening worden gehouden nadat de inspecteur in een opvolgend jaar het inkomen en vermogen heeft vastgesteld. De raad neemt dan immers ambtshalve een nieuw besluit, opdat de beslissing van de raad niet langer is gebaseerd op een geschat inkomen en vermogen, maar op het juiste verzamelinkomen en vermogen. Dit besluit wordt genomen nadat het inkomen en vermogen definitief zijn vastgesteld. In de meeste gevallen zal dit in het jaar T+1 zijn.

Indien de aanvraag om peiljaarverlegging wordt afgewezen, wordt nadat de inspecteur de aanslag heeft vastgesteld niet opnieuw een besluit genomen op basis van het fiscaal vastgesteld inkomen en vermogen.

De raad verwijst in zijn afwijzende beslissing naar zijn eerder afgegeven besluit dat is gebaseerd op artikel 34a. Voor de rechtzoekende kan dit betekenen dat hij nog steeds niet in aanmerking komt voor gesubsidieerde rechtsbijstand dan wel voor een lagere eigen bijdrage. De rechtzoekende kan daartegen bezwaar bij de raad instellen. Vervolgens staat beroep open bij de bestuursrechter.

Aantekening 2

Art. 34c Wrb Termijn

Een aanvraag om peiljaarverlegging wordt op grond van het derde lid ingediend binnen zes weken na de bekendmaking van de beslissing op de aanvraag om een toevoeging. Met het stellen van een termijn van zes weken waarbinnen de aanvraag om peiljaarverlegging moet worden gedaan wordt aangesloten bij de termijn die op grond van artikel 6:7 Awb geldt voor de indiening van een bezwaar- of beroepschrift.

Het belang van de afstemming van deze termijnen is gelegen in de mogelijkheid om problemen die samenhangen met het naast elkaar indienen van een aanvraag om peiljaarverlegging en het maken van bezwaar op te lossen. De aangegeven procedure betekent dat de rechtzoekende die bezwaar maakt tegen de beslissing op de aanvraag om een toevoeging tegelijkertijd een aanvraag om peiljaarverlegging kan doen. De rechtzoekende moet expliciet om zo'n peiljaarverlegging vragen. De beslissing hierover maakt deel uit van de beslissing op bezwaar.

Zie hiervoor ook artikel 34e.

Wordt niet binnen zes weken een aanvraag gedaan om peiljaarverlegging dan wordt de primaire beslissing onherroepelijk.

Door de aanvang van de termijn waarbinnen de aanvraag om peiljaarverlegging moet worden gedaan te koppelen aan de bekendmaking van de primaire beslissing op de aanvraag om een toevoeging wordt bewerkstelligd dat geen onnodige aanvragen om peiljaarverlegging worden gedaan. De rechtzoekende die op grond van de primaire beslissing de laagste of geen eigen bijdrage behoeft te betalen heeft er geen belang bij om peiljaarverlegging aan te vragen omdat de aanvraag zal worden afgewezen.

De rechtzoekende die alleen peiljaarverlegging wil aanvragen, hoeft geen bezwaar te maken.

Aantekening 3

Art. 34c Wrb Formulier aanvraag peiljaarverlegging

Wanneer rechtzoekende peiljaarverlegging wil, moet hij dat aanvragen op het formulier aanvraag peiljaarverlegging waarop hij een opgave kan doen van het geschatte inkomen en vermogen in het jaar van de aanvraag. Voorts wordt op dat formulier melding gemaakt van de oorzaak van de inkomens- of vermogensdaling. Het is van belang dat de rechtzoekende zijn melding voldoende onderbouwt (lid 4). De raad wordt dan in de gelegenheid gesteld om de aannemelijkheid van de schatting te toetsen.

Ook het vermogen zal worden beoordeeld volgens de fiscale methode. Uit deze beoordeling volgt of toegang tot het stelsel wordt verkregen of de hoogte van de eigen bijdrage wordt aangepast.

Het formulier aanvraag peiljaarverlegging kan rechtzoekende downloaden van de internetsite van de raden (www.rvr.org).

De terugval moet zich hebben voorgedaan vóór de toevoegingsaanvraag of binnen zes weken na de primaire beslissing.

In het tweede lid wordt voorgesteld dat peiljaarverlegging wordt toegekend indien het inkomen of vermogen terugvalt met tenminste 15% ten opzichte van het inkomen of vermogen in het peiljaar. Op grond van artikel 34 moet bij de bepaling van deze terugval mede in aanmerking worden genomen het inkomen en vermogen van de partner. Indien er een terugval in het inkomen en vermogen is van 15% of meer, maar het vermogen desondanks boven het heffingvrij vermogen blijft heeft de rechtzoekende geen recht op gesubsidieerde rechtsbijstand. Dit volgt uit artikel 34 lid 2 Wrb.

Aantekening 4

Art. 34c Wrb Regels peiljaarverlegging

Bij de beoordeling van een aanvraag om toevoeging wordt onder VIValt uitgegaan van het fiscaal inkomen en fiscaal vermogen in het zogenaamde peiljaar. Dat is het tweede kalenderjaar dat voorafgaat aan het jaar waarin de aanvraag om toevoeging wordt ingediend (T-2). Het voordeel van deze aanpak is dat dit inkomen bij de belastingdienst bekend is en dat geen schattingen hoeven te worden gemaakt die later mogelijk weer zouden moeten worden herzien. Daarmee staat dus ook de beslissing van de raad cq. de opgelegde eigen bijdrage in de meeste gevallen direct vast.

Aangezien het actuele inkomen en vermogen lager kunnen zijn dan het inkomen en vermogen in het peiljaar, is in de wet de mogelijkheid van peiljaarverlegging opgenomen. Een verzoek om peiljaarverlegging moet worden ingediend binnen zes weken na de beslissing op de aanvraag om toevoeging. Wordt het verzoek niet tijdig ingediend, dan wordt het verzoek afgewezen en geldt de primaire beslissing.

In het geval dat om peiljaarverlegging is verzocht, maakt de raad een schatting van het fiscaal verzamelinkomen en het fiscaal vermogen in het jaar van de aanvraag, zowel van de aanvrager als de partner. Dit op basis van een door de aanvrager ingevuld formulier.

Het verzoek kan door de raad slechts worden gehonoreerd als sprake is van een terugval in fiscaal inkomen en fiscaal vermogen met tenminste 15% ten opzichte van het peiljaar. Dat criterium geldt niet indien de primaire aanvraag is afgewezen omdat inkomen en/of vermogen de bovengrens overschreed. In zo'n geval kan om peiljaarverlegging worden verzocht indien de rechtzoekende meent dat hij in het jaar van de aanvraag wel in aanmerking komt.

Indien een verzoek om peiljaarverlegging wordt gehonoreerd, wordt het geschatte fiscaal inkomen en fiscaal vermogen later weer gecontroleerd bij de belastingdienst en wordt een nieuwe beslissing genomen.

Overigens heeft het indienen van een verzoek om peiljaarverlegging natuurlijk geen zin als geen eigen bijdrage of de laagste eigen bijdrage is opgelegd.

Omdat het beoordelen van verzoeken om peiljaarverlegging een nieuwe taak van de raad voor rechtsbijstand is en omdat gewerkt wordt met nieuwe (veelal fiscale) begrippen wordt ter voorlichting van de advocatuur en belanghebbenden aangegeven hoe de raden met diverse aspecten omgaan en hoe zij met de hen toekomende beoordelingsruimte om zullen gaan.

Aantekening 5

Art. 34c Wrb Indienen aanvraag peiljaarverlegging

De aanvraag om peiljaarverlegging dient schriftelijk te worden ingediend en daarbij moet gebruik worden gemaakt van het voorgeschreven formulier. Dit formulier is te downloaden via de website van de raden, www.rvr.org of kan op verzoek de raad toegezonden.

Een telefonisch verzoek wordt niet opgevat als een aanvraag. Dat wordt ook in de bijsluiter vermeld. Wel kan op telefonisch verzoek een formulier peiljaarverlegging worden toegezonden. Het aanvragen van zo'n formulier geldt dus niet als het indienen van een aanvraag.

Aantekening 6

Art. 34c Wrb Gelijkijdigheid aanvragen toevoeging en peiljaarverlegging

Indien rechtzoekende bij de aanvraag van de toevoeging aanstonds een verzoek om peiljaarverlegging wil doen, kan de raad dat direct met de aanvraag toegezonden verzoek onder strikte voorwaarden reeds na de behandeling van de toevoegingsaanvraag in behandeling nemen. Deze voorwaarden zijn dat de rechtzoekende het voorgeschreven

aanvraagformulier peiljaarverlegging moet gebruiken en dit formulier volledig moet invullen, inclusief een goede schatting van het inkomen en vermogen.

Een andere vanzelfsprekende voorwaarde is dat de toevoegingsaanvraag volledig is. Indien aan deze voorwaarden is voldaan, zal de raad na het nemen van de eerste beslissing - en wel op volgorde van binnenkomst met de andere reguliere verzoeken peiljaarverlegging - op basis van de van de belastingdienst verkregen gegevens over t-2, vervolgens het verzoek om peiljaarverlegging gaan beoordelen.

Indien aan de genoemde voorwaarden niet is voldaan, kan de raad het verzoek om peiljaarverlegging afwijzen omdat het voortijdig is ingediend. Indien bij de primaire beslissing geen eigen bijdrage of de laagste eigen bijdrage opgelegd werd, wordt het verzoek om peiljaarverlegging afgewezen wegens gebrek aan belang.

Aantekening 7

Art. 34c Wrb Verzoek om peiljaarverlegging dat als bezwaarschrift is binnengekomen

Het is mogelijk dat een belanghebbende een bezwaarschrift indient dat eigenlijk een verzoek om peiljaarverlegging inhoudt. In zo'n geval zal het secretariaat van de commissie van bezwaar in overleg met de indiener kunnen afspreken dat het bezwaar door de raad wordt behandeld als een primair verzoek om peiljaarverlegging.

Indien zo'n afspraak niet gemaakt kan worden, behandelt de commissie het bezwaar (als verzoek peiljaarverlegging). Van een beslissing na advies van de commissie kan belanghebbende nog slechts in beroep bij de sector bestuursrecht in tegenstelling met een peiljaarverlegging die primair door de raad wordt behandeld, waarvan belanghebbende (eerst) nog in bezwaar kan komen bij de raad voor rechtsbijstand (t.a.v. de commissie voor bezwaar).

Aantekening 8

Art. 34c Wrb Toetsingscriteria

Nadat de ingediende aanvraag door de raad is vastgelegd, wordt deze beoordeeld aan de hand van een aantal van belang zijnde criteria.

Hieronder worden de stappen aangeduid die bij de beoordeling worden doorlopen. Tevens is een aantal richtlijnen aangegeven op basis waarvan de beoordeling wordt uitgevoerd.

- Allereerst wordt nagegaan op welke primaire beslissing het verzoek om peiljaarverlegging betrekking heeft. Die vaststelling is met name van belang indien de aanvrager in diens verzoek niet het relevante GRAS-nummer (onder de barcode) heeft vermeld en/of de beslissing niet heeft meegestuurd of als er sprake is van een samenloop van toevoegingen. Het verdient - om vragen te voorkomen - dus aanbeveling om alle toevoegnummers op te geven waarop het verzoek betrekking heeft.
- Daarna wordt beoordeeld of de aanvraag geen betrekking heeft op een beslissing waarin de laagste of geen eigen bijdrage is opgelegd. Het indienen van een verzoek om peiljaarverlegging heeft immers geen zin als geen eigen bijdrage of de laagste eigen bijdrage is opgelegd. Een verdere verlaging van de eigen bijdrage is dan immers niet mogelijk. Het verzoek zal in zo'n geval worden afgewezen bij gebrek aan een belang. In civiele zaken kan overigens alleen op grond van art. 11 Bdr in bepaalde gevallen de eigen bijdrage op nul gesteld worden. Een dergelijke nihilstelling van de eigen bijdrage kan dus niet via peiljaarverlegging worden bereikt.
- Vervolgens wordt bij de commissie van bezwaar nagelopen of wellicht ook een bezwaarschrift is ingediend. Het gaat er hierbij om vast te stellen of er tegen dezelfde primaire beslissing ook een bezwaarschrift is ingediend. Art. 34e Wrb bepaalt namelijk dat in het geval op grond van dezelfde

beslissing een bezwaarschrift is ingediend én een verzoek om peiljaarverlegging, deze in één beslissing moeten worden afgehandeld.

- Een volgend criterium dat wordt nagelopen is de tijdigheid van de aanvraag. Ingevolge art. 34c lid 3 Wrb dient de aanvraag bij de raad te worden ingediend, 'binnen zes weken na de bekendmaking van het besluit waarin is beslist op de aanvraag om een toevoeging'. Indien het verzoek niet tijdig is ingediend, kan het op die grond worden afgewezen. Het verzoek wordt in dat geval i.h.a. niet verder beoordeeld. Subsidiair kunnen daarnaast uiteraard nog wel andere gronden in de beslissing worden opgenomen (bijv. geen belang bij laagste eigen bijdrage).
- Vervolgens dient de volledigheid van de aanvraag te worden beoordeeld. De volledigheidstoets is onder meer gebaseerd op art. 34c lid 4 Wrb. Op grond van dit artikel moeten bij het verzoek om peiljaarverlegging gegevens worden overgelegd over het inkomen en vermogen van het jaar van de aanvraag alsmede een verklaring waarin de oorzaak van de inkomens- of vermogensdaling wordt toegelicht. Ter uitwerking van deze wettelijke eis hebben de raden een formulier vastgesteld dat door of namens de aanvrager ingevuld dient te worden. In dit formulier wordt gevraagd naar de oorzaak van de daling en naar bewijsstukken om die daling aannemelijk te maken (vragen 6 en 12).
- Het verzoek dient vergezeld te gaan van een volledig ingevuld schattingsformulier van inkomen en vermogen, van zowel aanvrager als (actuele) partner. Daarbij is niet relevant of de partners al of niet voor fiscaal partnerschap hebben gekozen. Het geschatte inkomen en vermogen wordt later toch nog gecontroleerd bij de belastingdienst. Indien de aanvraag onvolledig is, wordt de aanvrager in de gelegenheid gesteld diens aanvraag nader toe te lichten. Indien de gevraagde informatie ook na rappel

niet tijdig wordt verstrekt, zal de aanvraag i.h.a. buiten behandeling worden gesteld.

- Dan moet vastgesteld worden dat de daling voldoende aannemelijk is gemaakt. Om in aanmerking te komen voor peiljaarverlegging zal namelijk aannemelijk moeten zijn gemaakt dat sprake is van een terugval in het inkomen en of vermogen, aldus art. 34c lid 1 Wrb. Daartoe dient onder meer de vraagstelling in het verzoek om peiljaarverlegging (zie vragen 6 en 12). Een vermindering van het inkomen is aannemelijk te achten indien deze is gebaseerd op een aantoonbaar feitencomplex en deze feiten ertoe hebben geleid dat de rechtzoekende in inkomen of vermogen is achteruitgegaan (pag. 18 MvT).
Het gaat hierbij om fiscale inkomens- en/of vermogensbestanddelen, die niet het gevolg zijn van een wijziging van fiscale tarieven. Er wordt geen rekening gehouden met toekomstige feiten, tenzij deze zich hebben voorgedaan binnen 6 weken na bekendmaking van de beslissing op de aanvraag om toevoeging. Evenmin wordt rekening gehouden met onzekere toekomstige gebeurtenissen c.q. verwachtingen noch met tijdelijke dalingen die binnen de gekozen beroepsuitoefening gangbaar zijn (bijv. seizoensinvloeden). Indien de daling van het inkomen en/of vermogen niet voldoende aannemelijk is gemaakt, wordt het verzoek afgewezen.

Aantekening 9

Art. 34c Wrb Vaststellen geschat inkomen en vermogen

Allereerst moeten het geschatte inkomen en vermogen worden bepaald. Een belangrijk uitgangspunt bij de beoordeling van verzoeken om peiljaarverlegging is het feit dat de aanvrager verantwoordelijk is voor een deugdelijke en juiste aanlevering van de gegevens in het voorgeschreven formulier, voorzien van de vereiste bijlagen. Het ingevulde

schattingformulier leidt – indien adequaat ingevuld – tot een uitkomst die in beginsel zal worden overgenomen. Bij de controle van het formulier wordt door de raad rekening worden gehouden met de volgende uitgangspunten:

- De toets van de raad betreft het volledige actuele inkomen en vermogen van zowel aanvrager als partner. Het schattingsformulier zal dus altijd volledig moeten zijn ingevuld.
- Raken de omstandigheden die worden genoemd in de vragen 6 en 12 met het oog op de aannemelijkheid wel het fiscale inkomen? Van belang is dat de eventueel ingevulde omstandigheid tot daling van het fiscale inkomen moet leiden.

Nadat het geschatte inkomen en vermogen zijn bepaald, zal moeten worden vastgesteld dat zowel inkomen als vermogen beneden de maximum normen voor toevoeging blijven. Is dat niet het geval dan zal het verzoek om peiljaarverlegging moeten worden afgewezen. Belanghebbende komt dan immers in het actuele jaar niet voor gefinancierde rechtsbijstand in aanmerking. In dat geval blijft de primaire beslissing gelden.

Als is vastgesteld dat de daling voldoende aannemelijk is en het inkomen en vermogen is bepaald, dan moet worden beoordeeld of de daling voldoende in omvang is. Vóórdat die beoordeling wordt uitgevoerd, wordt eerst nog vastgesteld welk toetsingscriterium van toepassing is t.a.v. daling in inkomen en/of vermogen. Dat hangt af van de inhoud van de primaire beslissing:

Indien de primaire beslissing een toevoeging was, dient het (gezamenlijke) inkomen met 15% of meer te zijn gedaald ten opzichte van het peiljaar (art. 34c lid 2 Wrb). De toetsing van de daling van het vermogen is hier niet aan de orde omdat er anders in eerste instantie geen toevoeging zou zijn verleend. Indien de primaire beslissing een financiële afwijzing van de toevoegingsaanvraag was, dient er sprake te zijn van een zodanige terugval in inkomen en/of vermogen dat men binnen de grenzen van de wet valt. Iedere daling die daaraan voldoet,

is dus voldoende (art. 12a Besluit draagkrachtcriteria rechtsbijstand).

Nadat het toetsingscriterium is bepaald, wordt door een vergelijking van het inkomen en vermogen uit het peiljaar met het geschatte actuele inkomen en vermogen vastgesteld of de daling voldoende was. Voor wat betreft het vermogen hangt dit af van meerdere factoren, zoals bijvoorbeeld bepaalde toeslagen. Daarbij wordt uitgegaan van de fiscale tarieven van het actuele peiljaar (heffingvrij vermogen, kindertoeslag en ouderentoeslag). Immers het verzoek om peiljaarverlegging betreft het actuele jaar.

Aantekening 10

Art. 34c Wrb Mogelijke beslissingen op verzoeken om peiljaarverlegging

Nadat het verzoek om peiljaarverlegging is beoordeeld wordt een beslissing genomen. De volgende varianten zijn daarbij mogelijk, afhankelijk van de uitkomst van bovenomschreven beslissingsproces:

1. Het verzoek wordt afgewezen omdat aanvrager daarbij geen belang heeft (primaire beslissing met geen of laagste eigen bijdrage).
2. Het verzoek wordt afgewezen omdat het niet tijdig is ingediend.
3. Het verzoek wordt buiten behandeling gesteld omdat niet tijdig de juiste informatie is verstrekt.
4. Het verzoek wordt afgewezen omdat het geschatte inkomen en/of vermogen de maximum normen.
5. Het verzoek wordt afgewezen omdat niet aan de vereiste inkomensdaling is voldaan.
6. Het verzoek wordt toegewezen: de eigen bijdrage wordt verlaagd of er wordt alsnog een toevoeging verstrekt.

Aantekening 11

Art. 34c Wrb Omstandigheden die leiden tot daling fiscaal inkomen

Vrijwel alle dalingen in inkomstenbronnen leiden ook tot een fiscale inkomendaling. Het gaat hier niet alleen om inkomsten die aan loonbelasting zijn onderworpen (zoals loon, uitkeringen en pensioen) maar ook om andere type inkomsten zoals winst uit onderneming of inkomen uit vermogen (box 3). Voorbeelden van feitelijke omstandigheden die kunnen leiden tot een fiscale inkomensdaling worden genoemd in vraag 6 van het verzoek om peiljaarverlegging.

Vermindering of stopzetting van de betaling van partneralimentatie levert aan de kant van diegene die deze alimentatie ontvangt een daling van het fiscale inkomen op. Dat geldt niet voor kinderalimentatie. Kinderalimentatie wordt niet gezien als een fiscale bron van inkomen zodat een vermindering van kinderalimentatie ook niet kan leiden tot een daling van het fiscale inkomen.

Een daling van het vermogen in box 3 – bijvoorbeeld omdat spaargelden zijn aangewend voor de aanschaf van een eigen woning - kan ook leiden tot een inkomensdaling. Een dergelijke inkomensdaling heeft overigens alleen effect (voor de aanspraak op gesubsidieerde rechtsbijstand) als ook het vermogen door de daling minder bedraagt dan de toepasselijke heffingvrije som.

Aftrekposten

Of bepaalde aftrekposten het fiscale inkomen verminderen, hangt af van de vraag of men te maken heeft met fiscale aftrekposten. Dat zijn aftrekposten die op grond van de Wet inkomstenbelasting aftrekbaar zijn. Slechts een beperkt aantal kosten die uit het inkomen betaald worden, zijn fiscale aftrekposten. Voor buitengewone uitgaven geldt in 2007 een drempel van 11,5% van het verzamelinkomen.

Geen fiscale aftrekposten

De volgende kosten gelden niet als fiscale aftrekposten:

- de premie voor de zorgverzekering
- de huur en vrijwel alle andere huishoudelijke uitgaven zoals de kosten van energievoorziening
- de rente en aflossing van leningen (anders dan voor de eigen woning)
- de kosten van rechtsbijstand

Wél fiscale aftrekposten

Denk hier onder andere aan het volgende:

- De betaling van partneralimentatie leidt tot een vermindering van het fiscale inkomen aan de kant van diegene die deze alimentatie betaalt.
- De betaling van kinderalimentatie levert slechts onder bepaalde condities een aftrekpost op. Er is voor 2007 een drempel van € 393 per kind per kwartaal. Indien kinderalimentatie aftrekbaar is, is niet het gehele bedrag aftrekbaar maar slechts een forfaitair bedrag per kwartaal.
- De rente (niet de spaarpremie of het aflossingsdeel) die betaald wordt voor de hypothecaire lening die is aangegaan ter financiering van de eigen woning levert een aftrekpost op en kan dus leiden tot daling van het fiscale inkomen. Hierbij valt te denken aan de situatie waarin ná het peiljaar een woning is aangeschaft.

Indien een aanvraag is afgewezen op basis van het vermogen, zijn de omstandigheden van belang die kunnen leiden tot een vermogensdaling. Vermogensdalingen leiden ook tot dalingen van het inkomen omdat het inkomen uit vermogen forfaitair wordt bepaald. Het inkomen uit vermogen wordt gesteld op 4% van de heffingsgrondslag. In het kader van peiljaarverlegging zijn natuurlijk alleen die vermogensdalingen relevant die ertoe leiden dat belanghebbende een vermogen cq. gemiddelde rendementsgrondslag heeft die beneden de heffingvrije som ligt.

Vermogen in box 3 zal veelal bestaan uit spaargelden, aandelen en obligaties en mogelijk onroerende zaken niet

zijnde de eigen woning. Iedere vermindering van genoemde fiscale vermogensbestanddelen zal dus ook leiden tot vermindering van het fiscale vermogen (én dus ook het inkomen uit vermogen). Ondernemingsvermogen is niet relevant, want dat wordt niet in box 3 belast.

Bij het vaststellen van het vermogen moet de situatie per 1 januari en 31 december in het jaar T beoordeeld worden (gemiddelde rendementsgrondslag). De situatie per 1 januari zal mogelijk al vastliggen in een aangifte over het jaar T-1. Er kan uiteraard ook sprake zijn van een vermogensmutatie die fiscaal leidt tot een vermogensdaling. Zo zal de aanschaf van een eigen woning waarbij spaargelden worden ingelegd (meer dan de heffingsgrondslag) in fiscale zin leiden tot een daling van het vermogen.

Artikel 34d Wrb

- 1. Indien de raad de aanvraag, bedoeld in artikel 34c, eerste lid, niet heeft afgewezen, neemt de raad, nadat de inspecteur het inkomen en vermogen in het jaar van de aanvraag heeft vastgesteld, ambtshalve een besluit dat in de plaats komt van het eerder genomen besluit, bedoeld in artikel 34c, eerste lid, met dien verstande dat dit besluit niet van een hoger inkomen en vermogen uitgaat dan zou zijn vastgesteld in het peiljaar, bedoeld in artikel 34a, eerste lid. Het besluit heeft geen gevolg voor de beschikking tot verlening en vaststelling van de vergoeding alsmede voor het recht van de rechtsbijstandverlener om de eigen bijdrage die voortvloeit uit de draagkracht zoals berekend in het eerder genomen besluit te vorderen.**
- 2. Artikel 34a, derde lid, is van overeenkomstige toepassing.**
- 3. Bij algemene maatregel van bestuur kan worden bepaald in welke gevallen de raad mag beslissen**

tot verlening van een toevoeging, indien het geschatte inkomen of vermogen de grenzen, genoemd in artikel 34, eerste ten tweede lid, overschrijdt dan wel de terugval in het inkomen of vermogen minder is dan 15%. In die gevallen is de eigen bijdrage gelijk aan die geregeld in artikel 35, derde of vierde lid, telkens onder d.

Aantekening 1

Art. 34d Wrb Uit de Memorie van Toelichting: Geschat inkomen na peiljaarverlegging

Het besluit waarin de raad de aanvraag om peiljaarverlegging afwijst wordt naderhand niet herzien. Wel kan de rechtzoekende in bezwaar gaan tegen dit besluit. Vervolgens kan beroep worden ingesteld bij de bestuursrechter. Beslist de raad positief, dan neemt de raad een 'voorlopig' besluit. De hoogte van het inkomen en vermogen moet in dat geval immers worden gecontroleerd op grond van de door de belastingdienst vastgestelde bedragen. In de meeste gevallen zullen deze bedragen bekend een jaar na het jaar van de aanvraag zijn, dus in het jaar T+1.

Het is echter niet uitgesloten dat in sommige gevallen het inkomen en vermogen pas twee jaar na het jaar van de aanvraag bekend zijn. In dat geval vindt de controle van de beslissing plaats in dat latere jaar. Pas nadat de belastingdienst de definitieve gegevens met betrekking tot het inkomen en vermogen kan verstrekken, neemt de raad een besluit dat in de plaats komt van zijn eerder genomen besluit.

Indien de raad op grond van het eerste lid in het jaar waarin de aanslag definitief is vastgesteld ambtshalve opnieuw een besluit moet nemen aan de hand van de gegevens van de belastingdienst, kan blijken dat de terugval in het inkomen minder is dan de vereiste 15%. In dat geval wordt de aanvraag om peiljaarverlegging alsnog afgewezen. Er wordt een nieuw besluit genomen dat terugwerkt tot het moment waarop het

eerder genomen besluit op de aanvraag om peiljaarverlegging is genomen.

De beslissing zal voor de rechtzoekende echter nooit slechter uitpakken dan de beslissing op de aanvraag om een toevoeging waarbij wordt uitgegaan van het door de inspecteur vastgestelde inkomen en vermogen in het peiljaar.

Desondanks kan dit nieuwe besluit betekenen dat de rechtzoekende hetzij geen toegang heeft tot de gesubsidieerde rechtsbijstand, hetzij een hogere eigen bijdrage moet betalen. In het eerste geval heeft de rechtzoekende ten onrechte gesubsidieerde rechtsbijstand ontvangen. Het is niet redelijk om de rechtsbijstandverlener daarvan de gevolgen te laten ondervinden.

Voorgesteld wordt om de rechtsbijstandverlener zijn recht op vergoeding te laten behouden. De beslissing op de aanvraag om een vergoeding blijft dus in stand. Voorzover de rechtsbijstandverlener dit niet al heeft gedaan, kan hij een aanvraag om vaststelling van de vergoeding doen. Dit volgt uit het eerste lid.

De raad voor rechtsbijstand betaalt de declaratie van de rechtsbijstandverlener. De raad kan dit bedrag op grond van artikel 34f van de rechtzoekende vorderen. Ervan uitgaande dat de rechtsbijstandverlener dit in zijn overeenkomst met de rechtzoekende heeft geregeld, kan hij het verschil tussen de door hem gehanteerde commerciële tarieven en de ontvangen vergoeding van de raad van zijn cliënt vorderen. De rechtsbijstandverlener hoeft de ontvangen eigen bijdrage niet met zijn vordering te verrekenen. Daarvan is afgezien om de rechtsbijstandverlener zo min mogelijk met de administratieve gevolgen van het nieuwe systeem te belasten.

Overigens laat dit systeem onverlet dat de rechtsbijstandverlener afziet van zijn recht op het doen van een aanvraag om vaststelling van zijn vergoeding en rechtstreeks de kosten verhaalt op de rechtzoekende. Het ambtshalve besluit tot afwijzing van de aanvraag om peiljaarverlegging nadat de inspecteur het inkomen en

vermogen heeft vastgesteld, heeft wel gevolg voor de aanvraag om een toevoeging. De beslissing op deze aanvraag werkt terug tot het moment waarop de eerder genomen beslissing op de aanvraag om peiljaarverlegging is gegeven. Indien op grond van de afwijzende beslissing de rechtzoekende niet meer in aanmerking zou komen voor gesubsidieerde rechtsbijstand, betekent dat dat hij ook niet langer de eigen bijdrage verschuldigd is. Dit bedrag kan hij vorderen van de raad in het geval hij op grond van de beslissing op de aanvraag om peiljaarverlegging reeds recht had op gesubsidieerde rechtsbijstand en de later genomen ambtshalve beslissing uitsluitend gevolgen heeft voor de hoogte van de te betalen eigen bijdrage. Deze vorderingsacties zijn geregeld in het tweede lid. Moet de rechtzoekende door het ambtshalve besluit een hogere eigen bijdrage voldoen, dan is hij hetgeen meer moet worden betaald verschuldigd aan de raad.

Aantekening 2

Art. 34d Wrb Terugval minder dan 15 procent

Wettelijk uitgangspunt is dat een verzoek om peiljaarverlegging gehonoreerd kan worden indien sprake is van een terugval in inkomen en/of vermogen met tenminste 15 procent ten opzichte van het peiljaar. Dit criterium geldt niet indien de primaire aanvraag is afgewezen omdat het inkomen en/of vermogen de wettelijke bovengrenzen overschreed. In zo'n geval geldt niet het vereiste van een daling met tenminste 15 procent.

Peiljaarverlegging kan in dit geval op grond van artikel 12a Bdr ook worden verzocht indien de daling minder dan 15 procent is én de rechtzoekende meent dat zijn geschatte inkomen en/of vermogen zo zijn gedaald, dat hij in het jaar van aanvraag van de toevoeging binnen de wettelijke grenzen valt. Er is geen voorziening getroffen voor gevallen waarin het geschatte inkomen en/of vermogen de wettelijke grenzen met een gering bedrag overschrijdt. Dan wordt het verzoek om peiljaarverlegging afgewezen.

Wetgeving na stelselherziening (Wetswijziging 30 436)

*In artikel 34d, derde lid, komt de tweede volzin te luiden:
In die gevallen is de eigen bijdrage gelijk aan de ingevolge de
algemene maatregel van bestuur, bedoeld in artikel 35,
tweede lid, hoogst mogelijke eigen bijdrage.*

Artikel 34e Wrb

1. De beslissing op het bezwaar tegen de beslissing op de aanvraag om een toevoeging wordt geacht mede betrekking te hebben op de beslissing op de aanvraag, bedoeld in artikel 34c, eerste lid.
2. Indien de aanvraag, bedoeld in artikel 34c, eerste lid, later is ingediend dat het bezwaarschrift wordt in afwijking van artikel 7:10 van de Algemene wet bestuursrecht de termijn waarbinnen de raad beslist geacht aan te vangen bij ontvangst van de aanvraag.
3. Indien het bezwaarschrift later is ingediend dan de aanvraag om peiljaarverlegging wordt de termijn waarbinnen de raad op de aanvraag om peiljaarverlegging moet beslissen opgeschort tot het moment waarop op het bezwaar wordt beslist.

Aantekening 1

***Art. 34e Wrb Uit de Memorie van Toelichting:
Samenloop bezwaar en verzoek om
peiljaarverlegging***

Bij de bekendmaking van de beslissing op de aanvraag om een toevoeging wordt de financiële draagkracht aangegeven. De rechtzoekende weet dan op basis van welke inkomens- en vermogensgegevens de raad zijn beslissing heeft gebaseerd.

Indien de rechtzoekende bezwaar wil maken tegen de beslissing, moet het bezwaarschrift op grond van artikel 6:7 Awb binnen zes weken worden ingediend. Eenzelfde termijn geldt voor het doen van een aanvraag om peiljaarverlegging.

- Het is niet uitgesloten dat het bezwaar dat rechtzoekende maakt moet worden opgevat als een aanvraag om peiljaarverlegging. Met instemming van rechtzoekende zal een dergelijk bezwaar worden opgevat als een aanvraag om peiljaarverlegging.
- Het is ook mogelijk dat een bezwaar niet kan worden aangemerkt als een aanvraag om peiljaarverlegging. In dergelijke gevallen zal de raad de aanvraag om een toevoeging meestal hebben afgewezen op inhoudelijke en niet op financiële gronden. Daarbij kan gedacht worden aan de gronden vermeld in artikel 12 Wrb.

De raad beslist binnen zes weken op het bezwaar (artikel 7:10 Awb). Gedurende deze termijn kan de rechtzoekende een aanvraag om peiljaarverlegging indienen. Gesteld dat dit gebeurt, dan moet de raad zowel op het bezwaar als op de aanvraag beslissen. In dit geval ligt het in de rede dat de raad één beslissing geeft.

In het eerste lid wordt bepaald dat de beslissing op het bezwaar wordt geacht mede betrekking te hebben op de beslissing op de aanvraag om peiljaarverlegging. Vervolgens kan de rechtzoekende tegen deze beslissing in beroep gaan. De rechtzoekende wordt dus niet in staat gesteld apart bezwaar te maken tegen de beslissing op de aanvraag om peiljaarverlegging. Deze procedure wordt gerechtvaardigd door de daarmee gecreëerde duidelijkheid voor de rechtzoekende.

De raad moet voldoende tijd hebben om zijn gecombineerde beslissing te kunnen geven. In het tweede lid wordt daarom voorgesteld om de beslistermijn op het bezwaar op te schorten, indien de aanvraag om peiljaarverlegging later wordt ingediend dan het bezwaarschrift. De beslistermijn vangt dan

aan op het moment dat de aanvraag om peiljaarverlegging binnen is.

Indien het bezwaarschrift later is ingediend dan de aanvraag om peiljaarverlegging wordt de termijn waarbinnen de raad op de aanvraag om peiljaarverlegging moet beslissen opgeschort tot het moment waarop op het bezwaar wordt beslist.

Artikel 34f Wrb

- 1. De rechtzoekende is het bedrag dat in het kader van de verlening van rechtsbijstand door de raad is betaald aan de rechtsbijstandverlener verschuldigd aan de raad indien de rechtzoekende op grond van het besluit, bedoeld in artikel 34d, eerste lid, geen recht heeft op de verlening van rechtsbijstand.**
- 2. De raad vordert het bedrag, bedoeld in het eerste lid, van de rechtzoekende, tenzij zwaarwegende omstandigheden zich daartegen verzetten.**
- 3. Bij het vaststellen van de termijn of de termijnen waarbinnen moet worden betaald, houdt de raad rekening met de draagkracht van de rechtzoekende.**
- 4. Indien de rechtzoekende het verschuldigde bedrag niet of niet tijdig voldoet maant de raad de rechtzoekende schriftelijk aan om alsnog binnen vier weken na dagtekening van de aanmaning het daarin vermelde bedrag aan de raad te voldoen. De aanmaning vermeldt dat bij niet tijdige betaling deze kan worden afgedwongen door op kosten van de schuldenaar uit te voeren invorderingsmaatregelen. De aanmaning vermeldt de vergoeding die in rekening wordt gebracht.**
- 5. Volgt op deze aanmaning de betaling binnen de gestelde termijn niet, dan vaardigt de raad een dwangbevel uit. Het dwangbevel omvat mede de buitengerechtigde kosten.**

6. De bekendmaking van het dwangbevel geschiedt door middel van betekening van een exploit als bedoeld in het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering.
7. Het dwangbevel levert een executoriale titel op, die met toepassing van de voorschriften van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering kan worden ten uitvoer gelegd. Bij het dwangbevel kunnen tevens de aanmaningsvergoeding en de kosten van het dwangbevel worden ingevorderd.
8. Binnen vier weken na betekening staat verzet open tegen het dwangbevel, bedoeld in het vijfde lid, door dagvaarding van de raad. Het verzet schorst de tenuitvoerlegging van het dwangbevel voorzover het door het verzet wordt bestreden.

Aantekening 1

Art. 34f Wrb Uit de Memorie van Toelichting: Verhaal vergoeding op rechtzoekende

Op de reikwijdte van artikel 34f is gedeeltelijk in de toelichting op artikel 34d ingegaan. In het eerste lid is bepaald dat de raad de kosten die naar achteraf blijkt ten onrechte zijn gemaakt in het kader van de verlening van gesubsidieerde rechtsbijstand kan verhalen op de rechtzoekende. Een dergelijke situatie zal zich voordoen als in het kader van een positieve beslissing op de aanvraag om peiljaarverlegging bij de controle van de draagkrachtgegevens blijkt dat de rechtzoekende geen recht heeft op gesubsidieerde rechtsbijstand. Zoals hierboven is aangegeven wordt met deze regeling voorkomen dat de rechtsbijstandverlener wordt belast met de administratieve gevolgen van het systeem van peiljaarverlegging.

In het tweede en volgende leden wordt geregeld dat de raad een dwangbevel kan uitvaardigen, indien de rechtzoekende weigert om aan de raad de ten onrechte betaalde vergoedingen door de raad te betalen.

De raad kan dan zonder tussenkomst van de rechter overgaan tot effectueering van de betaling van de kosten van rechtsbijstand. Voordat een dwangbevel wordt uitgevaardigd maant de raad de rechtzoekende eerst schriftelijk aan om het verschuldigde bedrag te betalen. In het achtste lid is de mogelijkheid van verzet tegen het dwangbevel neergelegd. Daartoe heeft de rechtzoekende vier weken de tijd.

Aantekening 2

Art. 34f Wrb Afzien van verhaal: Zwaarwegende omstandigheden

Op grond van artikel 34f lid 2 Wrb ziet de raad af van terugvordering van het bedrag dat door de raad is betaald aan de rechtsbijstandverlener in geval van zwaarwegende omstandigheden. Van zwaarwegende omstandigheden is bijvoorbeeld sprake in het geval rechtzoekende in staat van faillissement verkeert of is opgenomen in de Wsnp.

Door de raad zullen nog nadere beleidsregels worden geformuleerd.

Artikel 34g Wrb

- 1. Tenzij zwaarwegende omstandigheden zich daartegen verzetten, wordt de toevoeging met terugwerkende kracht ingetrokken, indien:**
  - a. de rechtzoekende de kosten van rechtsbijstand kan verhalen op een derde, of**
  - b. op het moment van de definitieve afhandeling van de zaak waarvoor die toevoeging was verleend de rechtzoekende als resultaat van die zaak een vordering met betrekking tot een geldsom ter hoogte van tenminste 50% van het heffingvrij vermogen heeft.**

2. **Het eerste lid, onder b, is niet van toepassing in zaken betreffende het strafrecht en het vreemdelingenrecht.**
3. **Artikel 34a, derde lid, tweede, derde en vierde volzin en artikel 34d, eerste lid, tweede volzin zijn van overeenkomstige toepassing.**

Aantekening 1

Art. 34g Wrb Uit de Memorie van Toelichting: Moment van bepaling draagkracht

Voorgesteld wordt om de resultaatsbeoordeling te introduceren, die losstaat van de draagkrachtnormen. Daarbij staat het volgende systeem voor ogen. In alle gevallen wordt bij de definitieve afhandeling van de zaak beoordeeld of op basis van het financiële resultaat in de zaak waarvoor rechtsbijstand is verleend, kan worden gesteld dat rechtzoekende in staat kan worden geacht de kosten van rechtsbijstand zelf te dragen. [...]

De draagkracht wordt beoordeeld op het moment waarop de zaak is afgehandeld. Dit wil zeggen dat niet van belang is of de rechtsbijstand is beëindigd. Immers, in een dergelijk geval hoeft de zaak nog niet te zijn afgehandeld. Dit is bijvoorbeeld het geval als in hoger beroep of cassatie wordt gegaan. De zaak is dan pas afgehandeld indien het gerechtshof respectievelijk de Hoge Raad uitspraak heeft gedaan. Uit een oogpunt van werkbaarheid wordt voorgesteld om daarvoor een objectieve norm te hanteren. Daarbij lijkt het redelijk om te stellen dat de rechtzoekende die een geldsom krijgt ter hoogte van tenminste 50% van het heffingvrij vermogen in staat is de kosten van rechtsbijstand zelf te dragen.

Met het oog op de controleerbaarheid wordt uitgegaan van een geldsom die de rechtzoekende daadwerkelijk ontvangt of een vordering met betrekking tot een geldsom. De hoogte van dit bedrag zal meestal kenbaar zijn uit de uitspraak van de rechter. De waarde van goederen die de rechtzoekende ontvangt, wordt niet meegeteld.

Indien het resultaat van de rechtsbijstand meer bedraagt dan voornoemde norm, wordt de toevoeging met terugwerkende kracht ingetrokken en komen de kosten van rechtsbijstand alsnog voor rekening van de rechtzoekende. Het voordeel van deze resultaatsbeoordeling is dat er een directe relatie is tussen de uitkomsten van de zaak en de verlening van de rechtsbijstand.

Aantekening 2

Art. 34g Wrb Resultaatsbeoordeling

Door VIValt zijn de inkomens- en vermogenstoets voor de gesubsidieerde rechtsbijstand ingrijpend gewijzigd. Als gevolg daarvan is de resultaatsbeoordeling geïntroduceerd. Deze geldt voor toevoegingen waarvan de raden de aanvraag hebben ontvangen op of na 1 april 2006. Oude voorwaardelijke toevoegingen worden nog steeds getoetst op basis van de regelgeving die tot 1 april 2006 gold.

De resultaatsbeoordeling geldt voor alle civiele (civiele zaken waarin de rechter ambtshalve toevoeging heeft gelast vallen ook onder de resultaatsbeoordeling) en bestuursrechtelijke zaken en geldt niet voor straf- en vreemdelingenzaken.

In civiele en bestuursrechtelijke zaken beoordeelt de raad voortaan na de indiening van de declaratie of de rechtzoekende op basis van het financiële resultaat van de zaak waarvoor de toevoeging werd verleend alsnog in staat moet worden geacht de kosten van rechtsbijstand zelf te dragen. Getoetst wordt of de rechtzoekende een geldsom of een vordering op een geldsom ontvangt ter hoogte van tenminste 50% van het heffingvrij vermogen. De toetsing geschiedt ex nunc.

Aantekening 3

Art. 34g Wrb Toevoeging niet onderhevig aan resultaatsbeoordeling

De wetgever heeft gekozen voor het uitgangspunt dat toevoegingen resultaatsgebonden zijn. Op dit uitgangspunt staat in de wet een aantal uitzonderingen. Van de resultaatsbeoordeling uitgezonderde toevoegingen (artikel 34g lid 2 Wrb) zijn:

- zaken betreffende het strafrecht (code zaakscategorie S of Z). Ook de voeging als benadeelde partij en de teruggave van in beslag genomen voorwerpen zijn van de resultaatsbeoordeling uitgesloten
- zaken betreffende het vreemdelingenrecht (code V010-V048)

Bij uitgezonderde toevoegingen blijft het wel mogelijk dat de toevoeging wordt ingetrokken omdat de kosten van rechtsbijstand zijn verhaald op een derde.

Aantekening 4

Art. 34g Wrb Einde van de zaak

Een zaak is geëindigd indien er een schikking is bereikt of er in laatste instantie een definitieve uitspraak is gedaan. In het geval waarin hoger beroep of cassatie wordt ingesteld, wordt de toevoeging voor de voorafgaande instantie zonder resultaatsbeoordeling op de gebruikelijke wijze vastgesteld. De resultaatsbeoordeling zal zich in dat geval uitsluitend uitstrekken tot de laatst afgegeven toevoeging waaronder de zaak is geëindigd.

Een bestuursrechtelijke zaak is geëindigd indien deze eindigt met vernietiging van het bestreden besluit, als de rechter niet zelf in de zaak voorziet.

Aantekening 5

Art. 34g Wrb Resultaat van de zaak

Informatie over de opbrengst van de zaak zal verkregen moeten worden uit de antwoorden op vraag 5 van het declaratieformulier en uit de bij de declaratie over te leggen stukken, zoals een vonnis, een beslissing op een bezwaarschrift, een convenant of mogelijk uit begeleidende correspondentie.

De wetgever heeft een eenvoudige beoordeling voor ogen gehad die zich concentreert op het resultaat van de zaak. Derhalve blijft de verdere inkomens- en vermogenspositie van de rechtzoekende geheel buiten beschouwing. De aanwezigheid van ander vermogen of het hebben van schulden doet niet ter zake.

Er moet een directe relatie zijn tussen de verleende rechtsbijstand en de opbrengst. Het resultaat van de zaak moet bestaan uit een geldsom of een vordering met betrekking tot een geldsom. Derhalve telt volgens de Memorie van Toelichting de waarde van goederen die een rechtzoekende ontvangt, niet mee voor de resultaatsbeoordeling. In dat verband valt te denken aan de waarde van onroerende of roerende zaken: zoals grond, een pand, een woning, een auto, een caravan, meubels, sieraden, antiek enzovoort. De eigen woning die tijdens de echtscheidingsprocedure is verkocht, heeft wel een opbrengst.

In het geval waarin partijen bij een echtscheidingstoevoeging zich verzoenen, is een resultaatsbeoordeling niet aan de orde, omdat partijen als resultaat van de zaak geen (vordering op een) geldsom krijgen.

De oorsprong, de rechtstitel of de bestemming van de opbrengst van de zaak zijn niet van belang. Derhalve tellen als resultaat onder meer mee: achterstallig loon, een loondervingsuitkering, een ontbindingsvergoeding/afkoopsom, schadevergoeding, smartengeld en bij echtscheiding een betaling/vordering wegens overbedeling en de opbrengst van

de verkoop van de woning, ook indien de woning reeds tijdens de echtscheidingsprocedure is verkocht.

Bij het bepalen van de hoogte van de geldsom gaat het om het nettobedrag dat wordt uitgekeerd, bijvoorbeeld loon na aftrek van loonheffing en premies.

Betalingen ineens of vorderingen op betaling ineens, met terugwerkende kracht, van eerder te ontvangen periodieke bedragen (loon, uitkering, alimentatie) worden wel in aanmerking genomen. Indien het resultaat ertoe leidt dat rechtzoekende ook gehouden is tot terugbetaling van loon- of inkomstenvervangende uitkeringen worden deze terugbetalingen tevens als (negatief) resultaat van de zaak beschouwd, mits deze uitkeringen betrekking hebben op dezelfde periode en de terugbetaling is aangetoond.

Aanspraken op toekomstige periodiek te ontvangen bedragen (loon, uitkering, alimentatie) worden niet gekapitaliseerd en niet in aanmerking genomen.

Aantekening 6

Art. 34g Wrb Hoogte heffingvrij vermogen

Indien uit de stukken blijkt dat het resultaat meer bedraagt dan 50% van het toepasselijke heffingvrije vermogen, is er mogelijk reden tot intrekking van de toevoeging.

Het heffingvrij vermogen moet als volgt worden vastgesteld. Om te kunnen bepalen wat het bedrag is dat gelijk is aan 50% van het heffingvrije vermogen, moet in de eerste plaats de leef- en gezinssituatie bij het eind van de zaak worden vastgesteld. Indien daarover bij de declaratie namens de rechtzoekende geen andere informatie wordt verstrekt, zal de raad uitgaan van de leef- en gezinssituatie ten tijde van de toevoegingsaanvraag.

Als de netto opbrengst meer bedraagt dan de helft van het heffingvrije vermogen, wordt de toevoeging met terugwerkende kracht ingetrokken.

Aantekening 7

Art. 34g Wrb Voornemen tot intrekking

Het voornemen tot intrekking van de toevoeging wordt verstuurd naar de rechtzoekende en een kopie naar de advocaat. De termijn waarbinnen op het voornemen moet worden gereageerd, is twee weken.

Een toevoeging wordt niet ingetrokken indien zwaarwegende omstandigheden zich daartegen verzetten. Zwaarwegende omstandigheden moeten aannemelijk worden gemaakt.

Aantekening 8

Art. 34g Wrb Zwaarwegende omstandigheden

Indien een rechtzoekende een vordering heeft en nog niet over de desbetreffende geldsom kan beschikken, wil dat niet zeggen dat er sprake is van zwaarwegende omstandigheden. De wettekst spreekt immers over een vordering.

Van zwaarwegende omstandigheden kan pas worden gesproken indien een vordering of geldsom oninbaar is, bijvoorbeeld vanwege faillissement of omdat conservatoir derdenbeslag is gelegd op de geldsom cq. de vordering, waardoor de geldsom niet binnen afzienbare tijd beschikbaar is. Een en ander moet aannemelijk worden gemaakt, bijvoorbeeld met een vonnis of een brief van de deurwaarder.

Ook indien de rechtzoekende de opbrengst van de zaak voor een bepaald doel wil bestemmen of al heeft bestemd, is er geen sprake van zwaarwegende omstandigheden. Voorbeelden zijn de aflossing van een schuld (voor specifieke uitgaven als de aankoop van een woning of andere goederen) of een pensioenvoorziening

Aantekening 9

Art. 34g Wrb Intrekkingsbesluit

Na bekendmaking van het voornemen wordt de toevoeging ingetrokken indien er geen reactie op het voornemen is ontvangen. Of als de door de rechtzoekende aangevoerde zwaarwegende omstandigheden niet zijn gehonoreerd. De beschikking wordt verstuurd naar de rechtzoekende en de advocaat. Indien de toevoeging wordt ingetrokken, wordt de aanvraag van de vergoeding afgewezen. Zowel de rechtzoekende als de advocaat zijn belanghebbende bij het besluit en kunnen daartegen bezwaar maken.

Intrekking van de toevoeging heeft de volgende gevolgen:

- De rechtzoekende heeft met terugwerkende kracht geen aanspraak op gesubsidieerde rechtsbijstand.
- Als de raad reeds een vergoeding aan de advocaat heeft betaald moet de raad de vergoeding bij de rechtzoekende invorderen, exclusief de opgelegde eigen bijdrage.
- De advocaat kan, indien hij daarover afspraken heeft gemaakt een commercieel tarief in rekening brengen bij de rechtzoekende. Indien de advocaat een vergoeding van de raad heeft ontvangen, dan moet hij de toevoegingsvergoeding op het commercieel tarief in mindering brengen.

Aantekening 10

Art. 34g Wrb Resultaatsbeoordeling aan de hand van praktijkvoorbeelden

Echtscheiding en koopwoning (1)

De woning wordt tijdens de echtscheidingsprocedure verkocht en de hypotheekschuld wordt afgelost. Er resteert een bedrag van €60.000,00. De echtgenoten verdelen het bedrag en krijgen beiden €30.000,00. Een van de partijen heeft €15.000,00 besteed aan de herinrichting van haar huis en heeft nog €15.000,00 over.

Beoordeling

De toevoeging geldt voor de echtscheiding, inclusief de boedelscheiding. Partijen zijn er bij het afgeven van de toevoeging op gewezen dat de toevoeging resultaatgebonden was en dat de toevoeging ingetrokken kan worden. Het na aflossing van de hypotheek resterende bedrag wordt als resultaat van de rechtsbijstand beschouwd. Beide partijen hebben een bedrag ontvangen dat groter is dan het heffingvrij vermogen. Het feit dat de opbrengst is besteed aan de door ieder van partijen gekozen bestemmingen worden niet als zwaarwegende omstandigheid gezien. Evenmin is belang dat het geldbedrag in goederen is omgezet. Beide toevoegingen worden ingetrokken.

Echtscheiding en koopwoning (2)

Een van de partijen wordt uitgekocht. Na echtscheiding blijft één van de partijen in de voormalige echtelijke woning. De andere partij wordt uitgekocht voor een bedrag van € 40.000,00. Deze partij gaat woonruimte huren of koopt later een andere woning.

Beoordeling

De partij die in de voormalige echtelijke woning blijft wonen, behoudt zijn toevoeging. De partij die is uitgekocht, heeft vermogen boven de norm. Diens toevoeging wordt ingetrokken.

Echtscheiding en koopwoning (3)

De uitbetaling vindt in termijnen plaats. Na de echtscheiding blijft een van de partijen in de voormalige echtelijke woning. De andere partij wordt uitgekocht en gaat een woning huren. De uitkoopsom wordt in drie jaarlijkse termijnen van € 25.000,00 ontvangen. De totale vordering ligt boven de norm.

Beoordeling

De vordering is exact bekend, het resultaat kan beoordeeld worden. Dat partijen hebben afgesproken dat er in termijnen wordt betaald, staat hen vrij, maar het doet niet af aan het feit

dat er een vordering is die boven de norm uit komt. Daarom wordt de toevoeging ingetrokken.

Echtscheiding en koopwoning (4)

Na de echtscheiding staat de woning nog te koop. De exacte opbrengst is nog niet bekend.

Beoordeling

Voor de resultaatsbeoordeling is het nog te vroeg omdat het resultaat nog niet bekend is. Mocht de verkooptaxatie/vraagprijs in verhouding tot de openstaande hypotheek bij voorbaat aantonen dat er nooit een normoverschrijdend vermogen gerealiseerd kan worden uit de verkoop, dan kan de resultaatsbeoordeling wel plaatsvinden.

Ontbinding dienstverband

Hoe wordt een ontslagvergoeding geplaatst in het kader van de resultaatsbeoordeling. Een alleenstaande krijgt ontslag en ontvangt een bedrag van € 30.000,00 bruto (€ 17.400,00 netto) als ontbindingsvergoeding.

Beoordeling

Het door de raad buiten beschouwing te laten vermogen is in dit geval 50% van € 19.698,00 dus € 9.849,00 (bedragen 2006). De ontbindingsvergoeding wordt bij de resultaatsbeoordeling in aanmerking genomen en bedraagt € 17.400,00 netto. Dit resultaat ligt boven de grens. De toevoeging wordt ingetrokken.

Achterstallig loon met ontslagvergoeding en tijdelijk vervangende uitkering

Een alleenstaande werknemer wordt ontslagen. Hij krijgt daarbij € 4.000,00 vakantietoeslag en resterende vakantiedagen uitbetaald. De ontslagen werknemer ontvangt vervolgens geen WW maar bijstand. Het ontslag wordt door de advocaat aangevochten en er volgt een schikking. Bij de afgesproken ontbinding van de arbeidsovereenkomst wordt netto € 3.900,00 achterstallig loon doorbetaald en een ontslagvergoeding van € 10.000 bruto (netto € 6.600,00. Bij de

declaratie van de toevoeging wordt gemeld dat € 2.000 terugbetaald moet worden aan de sociale dienst.

Beoordeling

Het heffingvrij vermogen bedraagt in dit geval 50% van € 19.698,00 dus € 9.849,00. In dit geval is de uitbetaling van € 4.000 voor vakantietoeslag en vakantiedagen niet het gevolg van de verleende rechtsbijstand en blijft buiten beschouwing. Het achterstallig loon en de ontslagvergoeding worden wel bij de resultaatsbeoordeling in aanmerking genomen. De terug te betalen bijstand mag, indien deze verplichting aangetoond kan worden, in mindering worden gebracht op het betaalde bedrag aan achterstallig loon en de ontslagvergoeding nu het hier om een inkomensvervangende uitkering voor levensonderhoud gaat die noodzakelijk was. Er is daarmee sprake van een inkomensgerelateerde terugvordering.

Per saldo is het resultaat (€ 3.900,00 – € 2 000,00) + € 6.600,00 = € 8.500,00. De toevoeging wordt niet ingetrokken.

Artikel 35 Wrb

- 1. De rechtzoekende is een bijdrage van €13,50 verschuldigd wanneer rechtsbijstand wordt verleend op basis van artikel 19, eerste lid, onder b.**
- 2. De rechtzoekende is een eigen bijdrage waarvan de hoogte afhankelijk is van zijn inkomen, verschuldigd wanneer rechtsbijstand verleend wordt op basis van toevoeging.**
- 3. Indien uitsluitend het inkomen of vermogen van de rechtzoekende in aanmerking wordt genomen bedraagt de eigen bijdrage:**
  - a. voor hen wier inkomen niet hoger is dan €15.800: €92;**
  - b. voor hen wier inkomen meer is dan €15.800 en ten hoogste €16.300 bedraagt: €145;**

- c. voor hen wier inkomen meer is dan €16.300 en ten hoogste €17.100 bedraagt: €249;
  - d. voor hen wier inkomen meer is dan €17.100 en ten hoogste €18.900 bedraagt: €439;
  - e. voor hen wier inkomen meer is dan €18.900 en ten hoogste €22.400 bedraagt: €690.
4. In de andere gevallen bedraagt de eigen bijdrage:
- a. voor hen wier inkomen niet hoger is dan €22.000: €92;
  - b. voor hen wier inkomen meer is dan €22.000 en ten hoogste €22.800 bedraagt: €145;
  - c. voor hen wier inkomen meer is dan €22.800 en ten hoogste €24.100 bedraagt: €249;
  - d. voor hen wier inkomen meer is dan €24.100 en ten hoogste €26.700 bedraagt: €439;
  - e. voor hen wier inkomen meer is dan €26.700 en ten hoogste €31.700 bedraagt: €690.
5. De in artikel 34 en de in het derde en vierde lid van dit artikel genoemde inkomensgrenzen, alsmede de in het derde en vierde lid genoemd eigen bijdragen worden bij ministeriële regeling jaarlijks per 1 januari aangepast met het percentage waarmee het indexcijfer van de lonen op 31 oktober van het voorgaande jaar afwijkt van het overeenkomstig indexcijfer op 31 oktober in het daaraan voorafgaande jaar, met dien verstand dat de te wijzigen inkomensbedragen worden afgerond op het naastliggende veelvoud van €100,00 en dat de te wijzigen eigen bijdragen worden afgerond op het naastliggende veelvoud van €1,-.
6. De in het eerste, derde en vierde lid genoemde eigen bijdragen kunnen voorts bij algemene maatregel van bestuur worden gewijzigd.
7. Bij algemene maatregel van bestuur wordt bepaald wat onder het indexcijfer van de lonen als bedoeld in het vijfde lid wordt verstaan.
8. Bij algemene maatregel van bestuur worden regels gesteld over de gevallen waarin de raad bevoegd

is geen of een lagere eigen bijdrage dan genoemd in het eerste, derde of vierde lid op te leggen.

Wetgeving na stelselherziening (Wetsvoorstel 30 436)

Artikel 35 komt te luiden:

1. *Tenzij bij algemene maatregel van bestuur anders is bepaald, is de rechtzoekende een eigen bijdrage verschuldigd voor de verlening van rechtsbijstand.*
2. *De regels omtrent de eigen bijdrage, alsmede de hoogte van de eigen bijdrage worden bij algemene maatregel van bestuur vastgesteld.*

Artikel 36 Wrb

1. **Aan rechtspersonen wordt overeenkomstig de bepalingen van deze wet rechtsbijstand verleend, indien van de rechtspersoon redelijkerwijs niet verwacht kan worden dat deze de kosten van rechtsbijstand betaalt uit eigen vermogen of inkomsten waaronder begrepen bijdragen van leden of betrokkenen, alsmede subsidies van de overheid.**
2. **De rechtspersoon aan wie rechtsbijstand op basis van een toevoeging wordt verleend, is een eigen bijdrage verschuldigd als genoemd in artikel 35 derde lid onder e.**

Aantekening 1

Art. 36 Wrb Behandeling aanvragen toevoeging rechtspersonen

Rechtspersonen komen slechts bij uitzondering in aanmerking voor een toevoeging. Om te beoordelen of die uitzondering van toepassing is, is van belang dat bij de toevoegingsaanvraag gegevens daartoe worden overgelegd.

De volgende gegevens zijn voor de beoordeling van belang:

- een exemplaar van de statuten
- een uittreksel uit het register van de Kamer van Koophandel waar de rechtspersoon is ingeschreven
- de jaarcijfers van het jaar voorafgaand aan het jaar waarin de aanvraag toevoeging is gedaan, waaronder de resultatenrekening en de balans
- de begroting voor het jaar waarin de aanvraag toevoeging is gedaan
- kopieën van verificatoire bescheiden (indien van toepassing: subsidieaanvragen)
- kopieën van verificatoire bescheiden betreffende beschikkingen van subsidieaanvragen

- indien van toepassing: hoeveel leden er zijn op de datum van de toevoegingsaanvraag en hoeveel contributie per lid dient betaald te worden
- indien van toepassing: wie zijn betrokkenen bij de rechtspersoon en waarom
- indien van toepassing: kopieën van verificatoire bescheiden met betrekking tot een afgesloten rechtsbijstandverzekering

Van andere rechtspersonen dan verenigingen en stichtingen wordt in het algemeen aangenomen dat zij voldoende draagkrachtig zijn om de kosten van rechtsbijstand zelf betalen dan wel hiervoor voorzieningen hebben getroffen, tenzij het tegendeel wordt aangetoond.

Artikel 12 lid 2 sub d Wrb bepaalt dat rechtsbijstand niet wordt verleend indien de daartoe strekkende aanvraag wordt gedaan door een rechtspersoon die is opgericht met het doel om een gerechtelijke procedure te voeren.

Op grond van deze bepaling worden aanvragen om toevoeging afgewezen indien het te behartigen rechtsbelang een direct uitvloeisel is van de statutaire doelomschrijving en/of de noodzaak van juridische bijstand in de verwachtingen ligt.

Aantekening 2

Art. 36 Wrb Lichte adviestoevoeging rechtspersonen

Aan rechtspersonen wordt geen lichte adviestoevoeging verleend zoals ook geen mediationtoevoeging wordt verleend, dit gezien de complexiteit van beoordeling van het doel van de rechtspersoon en haar financiële mogelijkheden én het wettelijk systeem van de hoogste eigen bijdrage in relatie tot het vast te stellen bedrag van de vergoeding van de lichte adviestoevoeging. Dit bedrag dient door de rechtspersoon uit de eigen middelen te worden voldaan.

Afgifte van een reguliere toevoeging is mogelijk als aan alle voorwaarden is voldaan. De aanvraag wordt volledig beoordeeld.

Wetgeving na stelselherziening (Wetswijziging 30 436)

Artikel 36 wordt als volgt gewijzigd:

1. *Het cijfer «1.» voor het eerste lid, alsmede het tweede lid vervallen.*
2. *Er wordt een volzin toegevoegd, luidende: Artikel 35 is van overeenkomstige toepassing.*

Afdeling 2 De kosten van de verlening van rechtsbijstand

Artikel 37 Wrb

1. De raad verstrekt aan een rechtsbijstandverlener een subsidie, genoemd vergoeding, voor:
  - a. de door hem op basis van een toevoeging verleende rechtsbijstand;
  - b. de door hem verleende rechtsbijstand in een zaak waarin een rechtsbijstandverlener rechtsbijstand heeft verleend in het kader van een door de raad getroffen regeling voor het beurtelings verlenen van rechtsbijstand in bij algemene maatregel van bestuur aan te wijzen zaken.
2. De vergoeding omvat mede de bij algemene maatregel van bestuur aan te wijzen overige kosten die verband houden met de verlening van rechtsbijstand alsmede de omzetbelasting die over de vergoeding is verschuldigd.

3. De voor de rechtzoekende vastgestelde eigen bijdrage wordt op de in het eerste lid bedoelde vergoeding in mindering gebracht.
4. Aan ingeschreven advocaten wordt periodiek een voorschot toegekend.
5. Bij of krachtens algemene maatregel bestuur kunnen regels worden vastgesteld met betrekking tot:
  - a. het bedrag van de vergoeding en de wijze waarop dit bedrag wordt bepaald;
  - b. de aanvraag van de vergoeding en de besluitvorming daarover;
  - c. de voorwaarden waaronder de vergoeding wordt verleend;
  - d. de verplichtingen van de rechtsbijstandverlener;
  - e. de vaststelling van de vergoeding;
  - f. de wijziging van de vergoeding;
  - g. de verlening van voorschotten;
  - h. de betaling van de vergoeding;
  - i. de naleving.
6. De in het eerste lid bedoelde vergoeding is verschuldigd aan de betrokken stichting, indien de rechtsbijstand wordt verleend door medewerkers van de stichting.

Wetgeving na stelselherziening (Wetsvoorstel 30 436)

Artikel 37, zesde lid, vervalt.

Artikel 37a Wrb

Indien een rechtspersoon een gehele of gedeeltelijke geldelijke bijdrage ontvangt voor de verlening van rechtskundige diensten, wordt aan een advocaat die een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke dienstbetrekking heeft bij deze rechtspersoon geen vergoeding verstrekt

voor zover de door hem op basis van een toevoeging verleende rechtsbijstand redelijkerwijs kan worden aangemerkt als een rechtskundige dienst waarvoor een geldelijke bijdrage wordt ontvangen.

Artikel 37b Wrb

1. De raad kan aan een rechtsbijstandverlener of een samenwerkingsverband van rechtsbijstandverleners ten behoeve van de verlening van rechtsbijstand subsidie verstrekken voor bijzondere doeleinden en projecten.
2. De raad kan een subsidieplafond vaststellen voor de activiteiten waarvoor subsidie kan worden verstrekt.
3. De raad stelt regels vast voor de verstrekking van subsidies als bedoeld in het eerste lid.
4. Deze regels bevatten in ieder geval:
  - a. een uitwerking van de activiteiten die voor subsidie in aanmerking komen;
  - b. een nadere omschrijving van aan de subsidie verbonden verplichtingen;
  - c. de termijn die bij de indiening van de aanvraag tot subsidieverlening in acht wordt genomen;
  - d. de aan de subsidie verbonden verplichtingen;
  - e. de termijn die bij de indiening van de aanvraag tot vaststelling van de subsidie in acht moet worden genomen;
  - f. de wijze waarop en de termijn waarbinnen het beschikbare bedrag wordt verdeeld.
5. De door de raad te stellen regels behoeven de goedkeuring van Onze Minister.

Wetgeving na stelselherziening (Wetsvoorstel 30 436)

Na artikel 37b wordt een nieuw artikel ingevoegd, luidende:

Artikel 37c

De raad kan met het oog op de verlening van rechtsbijstand een subsidie verstrekken voor bijzondere doeleinden en projecten. Artikel 37b, tweede tot en met vijfde lid, zijn van overeenkomstige toepassing.

Artikel 38 Wrb

- 1. De rechtzoekende is de hem opgelegde eigen bijdrage van rechtswege verschuldigd aan degene die hem de rechtsbijstand verleent. Voor het overige is hij geen vergoeding verschuldigd, behoudens voor kosten die meer in het bijzonder ten behoeve van zijn zaak zijn gemaakt, voor zover die op grond van artikel 41 aan hem in rekening mogen worden gebracht.**
- 2. De ingevolge artikel 35, derde lid, verschuldigde eigen bijdrage bedraagt niet meer dan het bedrag van de vergoeding waarop de rechtsbijstandverlener ingevolge artikel 37 recht heeft.**
- 3. De rechtsbijstandverlener licht de rechtzoekende vooraf zo goed mogelijk in over de kosten die voor hem aan de te verlenen rechtsbijstand verbonden zijn. Hij kan ter verzekering van de inning van de eigen bijdrage en de overige aan de zaak verbonden kosten die voor rekening van de rechtzoekende komen, verlangen dat de rechtzoekende een voorschot betaalt.**
- 4. Indien de rechtzoekende weigerachtig blijft de door hem aan de rechtsbijstandverlener verschuldigde bijdrage en vergoeding voor de**

- kosten te voldoen, wordt het bedrag daarvan nader vastgesteld door de president van de rechtbank van het arrondissement waarin de rechtsbijstandverlener is gevestigd. De artikelen 34 tot en met 40 van de Wet tarieven in burgerlijke zaken zijn van overeenkomstige toepassing.**
- 5. De in het eerste lid bedoelde eigen bijdrage is van rechtswege verschuldigd aan de stichting indien de rechtsbijstandverlener een medewerker van de stichting is.**

Aantekening 1

Art. 38 Wrb Kosten eigen bijdrage

Ingevolge artikel 38 lid 1 Wrb is de rechtzoekende een eigen bijdrage verschuldigd aan degene die hem rechtsbijstand verleent. Over het bedrag is de rechtzoekende geen BTW verschuldigd. De BTW wordt berekend over de vergoeding die door de raad wordt uitgekeerd. De eigen bijdrage wordt op het totaalbedrag in mindering gebracht.

Ingevolge lid 2 van dit artikel bedraagt de eigen bijdrage nooit meer dan het bedrag van de vergoeding waarop de rechtsbijstandverlener aanspraak heeft.

Bedraagt de vergoeding minder dan de betaalde eigen bijdrage, dan zal het verschil door de rechtsbijstandverlener aan de rechtzoekende moeten worden gerestitueerd.

In de bijlagen is een tabel met de eigen bijdragen opgenomen.

Aantekening 2

Art. 38 Wrb Door te berekenen kosten aan rechtzoekende

Naast de eigen bijdrage mag de rechtsbijstandverlener slechts bepaalde andere kosten in rekening brengen. In artikel 4 Bvr zijn daarover nadere regels gesteld.

Artikel 4 Bvr

De rechtsbijstandverlener mag voorts aan de rechtzoekende geen andere kosten in rekening brengen dan die ter zake van:

- a. griffierechten;*
- b. getuigen en deskundigen;*
- c. uittreksels uit de openbare registers;*
- d. telegrammen, internationale telex en internationale telefoongesprekken;*
- e. verschotten van de procureur in het kader van de werkzaamheden, bedoeld in artikel 10 voorzover die verschotten kunnen worden aangemerkt als kosten in de zin van de onderdelen a tot en met d;*
- f. rolverrichtingen in zaken die dienen voor de sector kanton van de rechtbank.*

Aantekening 3

Art. 38 Wrb Proceskosten

Wanneer de op basis van een toevoeging procederende rechtzoekende de procedure verliest en in de proceskosten wordt veroordeeld, dient hij deze zelf aan de wederpartij te voldoen. Deze kosten worden niet vergoed.

Indien een proceskostenveroordeling ten gunste van een op basis van een toevoeging procederende partij wordt uitgesproken, moeten deze door de verliezende partij aan de griffier worden betaald. De griffier stelt met het geïnde bedrag de belanghebbende schadeloos, in de hierna opgesomde volgorde (art. 243 Rv):

- de rechtzoekende met betrekking tot de eigen bijdrage en het betaalde griffierecht
- de griffier voor wat betreft de aanvulling van het volledige griffierecht
- de deurwaarder voor wat betreft de aanvulling van zijn kosten tot 100%
- de griffier voor wat betreft betaalde advertentiekosten
- de raad voor rechtsbijstand voor wat betreft de toevoegvergoeding

- een eventueel surplus wordt uitgekeerd aan de rechtsbijstandverlener

Wetgeving na stelselherziening (Wetsvoorstel 30 436)

Artikel 38 wordt als volgt gewijzigd:

- 1 *In het tweede lid wordt «De ingevolge artikel 35, derde lid,» vervangen door: De ingevolge artikel 35.*
2. *In het vijfde lid wordt «aan de stichting indien de rechtsbijstandverlener een medewerker van de stichting is» vervangen door: aan de voorziening die door de raad is getroffen voor de verlening van rechtsbijstand, indien de rechtsbijstand door medewerkers van die voorziening is verleend.*

Artikel 39 Wrb

Bij de in artikel 37, vijfde lid, bedoelde algemene maatregel van bestuur worden regels gesteld voor de vergoeding voor diensten die bij de verlening van rechtsbijstand zijn verricht door procureurs, deurwaarders en, in strafzaken, door tolken, alsmede omtrent betaling van krachtens wettelijk voorschrift of rechterlijk bevel in dag- of nieuwsbladen geplaatste oproepingen en aankondigingen.

Aantekening 1

Art. 39 Wrb: Vergoeding procureursdiensten

Zie Artikel 10 Bvr.

Artikel 40 Wrb

De rechtzoekende is geen kosten verschuldigd voor het uitbrengen van een exploit of het opmaken van een procesverbaal in een zaak waarin op grond van deze wet rechtsbijstand wordt verleend, noch voor de bijstand bij de tenuitvoerlegging van de in een zodanige zaak gegeven uitspraak.

Aantekening 1

Art. 40 Wrb: Deurwaarderskosten

Zie artikel 40 Bvr

Aantekening 2

Art. 40 Wrb: Advertentiekosten

Zie artikel 41 Bvr

Aantekening 3

***Art. 40 Wrb: Kostenvergoedingen:
Tolken in strafzaken en piketzaken***

Zie artikel 26 Bvr.

Artikel 41

- 1. Bij de in artikel 37, vijfde lid, bedoelde algemene maatregel van bestuur worden regels gesteld omtrent de kosten die ten behoeve van de zaak zijn gemaakt en die door de rechtsbijstandverlener in rekening mogen worden gebracht.**
- 2. Tevens kunnen bij deze algemene maatregel van bestuur regels worden gesteld omtrent de gegevens die de rechtsbijstandverlener aan de raad dient over te leggen inzake:**

- a. de aan de rechtzoekende boven de eigen bijdrage in rekening gebrachte kosten;
- b. de aan de zaak bestede tijd;
- c. de wijze waarop de zaak is behandeld.

Aantekening 1

Ar. 41 Wrb Kosten die door rechtsbijstandverlener in rekening mogen worden gebracht

De in dit artikel bedoelde AMvB betreft het Bvr.
Zie Handboek Vergoedingen.

Afdeling 3 Subsidieverstrekking aan de raad en aan de stichting rechtsbijstand

Artikel 42

1. Onze Minister verstrekt de raad een subsidie voor de uitvoering van zijn wettelijke taak.
2. In afwijking van artikel 4:21, derde lid, van de Algemene wet bestuursrecht is titel 4.2 van die wet van toepassing.
3. De subsidie wordt per boekjaar verstrekt.
4. Afdeling 4.2.8 van de Algemene wet bestuursrecht is van toepassing.

Artikel 42a

1. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur worden regels gesteld omtrent:
  - a. de gegevens die Onze Minister met het oog op het opstellen van de begroting verstrekt aan de raad, alsmede op welk tijdstip deze gegevens uiterlijk worden verstrekt;

- b. de termijn die bij de indiening van de aanvraag tot subsidieverlening in acht wordt genomen;
  - c. de bij de aanvraag tot subsidieverlening over te leggen gegevens of bescheiden;
  - d. de eisen waaraan de begroting moet voldoen;
  - e. de wijze waarop de subsidie wordt bepaald;
  - f. het verlenen van voorschotten;
  - g. de gevallen waarin de raad een vergoeding voor vermogensvorming als bedoeld in artikel 4:41 van de Algemene wet bestuursrecht verschuldigd is, alsmede hoe deze vergoeding wordt berekend;
  - h. de handelingen, bedoeld in artikel 4:71 van de Algemene wet bestuursrecht, waarvoor de raad de toestemming van Onze Minister behoeft;
  - i. het vormen van egalisatiereserves door de raad;
  - j. de overige aan de subsidie verbonden verplichtingen;
  - k. de termijn die bij de indiening van de aanvraag tot vaststelling van de subsidie in acht wordt genomen;
  - l. de termijn waarbinnen Onze Minister op de aanvraag tot vaststelling van de subsidie beslist;
  - m. het onderzoek door de accountant, bedoeld in artikel 4:78 van de Algemene wet bestuursrecht;
  - n. de overige eisen waaraan het financiële verslag en het activiteitenverslag moeten voldoen.
2. Onze Minister stelt een aanwijzing over de reikwijdte en de intensiteit van de controle, als bedoeld in artikel 4:79, tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht.

Artikel 42b

Vervalt met invoering van de stelselherziening.

Wetgeving na stelselherziening (Wetsvoorstel 30 436)

Artikel 42b wordt als volgt gewijzigd:

1. *Het eerste lid komt te luiden:*
  1. *De raad kan met het oog op de uitoefening van zijn taken een subsidie verstrekken aan één of meer voorzieningen. De raden kunnen met goedkeuring van Onze Minister één raad aanwijzen die één of meer voorzieningen subsidieert.*
2. *Onder vernummering van het tweede tot en met vijfde lid tot vierde tot en met zevende lid worden twee leden ingevoegd, luidende:*
  2. *De raden subsidiëren gezamenlijk de voorziening, bedoeld in artikel 7, tweede lid.*
  3. *Op de subsidie, die per boekjaar wordt verstrekt, is afdeling 4.2.8 van de Algemene wet bestuursrecht van toepassing.*
3. *Het vierde lid (nieuw) wordt als volgt gewijzigd:*
  - 1°. *In onderdeel c wordt «de gevallen waarin de stichting» vervangen door: de gevallen waarin de voorziening.*
  - 2°. *In onderdeel d wordt «waarvoor de stichting» vervangen door: waarvoor de voorziening.*
  - 3.° *In onderdeel e wordt «egalisereserve door de stichting» vervangen door: egalisereserve door de voorziening.*
4. *Het zesde lid (nieuw) komt te luiden:*
  6. *De door de raden op te stellen regels voor subsidiëring van een voorziening behoeven de goedkeuring van Onze Minister. De goedkeuring kan worden onthouden wegens strijd met het recht of algemeen belang.*
5. *In het zevende lid (nieuw) wordt «verstrek de stichting» vervangen door: verstrekt de voorziening.*

Artikel 42c

Vervalt met invoering van de stelselherziening

Wetgeving na stelselherziening (Wetsvoorstel 30 436)

Artikel 42c, eerste lid, komt te luiden:

1. *De raden kunnen met het oog op de uitvoering van hun taken subsidie verstrekken voor bijzondere doeleinden en projecten.*

HOOFDSTUK VI RECHTSBIJSTAND IN STRAFZAKEN

Artikel 43 Wrb

- 1. Rechtsbijstand is kosteloos in de gevallen waarin krachtens enig wettelijk voorschrift in het Wetboek van Strafrecht of het Wetboek van Strafvordering aan de verdachte of de veroordeelde op last van de rechter een raadsman wordt toegevoegd door de raad, onverminderd het in artikel 49 van het Wetboek van Strafvordering bepaalde.**
- 2. Het eerste lid is van overeenkomstige toepassing op rechtsbijstand bedoeld in:**
  - a. artikel 24, derde lid, van de Uitleveringswet;**
  - b. artikel 100 van de Vreemdelingenwet 2000;**
  - c. artikel 65, eerste lid, van de Penitentiaire beginselenwet;**
  - d. artikel 70, eerste lid, van de Beginselenwet justitiële jeugdinrichtingen;**
  - e. artikel 52, derde lid, en 64, tweede lid, van de Wet overdracht tenuitvoerlegging strafvonnis;**
  - f. de artikelen 8, derde lid, 22, eerste lid, en 41a, zesde lid, van de Wet bijzondere opnemingen in psychiatrische ziekenhuizen;**
  - g. artikel 62, eerste lid, van de Beginselenwet verpleging ter beschikking gestelden.**

Artikel 44 Wrb

- 1. Aan personen die zich krachtens het Wetboek van Strafrecht of het Wetboek van Strafvordering door een raadsman kunnen doen bijstaan, kan de raad een advocaat toevoegen.**
- 2. De eigen bijdrage bedoeld in artikel 35, eerste en tweede lid, is niet verschuldigd voor**

- rechtsbijstand, indien deze op grond van het eerste lid wordt verleend aan een rechtzoekende wiens inkomen niet meer bedraagt dan genoemd in artikel 35, derde lid onder a.
3. De eigen bijdrage is niet verschuldigd, indien een zaak eindigt zonder toepassing van een straf of maatregel dan wel zonder toepassing van artikel 9a Wetboek van Strafrecht. De rechtsbijstandverlener restitueert de eigen bijdrage aan de rechtzoekende, tenzij deze de eigen bijdrage nog niet heeft voldaan.
  4. De raad is bevoegd geen eigen bijdrage op te leggen op de toevoeging van een raadsman aan hen die zich anders dan als verdachte of veroordeelde krachtens het Wetboek van Strafrecht of het Wetboek van Strafvordering laten bijstaan.
  5. Ongeacht de draagkracht is rechtsbijstand aan een slachtoffer van een misdrijf tegen de zeden of een geweldsmisdrijf kosteloos, indien in de desbetreffende zaak vervolging is ingesteld en het slachtoffer overeenkomstig artikel 3 van de Wet schadefonds geweldsmisdrijven in aanmerking komt voor een uitkering.

Aantekening 1 ●

Art. 44 Wrb Strafzaken: Begripsbepaling

Onder strafzaak wordt op grond van artikel 1 sub d Bvr verstaan: een strafzaak jegens een verdachte als bedoeld in artikel 27 Sv en een andere zaak die in de bijlage bij het Bvr als strafrechtelijke zaak is aangemerkt.

In het algemeen deel is reeds opgemerkt dat er onderscheid moet worden gemaakt tussen toevoegingsaanvragen in civiele en administratieve zaken enerzijds en in strafzaken anderzijds. Die onderscheiding is van belang in verband met de verschillende criteria en normen.

Ofschoon een heldere definitie van beide begrippen ontbreekt, levert de onderscheiding in de uitvoeringspraktijk nauwelijks enig probleem op. De categorie strafzaken is vrijwel volledig te benoemen. Daarmee is tevens de afbakening tussen strafzaken en civiel zaken gegeven.

Er zijn twee soorten strafzaken te onderscheiden:

- Categorie 1: Strafzaak – verdachte
- Categorie 2: Strafzaak – niet verdachte

Categorie 1: Strafzaak – verdachte

Het merendeel van de aanvragen voor straf toevoegingen heeft in de eerste plaats betrekking op strafzaken in de gebruikelijke betekenis van het woord: een zaak waarin sprake is van een verdachte, een persoon die verdacht wordt van het begaan van een strafbaar feit. De bevoegdheid van de raad om een verdachte rechtsbijstand te verlenen, anders dan op last van de rechter, is geregeld in artikel 42 lid 3 Sv.

Ingevolge het eerste lid van artikel 27 Sv wordt als verdachte, voordat de vervolging is aangevangen, aangemerkt degene ten wiens aanzien uit feiten en omstandigheden een redelijk vermoeden van schuld aan enig strafbaar feit voortvloeit.

Ingevolge artikel 27 lid 2 Sv wordt vervolgens als verdachte aangemerkt diegene tegen wie de vervolging is gericht.

Als verdachte wordt in ieder geval beschouwd de persoon:

- tegen wie een gerechtelijk vooronderzoek is gelast
- ten aanzien van wie strafrechtelijke beslagmaatregelen zijn genomen
- die verhoord wordt in de zin van artikel 29 Sv

Categorie 2: Strafzaak – niet verdachte

Van een strafzaak is voorts sprake in die gevallen waarin andere personen (dan verdachten) zich krachtens het Wetboek van Strafrecht of van Strafvordering door een advocaat kunnen doen bijstaan (artikel 44 lid 1 Wrb). Het gaat daarbij veelal om zaken die samenhangen met het strafproces.

Het betreft onder meer de volgende bepalingen uit het Wetboek van Strafrecht en Strafvordering:

Artikel	Soort zaak
14i lid 3 Sr	Verweer vordering tenuitvoerlegging voorwaardelijke veroordeling (Z150)
15b lid 5 Sr	Verweer vordering uitstel c.q. het achterwege laten van de voorwaardelijke invrijheidstelling (Z250)
22h Sr	Bezwaar omzetting taakstraf (Z151)
36e Sr	Verweer ontnemingsvordering; (Z230)
38d lid 2 Sr	Verweer vordering tot verlening van tbs (Z060)
12f Sv	Beklag over niet vervolging (Z180)
89 lid 3 Sv	Verzoek tot schadevergoeding wegens ten onrechte ondergane verzekeringstelling/voorlopige hechtenis (Z160)
225 Sv	Bijstand ter zitting gegijzelde getuige (Z250)
332 Sv	Voeging als benadeelde partij (Z110)
458 Sv	Verzoek om herziening van een onherroepelijk vonnis (Z250)
552a/b Sv jo 24 Sv	Beklag tegen inbeslagneming en tegen verbeurdverklaring (Z120)
591 lid 3 Sv	Verzoek om vergoeding proceskosten door gewezen verdachten (Z250)
591a lid 2 Sv	Verzoek vergoeding kosten bij vrijspraak doorgewezen verdachten (Z250)
562 lid 3 Sv	Verzoek tot opschorting van tenuitvoerlegging in verband met geestelijke ziekte (Z250).

De met strafzaken gelijkgestelde zaken

In de loop der jaren zijn voorts een aantal zaken met strafzaken gelijkgesteld. Het gaat hier om zaken waarin noch sprake is van een verdachte noch van een andere persoon die zich op grond van het Wetboek van Strafrecht of Strafvordering kan doen bijstaan. Veelal is de rechtzoekende

een veroordeelde of iemand die uit anderen hoofde rechtens zijn vrijheid is ontnomen.

Zaken die voortvloeien uit de toepassing van de hierna genoemde wetten, worden met strafzaken gelijkgesteld.

- Overleveringswet (Z010)
- Wet bijzondere opnemng in psychiatrische ziekenhuizen (Z020)
- Infectieziektenwet (Z250)
- Vreemdelingenwet
  - in gevallen van vrijheidsbeneming (Z140)
- Wet overdracht tenuitvoerlegging strafvonnissen (Z190)
- Penitentiaire Beginselenwet (Z080)
  - beklag en beroep ex artikel 60
  - beroep tegen plaatsing en overplaatsing
  - verzoek om strafonderbreking.
- Wet op de jeugdzorg (Z250)
- Gratiwet (Z130)
  - verzoek om gratie
- Wegenverkeerswet (Z100)
  - vordering tot teruggave van een, naar aanleiding van een strafbaar feit, ingevorderd rijbewijs
- Beginselenwet verpleging ter beschikking gestelden (Z060)
- Bezwaarschrift DNA-profiel (Z260)
- Pij-maatregel (jeugd-TBS) (Z060)
- Zaken waarin rechtsbijstand wordt verleend in het kader van de piketregeling als bedoeld in hoofdstuk II paragraaf 3 van het Bvr

Aantekening 2 ●

Art. 44 Wrb Strafzaken: Verschillen met civiele zaak

Met de invoering van de Wet op de rechtsbijstand is de gesubsidieerde rechtsbijstand in civiele en strafzaken vrijwel eenduidig geregeld. Toch kan gewezen worden op een aantal verschillen.

I Bevoegdheid

De raad voor rechtsbijstand heeft in civiele zaken de exclusieve bevoegdheid om te beslissen over de verlening van gesubsidieerde rechtsbijstand.

De enige uitzonderingen hierin zijn de lasten tot toevoeging in twee soorten familierechtzaken:

- P042 Ondertoezichtstelling (ambtshalve ex artikel 1:261 BW)
- P013 Echtscheiding (ambtshalve ex artikel 817 Rv)

De bevoegdheid om te beslissen in strafzaken is minder duidelijk verdeeld over de raad en andere instanties, zoals de griffie van het gerecht. In sommige gevallen is er namelijk ook sprake van gedeelde bevoegdheid.

De vraag naar de bevoegdheid van de raad maakt om die reden een uitdrukkelijk onderdeel uit van de beoordeling van aanvragen in strafzaken.

II Toevoegingen op ambtshalve last van de rechter

In civiele zaken verleent de raad meestal een toevoeging op basis van een aanvraag van een advocaat namens de rechtzoekende. In strafzaken worden ook toevoegingen verleend op basis van een aanvraag van de advocaat namens rechtzoekende. Daarnaast verleent de raad in een groot aantal gevallen een toevoeging op last van de rechter. Het gaat daarbij hoofdzakelijk om strafzaken waarin de betrokken rechtzoekende bijstand van een advocaat nodig heeft omdat hij op grond van een wettelijke maatregel rechtens zijn vrijheid is ontnomen.

In deze zaken heeft de rechter de exclusieve bevoegdheid. Dit houdt in dat geen toevoeging op aanvraag van de advocaat zal worden verleend.

III Specifieke bepalingen ten aanzien van strafzaken

Ten aanzien van de gesubsidieerde rechtsbijstand in strafzaken komen in de wet enkele specifieke bepalingen voor.

- Als bijzonder (toetsings)criterium geldt dat in strafzaken geen toevoeging zal worden verleend als het op grond van de overtreden norm aannemelijk is dat een in verhouding tot het inkomen lage boete wordt opgelegd (zie artikel 12 lid 2 sub c Wrb);
- In artikel 44 Wrb zijn de specifieke bepalingen met betrekking tot de oplegging van eigen bijdragen in strafzaken vastgelegd;
- In het Wetboek van strafvordering komen enkele specifieke bepalingen voor met betrekking tot toevoegingen in strafzaken. In artikel 43 lid 1 Sv wordt bijvoorbeeld het bereik van de toevoeging in strafzaken geregeld.

IV Overige verschillen

Ten slotte zijn er nog de volgende verschillen tussen civiele en strafzaken:

- De vergoeding voor de op basis van een toevoeging verleende rechtsbijstand is voor strafzaken en civiele zaken in afzonderlijke hoofdstukken van het Bvr geregeld (zie Handboek Vergoedingen).
- Voor strafzaken worden andere aanvraagformulieren gebruikt en ook het uiterlijk van de toevoeging zelf wijkt af van de civiele toevoeging.

Aantekening 3 ●

Art. 44 Wrb Strafzaken: Absolute competentie: bevoegdheid raad

Zoals hiervoor is opgemerkt, dient zich bij de beoordeling van aanvragen in strafzaken de vraag aan of de raad bevoegd is een raadsman toe te voegen. Het betreft hier de vraag naar de absolute competentie: is de raad beslissingsbevoegd?

Op grond van diverse wetten komt ook aan andere instanties – veelal rechterlijke autoriteiten – de bevoegdheid toe om in strafzaken een last tot toevoeging van een raadsman te geven.

Ten aanzien van de bevoegdheidsverdeling zijn de volgende modaliteiten te onderscheiden:

- exclusieve bevoegdheid van een andere instantie dan de raad: de toevoeging op last van deze instantie door de raad
- exclusieve bevoegdheid van de raad
- dubbele bevoegdheid in die zin dat zowel de raad als een andere instantie een raadsman kunnen toevoegen

De bevoegdheid van de raad is onder meer geregeld in de artikelen 42 lid 3 Sv en 44 lid 1 Sv.

Aantekening 4 ●

Art. 44 Wrb Strafzaken Toevoeging op last van de rechter

Toevoeging op ambtshalve last van de rechter is hoofdzakelijk aan de orde in die gevallen waarin de betrokken persoon rechtsbijstand behoeft in verband met een vrijheidsbenemende maatregel (zie artikel 43 Wrb).

De rechtsbijstand die wordt verleend op basis van een op last verstrekte toevoeging is steeds kosteloos. Er vindt geen financiële toetsing plaats. De rechter die beslissingsbevoegd

is c.q. de last heeft gegeven, is bij uitsluiting bevoegd om die beslissing te herzien c.q. te wijzigen. Zie in dit verband artikel 45 lid 3 Sv. Een verzoek om mutatie van een op last afgegeven toevoeging dient dan ook ingediend te worden bij de rechter die de last heeft afgegeven.

De inschrijvingsvoorwaarden strekken zich ook uit tot toevoegingen die op ambtshalve last van de rechter worden afgegeven. Dat betekent onder andere dat voor de zaak in kwestie, ook in geval van lastgeving, geen toevoeging kan worden verleend indien de advocaat zijn maximum aantal toevoegingen heeft bereikt of, indien hij niet aan de in de voorwaarden gestelde deskundigheidseisen voldoet/heeft voldaan.

In de bijlagen is een lijst opgenomen van de situaties waarin een last tot toevoeging van een raadsman is gegeven.

Aantekening 5 ●

Art. 44 Wrb Strafzaken: Absolute competentie: Raad onbevoegd

In de gevallen waarin sprake is van een exclusieve bevoegdheid van anderen komt aan de raad geen beslissingsbevoegdheid toe.

In onder meer de volgende gevallen is de raad onbevoegd te beslissen op een aanvraag om toevoeging van een raadsman:

- Aanvragen van verdachten van een misdrijf ten aanzien van wie de bewaring of gevangenhouding is bevolen. In deze gevallen is de president van de rechtbank – en na het instellen van het hoger beroep de president van het hof – exclusief bevoegd (artikel 41 Sv).
Een aanvraag om toevoeging ter zake van cassatie kan de raad wel in behandeling nemen aangezien de bevoegdheid daartoe niet afzonderlijk is geregeld.

- Aanvragen van strafrechtelijk minderjarige verdachten (jonger dan 18 jaar). De bevoegdheid komt exclusief toe aan de voorzitter van de rechtbank of de voorzitter van het gerechtshof in het geval hoger beroep is ingesteld (artikel 489 Sv).

Aantekening 6 ●

Art. 44 Wrb Strafzaken: Absolute competentie: Beroep in cassatie preventief gedetineerden

Het Wetboek van Strafvordering voorziet niet in een toevoeging op last van de voorzitter van de Hoge Raad indien de verdachte zich in voorlopige hechtenis bevindt en cassatie wil instellen tegen het arrest in hoger beroep. In dit geval is dan ook de raad bevoegd.

Overigens wordt in deze gevallen geen eigen bijdrage opgelegd.

Aantekening 7 ●

Art. 44 Wrb Strafzaken: Dubbele competentie: raad of rechter

In een aantal gevallen is zowel de raad als de rechter bevoegd te beslissen of een raadsman zal worden toegevoegd.

Het gaat daarbij om zaken waarin de bevoegdheid van de rechter niet imperatief maar facultatief is geredigeerd, in die zin dat de rechter een raadsman kan (laten) toevoegen.

Aantekening 8 ●

Art. 44 Wrb Strafzaken: Relatieve competentie: Bevoegde raad

Op grond van artikel 24 lid 2 Wrb is de raad in het ressort waar de aanvragende advocaat kantoor houdt bevoegd de

aanvraag te behandelen. Daarbij is niet van belang waar de zaak feitelijk dient. In tegenstelling tot civiele zaken zijn ook andere raden dan die te Den Haag bevoegd aanvragen ter zake van cassatie in behandeling te nemen.

Aantekening 9 ●

Art. 44 Wrb Strafzaken: Bevoegde rechtsbijstandverlener in strafzaken

Op grond van het bepaalde in artikel 37 Sv kunnen slechts in Nederland op het tableau ingeschreven advocaten als raadsman optreden. Om die reden kan - in tegenstelling tot civiele zaken - in strafzaken geen rechtsbijstand op basis van toevoeging worden verleend door overige rechtshulpverleners met wie de raad een overeenkomst is aangegaan (artikel 13 lid 1 sub c Wrb), althans niet in die gevallen waarin op grond van de betreffende wettelijke bepaling slechts de bijstand van een raadsman is toegestaan.

Op grond van artikel 13 Wrb kan rechtsbijstand op grond van de wet slechts worden verleend door bij de raad ingeschreven advocaten. Dat geldt ook in die gevallen waarin een last tot toevoeging is afgegeven.

Aantekening 10 ●

Art. 44 Wrb Strafzaken: Raad bevoegd: Volledige beoordeling

Die aanvragen ter zake waarvan de raad bevoegd is te beslissen, worden onderworpen aan volledige toetsing, zowel financieel als inhoudelijk, met uitzondering van cassatie in strafzaken indien rechtzoekende in voorlopige hechtenis zit. Alvorens de aanvraag financieel en inhoudelijk te beoordelen dient de vraag beantwoord te worden of sprake is van een strafzaak dan wel van een civiele zaak. Deze vraag kan aan de hand van het beslissingsschema worden beoordeeld.

- Is de aanvrager een verdachte en betreft de zaak waarvoor om rechtsbijstand wordt verzocht de strafzaak zelf (Zie Aantekening 1: Categorie 1)
  - o Zo ja: een strafzaak
- Zo neen, is de aanvrager een 'ander persoon' en voor welke procedure wordt de toevoeging aangevraagd? Bepaalt de wet expliciet dat men zich in deze procedure kan laten bijstaan door een advocaat? (Zie Aantekening 1: Categorie 2)
  - o Zo ja: een strafzaak
- Zo neen, is sprake van een met een strafzaak gelijkgestelde zaak? (Zie Aantekening 1)
  - o Zo ja: een strafzaak
  - o Zo neen, afwijzen

In bijzondere gevallen kan, indien sprake is van een toevoegwaardig rechtsbelang in de sfeer van het strafrecht een civiele adviestoevoeging worden afgegeven. Zaken in de sfeer van de Wet administratiefrechtelijke handhaving verkeersvoorschriften zijn civiele zaken.

Aantekening 11 ●

Art. 44 Wrb Strafzaken: Financiële beoordeling: Eigen bijdrage in strafzaken

De financiële beoordeling vindt plaats conform de Wrb.

- Ingevolge artikel 44 lid 2 Wrb is de rechtzoekende wiens draagkracht in de laagste categorie valt geen eigen bijdrage verschuldigd.
- Ingevolge artikel 44 lid 3 Wrb wordt de eigen bijdrage gerestitueerd indien de zaak waarvoor is toegevoegd eindigt zonder toepassing van een straf of maatregel, anders dan ingevolge artikel 9a van het Wetboek van Strafrecht (schuldigverklaring zonder oplegging van straf). In een dergelijk geval zal de raad achteraf alsnog moeten besluiten geen eigen bijdrage op te leggen. Op grond van dit nadere besluit restitueert de

raadsman de eigen bijdrage aan de rechtzoekende, althans voorzover deze de eigen bijdrage heeft voldaan. Uiteraard wordt de vergoeding vastgesteld zonder aftrek van een eigen bijdrage.

- Ingevolge artikel 44 lid 4 Wrb is de raad bevoegd geen eigen bijdrage op te leggen bij de toevoeging van een raadsman aan hen die zich anders dan als verdachte of veroordeelde krachtens het Wetboek van Strafrecht of Strafvordering laten bijstaan. Voor wat betreft deze categorie zaken kan verwezen worden naar 'met strafzaken samenhangende zaken' in Aantekening 1. Van de bevoegdheid kan geen gebruik worden gemaakt indien het een verdachte of veroordeelde betreft die zich in een dergelijke zaak wil laten bijstaan.

Op grond van deze bepaling worden door de raad de volgende beleidsregels gehanteerd. Er wordt geen eigen bijdrage opgelegd indien de aanvraag om rechtsbijstand wordt ingediend door:

- de gewezen verdachte die wegens vrijspraak of ontslag van rechtsvervolging een verzoek tot schadevergoeding wil indienen wegens ten onrechte ondergane in verzekeringstelling/voorlopige hechtenis (artikel 89 Sv)
- de gewezen verdachte een verzoek tot vergoeding van kosten wenst in te dienen wegens vrijspraak (artikel 591a Sv)

In overige zaken zal van de bevoegdheid gebruik kunnen worden gemaakt, indien bijzondere omstandigheden daartoe aanleiding geven.

Artikel 11c Bdr bepaalt dat geen eigen bijdrage wordt opgelegd aan de rechtzoekende die met het oog op toepassing van artikel 51a Sv als benadeelde partij zijn schade wil vorderen.

Aantekening 12 ●

Art. 44 Wrb Strafzaken: Mutatie op aanvraag: Eigen bijdrage in strafzaken na vrijspraak en ontslag van rechtsvervolgning

Ingevolge artikel 44 lid 3 Wrb is geen eigen bijdrage verschuldigd indien een zaak eindigt zonder de toepassing van een straf of maatregel, anders dan ingevolge artikel 9a Wetboek van Strafrecht (schuldigverklaring zonder oplegging van straf).

In een dergelijk geval zal de raad alsnog (achteraf) moeten besluiten geen eigen bijdrage op te leggen. Hiertoe moet door de raadsman een aanvraag worden ingediend. Dit kan gelijktijdig met de aanvraag om vaststelling van de vergoeding.

Op grond van dit nadere besluit van de raad restitueert de raadsman de eigen bijdrage aan de rechtzoekende, uiteraard voorzover hij de eigen bijdrage heeft voldaan. Indien de zaak in hoger beroep eindigt zonder toepassing van een straf of maatregel, zal op verzoek door de raad een in eerste aanleg betaalde eigen bijdrage worden gerestitueerd.

Aantekening 13 ●

Art. 44 Wrb Strafzaken: Inhoudelijke beoordeling

Evenals de aanvragen in civiele en bestuursrechtelijke zaken worden de aanvragen in strafzaken inhoudelijk beoordeeld aan de hand van de bij of krachtens de wet gestelde rechtsbijstand- en toevoegcriteria.

Voor wat betreft de wet zijn met name de volgende bepalingen van belang:

- Artikel 12: Criteria betreffende de verlening van rechtsbijstand
- Artikel 28: Bijzondere criteria betreffende de verlening van rechtsbijstand op basis van een toevoeging
- Artikel 32: De reikwijdte van de toevoeging

De wettelijke bepalingen geven meer algemene criteria voor de beoordeling van aanvragen om rechtsbijstand. Deze algemene criteria zijn nader uitgewerkt bij Algemene Maatregel van Bestuur in het Besluit rechtsbijstand- en toevoegcriteria (Brt).

- Artikel 3: Criteria betreffende de gegrondheid van het verzoek
- Artikel 4: Criteria betreffende het belang van de zaak
- Artikel 5: Specifiek zaaks criterium met betrekking tot strafzaken die in eerste aanleg dienen voor de kantonrechter

Blijkens de Nota van Toelichting stelt het besluit slechts eisen waaraan een verzoek minimaal moet voldoen. De inhoudelijke criteria zijn niet uitputtend geregeld.

Op grond van de bevoegdheid van de raad zijn aanvullende beleidsregels vastgesteld. Zo is ten aanzien van een aantal strafzaken nadere uitwerking gegeven aan artikel 12 lid 2 onder g Wrb op grond waarvan rechtsbijstand kan worden geweigerd indien de behandeling van de zaak aan rechtzoekende zelf kan worden overgelaten.

Aantekening 14 ●

Art. 44 Wrb Strafzaken: Slachtoffers van geweld- en zedenmisdrijven met ernstig letsel

Voor toepassing van artikel 44 lid 5 Wrb zijn twee elementen van belang:

- Er moet vervolging ingesteld zijn. Dit zal nadrukkelijk aan de orde moeten komen bij de aanvraag door toelichting van de advocaat en/of bijvoeging van bescheiden waaruit dit gegeven afgeleid kan worden.
- Het slachtoffer moet overeenkomstig van artikel 3 van de Wet schadefonds geweldsmisdrijven in aanmerking komen voor een uitkering. Het gaat dan over de ernst van het letsel. Dit kan lichamelijk of geestelijk letsel zijn of een combinatie van beide. Het is niet eenvoudig

in het kort aan te geven wat ernstig letsel is en wat niet. Als richtlijn wordt door het Schadefonds Gewelddsmisdrijven aangehouden dat letsel met langdurige of blijvende ernstige gevolgen zoals een ontsierend litteken, het verlies van (het zicht van) een oog of letsel waarbij het herstel lang duurt of waardoor rechtzoekende zijn dagelijkse werkzaamheden of bezigheden geruime tijd (langer dan zes weken) niet heeft kunnen doen, als ernstig letsel worden aangemerkt. Voorbeelden zijn krachtverlies in de hand of beperkte bewegelijkheid van de schouder. Bij ernstig geestelijk letsel moet bijvoorbeeld gedacht worden aan slaapproblemen gedurende een langere periode of straatangst of psychisch trauma. Bij zedenmisdrijven en gewapende overvallen – of ander direct levensgevaar – gaat de Commissie er doorgaans vanuit dat er sprake is van ernstig geestelijk letsel.

Bij twijfel kan de brochure *Immateriële Schade* met letsellijst geraadpleegd worden. Letsel in de categorie 0 wordt niet als ernstig beschouwd (www.schadefonds.nl).

Op grond van artikel 1 sub f Wrb kan een rechtzoekende die als benadeelde partij zijn schade vordert (de zogenaamde Terwee-zaken) dan wel zijn schade vorderen als slachtoffer van een zeden of een gewelddsmisdrijf een toevoeging aanvragen.

Artikel 44a

- 1. Indien een verdachte in een strafzaak is bijgestaan door een raadsman die op het moment van de verlening van rechtsbijstand is toegevoegd, wordt met uitzondering van de vergoeding van de eigen bijdrage, geen kostenvergoeding van een raadsman als bedoeld in artikel 591a, tweede lid, van het Wetboek van Strafvordering toegekend, tenzij de toevoeging, anders dan na een daartoe**

- ingediende aanvraag, wordt ingetrokken of beëindigd.
2. In het geval op last van de rechter een raadsman is toegevoegd, wordt overeenkomstig het eerste lid geen kostenvergoeding toegekend, indien de toevoeging op of na de uitspraak van de rechter na een daartoe ingediend verzoek van de verdachte bij de rechterlijke instantie die een last heeft verstrekt, wordt ingetrokken of beëindigd.

Aantekening 1

Art. 44a Wrb Artikel 591a lid 2 Sv

Een straftoevoeging afgegeven op last kan alleen op verzoek van de verdachte worden ingetrokken of beëindigd indien dit verzoek vóór de einduitspraak wordt gedaan. Het gerecht dat de last tot toevoeging heeft verstrekt is de beslissende instantie en dient voor de intrekking ook weer een last te verstrekken. Indien éénmaal een straftoevoeging op aanvraag is verstrekt kan deze niet meer worden ingetrokken, tenzij sprake is van één van de criteria zoals genoemd in artikel 33 Wrb (onjuiste informatie, tussentijds toegenomen draagkracht, weigering noodzakelijke medewerking, niet betalen eigen bijdrage).

HOOFDSTUK VII BEZWAAR EN BEROEP

Artikel 45

Vervallen per 01-05-2004

Artikel 46

1. **Indien beroep wordt ingesteld tegen een besluit van de raad is in afwijking van artikel 8:7, tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht, de rechtbank bevoegd binnen het rechtsgebied waarvan de raad is gevestigd.**
2. **In afwijking van artikel 8:41, derde lid, onder b en c, van de Algemene wet bestuursrecht bedraagt het griffierecht €38 indien door een rechtzoekende beroep wordt ingesteld tegen een besluit van de raad.**
3. **In afwijking van artikel 40, tweede lid, onder a en b, van de Wet op de Raad van State bedraagt het griffierecht €105 indien door een rechtzoekende hoger beroep wordt ingesteld.**
4. **De in het tweede en derde lid genoemde bedragen kunnen bij algemene maatregel van bestuur worden gewijzigd voorzover het prijsindexcijfer van de gezinsconsumptie daartoe aanleiding geeft.**

HOOFDSTUK VIII TOEZICHT OP DE NALEVING

Artikel 47

- 1. Met het toezicht op de naleving van de bij of krachtens deze wet aan de ontvanger van de subsidie onderscheidenlijk vergoeding opgelegde verplichtingen zijn belast de bij besluit van Onze Minister aangewezen personen.**
- 2. De toezichthouder beschikt niet over de bevoegdheden, vermeld in de artikelen 5:18 en 5:19 van de Algemene wet bestuursrecht.**
- 3. Van een besluit als bedoeld in het eerste lid wordt mededeling gedaan door plaatsing in de Staatscourant.**
- 4. Aan door Onze Minister verstrekte subsidies onderscheidenlijk vergoedingen is de verplichting verbonden dat de ontvanger van de subsidie onderscheidenlijk vergoeding aan een toezichthouder alle medewerking verleent die deze redelijkerwijs kan vorderen bij de uitoefening van zijn bevoegdheden.**

HOOFDSTUK IX SLOT- EN OVERGANGSBEPALINGEN

Artikel 48

Artikel 10, eerste lid, van de Vreemdelingenwet 2000 is niet van toepassing op de aanspraken op rechtsbijstand overeenkomstig deze wet.

Artikel 49

De voordracht voor een krachtens artikel 12, derde lid, artikel 19, eerste lid, onder b, artikel 34, vierde lid, artikel 35, vijfde lid, en artikel 37, vijfde lid, vastgestelde algemene maatregel van bestuur wordt niet gedaan dan nadat het ontwerp in de Staatscourant is bekendgemaakt en aan een ieder de gelegenheid is geboden om binnen vier weken na de dag waarop de bekendmaking is geschied, wensen en bedenkingen ter kennis van Onze Minister te brengen. Gelijktijdig met de bekendmaking wordt het ontwerp aan de beide kamers der Staten-Generaal overgelegd.

Artikel 50 t/m 63

Bevatten wijzigingen in andere regelgeving

Artikel 64

Vervallen per 01-01-1998

Artikel 65

Vervallen per 01-05-2004

Artikel 66

1. **Deze wet treedt in werking met ingang van de dag na de datum van uitgifte van het Staatsblad waarin zij wordt geplaatst.**
2. **Met ingang van dezelfde datum wordt de Wet rechtsbijstand aan on- en minvermogenden ingetrokken met dien verstande dat deze laatste wet en de daarop steunende bepalingen, in afwijking van het gestelde in Artikel IV van de Wet van 22 december 1983 tot wijziging van de Wet rechtsbijstand aan on- en minvermogenden, van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering en van de Wet tarieven in burgerlijke zaken van toepassing blijven op rechtsbijstand die krachtens een voor deze datum genomen beslissing aan een rechtzoekende wordt verleend.**

Artikel 67

Deze wet kan worden aangehaald als: Wet op de rechtsbijstand.

Lasten en bevelen, dat deze in het Staatsblad zal worden geplaatst en dat alle ministeries, autoriteiten, colleges en ambtenaren wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Besluit draagkrachtcriteria rechtsbijstand

Artikel 1 Bdr

Voor de toepassing van dit besluit wordt verstaan onder:

- a. *de wet*: de Wet op de rechtsbijstand;
- b. *draagkracht*: de draagkracht zoals die overeenkomstig de wet wordt berekend;

Aantekening 1

Art. 1 Bdr Toepasselijke normen: Alleenstaande en overige rechtzoekenden

In de artikelen 34 en 35 Wrb worden de inkomens- en vermogensnormen gegeven die bepalend zijn voor de vraag of een rechtzoekende in aanmerking komt voor gesubsidieerde rechtsbijstand. Daarbij wordt in de financiële normen een onderscheid gemaakt tussen alleenstaanden en overige rechtzoekenden (die een gezamenlijke huishouding voeren). Personen die geen gezamenlijke huishouding voeren, noch minderjarige kinderen hebben die tot de huishouding behoren, worden als alleenstaand aangemerkt.

Indien rechtzoekende niet alleenstaand is, worden de normen toegepast die gelden voor rechtzoekenden die (gehuwd of ongehuwd) een gezamenlijke huishouding voeren.

Op basis van deze begripsbepalingen geldt voor een eenoudergezin de norm voor een gezamenlijke huishouding.

In de bijlagen is een tabel met de eigen bijdragen opgenomen.

Zowel de inkomensgrenzen als de eigen bijdragen zijn onderhevig aan indexering.

Aantekening 2

Art. 1 Bdr Toepasselijke normen: Co-ouderschap

In geval van co-ouderschap worden op beide ouders de normen toegepast die gelden voor personen die een gezamenlijke huishouding voeren. In feite is aan de kant van beide partners sprake van een eenoudergezin.

Co-ouderschap wordt alleen aangenomen indien deze voorziening in het ouderlijk gezag door de rechter is vastgesteld.

Aantekening 3

Art. 1 Bdr Toepasselijke normen: Bloedverwantschap

Ingevolge artikel 34, lid 3 sub b Wrb is de mate van bloedverwantschap mede bepalend voor de vraag of sprake is van een gezamenlijke huishouding.

Op basis van de begripsbepaling kan in de volgende situaties geen gezamenlijke huishouding worden aangenomen:

- samenlevingsverband ouder/meerderjarig kind
- samenlevingsverband broer/zus
- samenlevingsverband grootouder/kleinkind

In deze gevallen wordt dan ook de norm voor alleenstaanden toegepast. Fiscaal partnerschap is in deze niet van belang.

Aantekening 4

Art. 1 Bdr Toepasselijke normen: alleenstaande/gezin in het buitenland

Ten aanzien van een in Nederland woonachtige rechtzoekende die niet duurzaam gescheiden leeft van de echtgenoot of echtgenote die in het buitenland woonachtig is,

wordt de gehuwdennorm toegepast, mits de rechtzoekende met bewijsstukken aantoont dat hij gehuwd is.
Bij de aanvraag dient één van de volgende stukken te worden overgelegd:

- afschrift huwelijksakte/trouwboekje dan wel uittreksel uit register burgerlijke stand
- bewijs dat kinderbijslag krachtens de Algemene Kinderbijslagwet wordt ontvangen
- bewijs met betrekking tot het inkomen van de in het buitenland verblijvende partner

Aantekening 5

Art. 1 Bdr Toepasselijke normen: Detentie

In beginsel wordt de aanvrager die in detentie verblijft, als alleenstaande aangemerkt.

Aantekening 6

Art. 1 Bdr Toepasselijke normen: Verblijf in psychiatrische inrichting

In beginsel wordt de aanvrager die in een psychiatrische inrichting verblijft, als alleenstaande aangemerkt.

Aantekening 7

Art. 1 Bdr Toepasselijke normen: Machtiging voorlopig verblijf

Zie Artikel 28 Wrb, Aantekening 17.

Artikel 2 Bdr

Indien de rechtzoekende minderjarig is, wordt de draagkracht van de ouder of ouders in aanmerking genomen, tenzij:

- a. de minderjarige 16 jaar of ouder en uitwonend is;**
- b. de minderjarige thuiswonend is en de ouder(s) geen kinderbijslag voor hem ontvangen;**
- c. de rechtsbijstand waarvoor een toevoeging wordt aangevraagd, betrekking heeft op een geschil met de ouder(s).**

Aantekening 1

Art. 2 Bdr Uit de Nota van Toelichting (oud): Minderjarigen

Het komt voor dat minderjarigen rechtsbijstand aanvragen. Indien de minderjarige 16 of 17 jaar is en uitwonend is, of indien hij thuiswonend is en zelf eigen inkomsten heeft, wordt de minderjarige overeenkomstig de bestaande praktijk zelfstandig als rechtsbijstandsgerechtigde aangemerkt. Bij de thuiswonende moet het dan wel gaan om een minderjarige waarvan de ouder(s) voor minder dan de helft in het onderhoud van de minderjarige bijdragen. Inkomsten uit bijvoorbeeld alleen een vakantiebaan of een krantenwijk zijn onvoldoende. In het artikel wordt aansluiting gezocht bij de regeling van de kinderbijslag.

De Algemene Kinderbijslagwet kent als norm dat voor de minderjarige die in overwegende mate, dat wil zeggen voor meer dan 50 procent, in zijn eigen onderhoud voorziet, geen kinderbijslag meer wordt verstrekt.

Er kunnen zich ook omstandigheden voordoen waarin minderjarigen jonger dan 16 jaar om rechtsbijstand vragen in verband met een geschil met de ouders. In een dergelijk geval is het niet redelijk om het inkomen en vermogen van de ouders als uitgangspunt voor de draagkracht te nemen, omdat de ouders niet bereid zullen zijn mee te betalen aan de rechtsbijstand. De minderjarige zou daardoor niet in de gelegenheid zijn zich juridisch te laten bijstaan. Bij een

dergelijke aanvraag om rechtsbijstand worden daarom alleen het inkomen en vermogen van het kind in aanmerking genomen.

In alle overige gevallen wordt ter bepaling van de draagkracht het inkomen en vermogen van de ouder(s) in aanmerking genomen, met dien verstande dat daarvan natuurlijk alleen sprake kan zijn als de betreffende ouder(s) verplicht is (zijn) in de kosten van verzorging en opvoeding van hun minderjarige kinderen te voorzien.

Aantekening 2

Art. 2 Bdr Minderjarigen: Draagkrachtbepaling

Ingevolge artikel 2 Bdr wordt de draagkracht van minderjarigen (tot 18 jaar) berekend aan de hand van het inkomen en vermogen van de ouders, tenzij de minderjarige 16 of 17 jaar is én uitwonend. Bij de toevoegingsaanvraag moeten om die redenen de volledige persoonsgegevens van de ouders vermeld worden.

Aantekening 3

Art. 2 Bdr Minderjarigen: Geschil met ouders

Op grond van artikel 2 sub c wordt bij de vaststelling van de draagkracht van een minderjarige rechtzoekende het inkomen en vermogen van de ouders niet in aanmerking genomen indien de aanvraag om rechtsbijstand betrekking heeft op een geschil met de ouder(s).

In dit geval wordt de eigen bijdrage voor de bijzonder curator van de minderjarige op nihil gesteld.

Artikel 3 Bdr

Vervallen per 01-04-2006.

Artikel 4 Bdr

Vervallen per 01-04-2006.

HOOFDSTUK 2 DE VASTSTELLING VAN DE DRAAGKRACHT IN HET INKOMEN EN VERMOGEN

Vervallen per 01-04-2006.

HOOFDSTUK 3 VRIJSTELLING EN VERMINDERING VAN DE EIGEN BIJDRAGE

Artikel 10 Bdr

- 1. Indien binnen zes maanden nadat een toevoeging is verleend onder oplegging van een eigen bijdrage, als bedoeld in het tweede lid van artikel 35 van de wet, wederom één of meer toevoegingen worden verleend aan dezelfde rechtzoekende of aan degene met wie de rechtzoekende een gezamenlijke huishouding voert op het moment van afgifte van de eerste toevoeging aan de rechtzoekende, bedraagt de eigen bijdrage bij de eerstvolgende en de daarop volgende twee toevoegingen vijftig procent van de eerst opgelegde eigen bijdrage. Met toevoegingen waarbij geen eigen bijdrage wordt opgelegd wordt geen rekening gehouden.**
- 2. Met toevoegingen die aan degene met wie de rechtzoekende een gezamenlijke huishouding voert zijn verleend, wordt uitsluitend rekening gehouden, indien de aanvrager daar om verzoekt en het een zaak betreft waarin geen onderling tegenstrijdige belangen aan de orde zijn.**
- 3. Indien de eigen bijdrage bij een volgende toevoeging zonder toepassing van het in het eerste lid bedoelde kortingspercentage lager is dan met toepassing van dit percentage, legt de raad de laagste eigen bijdrage op. Alsdan vangt de termijn, genoemd in het eerste lid, aan op het moment waarop de toevoeging is verleend, waarbij de laagste eigen bijdrage is opgelegd.**

Aantekening 1

Art. 10 Bdr Anticumulatie

De anticumulatiebepaling moet voorkomen dat een te hoge drempel wordt opgeworpen voor het verkrijgen van rechtsbijstand als gevolg van het feit dat de rechtzoekende in een relatief korte periode wordt geconfronteerd met een cumulatie van eigen bijdragen.

Kortingspercentage of volledige eigen bijdrage

Indien op een toevoeging krachtens artikel 35 tweede lid van de Wet op de rechtsbijstand een eigen bijdrage is opgelegd wordt op de eerstvolgende toevoeging die binnen zes maanden na de eerste toevoeging wordt verleend een eigen bijdrage opgelegd die gelijk is aan 50 procent van de op de eerste toevoeging opgelegde eigen bijdrage. Op de derde en vierde toevoeging wordt ook een eigen bijdrage opgelegd van 50 procent van de eerst opgelegde eigen bijdrage, mits deze zijn verleend binnen zes maanden na de verlening van de eerste toevoeging. Voor een vijfde toevoeging en volgende toevoegingen, die worden verleend binnen een half jaar na de eerste verleende toevoeging moet het volledige bedrag van de eigen bijdrage worden betaald.

Termijn van zes maanden

De termijn van zes maanden vangt aan op het moment van verlening van de eerste toevoeging met een volledige eigen bijdrage, dus zonder toepassing van de anticumulatiebepaling. Een nieuwe termijn van zes maanden vangt aan, indien na afloop van de eerste periode van zes maanden opnieuw een toevoeging met een volledige eigen bijdrage wordt verleend. Het is mogelijk dat als gevolg van een aanzienlijke daling in het inkomen de volledige eigen bijdrage die wordt opgelegd bij de verlening van een tweede, derde of vierde toevoeging lager is dan de eigen bijdrage die zou worden opgelegd als de anticumulatiebepaling zou worden toegepast. In dat geval wordt bij de verlening van de toevoeging de lagere eigen bijdrage (zonder anticumulatie) opgelegd. Ook in dat geval vangt een nieuwe termijn van zes maanden aan.

Bij verlening van een vijfde of volgende toevoeging binnen een half jaar na de eerste toevoeging is deze regel niet van toepassing. De lagere eigen bijdrage wordt weliswaar opgelegd, maar een nieuwe termijn vangt eerst aan bij de verlening van een nieuwe toevoeging nadat de oorspronkelijke termijn van zes maanden is verstreken.

Anticumulatiebepaling bij gezamenlijke huishouding

Indien daar uitdrukkelijk om is verzocht en mits aan alle overige voorwaarden is voldaan, is de anticumulatiebepaling onverkort van toepassing op toevoegingen die worden verleend aan de persoon met wie een gezamenlijke huishouding wordt gevoerd.

De bepaling wordt niet toegepast, indien er in de zaak waarop de gevraagde toevoeging betrekking heeft, sprake is van onderling tegenstrijdige belangen.

Nadat een toevoeging is verleend met het oog op de beëindiging van het partnerschap, vangt voor beide partners afzonderlijk de termijn van zes maanden aan.

Er wordt slechts rekening gehouden met het aanvragen van vervolgtoevoegingen door degene die op het moment van de eerste aanvraag om verlening van een toevoeging partner van de rechtzoekende was.

Aantekening 2

Art.10 Bdr Anticumulatie en mediation

Een mediantiontoevoeging telt niet mee bij de anticumulatieregeling.

Artikel 11 Bdr

- 1. De raad legt geen bijdrage als bedoeld in artikel 35 van de wet op aan de volgende categorieën personen:**

- a. personen die uitsluitend zijn aangewezen op verstrekkingen zoals weergegeven in zowel de Regeling opvang asielzoekers als de Regeling verstrekkingen asielzoekers en andere categorieën vreemdelingen 2005;
  - b. personen wier vrijheid rechtens is ontnomen en die geen inkomsten meer hebben uit een dienstbetrekking, beroep of bedrijf, sociale verzekering of sociale voorziening;
  - c. personen die een vordering in kort geding instellen tegen een beslissing als bedoeld in artikel 38, vijfde lid, derde volzin, van de Wet bijzondere opnemingen in psychiatrische ziekenhuizen.
2. De raad legt geen eigen bijdrage als bedoeld in artikel 35 van de wet op aan minderjarigen ten behoeve van wie een bijzonder curator is benoemd als bedoeld in artikel 250, Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek.
  3. Indien de rechtzoekende geen inkomen en vermogen heeft, kan de raad beslissen geen eigen bijdrage als bedoeld in artikel 35 van de wet op te leggen. In het jaarplan, bedoeld in artikel 7 van de wet, wordt inzicht verschaft in het terzake gevoerde beleid.

Aantekening 1

Art. 11 Bdr Uit de Nota van Toelichting: Geen eigen bijdrage

Artikel 11 lid 1 sub a, b en c, heeft betrekking op aanvragen van personen die rechtens hun vrijheid is ontnomen, van vreemdelingen die een verzoek tot toelating als vluchteling hebben ingediend, terwijl op dit verzoek nog niet definitief is beslist en op personen die een vordering in kort geding instellen tegen een beslissing als bedoeld in artikel 38 lid 5, derde volzin van de Wet BOPZ.

In het algemeen geldt dat mensen kunnen beschikken over een inkomen waaruit zij geacht worden de eigen bijdrage in verband met gesubsidieerde rechtsbijstand te kunnen voldoen. Voor een grote groep vreemdelingen en gedetineerden is dit niet het geval. Daarom kan de raad besluiten hen geen eigen bijdrage op te leggen. Het tweede lid ziet op de situatie waarin voor een minderjarige een bijzonder curator is benoemd. In dat geval wordt de eigen bijdrage voor de toevoeging van de advocaat aan de minderjarige op nihil gesteld. Het gaat steeds om situaties waarin van de ouder(s) in redelijkheid niet verwacht mag worden dat zij de eigen bijdrage voldoen. In dit soort gevallen is er immers altijd sprake van tussen ouder(s) of voogd en het kind strijdige belangen. Dit zou betekenen dat de bijzonder curator de kosten van de eigen bijdrage voor zijn rekening moet nemen, hetgeen niet redelijk zou zijn.

Soms worden de raden geconfronteerd met rechtzoekenden die niet over enig inkomen en vermogen beschikken. Het betreft hier de zogenaamde 'have nots'. Ook in die gevallen is het redelijk dat geen eigen bijdrage behoeft te worden opgelegd. Op dit punt wordt in het derde lid aan de raad de bevoegdheid gegeven om in het individuele geval te beslissen of een eigen bijdrage wordt opgelegd.

Met de invoering van artikel 11 lid 1 sub c wordt bewerkstelligd dat de rechtzoekende die een vordering in kort geding instelt tegen de beslissing tot dwangmedicatie geen eigen bijdrage hoeft te betalen.

Aantekening 2

Art. 11 Bdr Eigen bijdrage: vrijgestelde categorieën rechtzoekenden

Artikel 11 wijst categorieën rechtzoekenden aan wie geen eigen bijdrage wordt opgelegd. Het betreft de volgende personen.

- Personen die uitsluitend zijn aangewezen op verstrekkingen zoals weergegeven in zowel de Regeling opvang asielzoekers als de Regeling verstrekkingen asielzoekers en andere categorieën vreemdelingen 2005. Deze categorie betreft vreemdelingen die een verzoek tot toelating als vluchteling hebben ingediend.
- Personen die rechtens hun vrijheid is ontnomen en die niet beschikken over inkomsten. Deze categorie betreft alle personen die op grond van enige wettelijke bepaling rechtens hun vrijheid is ontnomen. Hierbij kan niet alleen gedacht worden aan de detentie in het kader van het strafrecht, maar bijvoorbeeld ook aan de inbewaringstelling in het kader van de Vreemdelingenwet of de Wet bijzondere opnemingen in psychiatrische ziekenhuizen.
- Personen die een vordering in kort geding instellen tegen een beslissing als bedoeld in artikel 38, vijfde lid, derde volzin, van de Wet bijzondere opnemingen in psychiatrische ziekenhuizen (dwangmedicatie).
- Op grond van artikel 2 sub c Bdr wordt de vaststelling van de draagkracht van de minderjarige aanvrager het inkomen en vermogen van de ouders niet in aanmerking genomen indien de aanvraag om rechtsbijstand betrekking heeft op een geschil met de ouder(s). In deze gevallen kan zich de situatie voordoen dat de minderjarige op grond van artikel 1:250 BW in rechte vertegenwoordigd wordt door een bijzonder curator die in diens hoedanigheid een aanvraag om rechtsbijstand indient. In deze gevallen wordt weliswaar het inkomen van de minderjarige als basis genomen voor de vaststelling van de draagkracht doch wordt de eigen bijdrage voor de bijzonder curator op nihil gesteld.
- De rechtzoekende die naar het oordeel van de raad voldoende aannemelijk maakt duurzaam niet over enig inkomen en vermogen te beschikken wordt geen eigen bijdrage opgelegd. Het betreft hier een nadere beleidsregel van de raad.

Aantekening 3

Art. 11 Bdr Have nots

De aanvrager zal door het aanvoeren van zoveel mogelijk feitelijke omstandigheden aannemelijk moeten maken dat deze duurzaam niet over enig inkomen en vermogen beschikt. De raad kan, indien dat nodig wordt geoordeeld, aanvullende bescheiden verlangen zoals een verklaring van derden waaruit blijkt dat de rechtzoekende langere tijd door deze wordt onderhouden.

Het niet beschikken over inkomen en vermogen moet een duurzaam karakter hebben. Hiermee wordt tot uitdrukking gebracht dat toepassing van de beleidsregel met name is bedoeld voor de uitzonderlijke gevallen waarin aannemelijk te achten is dat de rechtzoekende gedurende langere tijd niet over inkomen en vermogen zal beschikken om de eigen bijdrage te voldoen. Toepassing van de beleidsregels is niet bedoeld voor die gevallen waarin, al dan niet ter overbrugging van een periode waarin geen eigen inkomen wordt genoten, een uitkering is aangevraagd en de rechtzoekende in afwachting is van de toekenning van een uitkering.

Er kunnen zich situaties voordoen dat de rechtzoekende niet beschikt over inkomen doch wel over vermogen dat beneden de wettelijke grenzen blijft. In een dergelijk geval kan de raad een eigen bijdrage opleggen.

Aantekening 4

Art. 11 Bdr Eigen verklaringen

Voor de categorieën rechtzoekenden van artikel 11 Bdr zijn op de website van de raden op het adres www.rvr.org modelverklaringen opgenomen. Er hoeft in deze situaties geen peiljaarverlegging te worden gevraagd.

Artikel 11a Bdr

Vervallen per 01-04-2006.

Artikel 11b Bdr

De eigen bijdrage, bedoeld in artikel 35 van de wet, is gelijk aan het bedrag, genoemd in het derde lid, onderdeel a, van dat artikel, indien rechtsbijstand wordt verleend:

a. in hoger beroep tegen de afwijzing van het verzoek om toepassing van de schuldsaneringsregeling, bedoeld in artikel 292 van de Faillissementswet;

b. in de periode waarin de rechtzoekende in staat van faillissement verkeert;

c. in de periode waarin de schuldsaneringsregeling, bedoeld in Titel III van de Faillissementswet, van toepassing is;

d. in de periode gedurende welke een schriftelijk vastgelegd akkoord met betrekking tot een buitengerechtigde schuldsanering, ondertekend door alle schuldeisers en de schuldenaar, overeenkomstig de daarin opgenomen verplichtingen wordt uitgevoerd en waarin in ieder geval zijn opgenomen:

1. alle vorderingen van de schuldeisers alsmede een opgave van de inkomsten en het vermogen van de schuldenaar;

2. een beschrijving van het saneringsplan;

3. het bedrag dat buiten de boedel wordt gelaten en is berekend overeenkomstig het rekenmodel dat door de rechter-commissaris in het faillissement wordt gebruikt voor de berekening van het inkomen, bedoeld in artikel 295 van de Faillissementswet;

4. de verplichting voor de schuldenaar om de schulden opgenomen in het saneringsplan binnen een zo kort mogelijke termijn te betalen;

5. de termijn gedurende welke het saneringsplan van kracht is met een maximum van drie jaar en,

6. dat, indien een organisatie de sanering begeleidt, deze telkens na verloop van zes maanden ten behoeve van de schuldeisers een verslag uitbrengt over de uitvoering van het saneringsplan alsmede een voorstel doet over de aanpassing van het bedrag dat buiten de boedel wordt gelaten.

Aantekening 1

Art. 11b Bdr Uit de Nota van Toelichting: Schuldsaneringsregeling

In de praktijk is gebleken dat de vaststelling van de draagkracht in het inkomen van de rechtzoekende ten aanzien van wie de schuldsaneringsregeling natuurlijke personen van toepassing is verklaard niet altijd leidt tot toepassing van de laagste eigen bijdrage. [...]

Met de incidentele schulden wordt geen rekening gehouden. Het gevolg kan zijn dat de rechtzoekende op wie de schuldsaneringsregeling van toepassing is verklaard, en die om andere reden een beroep doet op de gesubsidieerde rechtsbijstand meer dan de laagste eigen bijdrage zou moeten betalen. Daarmee wordt geen bijdrage geleverd aan de uitvoering van de schuldsanering. In artikel 11b van het Besluit draagkrachtcriteria rechtsbijstand wordt daarom bepaald dat degenen op wie de schuldsaneringsregeling van toepassing is, de laagste eigen bijdrage betalen, indien zij voor een andere zaak dan de schuldsaneringsregeling rechtsbijstand behoeven. Eenzelfde regeling is getroffen ingeval de rechtzoekende in staat van faillissement is.

Een vergelijkbare situatie kan zich voordoen bij degene die geen beroep heeft gedaan op de wettelijke schuldsaneringsregeling, maar die wel een minnelijke regeling met de schuldeisers heeft getroffen die vergelijkbaar is met de wettelijke schuldsanering. Daarbij gaat het niet alleen om gevallen waarin voorafgaand aan het wettelijk traject de minnelijke weg wordt gevolgd maar ook om buiten dit kader getroffen minnelijke regelingen. Het zou niet stroken met de doelstellingen van de wettelijke schuldsaneringsregeling

indien het minnelijke traject niet zou worden gestimuleerd. Om die reden is in het tweede lid, onder d, van artikel 11b van het Besluit draagkrachtcriteria rechtsbijstand bepaald dat de laagste eigen bijdrage wordt betaald, indien een rechtzoekende rechtsbijstand behoeft in de periode waarin hij zijn schulden aflost in het kader van een minnelijk saneringstraject.

Met het oog op de aansluiting bij de wettelijke schuldsanering komt de rechtzoekende alleen dan voor de laagste eigen bijdrage in aanmerking indien het traject waarin de rechtzoekende zich bevindt vergelijkbaar is met die wettelijke regeling.

Aantekening 2

Art. 11b Bdr Aanvrager in Wsnp

Indien de rechtzoekende in de Wsnp zit dan verdient het aanbeveling om bij de volledig ingevulde toevoegingsaanvraag ook direct de Wsnp beschikking en een recent bewijsstuk waaruit blijkt dat men nog steeds in de Wsnp zit mee te sturen. Op grond van artikel 11b Bdr wordt de laagste eigen bijdrage opgelegd.

Indien de rechtzoekende in de Wsnp zit is het aanvragen van peiljaarverlegging overbodig.

Artikel 11c Bdr

De raad legt geen eigen bijdrage als bedoeld in artikel 35, eerste lid van de wet op aan de rechtzoekende die met het oog op de toepassing van artikel 51a van het Wetboek van Strafvordering als benadeelde partij zijn schade wil vorderen.

Aantekening 1

Art. 11c Bdr Uit de Nota van Toelichting

In artikel 11c is bepaald dat de raad geen eigen bijdrage als bedoeld in artikel 35, eerste lid van de wet oplegt aan de rechtzoekende die met het oog op toepassing van artikel 51a van het Wetboek van Strafvordering als benadeelde partij zijn schade wil vorderen.

In navolging van de Commissie Slachtofferzorg is bepaald dat de rechtsbijstand aan een rechtzoekende die als slachtoffer zijn schade gedurende een strafproces wil vorderen gedurende drie en een half uur kosteloos is. [...]

In artikel 11c van het onderhavige besluit is geregeld dat in dat kader geen eigen bijdrage wordt opgelegd.

Artikel 12 Bdr

Indien de rechtzoekende overeenkomstig artikel 35, eerste lid, van de wet blijkens een betalingsbewijs een eigen bijdrage heeft voldaan, wordt deze, indien de rechtsbijstand op basis van een toevoeging wordt voortgezet, op de daarvoor vastgestelde eigen bijdrage in mindering gebracht.

Artikel 12a Bdr

Indien het geschatte inkomen of vermogen, bedoeld in artikel 34c, van de Wet, binnen de grenzen, genoemd in artikel 34, eerste en tweede lid, van de Wet valt maar de terughal in het inkomen of vermogen niet tenminste 15% is, wordt desondanks door de raad een toevoeging verleend.

Aantekening 1

Art. 12a Bdr Uit de Nota van Toelichting

In dit wetsvoorstel was oorspronkelijk bepaald dat de aanvraag om peiljaarverlegging wordt afgewezen, indien de terugval in het inkomen niet ten minste 15 procent bedraagt alsmede de terugval niet leidt tot een inkomen dat binnen de grenzen van het stelsel van gesubsidieerde rechtsbijstand valt. Het betrof hier een cumulatieve eis. In de nota naar aanleiding van het verslag is echter aangegeven dat positief op de aanvraag om peiljaarverlegging zal worden beslist als uitsluitend aan het eerste vereiste niet is voldaan. Dit betekent dus dat de terugval in het inkomen wel moet leiden tot een inkomen dat binnen de grenzen van het stelsel valt. De rechtzoekende moet er wel rekening mee houden dat op basis van het achteraf door de inspecteur vastgestelde inkomen, de mogelijkheid bestaat dat de rechtzoekende buiten het stelsel valt, met als gevolg dat de toevoeging alsnog wordt ingetrokken.

Artikel 13 Bdr

Vervallen per 01-04-2006.

Artikel 14 Bdr

Indien de rechtzoekende een rechtspersoon is, kan bij de indiening van de aanvraag om toevoeging worden volstaan met de overlegging van de meest recente jaarrekening aan de raad. Desgewenst kan de raad van de rechtspersoon verlangen andere bescheiden over te leggen.

Aantekening 1

Art. 14 Bdr Uit de Nota van toelichting

In artikel 36 van de wet is bepaald dat onder omstandigheden ook rechtspersonen voor rechtsbijstand in aanmerking komen. De verklaring omtrent inkomen en vermogen is in dergelijke gevallen niet relevant. De rechtspersoon kan daarom in eerste instantie volstaan met overlegging van de meest recente jaarrekening. In een aantal gevallen zal deze verklaring ontoereikend zijn om te toetsen of aan de wettelijke criteria is voldaan. In dat geval zal de raad de rechtspersoon vragen aanvullende informatie te verstrekken.

Aantekening 2

Art. 14 Bdr Vaststelling draagkracht rechtspersonen

Voor alle duidelijkheid wordt vermeld dat het besluit niet van toepassing is op de draagkrachtberekening van rechtspersonen.

Voor de vaststelling van de draagkracht van rechtspersonen zie artikel 36 Wrb.

Artikel 15 Bdr

Vervallen per 01-04-2006.

HOOFDSTUK V INKOMENS- EN VERMOGENSTOETS BIJ VERLENGDE SPREEKURVOORZIENING

Artikel 16 Bdr

Alvorens rechtsbijstand wordt verleend overeenkomstig het bepaalde in artikel 19, onder b, van de wet, berekent de stichting de draagkracht van de rechtzoekende volgens een bij ministeriële regeling vastgesteld berekeningsmodel.

**HOOFDSTUK VI
OPVRAGEN VAN GEGEVENS BIJ DE
BELASTINGDIENST**

Artikel 17 Bdr

Vervallen per 01-04-2006.

HOOFDSTUK VII SLOTBEPALINGEN

Artikel 18 Bdr

Dit besluit treedt in werking met ingang van de dag na de datum van uitgifte van het Staatsblad waarin het wordt geplaatst, en werkt terug tot en met 1 januari 1994.

Artikel 19 Bdr

Dit besluit wordt aangehaald als: Besluit draagkrachtcriteria rechtsbijstand.

Bijlage 1

BELEIDSREGEL MEDIATION

Beleidsregel van de raden voor rechtsbijstand houdende subsidiëring conflictbemiddelaars (Beleidsregel subsidiëring conflictbemiddelaars)

De raden voor rechtsbijstand te 's-Hertogenbosch, Arnhem, 's-Gravenhage, Amsterdam en Leeuwarden:

Gelet op artikel 4:23, derde lid, onder a, van de Algemene wet bestuursrecht;

Besluiten:

HOOFDSTUK I

ALGEMEEN

Artikel 1 Beleidsregel Mediation

1. In deze beleidsregel wordt verstaan onder:
  - a. **conflictbemiddeling**: het begeleiden van een rechtzoekende en zijn wederpartij met als doel om beiden in onderling overleg tot een oplossing van het geschil te laten komen;
  - b. **conflictbemiddelaar**: degene die conflictbemiddeling verricht;
2. **Artikel 1 van de Wet op de rechtsbijstand is van overeenkomstige toepassing.**

Toelichting Artikel 1

In artikel 1 worden definities gegeven van conflictbemiddeling en conflictbemiddelaar. Voorts zijn de definities van artikel 1 van de Wet op de rechtsbijstand van overeenkomstige toepassing, aangezien laatstgenoemde wet zoveel mogelijk van overeenkomstige toepassing is verklaard.

Voor de definitie is aansluiting gezocht bij hetgeen in de brief van 19 april 2004 van de Minister van Justitie aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal (Kamerstukken II, 29 528, nr. 1, p. 6) is gesteld. Duidelijk komt tot uitdrukking dat partijen zelf tot de oplossing van hun conflict willen komen. De conflictbemiddelaar begeleidt partijen, maar legt niets op. Verder wordt uit de definitie duidelijk dat het gaat om een rechtzoekende en zijn wederpartij. Met de verwijzing naar rechtzoekende wordt het verband met de Wet op de rechtsbijstand duidelijk. De rechtzoekende is op grond van artikel 1, eerste lid, onder f, van die Wet degene die op grond van onvoldoende financiële draagkracht aanspraak kan maken op rechtsbijstand. Gevolg is dat degene die in aanmerking komt voor gesubsidieerde rechtsbijstand ook in aanmerking komt voor gesubsidieerde conflictbemiddeling. Dit kan dus betekenen dat

in één zaak meer rechtzoekenden een toevoeging kunnen krijgen.
Het begrippenkader van de Wet op de rechtsbijstand is daarom zoveel mogelijk van toepassing op de onderhavige problematiek.

HOOFDSTUK II DE UITVOERING VAN CONFLICTBEMIDDELING

Artikel 2 Beleidsregel Mediation

- 1. Subsidie voor conflictbemiddeling wordt uitsluitend verleend terzake van in de Nederlandse rechtssfeer liggende rechtsbelangen aan natuurlijke personen wier financiële draagkracht de in artikel 34 van de Wet genoemde bedragen niet overschrijdt.**
- 2. Artikel 12, tweede en derde lid, van de Wet is van overeenkomstige toepassing.**
- 3. De artikelen 13, eerste lid, onder a, 14, 15 en 17, van de Wet zijn van overeenkomstige toepassing.**

Toelichting Artikel 2

In artikel 2 wordt de toegang tot het stelsel van conflictbemiddeling waarvoor een vergoeding wordt gegeven, afgestemd op die van de toegang tot het stelsel van rechtsbijstand. Dit houdt in dat de conflictbemiddeling uitsluitend wordt gesubsidieerd indien het wordt uitgevoerd terzake van in de Nederlandse rechtssfeer liggende rechtsbelangen. De zaak moet in ieder geval een rechtsbelang raken. Niet alle vormen van ruzie komen dus in aanmerking voor gesubsidieerde conflictbemiddeling.

Op deze wijze wordt bovendien in de mogelijkheid voorzien dat er een onderlinge verwijzingsmogelijkheid is van procederen naar conflictbemiddeling en andersom. Gesteld dat een rechtzoekende op basis van een toevoeging procedeert en de rechter naar conflictbemiddeling verwijst, is het evident dat ook in dit laatste geval daaraan op basis van een toevoeging kan worden deelgenomen. Andersom kan ook in het geval de gesubsidieerde conflictbemiddeling niet lukt, op toevoegbasis worden geprocedeerd. Een dergelijke eenduidigheid is van belang voor de rechtzoekende, de

rechtsbijstandverlener en de conflictbemiddelaar. Daarnaast draagt de eenduidigheid bij aan een vlotte uitvoering door de raden voor rechtsbijstand die reeds vertrouwd zijn met de uitvoering van de gesubsidieerde rechtsbijstand.

Met het van overeenkomstige toepassing verklaren van de artikelen 13, eerste lid, onder a, tot en met 17 van de Wet op de rechtsbijstand wordt bewerkstelligd dat gesubsidieerde conflictbemiddeling uitsluitend wordt verleend door bij de raad ingeschreven conflictbemiddelaars. Voorts kunnen aan de inschrijving van de conflictbemiddelaars voorwaarden worden gesteld.

Mediators die in aanmerking willen komen voor inschrijving dienen ten minste aantoonbaar te voldoen aan de actuele eisen met betrekking tot de kennis, inzicht en vaardigheden die zijn gesteld aan het Vakbekwaamheidsprofiel Mediator. Het (NMI) Certificaat Mediator is daarvoor een goede basis. In gezamenlijk overleg met vertegenwoordigers van de rechterlijke macht, de raden voor rechtsbijstand en het NMI zijn additionele kwaliteitseisen en deelnamecriteria geformuleerd. Deze eisen gaan verder dan bijvoorbeeld het hebben van juridische basiskennis.

Het gaat ook om extra ervaring en verdieping op vaardigheden. Voorts kan gedacht worden aan de bereidheid mee te werken aan monitoring en intervisie, directe beschikbaarheid, bereidheid om tegen een bepaald tarief voor minder draagkrachtigen te mediaten, bereidheid mee te werken aan een maximale doorlooptijd voor mediation en het hebben van een beroepsaansprakelijkheidsverzekering. Deze voorwaarden zijn neergelegd in een document van de raden voor rechtsbijstand dat bij het inschrijfformulier wordt overgelegd.

De Waarborgcommissie voor certificering mediators, dit is een onafhankelijke breed samengestelde commissie met vakinhoudelijke expertise op het gebied van de kwaliteitsborging van mediators, heeft in een advies op dit punt van 23 augustus 2004 aangegeven dat er ook voldoende

draagvlak binnen de beroepsgroep bestaat voor de geformuleerde kwaliteitsmaatstaven.

Wat betreft de doorhaling van de inschrijving wordt bepaald dat evenals bij advocaten, deze doorhaling geschiedt als niet langer aan de inschrijfvoorwaarden, zoals het niet meer NMI gecertificeerd zijn, is voldaan.

Artikel 3 Beleidsregel Mediation

- 1. De raad beslist op de aanvraag om een toevoeging ten behoeve van de vergoeding van de conflictbemiddelaar.**
- 2. Bij de aanvraag om een toevoeging wordt de overeenkomst waarin de rechtzoekende en zijn wederpartij hebben verklaard in te stemmen met conflictbemiddeling overgelegd.**
- 3. De artikelen 24, tweede tot en met vijfde lid, 25 tot en met 28, 30 tot en met 34, 35, vijfde lid, onder a, en achtste lid, 37, eerste, tweede, derde, vijfde en zesde lid, 37a tot en met 38, 41, 46 en 47 van de Wet zijn van overeenkomstige toepassing met het oog op de subsidiering van de uitvoering van conflictbemiddeling.**
- 4. Het bepaalde in alle op de Wet op de rechtsbijstand gebaseerde besluiten, met uitzondering van hetgeen is bepaald in het Besluit vergoedingen rechtsbijstand 2000, is met het oog op de subsidiering van de conflictbemiddelaar, van overeenkomstige toepassing, tenzij in deze beleidsregel daarvan wordt afgeweken. Het Besluit vergoedingen rechtsbijstand 2000 is van overeenkomstige toepassing voorzover dit in deze beleidsregel is bepaald.**

Toelichting Artikel 3

De raad voor rechtsbijstand beslist op de aanvraag om een toevoeging met het oog op de vergoeding van de conflictbemiddelaars op dezelfde wijze als op de aanvraag om een toevoeging voor de verlening van rechtsbijstand. In artikel 3, tweede lid, wordt bepaald dat bij deze aanvraag een overeenkomst moet worden overgelegd waarin de rechtzoekende en zijn wederpartij verklaren in te stemmen met de conflictbemiddeling. Het maakt niet uit of één of beide partijen rechtzoekenden zijn in de zin van de Wet op de rechtsbijstand. Er moet duidelijk blijken dat beide partijen instemmen met conflictbemiddeling. Alleen dan is er immers een redelijke kans van slagen. Hetzelfde geldt als partijen bij de conflictbemiddelaar komen op voorstel van de rechter tijdens een procedure. Een proces verbaal of beslissing van de rechter op dit punt is onvoldoende. Het is met het oog op het slagen van de conflictbemiddeling van belang dat partijen indringend hebben nagedacht over het gebruik van conflictbemiddeling.

Met het oog op de beoordeling van de subsidieaanvraag bevat deze dezelfde gegevens als eenzelfde aanvraag voor de verlening van rechtsbijstand. De beoordeling en verdere afwikkeling van de aanvraag gaat volgens de bepalingen in Hoofdstuk IV van de Wet op de rechtsbijstand. Dit is neergelegd in het derde lid.

In het vierde lid is bepaald dat de regelingen in de op de Wet op de rechtsbijstand gebaseerde besluiten zoveel mogelijk van overeenkomstige toepassing zijn.

Artikel 4 Beleidsregel Mediation

- 1. Met uitzondering van de rechtzoekende die bij of krachtens de Wet geen eigen bijdrage zou zijn verschuldigd, is de rechtzoekende ten behoeve van wie een toevoeging tot uitvoering van conflictbemiddeling is verleend, een eigen**

bijdrage verschuldigd ter grootte van de helft van de eigen bijdrage genoemd in artikel 35, derde lid, onder a, van de Wet.

- 2. In zaken als bedoeld in artikel 9, tweede lid, is de rechtzoekende in totaal de eigen bijdrage genoemd in artikel 35, derde lid, onder a, van de Wet verschuldigd met uitzondering van degenen die onder de reikwijdte van artikel 35, derde lid, onder a, van de Wet vallen. Laatstgenoemden betalen slechts de eigen bijdrage, bedoeld in het eerste lid.**

Toelichting Artikel 4

In artikel 4 wordt de hoogte van de eigen bijdrage van de rechtzoekende geregeld. Als uitgangspunt geldt enerzijds het belang van stimulering van het gebruik van conflictbemiddeling en anderzijds de noodzaak tot uitvoerbaarheid. In de brief van 19 april, waarnaar in het algemeen deel wordt verwezen, is aangegeven dat het uitgangspunt is dat de eigen bijdrage de helft is van de eigen bijdrage die voortvloeit uit artikel 35, derde en vierde lid, van de Wet op de rechtsbijstand. De rechtzoekende en zijn wederpartij maken in beginsel immers van één conflictbemiddelaar gebruik in de zaak. Daarvan is in de onderhavige beleidsregel afgezien. Een dergelijke regel bleek niet uitvoerbaar. Daarom is gekozen voor een eigen bijdrage die in alle gevallen gunstig is voor de rechtzoekende. De rechtzoekende die deelneemt aan conflictbemiddeling betaalt ongeacht zijn inkomen de helft van de laagste eigen bijdrage, genoemd in artikel 35, derde lid, onder a, van de Wet. Dit is per 1 januari 2005 € 45. Het lage bedrag zal de rechtzoekende aanzetten tot gebruikmaking van conflictbemiddeling. In artikel 5 is immers geregeld dat bij een eventueel mislukken van de conflictbemiddeling nooit meer dan de 'normale' eigen bijdrage in een procedure behoeft te worden betaald.

De eigen bijdrage van € 45 geldt voor iedere rechtzoekende in dezelfde zaak die deelneemt aan mediation. Daarbij maakt het niet uit hoeveel rechtzoekenden deelnemen. Een ieder betaalt € 45.

Dit bedrag is op grond van het eerste lid gerelateerd aan de uitvoering van conflictbemiddeling die niet langer dan vier uur duurt. Zoals hierboven al is opgemerkt wordt op grond van het voornoemde WODC onderzoek een groot deel van de conflictbemiddelingszaken afgehandeld binnen dit tijdbestek. Gesteld dat de conflictbemiddeling langer zou duren, dan betalen de rechtzoekenden wederom € 45, namelijk tot een bedrag ter grootte van de laagste eigen bijdrage. Degenen die al in de laagste inkomenscategorie vielen, behoeven in dit geval geen aanvulling op de eigen bijdrage te betalen. Hun eigen bijdrage blijft gehandhaafd op € 45,-. Daarnaast geldt nog steeds de regel, opgenomen in artikel 5, waarin staat dat ingeval van mislukken nooit meer dan de eigen bijdrage die op grond van de Wet op de rechtsbijstand in procedures moet worden betaald, verschuldigd is. De rechtzoekende wordt door deelname aan conflictbemiddeling dus nooit financieel benadeeld.

Indien de conflictbemiddeling in de zaak langer dan vier uur duurt, betalen de rechtzoekenden in één keer de eigen bijdrage, genoemd in artikel 35, derde lid, onder a, van de Wet, te weten € 90 per 1 januari 2005. Dit is geregeld in het tweede lid.

Het bovenstaande laat onverlet dat degene die op grond van de Wet op de rechtsbijstand helemaal geen eigen bijdrage zou hoeven te betalen, dit ook niet hoeft ingeval een toevoeging voor conflictbemiddeling wordt verleend, ongeacht de duur van de conflictbemiddeling.

De geschetste eigen bijdrage regeling geldt uitsluitend voor degenen die binnen het stelsel van gesubsidieerde conflictbemiddeling vallen. Indien de wederpartij daar niet voor in aanmerking komt, betaalt hij of zij een commercieel tarief aan de conflictbemiddelaar. Dit hoeft niet geregeld te worden, aangezien dit door de vrije markt wordt beheerst.

Artikel 5 Beleidsregel Mediation

Indien aan de rechtzoekende niet alleen een toevoeging voor de uitvoering van conflictbemiddeling, maar ook een andere toevoeging in dezelfde zaak is of zal worden verleend, is de hoogte van de te betalen eigen bijdrage in totaal gelijk aan de eigen bijdrage berekend volgens artikel 35, derde en vierde lid, van de Wet.

Toelichting Artikel 5

Voorkomen moet worden dat een rechtzoekende die niet alleen een advies- of proceduretoevoeging in de zaak heeft, afziet van conflictbemiddeling vanwege de te betalen eigen bijdrage. Gesteld dat een rechtzoekende een toevoeging heeft met het oog op een procedure, dan betaalt hij een eigen bijdrage volgens artikel 35 van de Wet op de rechtsbijstand. Het kan zijn dat tijdens de procedure de rechter adviseert het conflict voor te leggen aan een conflictbemiddelaar. Indien partijen zich wenden tot een mediator, wordt opnieuw een toevoeging aangevraagd en verleend waarvoor een eigen bijdrage moet worden betaald. Dit zou betekenen dat een rechtzoekende twee maal een eigen bijdrage moet betalen voor dezelfde zaak. Dit zal niet bijdragen aan het stimuleren van mediation. Daarom is in het onderhavige artikel bepaald dat de eigen bijdrage in totaal, dus voor zowel de procedure als de mediation, niet meer is dan voor de procedure alleen is of moet worden betaald. Andersom betekent dit dat in het geval de conflictbemiddeling mislukt en alsnog wordt geprocedeerd, de rechtzoekende bijbetaalt tot het niveau van de hoogte van de eigen bijdrage voor een proceduretoevoeging.

Artikel 6

Bij de toepassing van artikel 10 van het Besluit draagkrachtcriteria rechtsbijstand wordt geen rekening gehouden met de verlening van een toevoeging voor de uitvoering van conflictbemiddeling.

Toelichting Artikel 6

In artikel 6 wordt bepaald dat de zogenaamde anti cumulatiereregeling zoals verwoord in artikel 10 van het Besluit draagkrachtcriteria rechtsbijstand niet van toepassing is. Deze regeling houdt in dat een rechtzoekende die binnen een half jaar meer dan één toevoeging ontvangt waarvoor een eigen bijdrage is betaald, voor de tweede en volgende toevoeging een lagere eigen bijdrage betaalt. De eigen bijdrage voor de tweede, derde en vierde vervolgtoevoeging die binnen zes maanden nadat de eerste toevoeging is verleend, bedraagt vijftig procent van de verschuldigde eigen bijdrage. Voor een vijfde toevoeging binnen het half jaar moet opnieuw het volle bedrag van de eigen bijdrage worden betaald.

Het blijkt onuitvoerbaar om met deze regeling rekening te houden. Geregeld is dat voor het toepassen van de anticumulatiereregeling geen rekening wordt gehouden met een toevoeging voor de uitvoering van conflictbemiddeling. Voor deze bepaling is gekozen, omdat ook een ander systeem voor de berekening van de eigen bijdrage is gekozen dan aanvankelijk bij voornoemde brief van 19 april 2004 is aangegeven. De gekozen systematiek is gunstiger voor de rechtzoekende dan die met volledige toepassing van de anticumulatiereregeling zou zijn.

- Gesteld dat de eerste toevoeging betrekking heeft op een procedure en de tweede op conflictbemiddeling, dan wordt voor de eerste toevoeging de eigen bijdrage die hoort bij de proceduretoevoeging betaald. Op grond van artikel 5 van de onderhavige beleidsregel

wordt voor de tweede toevoeging geen eigen bijdrage betaald.

- Gesteld dat de eerste toevoeging betrekking heeft op conflictbemiddeling en de tweede op een procedure. Dan geldt op grond van artikel 5 van deze beleidsregel dat de eigen bijdrage nooit hoger is dan die betaald moet worden voor alleen de proceduretoevoeging.
- Gesteld dat de eerste en de tweede toevoeging betrekking hebben op conflictbemiddeling, dan betaalt de rechtzoekende twee maal de lage eigen bijdrage die voortvloeit uit artikel 4 van de beleidsregel. Wordt vervolgens geprocedeerd, dan wordt wederom in totaal niet meer betaald dan de eigen bijdrage die verschuldigd zou zijn voor de proceduretoevoeging.

HOOFDSTUK III DE VERGOEDING

Artikel 7 Beleidsregel Mediation

- 1. De raad verstrekt overeenkomstig de bepalingen van deze beleidsregel een subsidie, genaamd vergoeding, aan bij de raad ingeschreven conflictbemiddelaars voor de uitvoering van conflictbemiddeling op basis van een toevoeging.**
- 2. De subsidie omvat:**
  - a. de overeenkomstig deze beleidsregel vastgestelde vergoeding voor het verrichten van werkzaamheden met betrekking tot de uitvoering van de conflictbemiddeling voor de zaak;**
  - b. de overeenkomstig deze beleidsregel vastgestelde vergoeding voor bepaalde kosten en het tijdverlet in verband met reizen voor de desbetreffende zaak, en**
  - c. de omzetbelasting die is verschuldigd over de vergoedingen, bedoeld onder a en b.**
- 3. Ten behoeve van de berekening van de vergoeding worden de krachtens deze beleidsregel toegekende punten vermenigvuldigd met het basisbedrag, genoemd in artikel 3, eerste lid, van het Besluit vergoedingen rechtsbijstand 2000.**

Toelichting Artikel 7

Artikel 7 is het equivalent van artikel 2 van het Besluit vergoedingen rechtsbijstand 2000. Het artikel vormt de basis van de verstrekking van de vergoeding.

Wat betreft de reiskosten zal een vergoeding niet vaak voorkomen. Deze kosten worden immers uitsluitend vergoed, indien wordt gereisd naar een zitting of naar een rechtzoekende wier vrijheid is ontnomen. De

conflictbemiddelaar hoeft nooit naar een zitting te reizen. Conflictbemiddeling maakt immers geen onderdeel uit van een gerechtelijke procedure. Ook zal het zelden voorkomen dat naar iemand moet worden gereisd wier vrijheid is ontnomen of beperkt.

Artikel 8 Beleidsregel Mediation

De artikelen 3 en 4, eerste lid, van het Besluit vergoedingen rechtsbijstand 2000, zijn van overeenkomstige toepassing.

Toelichting Artikel 8

In artikel 8 wordt overeenkomstig artikel 4 van het Besluit vergoedingen rechtsbijstand 2000 geregeld welke kosten de rechtzoekende moet betalen. Aangezien de kosten, genoemd in artikel 4, tweede lid, van voornoemd Besluit niet voorkomen, is de doorberekenningsregel niet overgenomen.

Artikel 9 Beleidsregel Mediation

- 1. Aan een zaak waarin aan een rechtzoekende een toevoeging is verstrekt voor conflictbemiddeling wordt, wanneer de uitvoering van conflictbemiddeling minder dan vier uur bedraagt, per rechtzoekende anderhalf punt toegekend met een maximum van drie punten.**
- 2. Indien de uitvoering van de conflictbemiddeling in een zaak waarin aan een rechtzoekende een toevoeging is verstrekt vier uur of meer bedraagt, worden aan die zaak per rechtzoekende vier punten toegekend met een maximum van acht punten. De conflictbemiddelaar vraagt in dat geval zo spoedig mogelijk een wijziging van de toevoeging aan.**

Toelichting Artikel 9

In artikel 9 wordt bepaald hoeveel punten aan een zaak waarin conflictbemiddeling wordt uitgevoerd, worden toegekend.

Conflictbemiddeling is het begeleiden van een rechtzoekende en zijn wederpartij met als doel om beiden in onderling overleg tot een oplossing van het geschil te laten komen. Tijdens conflictbemiddeling kunnen van één of meer rechtzoekenden één of meer conflicten gelijktijdig aan de orde zijn. In dit geval is sprake van één zaak. Dit kenmerkt het verschil met de toevoeging voor de verlening van rechtsbijstand. Aangezien het om één zaak gaat wordt het forfait gelimiteerd.

Gelet op de ervaringen in de praktijk wordt een tweedeling gemaakt. Daarbij geldt als uitgangspunt dat aan zaken waaraan minder dan vier uur wordt besteed 1,5 punt per rechtzoekende wordt toegekend. In zaken waaraan meer tijd wordt besteed, worden vier punten per rechtzoekende toegekend. Aan deze honorering heeft ten grondslag gelegen de gedachte dat aan zaken waaraan minder dan vier uren worden besteed drie punten in totaal en aan zaken waaraan meer dan vier uren in totaal worden besteed acht punten worden toegekend. Daarbij staat voor ogen dat in de meeste gevallen twee partijen deelnemen aan conflictbemiddeling. Voorts is daarbij de gedachte dat beide rechtzoekenden in de zin van de Wet op de rechtsbijstand zijn. Is één van de partijen geen rechtzoekende, dan wordt geen subsidie verleend voor de uitvoering van de conflictbemiddeling voor die wederpartij. Laatstgenoemde partij betaalt een commercieel tarief.

De raden voor rechtsbijstand zullen in beginsel een toevoeging afgeven voor de uitvoering van de conflictbemiddeling die minder dan vier uur duurt. De reden daarvan is, zoals al eerder is aangegeven, dat de meeste conflictbemiddelingen binnen deze tijd worden afgerond. Uit het tweede lid volgt dat de conflictbemiddelaar een wijziging van de toevoeging dient aan te vragen als de conflictbemiddeling vier uur of meer bedraagt.

Het bovenstaande gaat ervan uit dat de zaken tegelijkertijd door één toegevoegde conflictbemiddelaar worden behandeld. Dit laat overigens onverlet dat in moeilijke zaken het toegelaten kan zijn om meer dan één conflictbemiddelaar bij de zaak te betrekken. Deze situatie wordt geregeld in artikel 10.

Artikel 10 Beleidsregel Mediation

Indien in zaken waaraan zeven of meer rechtzoekenden of anderen met een rechtsbelang in één of meer naar hun aard verknochte zaken deelnemen, de conflictbemiddeling door twee conflictbemiddelaars wordt uitgevoerd, is, in afwijking van artikel 9, het aantal toe te kennen punten in zaken waarin de uitvoering van conflictbemiddeling minder dan vier uur bedraagt vier en een halve punten en in zaken waarin de uitvoering van conflictbemiddeling vier uur of meer bedraagt twaalf punten.

Toelichting Artikel 10

In het normale geval wordt conflictbemiddeling door één conflictbemiddelaar uitgevoerd. Het kan zijn dat een zaak zo ingewikkeld is dat twee conflictbemiddelaars bij de zaak worden betrokken. Gedacht kan worden aan het feit dat er veel partijen bij de zaak zijn betrokken. In artikel 10 wordt bepaald dat het aantal toe te kennen punten wordt verhoogd als twee conflictbemiddelaars de conflictbemiddeling uitvoeren en er zeven of meer rechtzoekenden of anderen bij de zaak zijn betrokken. Voor dit aantal is gekozen op basis van praktijkervaringen. Voorts is van belang is dat de zaken zijn verknocht. Dit houdt in dat de conflicten tegelijkertijd aan de orde zijn en dienen te worden opgelost.

In andere gevallen dan dat er veel partijen zijn, wordt teammediation niet extra vergoed. De reden is dat

conflictbemiddeling wordt gekenmerkt door het feit dat ook in complexe zaken één conflictbemiddelaar de zaak kan begeleiden tot een oplossing is bereikt. Indien uit de monitoring van de conflictbemiddeling blijkt dat ook in andere gevallen teammediation noodzakelijk wordt geacht, kan de vergoeding daarvan alsnog in een later stadium worden geregeld.

Indien twee conflictbemiddelaars zijn betrokken, wordt aan de toegevoegde conflictbemiddelaar een toeslag verleend. Deze conflictbemiddelaar draagt zorg voor de betaling van een tussen beiden afgesproken deel van de vergoeding aan zijn collega. Daarmee wordt recht gedaan aan het ondersteunend karakter van de tweede conflictbemiddelaar in de zaak. De vergoeding gaat uit van maximaal twee conflictbemiddelaars. Er zijn geen aanwijzingen dat meer conflictbemiddelaars noodzakelijk kunnen zijn in een zaak.

Artikel 11 Beleidsregel Mediation

Indien als resultaat van de conflictbemiddeling een vaststellingsovereenkomst tot stand is gekomen die met het oog op de afronding van de zaak op grond van de wet in een uitspraak van de rechter moet worden opgenomen, wordt voor het zorgdragen van die afronding het aantal toe te kennen punten voor één conflictbemiddelaar in die zaak met 2,5 verhoogd.

Toelichting Artikel 11

Er zijn zaken die zich ondanks een succesvolle mediation, toch door de rechter moeten worden geaccordeerd. Daarbij kan gedacht worden aan een gemeenschappelijk verzoek tot echtscheiding. De door partijen gemaakte afspraken moeten overeenkomstig artikel 819 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering worden opgenomen in de beschikking van de rechter.

Indien de afspraken van de partijen vastliggen in een overeenkomst, is de rechterlijke procedure slechts een formaliteit. Een zitting komt er niet aan te pas. Wel is procureurstelling nodig. Het is niet redelijk als in een dergelijk geval een procedure- of zelfs een adviestoevoeging zou moeten worden afgegeven. Daarom worden aan de zaak die de conflictbemiddelaar heeft behandeld 2,5 punt extra toebedeeld met het oog op deze afhechting. De conflictbemiddelaar die zelf geen procureur is, kan hierover met advocaten afspraken maken en hen voor de handelingen die de formaliteiten met zich brengen een vergoeding geven. Ook indien twee conflictbemiddelaars bij de zaak zijn betrokken, worden niet meer dan 2,5 punt extra toegekend. De afhechting is immers niet moeilijker dan in het geval één conflictbemiddelaar het geschil tot een oplossing heeft laten komen.

HOOFDSTUK IV VERGOEDINGEN VOOR OVERIGE KOSTEN

Artikel 12 Beleidsregel Mediation

Voor de vergoeding van de overige kosten zijn de artikelen 24 tot en met 27 van het Besluit vergoedingen rechtsbijstand 2000 van overeenkomstige toepassing.

Toelichting Artikel 12

Voor de vergoeding van overige kosten wordt aangesloten bij de artikelen 24 tot en met 27 van het Besluit vergoedingen rechtsbijstand 2000. Daarbij wordt ten overvloede opgemerkt dat van een zittingstoelage zelden sprake zal zijn. Het zou dan moeten gaan om de uitvoering van conflictbemiddeling in een gevangenis of andere plaats die niet door de rechtzoekende mag worden verlaten. Van reizen naar een zitting zal nimmer sprake zijn.

Op grond van artikel 7 van het Besluit vergoedingen rechtsbijstand 2000 wordt als zitting aangemerkt elk optreden van een instantie bij welke de procedure wordt gevoerd die dit ter behandeling van de zaak. Dit artikel 7 is niet van overeenkomstige toepassing verklaard. Bovendien is er voor de uitvoering van conflictbemiddeling geen voorgeschreven plaats waar de bemiddeling plaats dient te vinden. Dit kan op het kantoor van de mediator geschieden.

HOOFDSTUK V TOEPASSING

Artikel 13 Beleidsregel Mediation

- 1. Na beëindiging van de conflictbemiddeling dient de conflictbemiddelaar bij de raad een aanvraag in tot vaststelling van de vergoeding voor de verrichte werkzaamheden.**
- 2. De conflictbemiddelaar voegt bij zijn aanvraag de vaststellingsovereenkomst of een verklaring waarin met redenen omkleed wordt aangegeven dat de conflictbemiddeling niet tot een oplossing van het probleem heeft geleid.**
- 3. De artikelen 29, eerste tot en met derde lid, en 30 van het Besluit vergoedingen rechtsbijstand 2000 zijn van toepassing.**
- 4. De raad betaalt overeenkomstig de vaststelling, bedoeld in artikel 29, tweede lid, van het Besluit vergoedingen rechtsbijstand 2000, de vergoeding.**
- 5. Artikelen 32, derde en vierde lid, van het Besluit vergoedingen rechtsbijstand 2000 is van overeenkomstige toepassing.**

Toelichting Artikel 13

Voor de vaststelling van de vergoeding dient hetzij een vaststellingsovereenkomst te worden overgelegd, hetzij een verklaring waaruit blijkt dat de conflictbemiddeling niet tot een oplossing van het probleem heeft geleid. De raad moet immers de werkzaamheden van de conflictbemiddelaar kunnen toetsen.

Van verschillende zijde is vernomen dat deze bepaling op gespannen voet staat met de vertrouwelijkheid die met conflictbemiddeling gepaard gaat. Het is evident dat de conflictbemiddelaar de zaken vertrouwelijk moet behandelen. Evenals de advocaat die rechtsbijstand verleent, moet de

conflictbemiddelaar bij zijn aanvraag voor de vergoeding stukken overleggen waaruit de tijdbesteding aan en de wijze van uitvoeren van de conflictbemiddeling blijkt.

Het is van belang dat duidelijk wordt dat de conflictbemiddeling erop is gericht om tot resultaat te komen. De vaststellingsovereenkomst geeft niet alleen inzicht in het resultaat, maar biedt ook aanknopingspunten om te bepalen hoe lang de conflictbemiddeling heeft geduurd. Het is van belang dat de conflictbemiddelaar aan partijen aangeeft dat de overeenkomst aan de raad die de aanvraag om de vergoeding beoordeelt, wordt overgelegd. Partijen komen dan niet voor mogelijke verrassingen te staan. Daarbij moet bedacht worden dat de raden een geheimhoudingsplicht hebben. De informatie die wordt verkregen uit de vaststellingsovereenkomst, wordt niet voor andere doeleinden gebruikt dan voor de beoordeling van de aanvraag om een vergoeding en voor de vraag of de rechtzoekende in aanmerking komt voor gesubsidieerde conflictbemiddeling. Wat dit laatste betreft kan het kan immers zo zijn dat de rechtzoekende een som geld ontvangt op grond waarvan geen toegang tot het stelsel zou zijn verkregen. In dat geval wordt de toevoeging ingetrokken.

Artikel 14 Beleidsregel Mediation

Deze beleidsregel treedt in werking met ingang van de tweede dag na de dagtekening van de Staatscourant waarin hij wordt geplaatst en werkt terug tot 1 april 2005.

Artikel 15 Beleidsregel Mediation

Deze beleidsregel wordt aangehaald als: Beleidsregel subsidiëring conflictbemiddelaars.

**Deze beleidsregel zal met de toelichting in de
Staatscourant worden geplaatst.**

14 april 2005

**De Raad voor Rechtsbijstand 's-Hertogenbosch,
De Raad voor Rechtsbijstand Arnhem,
De Raad voor Rechtsbijstand 's-Gravenhage,
De Raad voor Rechtsbijstand Amsterdam,
De Raad voor Rechtsbijstand Leeuwarden.**

Bijlage 2

LEIDRAAD MEDIATION

MEDIATION EN RADEN VOOR RECHTSBIJSTAND

Leidraad voor de aanvraag & vergoeding mediationtoevoeging en stimuleringsbijdrage

Inhoud

- Inleiding
- Aanvraag van de mediationtoevoeging
- Inhoudelijke beoordeling
- Financiële beoordeling
- Afgifte van de mediationtoevoeging
- Oplegging eigen bijdrage
- Aanvraag van de vergoeding
- Vaststelling van de vergoeding
- Stimuleringsbijdrage

Inleiding

Per 1 april 2005 zijn twee beleidsregels van de raden voor rechtsbijstand van kracht geworden.

De eerste beleidsregel voorziet in de subsidiëring van conflictbemiddelaars voor mediation ten behoeve van minderdraagkrachtige aanvragers (Beleidsregel subsidiëring conflictbemiddelaars).

De tweede beleidsregel voorziet in een subsidie (stimuleringsbijdrage) aan draagkrachtige partijen die door de rechter verwezen zijn naar een conflictbemiddelaar (Beleidsregel stimuleringsbijdrage conflictbemiddeling).

Vanaf 1 april 2005 kunnen mediators bij de raden voor rechtsbijstand (hierna: de raad) een toevoeging aanvragen voor gesubsidieerde conflictbemiddeling (hierna: mediation) alsmede een vergoeding voor de verrichte werkzaamheden. Tevens kunnen mediators een verzoek indienen voor uitbetaling van de stimuleringsbijdrage.

Toevoeging

Als de raad positief beslist op de aanvraag om gesubsidieerde mediation leidt dit tot een zogenaamde mediationtoevoeging. Als gesproken wordt over een reguliere toevoeging wordt daarmee een "rechtsbijstand" toevoeging bedoeld, die verstrekt is aan een advocaat voor dezelfde zaak als waarvoor een mediationtoevoeging is aangevraagd.

Leidraad

Deze leidraad is bedoeld om mediators behulpzaam te zijn bij het aanvragen van de:

- mediationtoevoeging
- vergoeding
- stimuleringsbijdrage

Het is niet mogelijk in deze leidraad alle varianten uitgebreid op te nemen, maar de meest voorkomende zijn in deze leidraad verwerkt. Bij vragen over de wijze van aanvragen of vragen over zaken waarin deze leidraad niet voorziet, kan altijd contact worden opgenomen met de raad waarbij de mediator is ingeschreven.

'Herkomst' van de aanvragers

Voor het traject van de aanvraag van de toevoeging en de aanvraag van de vergoeding alsmede de aanvraag van de stimuleringsbijdrage is de 'herkomst' van de aanvrager van belang:

- verwijzing door de rechter
- verwijzing door het Juridisch Loket (voorheen: Bureau Rechtshulp)

- eigen acquisitie

Aanvangssituatie bij binnenkomst toevoegingsaanvraag

De beschrijving in deze leidraad gaat bij de binnenkomst van de toevoegingsaanvraag uit van twee mogelijke opties:

- I Er is (nog) geen reguliere toevoeging verleend aan een advocaat voor dezelfde zaak als waarvoor nu een mediationtoevoeging wordt aangevraagd*
- II Er is wel (recent) een reguliere toevoeging verstrekt aan een advocaat voor dezelfde zaak (bijv. na verwijzing door de rechter)*

I Er is (nog) geen reguliere toevoeging aan een advocaat verleend voor dezelfde zaak

A De aanvraag van de mediationtoevoeging

In dit onderdeel wordt ingegaan op de wijze van aanvragen van een toevoeging voor mediation in het geval er aan één of meer aanvragers nog geen reguliere toevoeging is verleend door de raad.

Een aanvraag voor een mediationtoevoeging moet voldoen aan vrijwel alle formele vereisten waaraan ook de aanvraag voor een reguliere toevoeging moet voldoen.

Voor elke aanvrager die in aanmerking meent te komen voor gesubsidieerde conflictbemiddeling, moet een afzonderlijke aanvraag bij de raad worden ingediend. Indien voor meerdere aanvragers een aanvraag wordt gedaan, dienen deze aanvragen voor mediation tegelijkertijd aan de raad te worden toegezonden. De raad zal dan zoveel mogelijk tegelijkertijd op de aanvragen beslissen, zodat de mediator direct weet of aan aanvragers een toevoeging wordt verleend. Het is immers mogelijk dat het inkomen en/of vermogen van een aanvrager de in de Wet op de rechtsbijstand genoemde financiële grenzen overschrijdt (zie onderdeel C voor de financiële grenzen).

Bij een aanvraag voor een mediantoevoeging dienen tenminste de volgende bescheiden te worden overgelegd:

Aanvraagformulier mediantoevoeging

Op het aanvraagformulier worden de persoonsgegevens van de aanvrager en (indien van toepassing) van de partner opgegeven. Een belangrijk gegeven vormt het sofi-nummer. Voor vreemdelingen die (nog) geen sofi-nummer hebben, wordt het vreemdelingennummer gevraagd. Op basis van deze nummers vindt elektronische uitwisseling van gegevens plaats (zie verderop).

Bij de zaakgegevens is het van belang een omschrijving te geven van de zaak en de feiten en omstandigheden die een toevoeging rechtvaardigen. Het is van belang hierbij een relevante omschrijving van het probleem in juridische zin te geven. Het overleggen van bescheiden die betrekking hebben op de zaak kan nuttig zijn.

Op basis van de omschrijving en de door de mediator overgelegde bescheiden beoordeelt de raad immers of de afgifte van een toevoeging gerechtvaardigd is. Indien deze beoordeling niet op basis van de ingevulde gegevens en overgelegde bescheiden kan worden gemaakt, zal de raad bij de mediator om nadere informatie verzoeken. Dergelijke verzoeken vertragen de afhandeling van de zaak. Op het formulier wordt tevens gevraagd of ook voor andere aanvrager(s) of de wederpartij een toevoeging is of wordt aangevraagd. Zo ja, of deze reeds zijn verleend en onder welk nummer. Dit geldt ook indien de andere aanvrager of de wederpartij de partner is van degene die de mediantoevoeging aanvraagt.

Mediationdossiernummer

Indien sprake is van een verwijzig door het Juridisch Loket of door het gerecht vermeldt de mediator ook het mediationdossiernummer zoals dat door het Juridisch Loket of door het gerecht kenbaar is gemaakt aan de mediator.

Verificatie persoonsgegevens

De raad controleert de door de aanvrager verstrekte persoonsgegevens. Deze controle vindt plaats met behulp van een elektronische aansluiting op de Gemeentelijk Basisadministratie (GBA). Ook de gezinssamenstelling wordt gecontroleerd. De persoonsgegevens van vreemdelingen die (nog) niet in de GBA zijn ingeschreven, worden gecontroleerd bij de Basisvoorziening Vreemdelingen (BVV) op basis van het vreemdelingsnummer.

Indien op basis van deze controle wordt vastgesteld dat de aanvrager een foutieve opgave heeft gedaan zal deze hiermee via de mediator geconfronteerd worden en om een toelichting worden gevraagd. Een foutieve opgave van persoonsgegevens leidt dus tot vertraging in de afhandeling van de aanvraag en mogelijk tot correspondentie met de mediator en/of de aanvrager. Het is dus van belang dat de persoonsgegevens correct worden opgegeven. Het is daarom raadzaam deze gegevens over te nemen uit officiële documenten zoals het rijbewijs, een identiteitsbewijs of paspoort. Bij asielzoekers dienen de gegevens uit het W-document te worden overgenomen en een afschrift van dit document dient te worden meegestuurd.

Elektronisch opvragen financiële gegevens

Pas wanneer is vastgesteld dat de raad beschikt over de juiste persoonsgegevens, zal de raad de belastingdienst gaan benaderen. Ook de uitwisseling met de belastingdienst gebeurt elektronisch. In de beslissing die de aanvrager uiteindelijk van de raad ontvangt, worden de financiële gegevens vermeld die de raad van de belastingdienst heeft ontvangen.

Tips en aandachtspunten voor de praktijk

Aanvraag toevoeging

- Vul het aanvraagformulier zorgvuldig in en neem de persoonsgegevens over uit officiële documenten, zoals een rijbewijs, een paspoort of identiteitsbewijs

en voor vreemdelingen uit het W-document. Hiermee worden fouten in het elektronisch controleproces zoveel mogelijk voorkomen. U wordt dan ook aangeraden bij de aanvraag een brondocument mee te sturen. Verzoekt u de aanvrager dan ook om bij het eerste bezoek aan u een brondocument mee te brengen, zodat u het direct bij de aanvraag kunt voegen.

- Vul zoals gevraagd, naast de woonplaats, ook de gemeente van inschrijving in. Deze kan afwijken van de woonplaats. Dit is van belang omdat de raad de gegevens dient te controleren bij de gemeente van inschrijving. Het is daarom ook niet mogelijk het kantooradres van de mediator als verblijfsadres van de aanvrager te vermelden. Dit kan wel worden gebruikt als postadres, indien de omstandigheden daarom vragen.
- De formulieren zijn te downloaden vanaf de site van de raden: www.rvr.org;

Afschrift van de mediationovereenkomst

Op basis van deze overeenkomst beoordeelt de raad of aanvragers zich bereid hebben verklaard aan de mediation deel te nemen. Als aanvragers niet ingestemd hebben met de mediation zal een verzoek om een toevoeging door de raad worden afgewezen.

Schriftelijke verwijzing door het Juridisch Loket of de rechter

Indien er sprake is van verwijzing naar een mediator door het Juridisch Loket, dient bij de aanvraag van de mediationtoevoeging ook de schriftelijke verwijzing van het Juridisch Loket te worden overgelegd. Ook bij een verwijzing door de rechter (via de mediationfunctionaris van het gerecht) dient, voorzover deze beschikbaar is, de schriftelijke verwijzing te worden overgelegd.

Eigen verklaring draagkracht

Voor enkele categorieën aanvragers geldt onder zekere voorwaarden een afwijkend regiem van draagkrachtvaststelling / eigen bijdragen. Het betreft onder meer asielzoekers, gedetineerden, de failliet en de saniet. Indien hiervan sprake is dient ook de zogenaamde Eigen verklaring meegezonden te worden. Deze verklaringen zijn te vinden op de website van de raden www.rvr.org
Zie ook het *Handboek Toevoegen* voor extra toelichting

B De inhoudelijke beoordeling van de aanvraag

Niet voor elke zaak wordt een mediationtoevoeging verstrekt. Beoordeeld zal moeten worden of de zaak op inhoudelijke gronden voor een toevoeging in aanmerking komt. Zo zal er sprake moeten zijn van een in de Nederlandse rechtsfeer gelegen rechtsbelang.

Er moet sprake zijn van een (dreigend) juridisch conflict, dat zich kan lenen voor gesubsidieerde rechtsbijstand. Het conflict moet aanleiding kunnen geven tot het instellen van een rechtsvordering. Het enige verschil met de rechtsbijstand is dat het geschil (mogelijk) wordt opgelost niet door een advocaat maar door een mediator via conflictbemiddeling.

De zaak mag ook niet gaan over een te gering financieel belang. Om voor een toevoeging in aanmerking te komen moet er een financieel belang zijn van ten minste € 180,=.

Als een aanvraag wordt gedaan voor een mediation waarbij aan de zijde van de aanvrager een bedrijfsmatig belang in het geding is, zal de aanvraag om een toevoeging – tenzij aan een aantal strikte voorwaarden wordt voldaan – worden afgewezen.

Alleen (natuurlijke) personen komen in aanmerking voor een mediationtoevoeging. Aan rechtspersonen, zoals verenigingen, stichtingen, nv's en bv's wordt geen toevoeging voor mediation verleend.

In het geval van de volgende voorbeelden zal de aanvraag ook worden afgewezen: benoeming in de voogdij, onderbewindstelling, wijziging van de geslachtsnaam, afbetalingsregeling, kwijtschelding van een schuld, aanvraag uitkering, aanvraag naturalisatie, het doen van belastingaangifte, aanvraag kwijtschelding belastingenschuld.

Tevens zal de aanvraag worden afgewezen als de zaak behandeld kan worden door bijvoorbeeld het Juridisch Loket of de Sociaal Raadslieden of als aan de aanvrager zelf de behartiging van het belang kan worden overgelaten.

N.B. Voor alle duidelijkheid: bij een verwijzing door de rechter (zonder voorafgaande reguliere toevoeging!) zal de raad de verwijzing van de rechter volgen en dus inhoudelijk positief beoordelen.

Er vindt in dat geval wel een financiële beoordeling plaats. Deze beoordeling kan ertoe leiden dat de aanvrager op financiële gronden niet voor gesubsidieerde mediation in aanmerking komt. Een verwijzing door het Juridisch Loket wordt door de raad zowel inhoudelijk als financieel getoetst.

C De financiële beoordeling van de aanvraag

Op basis van het sofi-nummer wordt het fiscale inkomen en vermogen opgevraagd bij de belastingdienst. Bij de financiële beoordeling van de aanvraag wordt uitgegaan van het inkomen en vermogen in het zogenaamde peiljaar. Dat is het tweede kalenderjaar dat voorafgaat aan het jaar waarin de aanvraag om toevoeging wordt ingediend (ook wel aangeduid als T-2). Het voordeel hiervan is dat dit inkomen bij de belastingdienst bekend is en dat geen schattingen hoeven te worden gemaakt die later mogelijk weer zouden moeten worden herzien. Daarmee staat dus ook de beslissing van de raad c.q. de opgelegde eigen bijdrage in de meeste gevallen direct vast.

Het inkomen

Voor wat betreft het inkomen wordt op basis van het verzamelinkomen getoetst of de burger aanspraak heeft op een toevoeging. Het verzamelinkomen is het totaal van het fiscale inkomen uit werk en woning (box 1), uit aanmerkelijk belang (box 2) en uit vermogen (box 3). Indien iemand geen aangifte hoeft te doen wordt uitgegaan van het belastbaar loon. Op het van de belastingdienst verkregen inkomen worden door de raad geen correcties meer toegepast en de wet kent ook geen individuele hardheidsclausule.

De aanvraag wordt financieel afgewezen als het inkomen de wettelijke financiële grenzen overschrijdt.

Per 1 januari 2007 zijn de financiële grenzen:

- 22.400 euro (alleenstaand)
- 31.700 euro (gehuwd, samenwonend, één- ouder met minderjarig(e) kind(eren))

Indien een aanvrager niet onderworpen is aan de Nederlandse belastingwetgeving, bijv. buitenlanders die een in Nederland gelegen rechtsprobleem hebben, dan wordt door de raad een financiële berekening uitgevoerd die het verzamelinkomen zo goed mogelijk benadert. Deze categorie aanvragers levert hiervoor zelf een inkomensformulier aan, voorzien van de nodige bewijsstukken.

Het vermogen

Ten aanzien van het vermogen wordt aansluiting gezocht bij de gemiddelde rendementsgrondslag, het fiscale vermogensbegrip uit de Wet op de inkomstenbelasting. Indien dit vermogen c.q. de grondslag per persoon meer bedraagt dan het heffingvrij vermogen, bestaat geen aanspraak op gesubsidieerde mediation. Ter illustratie: Het heffingvrij vermogen bedraagt in 2005 (het peiljaar) € 19.522 per persoon. Indien de aanvrager minderjarige kinderen heeft, wordt het heffingvrij vermogen verhoogd met een kindertoeslag van € 2.607 per kind. Ook voor personen van 65 jaar en ouder geldt onder voorwaarden een hoger heffingvrij vermogen.

Indien het vermogen in box 3 de vermogensnorm overschrijdt bestaat geen recht op gesubsidieerde mediation.

Status van het inkomen en vermogen

De beslissing vermeldt uitdrukkelijk de status van het inkomen en vermogen. In de meeste gevallen heeft de inspecteur van de belastingdienst het inkomen en vermogen al definitief vastgesteld. Als de raad op basis van het aangegeven inkomen en vermogen (status A) of bij status O een “voorlopige” beslissing heeft genomen, neemt de raad na enige tijd een nieuwe beslissing op basis van het inmiddels vastgestelde inkomen en vermogen. Deze nieuwe beslissing kan leiden tot een lagere eigen bijdrage ten opzichte van de “voorlopige” beslissing. In dat geval zal de raad zorgen voor de restitutie van het verschil aan de aanvrager. Ook is het mogelijk dat een hogere eigen bijdrage wordt opgelegd. De raad zal dan, zonder tussenkomst van de mediator, het verschil tussen de eerst opgelegde eigen bijdrage en de definitieve eigen bijdrage terugvorderen bij de aanvrager. Tenslotte kan het zijn dat de nieuwe beslissing alsnog tot een financiële afwijzing leidt, omdat het inmiddels vastgestelde inkomen en / of vermogen de wettelijke grenzen overschrijden. In dat geval kan de mediator zijn commerciële uurtarief bij de aanvrager in rekening brengen. Indien door de raad reeds een vergoeding aan de mediator is verstrekt, kan de mediator het verschil tussen het commerciële tarief en de reeds uitbetaalde vergoeding in rekening brengen bij de aanvrager. De raad zal in dat geval de aan de mediator uitbetaalde vergoeding van de aanvrager terugvorderen.

Verzoek om peiljaarverlegging

Het op de beslissing vermelde fiscale inkomen en vermogen is het (gezamenlijke) inkomen en vermogen van twee jaar geleden. Dat kalenderjaar wordt het zogenaamde peiljaar genoemd. Het is soms niet redelijk om voor de vaststelling van de draagkracht uit te gaan van dit peiljaar. Het is immers heel goed mogelijk dat het inkomen en / of vermogen flink is achteruitgegaan. In een dergelijk geval kan het redelijk zijn het

huidige kalenderjaar als peiljaar te nemen. Dit heet peiljaarverlegging.

De raad maakt een schatting in het jaar van de aanvraag van het gezamenlijke inkomen van aanvrager en de partner. Dit geschatte inkomen wordt later weer gecontroleerd bij de belastingdienst.

Formulier peiljaarverlegging

Het formulier Verzoek om peiljaarverlegging kan telefonisch bij de raad opgevraagd worden of worden gedownload van de internet-site www.rvr.org. Het opvragen van het formulier geldt uitdrukkelijk niet als verzoek om peiljaarverlegging. Het uiteindelijke verzoek om peiljaarverlegging moet schriftelijk worden ingediend, uiterlijk binnen zes weken na de dagtekening die in de primaire beslissing staat vermeld. Wordt het verzoek niet tijdig ingediend, dan wordt het verzoek afgewezen en geldt de primaire beslissing.

Er zijn bij mediationzaken twee situaties denkbaar voor peiljaarverlegging.

- De aanvraag is financieel afgewezen op basis van het inkomen en vermogen van twee jaar geleden. Het geschatte inkomen en vermogen in het jaar van de toevoegingsaanvraag valt binnen de financiële grenzen van de Wet op de rechtsbijstand. De aanvrager komt alsnog in aanmerking voor een toevoeging op grond van peiljaarverlegging.
- Bij een mediantoevoeging wordt een eigen bijdrage opgelegd van € 46. Indien de mediantoevoeging wordt omgezet in een verlengde mediantoevoeging wordt wederom € 46 opgelegd, tenzij aanvrager een inkomen heeft in de laagste draagkrachtcategorie. Op basis van het huidige inkomen kan een nihilstelling worden opgelegd in plaats van € 46. Dit zal dus via een verzoek om peiljaarverlegging moeten worden verzocht. Het verzoek kan door de raad slechts worden gehonoreerd als sprake is van een terugval in inkomen met tenminste 15 procent ten opzichte van het peiljaar.

Controle van geschat inkomen na peiljaarverlegging

Als peiljaarverlegging is verzocht en de beslissing dus is gebaseerd op een geschat inkomen en vermogen, vindt er later nog een controle plaats van het inkomen en vermogen bij de belastingdienst. Als dan blijkt dat het inkomen of vermogen toch de financiële grenzen overschrijdt wordt de toevoeging alsnog ingetrokken. Indien blijkt dat hij niet voor de laagste eigen bijdrage in aanmerking komt maar wel binnen de grenzen van de Wrb valt wordt de nihilstelling teruggedraaid naar een eigen bijdrage van € 46.

De inning van eigen bijdragen

Mocht op basis van peiljaarverlegging een eigen bijdrage worden opgelegd, dan int de mediator deze eigen bijdrage.

D De afgifte van de mediationtoevoeging

Indien een mediationtoevoeging wordt verleend, wordt deze eerst als (gewone) mediationtoevoeging verleend. Dit houdt in dat de mediator tot vier uur aan de mediation mag besteden. Als vier uur of méér aan de mediation moet worden besteed, moet de mediator bij de raad tijdig een aanvraag doen om de mediationtoevoeging om te zetten in een verlengde mediationtoevoeging. Bij de aanvraag om omzetting geeft de mediator aan wat de reden is dat de zaak niet binnen vier uur kan worden afgerond.

Resultaatsbeoordeling

In de gevallen waarin sprake is van een succesvol afgeronde mediation, wordt aan het einde van de zaak – bij de indiening van de declaratie – door de raad beoordeeld of de aanvrager op basis van het financiële resultaat in staat moet worden geacht de kosten van rechtsbijstand zelf te dragen. De aanvrager is volgens de wet zelf tot betaling van de kosten in staat indien hij daadwerkelijk een geldsom ontvangt (of een

vordering met betrekking tot een geldsom krijgt) ter hoogte van tenminste 50 procent van het heffingvrije vermogen.

De hoogte van het (te) ontvangen bedrag moet kenbaar zijn uit de opgave van de mediator. De resultaatsbeoordeling geschiedt ex nunc. Dit impliceert dat naar de stand van zaken op het moment van beëindiging van de zaak wordt beoordeeld:

- wat de gezins-/leefsituatie van aanvrager is
- wat de hoogte van het toetsbedrag is (50 procent van het heffingvrij vermogen).

Indien de resultaatsbeoordeling uitwijst dat de aanvrager in staat moet worden geacht zelf de kosten te dragen, wordt de toevoeging ingetrokken en zal het verzoek om vergoeding worden afgewezen. De mediator kan dan zijn commerciële tarief in rekening brengen.

Hieronder een voorbeeld met betrekking tot de resultaatsbeoordeling.

Voorbeeld ontbinding dienstverband

Hoe moet een toegekende ontslagvergoeding worden geplaatst in het kader van een resultaatsbeoordeling? Een man (alleenstaand) krijgt ontslag en ontvangt € 30.000 bruto (€ 17.400,- netto) als ontbindingsvergoeding.

Het door de raad buiten beschouwing te laten vermogen (in 2007) is in dit geval voor de resultaatsbeoordeling de helft van € 20.014, dus € 10.007.

De ontbindingsvergoeding wordt bij de resultaatsbeoordeling in aanmerking genomen en bedraagt netto € 17.400. Dat resultaat ligt boven de helft van het heffingvrij vermogen. De toevoeging wordt dus ingetrokken.

De (verlengde) mediationtoevoeging kan ook met terugwerkende kracht worden ingetrokken, indien na

beëindiging van de zaak blijkt dat de kosten van mediation kunnen worden verhaald op een derde. Aanvrager wordt dan geacht de kosten van mediation zelf te betalen. De beoordeling hiervan door de raad kan geschieden op basis van de vaststellingsovereenkomst of de verklaring dat de mediation niet heeft geleid tot de oplossing van het probleem dan wel uit andere bescheiden.

E De op te leggen eigen bijdrage

Mediationtoevoeging

Voor enkele categorieën aanvragers geldt onder zekere voorwaarden een afwijkend regiem van draagkrachtvaststelling / eigen bijdragen. Het betreft onder meer asielzoekers (verstrekking krachtens de Regeling Opvang Asielzoekers en andere categorieën vreemdelingen 2005), gedetineerden (zonder inkomen en vermogen), de failliet en de saniet.

Bij alle overige aanvragers wordt de helft van de laagste eigen bijdrage opgelegd (50 procent van € 92 = € 46) (prijspeil april 2006).

Verlengde mediationtoevoeging

Als de mediationtoevoeging wordt omgezet in een verlengde mediationtoevoeging wordt bij deze toevoeging opnieuw de helft (€ 46) van de laagste eigen bijdrage opgelegd. Een aanvrager krijgt dus in totaal (mediationtoevoeging en verlengde mediationtoevoeging) de laagste eigen bijdrage opgelegd (€ 92).

Aan de aanvrager die in de laagste inkomenscategorie valt (zie tabel trede 1), wordt bij omzetting van de mediationtoevoeging in een verlengde mediationtoevoeging, niet opnieuw een eigen bijdrage opgelegd. Deze aanvrager betaalt dus in dat geval in totaal maximaal de helft van de laagste eigen bijdrage (€ 46).

Inkomensnormen en eigen bijdragen mediation

(per 1 januari 2007)

	eigen bijdrage		bij een fiscaal jaarinkomen in het peiljaar van:	
	tot vier uur	vier uur of meer, een surplus van:	gehuwd, samenwonend of eenoudergezin	alleenstaand
Trede 1	€ 46	nihil	t/m €22.000	t/m € 15.800
Trede 2	€ 46	€ 46	€ 22.001 - €31.700	€ 15.801 - €22.400

Er is geen recht op gesubsidieerde mediation als het inkomen de bovenste grenzen van trede 2 overschrijden.

Vermogensnormen reguliere toevoeging en mediation

Er bestaat geen recht op gesubsidieerde rechtsbijstand en gesubsidieerde mediation als het vermogen in box 3 in 2005 (het peiljaar) hoger is dan het van toepassing zijnde heffingvrij vermogen.

Heffingsvrij vermogen

	vrijgesteld per persoon	toeslag per minderjarig kind
2005 (het peiljaar)	€ 19.522	€ 2.607

Bij 65+ geldt nog een extra heffingsvrij vermogen van maximaal € 25.842

II Er is recent een reguliere toevoeging aan een advocaat verleend voor dezelfde zaak

A De aanvraag van de mediantoevoeging

In dit onderdeel wordt ingegaan op de wijze van aanvragen van een toevoeging voor mediation in het geval er voor één of meer aanvragers reeds recent een reguliere toevoeging aan een advocaat is verleend door de raad.

Mocht het zo zijn dat op de aanvraag voor een reguliere toevoeging nog niet is beslist, dan zal hierop (mede vanwege het in volgorde aanvragen van beide toevoegingen en het regime van de eigen bijdrage) eerst moeten worden beslist alvorens een besluit kan worden genomen op de aanvraag van de mediantoevoeging.

Een aanvraag voor een mediantoevoeging moet voldoen aan vrijwel alle formele vereisten waaraan ook de aanvraag voor een reguliere toevoeging moet voldoen.

Voor elke aanvrager moet een afzonderlijke aanvraag bij de raad worden ingediend. Indien voor beide aanvragers een

aanvraag wordt gedaan, dienen deze aanvragen tegelijkertijd aan de raad te worden toegezonden.

Bij een aanvraag voor een mediantoevoeging dienen tenminste de volgende bescheiden te worden overgelegd:

Aanvraagformulier mediantoevoeging

Op het aanvraagformulier worden de persoonsgegevens van de aanvrager en (indien van toepassing) van de partner opgegeven. Een belangrijk gegeven vormt het sofi-nummer. Voor vreemdelingen die (nog) geen sofi-nummer hebben, wordt het vreemdelingennummer gevraagd.

Op basis van deze nummers vindt elektronische uitwisseling van gegevens plaats (zie verderop).

Bij de zaakgegevens is het van belang een omschrijving te geven van de zaak en de feiten en omstandigheden die een toevoeging rechtvaardigen. Het is van belang hierbij een relevante omschrijving van het probleem in juridische zin te geven. Het overleggen van bescheiden die betrekking hebben op de zaak kan nuttig zijn. Op basis van de omschrijving en de door de mediator overgelegde bescheiden beoordeelt de raad immers of de afgifte van een toevoeging gerechtvaardigd is. Indien deze beoordeling niet op basis van de ingevulde gegevens en overgelegde bescheiden kan worden gemaakt, zal de raad bij de mediator om nadere informatie verzoeken. Dergelijke verzoeken vertragen de afhandeling van de zaak. Op het formulier wordt tevens gevraagd of ook voor andere aanvrager(s) of wederpartij een toevoeging is of wordt aangevraagd. Zo ja, of deze reeds zijn verleend en onder welk nummer.

Mediationdossiënummer

Indien sprake is van een verwijzig door het Juridisch Loket of door het gerecht vermeldt de mediator ook het mediationdossiënummer zoals dat door het Juridisch Loket of door het gerecht kenbaar is gemaakt aan de mediator.

De verificatie van de persoonsgegevens

De raad controleert de door de aanvrager verstrekte persoonsgegevens. Deze controle vindt plaats met behulp van een elektronische aansluiting op de Gemeentelijk Basisadministratie (GBA). Ook de gezinssamenstelling wordt gecontroleerd. De persoonsgegevens van vreemdelingen die (nog) niet in de GBA zijn ingeschreven, worden gecontroleerd bij de Basisvoorziening Vreemdelingen (BVV) op basis van het vreemdelingsnummer.

Indien op basis van deze controle wordt vastgesteld dat de aanvrager een foutieve opgave heeft gedaan zal deze hiermee via de mediator geconfronteerd worden en om een toelichting worden gevraagd. Een foutieve opgave van persoonsgegevens leidt dus tot vertraging in de afhandeling van de aanvraag en mogelijk tot correspondentie met de mediator en/of de aanvrager. Het is dus van belang dat de persoonsgegevens correct worden opgegeven. Het is daarom raadzaam deze gegevens over te nemen uit officiële documenten zoals het rijbewijs, een identiteitsbewijs of paspoort. Bij asielzoekers dienen de gegevens uit het W-document te worden overgenomen en een afschrift van dit document dient te worden meegestuurd.

Het elektronisch opvragen van de financiële gegevens

Pas wanneer is vastgesteld dat de raad beschikt over de juiste persoonsgegevens, zal de raad de belastingdienst gaan benaderen. Ook de uitwisseling met de belastingdienst gebeurt elektronisch. In de beslissing die de aanvrager uiteindelijk van de raad ontvangt, worden de financiële gegevens vermeld die de raad van de belastingdienst heeft ontvangen.

Tips en aandachtspunten voor de praktijk

Aanvraag toevoeging

- Vul het aanvraagformulier zorgvuldig in en neem de persoonsgegevens over uit officiële documenten, zoals een rijbewijs, een paspoort of identiteitsbewijs en voor vreemdelingen uit het W-document. Hiermee

worden fouten in het elektronisch controleproces zoveel mogelijk voorkomen. U wordt dan ook aangeraden bij de aanvraag een brondocument mee te sturen. Verzoekt u de aanvrager dan ook om bij het eerste bezoek aan u een brondocument mee te brengen, zodat u het direct bij de aanvraag kunt voegen.

- Vul zoals gevraagd, naast de woonplaats, ook de gemeente van inschrijving in. Deze kan afwijken van de woonplaats. Dit is van belang omdat de raad de gegevens dient te controleren bij de gemeente van inschrijving. Het is daarom ook niet mogelijk het kantooradres van de mediator als verblijfsadres (domiciliekeuze) van de aanvrager te vermelden;
- De formulieren zijn te downloaden vanaf de site van de raden: www.rvr.org;

Afschriften van de verleende reguliere toevoeging(en)

Voor de aanvrager is het van belang dat niet opnieuw een eigen bijdrage wordt opgelegd bij de verlening van de mediationtoevoeging. Er is immers reeds een volledige eigen bijdrage opgelegd op de verleende reguliere toevoeging.

Een afschrift van de mediationovereenkomst

Op basis van deze overeenkomst beoordeelt de raad of aanvragers zich bereid hebben verklaard aan de mediation deel te nemen. Als aanvragers niet hebben ingestemd met de mediation zal een verzoek om een toevoeging door de raad worden afgewezen.

De schriftelijke verwijzing door het Juridisch Loket of de rechter

Indien er sprake is van verwijzing naar een mediator door het Juridisch Loket, dient bij de aanvraag van de mediationtoevoeging ook de schriftelijke verwijzing van het Juridisch Loket te worden overgelegd. Ook bij een verwijzing door de rechter (via de mediationfunctionaris van het gerecht)

dient, voorzover deze beschikbaar is, de schriftelijke verwijzing te worden overgelegd.

B De inhoudelijke beoordeling van de aanvraag

Omdat reeds eerder een reguliere toevoeging is afgegeven aan een advocaat zal bij een verwijzing door het Juridisch Loket en bij eigen acquisitie de inhoudelijke beoordeling van de aanvraag marginaal zijn. Bij een verwijzing door de rechter zal de raad in beginsel de verwijzing volgen en een mediantoevoeging afgeven.

C De financiële beoordeling van de aanvraag

Omdat reeds een reguliere toevoeging is verleend voor dezelfde zaak als waarvoor de (verlengde) mediantoevoeging wordt verleend, is de draagkracht reeds eerder vastgesteld. Een financiële beoordeling kan achterwege blijven. De draagkracht is immers reeds bepaald en de eigen bijdrage is reeds vastgesteld bij de afgifte van de reguliere toevoeging.

D De afgifte van de mediantoevoeging

Indien een mediantoevoeging wordt verleend, wordt deze eerst als (gewone) mediantoevoeging verleend. Dit houdt in dat de mediator tot vier uur aan de mediation mag besteden. Als vier uur of méér aan de mediation moet worden besteed, doet de mediator bij de raad een aanvraag om de mediantoevoeging om te zetten in een verlengde mediantoevoeging. Bij de aanvraag om omzetting geeft de mediator aan wat de reden is dat de zaak niet binnen vier uur kan worden afgerond.

Resultaatsbeoordeling

Zie pagina 13 van de Leidraad.

E De oplegging van de eigen bijdrage

De Beleidsregel subsidiëring conflictbemiddelaars gaat ervan uit dat als aan de aanvrager voor dezelfde zaak zowel een mediationtoevoeging als een (verlengde) mediationtoevoeging wordt verleend, de eigen bijdrage hiervan nooit hoger kan zijn dan de eigen bijdrage die zou zijn opgelegd als uitsluitend een reguliere toevoeging zou zijn verleend. Omdat reeds eerder een eigen bijdrage door de raad is opgelegd wordt op de te verlenen mediationtoevoeging de eigen bijdrage derhalve op nihil gesteld.

N.B. Ondanks het feit dat op de mediationtoevoeging de eigen bijdrage op nihil wordt gesteld, blijft de aanvrager – voorzover dit nog niet is geschied – verplicht om aan de advocaat de op de reguliere toevoeging opgelegde eigen bijdrage te voldoen.

Aanvraag van de vergoeding van een mediationtoevoeging

Mediators die aanvragers hebben bijgestaan op basis van een mediationtoevoeging of verlengde mediationtoevoeging komen in aanmerking voor een vergoeding. Na beëindiging van de mediation vraagt de mediator bij de raad de vergoeding aan.

Voor het traject van de aanvraag van de vergoeding is de 'herkomst van aanvrager van belang. De eerder genoemde opties zijn ook hier van toepassing':

- verwijzing door de rechter
- verwijzing door het Juridisch Loket
- eigen acquisitie

1 Verwijzing door de rechter

Indien aanvragers zijn verwezen door de rechter dient de aanvraag van de vergoeding met alle vereiste bescheiden

rechtstreeks gestuurd te worden aan de mediationfunctionaris van het betreffende gerecht.

De aanvraag bestaat uit de volgende bescheiden:

Beëindigingsbericht

Dit formulier betreft het eigenlijke declaratieverzoek. Op dit formulier vult de mediator specifieke zaakgegevens in. Ondermeer dient ingevuld te worden of er sprake is van meerdere toegevoegde aanvragers of niet. Ook wordt gevraagd naar het resultaat van de mediation en of de vaststellingsovereenkomst opgenomen is in de uitspraak van de rechter.

De mediationfunctionaris verifieert aan de hand van het beëindigingsbericht een aantal gegevens.

Bijlagen:

Declaratie-exemplaar van de verstrekte toevoeging(en)

Bij de afgifte van de toevoeging(en) is een exemplaar voor het dossier van de mediator beschikbaar, maar ook een apart exemplaar voor de declaratie van de toevoeging.

Monitorformulieren

Betreft een aantal vragenlijsten voor de mediator, voor partijen na de mediation en voor de advocaat. Deze lijsten dienen ingeleverd te worden bij de mediationfunctionaris van het gerecht. De mediationfunctionaris checkt of alle vereiste monitorformulieren volledig zijn ingevuld en zendt de monitorformulieren vervolgens door aan het Landelijk bureau mediation naast rechtspraak. De gegevens van de monitorformulieren worden verzameld ten behoeve van de beleidsevaluatie.

Kopie van de vaststellingsovereenkomst

Indien van toepassing.

Verklaring dat geen oplossing bereikt is

Indien van toepassing.

N.B.: de gegevens uit de vaststellingsovereenkomst of de verklaring worden uitsluitend gebruikt voor de beoordeling van de aanvraag van de vergoeding dan wel voor de resultaatsbeoordeling.

Doorzenden aan de raad voor rechtsbijstand

Vervolgens stuurt de mediationfunctionaris een aantal stukken door aan de raad. De mediators ontvangen hiervan een bevestiging.

Na ontvangst van alle stukken stelt de raad de vergoeding vast en betaalt de vergoeding uit aan de mediator.

2 en 3 Verwijzing door het Juridisch Loket en Eigen acquisitie

Indien sprake is van een verwijzing door het Juridisch Loket of er is sprake van eigen acquisitie dient de aanvraag van de vergoeding met alle vereiste bescheiden rechtstreeks aan de raad gestuurd te worden.

De aanvraag bestaat uit de volgende bescheiden:

- Beëindigingsbericht
- Bijlagen:
  - Declaratie-exemplaar van de verstrekte toevoeging(en)
  - Monitorformulieren
  - Kopie van de vaststellingsovereenkomst
  - Verklaring dat geen oplossing bereikt is

Na ontvangst van alle stukken stelt de raad de vergoeding vast en betaalt de vergoeding uit aan de mediator.

Vaststelling van de vergoeding van de mediationtoevoeging

De vergoeding bestaat uit drie elementen:

- De vergoeding voor de werkzaamheden ten behoeve van de conflictbemiddeling
- Een vergoeding voor bepaalde kosten
- Een vaste vergoeding voor administratieve kosten

1 De vergoeding voor de werkzaamheden

De vergoeding is altijd forfaitair. Dit houdt in dat de vergoeding afhankelijk is van het aantal punten dat een zaak is toegekend.

Aan een zaak waarin de uitvoering van de conflictbemiddeling tot vier uur bedraagt (mediation), is 1,5 punten toegekend in geval er sprake is van één toevoeging verstrekt in de mediationzaak en 3,0 punten in geval er sprake is van twee of meer toevoegingen verstrekt in de mediationzaak.

Aan een zaak waarin de uitvoering van de conflictbemiddeling vier uur of méér bedraagt (verlengde mediation), is 4,0 punten toegekend in geval er sprake is van één toevoeging verstrekt in de mediationzaak en 8,0 punten in geval er sprake is van twee of meer toevoegingen verstrekt in de mediationzaak.

Basisbedrag per punt

Het basisbedrag per punt is € 100,69 (excl. BTW) [prijsspeil 1 juli 2006].

Team-mediation

Indien er zeven of méér aanvragers of anderen betrokken zijn bij dezelfde mediation kan op uitdrukkelijk verzoek van de mediator een team-mediator gekoppeld worden aan de zaak. In dat geval is er sprake van een hogere vergoeding door het aantal punten te vermenigvuldigen met de factor 1.5.

Bij zaken tot 4 uur wordt dan in totaal 4,5 punten toegekend.
Bij zaken van vier uur of méér wordt dan in totaal 12 punten toegekend.

Vergoeding: tabel met aantal punten (€ 100,69 euro per punt (excl. BTW) (prijspeil juli 2006).

Mediationdossier	Mediation (tot 4 uur)	Verlengde mediation (4 uur of méér)
één toevoeging	1.5	4.0
twee toev. of meer	3.0	8.0
team-mediation	4.5	12.0

2 Een vergoeding voor bepaalde kosten

Gerechtelijke vaststellingsovereenkomst

Indien dankzij de conflictbemiddeling een vaststellingsovereenkomst tot stand is gekomen die met het oog op de afronding van de zaak op grond van de wet in een uitspraak van de rechter moet worden opgenomen, wordt voor het zorgdragen van die afronding het aantal toe te kennen punten voor één conflictbemiddelaar in die zaak met 2.5 punt verhoogd.

Aantal gereisde kilometers en de reistijd

Onder bijzondere omstandigheden kan een vergoeding plaatsvinden voor het aantal gereisde kilometers en voor de tijd die gemoeid is met het reizen. Vooralsnog zal dit uitsluitend gebeuren, indien aanvrager(s) gedetineerd is (zijn) en de mediation aldaar plaatsvindt.

Tolkkosten

Tolkkosten worden slechts vergoed voorzover de mediation betrekking heeft op een strafzaak. In de praktijk zal deze situatie zich ingeval van mediation niet of nauwelijks voordoen en komen tolkkosten vrijwel nooit in aanmerking voor vergoeding. Mocht de mediator van mening zijn dat het noodzakelijk is een tolk in te schakelen, dan is het raadzaam

vooraf bij de raad te informeren of de tolkkosten voor vergoeding in aanmerking kunnen komen.

3 Een vaste vergoeding voor administratieve kosten

Voor de administratieve kosten die in het kader van de mediation zijn gemaakt (aanvraag toevoeging, porti en fotokopieën etc.) wordt per toevoeging een vergoeding van € 16,59 euro toegekend (prijsspeil 1 juli 2006).

BTW

Indien de mediator BTW-plichtig is, zal de raad de BTW berekenen over de vergoeding en deze uitbetalen.

Componenten die in mindering worden gebracht op de vergoeding

Betaling van derden

Indien overeengekomen is dat de kosten van de mediation betaald worden door een derde, wordt dit bedrag, tot ten hoogste het bedrag van de vergoeding, op die vergoeding in mindering gebracht. Een eventuele betaling door derden zal in de meeste gevallen blijken uit de vaststellingsovereenkomst.

(Totaal) opgelegde eigen bijdrage

Op de vergoeding wordt in mindering gebracht de (totaal) opgelegde eigen bijdrage. De mediator is zelf verantwoordelijk voor de inning van de eigen bijdrage bij aanvrager.

Een aantal uitgangspunten bij de vergoeding

Vergoeding per mediationdossier

Indien een mediationdossier bestaat uit meerdere afgegeven toevoegingen, wordt op één van de toevoegingen de over-all vergoeding vastgesteld en uitbetaald. De vergoeding van de andere toevoegingen wordt ambtshalve op nihil gesteld.

Aantal basispunten

Aantal basispunten is (mede) afhankelijk van de soort toevoeging: mediationtoevoeging of verlengde mediationtoevoeging. Tevens afhankelijk van de afdigte van één of meerdere toevoegingen (zie de tabel)

Vergoeding is forfaitair

Aan de soort toevoeging is een aantal punten toegekend (zie de tabel). Binnen de reikwijdte van de soort toevoeging is het aantal uren niet relevant voor de hoogte van de vergoeding.

De stimuleringsbijdrage voor draagkrachtige partijen

Om verwijzingen door de rechter te bevorderen is een (tijdelijke) maatregel van kracht om de kosten van de mediator gedurende de eerste 2 ½ uur van de mediation voor rekening van de overheid te laten komen. Dit gebeurt in de vorm van een stimuleringsbijdrage.

Er moet sprake zijn van een draagkrachtige partij of partijen. Partijen zijn dus niet toegevoegd door de raad en zijn verwezen door de rechter naar een mediator.

De aanvraag van de stimuleringsbijdrage

De mediator vraagt namens procespartij(en) de stimuleringsbijdrage aan. Het verzoek moet binnen vier maanden na beëindiging van de mediation bij de raad worden ingediend.

De aanvraag met alle vereiste bescheiden dient rechtstreeks gestuurd te worden aan de mediationfunctionaris van het betreffende gerecht (zie ook eerder in deze leidraad).

De aanvraag bestaat uit de volgende bescheiden:

- Beëindigingsbericht
- Bijlagen:
Schriftelijke verwijzing van het gerecht

Monitorformulieren
Kopie van de vaststellingsovereenkomst
Verklaring dat geen oplossing bereikt is

De mediationfunctionaris verifieert een aantal gegevens, checkt of alle vereiste monitorformulieren volledig zijn ingevuld en stuurt de bescheiden door aan de raad.

De uitbetaling van de stimuleringsbijdrage

Na ontvangst van alle stukken stelt de raad de stimuleringsbijdrage vast en betaalt deze uit aan de mediator. De stimuleringsbijdrage bedraagt € 100 euro (excl. BTW) per procespartij. Er kan maximaal € 200 euro (excl. BTW) per mediationdossier worden uitbetaald.

De stimuleringsbijdrage in combinatie met toegevoegde aanvragen

Indien de mediator aanvragen bijstaat op basis van een toevoeging en tevens een draagkrachtige partij of partijen, kan de mediator met het beëindigingsbericht zowel de vergoeding aanvragen voor de toevoeging(en) alsmede de uitbetaling verzoeken van de stimuleringsbijdrage.

Voor alle duidelijkheid: gelet op de voorwaarden bij de stimuleringsbijdrage moet dit een mediationzaak zijn na verwijzing door de rechter.

Het beëindigingsbericht met de vereiste bijlagen moet dus eerst worden gestuurd aan de mediationfunctionaris van het gerecht.

Bijlage 3

WET OP DE RECHTSBIJSTAND

HOOFDSTUK I

BEGRIPSBEPALINGEN

Artikel 1

1. In deze wet en de daarop berustende bepalingen wordt verstaan onder:
  - a. *Onze Minister*: Onze Minister van Justitie;
  - b. raad: de raad voor rechtsbijstand, bedoeld in Hoofdstuk II;
  - c. *bureau*: het onder de raad ressorterende bureau rechtsbijstandvoorziening;
  - d. stichting: de door de raad gesubsidieerde stichting rechtsbijstand;
  - e. *rechtsbijstand*: rechtskundige bijstand aan een rechtzoekende ter zake van een rechtsbelang dat hem rechtstreeks en individueel aangaat, voor zover in deze wet en de daarop berustende bepalingen geregeld;
  - f. *rechtzoekende*: degene die op grond van onvoldoende financiële draagkracht aanspraak kan maken op rechtsbijstand, voor zover in deze wet en de daarop berustende bepalingen geregeld, alsmede degene die met het oog op de toepassing van artikel 51a van het Wetboek van Strafvordering als benadeelde partij zijn schade wil vorderen dan wel zijn schade wil vorderen als slachtoffer van een misdrijf tegen de zeden of een geweldsmisdrijf;
  - g. *jaarplan*: het door de raad op te stellen jaarplan, bedoeld in artikel 7, tweede lid;
  - h. *rechtsbijstandverlener*: de advocaat, de medewerker van de stichting, bedoeld in artikel 22,

- eerste lid, en de personen, bedoeld in artikel 13, eerste lid onder c ;
- i. *toevoeging*: de toevoeging van een rechtsbijstandverlener, bedoeld in artikel 24, eerste lid;
- j. *peiljaar*: het tweede kalenderjaar dat voorafgaat aan het kalenderjaar waarin de aanvraag om een toevoeging wordt gedaan;
- k. *bijstandsnorm*: de norm voor gehuwden, genoemd in artikel 21, onderdeel c, van de Wet werk en bijstand, verminderd met het overeenkomstig artikel 19, derde lid, van die wet vastgestelde bedrag van de vakantietoeslag;
- l. *inkomen*: het inkomen, zoals berekend ingevolge de artikelen 34a tot en met 34e;
- m. *verzamelinkomen*: het inkomen, bedoeld in artikel 2.18 van de Wet inkomstenbelasting 2001;
- n. *belastbaar loon*: het belastbaar loon, bedoeld in artikel 9 van de Wet op de loonbelasting 1964;
- o. *vermogen*: het gemiddelde van de rendementsgrondslagen, bedoeld in artikel 5.2 van de Wet op de inkomstenbelasting 2001;
- p. *heffingvrij vermogen*: het heffingvrij vermogen, bedoeld in de artikelen 5.5 en 5.6 van de Wet inkomstenbelasting 2001;
- q. *inspecteur*: de inspecteur, bedoeld in artikel 2, derde lid, onder b, van de Algemene wet inzake rijksbelastingen.
2. In deze wet en de daarop berustende bepalingen worden onder advocaten mede verstaan procureurs.
3. In deze wet en de daarop berustende bepalingen worden onder advocaten mede verstaan de personen, bedoeld in artikel 16h van de Advocatenwet.

HOOFDSTUK II DE RAAD VOOR RECHTSBIJSTAND

Afdeling 1 Samenstelling van de raad

Artikel 2

1. Er is in elke hoofdplaats van het ressort van een gerechtshof een raad gevestigd.
2. De raad heeft rechtspersoonlijkheid.
3. Onder de raad ressorteert een bureau rechtsbijstandvoorziening.
4. De raad subsidieert binnen zijn ressort een of meer stichtingen rechtsbijstand.
5. Op de subsidie, die per boekjaar wordt verstrekt, is afdeling 4.2.8 van de Algemene wet bestuursrecht van toepassing.

Artikel 3

1. De raad bestaat uit ten hoogste negen leden.
2. Onze Minister benoemt, schorst en ontslaat de voorzitter en de overige leden van de raad. Zij worden, de raad gehoord, benoemd uit personen die over juridische, financiële, bestuurlijke of maatschappelijke deskundigheid of ervaring beschikken.
3. Ten hoogste de helft leden van de raad kunnen zijn rechtsbijstandverleners in de zin van deze wet.
4. De raad wijst uit zijn midden een secretaris en een penningmeester aan.

Artikel 4

1. De benoeming van de voorzitter en de overige leden van de raad geschiedt voor de tijd van vier jaar.

2. Aftredende leden kunnen tweemaal terstond worden herbenoemd.

Artikel 5

1. Aan een lid wordt tussentijds ontslag verleend:
  - a. op eigen verzoek;
  - b. indien hij naar het oordeel van de raad wegens geestelijke of lichamelijke gesteldheid moet worden geacht de geschiktheid tot het bekleden van het lidmaatschap te missen;
  - c. om zwaarwegende redenen.
2. Schorsing vindt plaats wegens zwaarwegende redenen.

Artikel 6

1. De voorzitter en de secretaris, dan wel de directeur, bedoeld in artikel 11, eerste lid, tezamen met de voorzitter of de secretaris, vertegenwoordigen de raad in en buiten rechte.
2. De leden van de raad genieten voor hun werkzaamheden ten behoeve van de raad een door Onze Minister vast te stellen toelage, alsmede vergoeding van reis- en verblijfkosten overeenkomstig de bepalingen welke te dien aanzien voor de burgerlijke rijksambtenaren gelden.

Artikel 6a

De raad stelt een bestuursreglement vast. Het reglement behoeft de goedkeuring van Onze Minister.

Afdeling 2 Taak en werkwijze van de raad

Artikel 7

1. De raad is belast met de organisatie van de verlening van rechtsbijstand in het ressort en met het toezicht op de uitvoering daarvan. De raad draagt zorg voor een zo evenwichtig mogelijke spreiding van het aanbod van de verlening van rechtsbijstand in het ressort alsmede voor een zo doelmatig mogelijke besteding van de hem ter beschikking staande middelen.
2. De raad heeft voorts tot taak:
  - a. het nemen van besluiten op aanvragen om rechtsbijstand en die om verlening van toevoegingen;
  - b. de vaststelling en uitbetaling van vergoedingen aan rechtsbijstandverleners;
  - c. de controle op werkzaamheden van rechtsbijstandverleners, voorzover deze niet elders in deze wet aan anderen is opgedragen;
  - d. de vaststelling van de draagkracht overeenkomstig de bepalingen van deze wet, voorzover dat bij wettelijk voorschrift is bepaald;
  - e. het vergoeden van de in deze wet bedoelde, door de rechtzoekende met een grensoverschrijdend geschil als bedoeld in hoofdstuk IIIa gemaakte kosten.
3. De raad stelt voor elk kalenderjaar een jaarplan op. Van het jaarplan maken een activiteitenplan en een begroting deel uit. Het jaarplan geeft inzicht in de regels die ten grondslag liggen aan het werkplan van de stichting, bedoeld in artikel 23. Het jaarplan wordt van kracht zodra Onze Minister ermee heeft ingestemd.

4. Bij ministeriële regeling kunnen regels worden gesteld omtrent de inrichting van het jaarplan, het beheer en de administratie, en omtrent voorzieningen die getroffen zullen worden als niet tijdig met een jaarplan ingestemd kan worden.

Artikel 8

De raad kan voor de uitvoering of voorbereiding van bepaalde werkzaamheden commissies instellen, waarvan ook anderen dan leden van de raad deel kunnen uitmaken.

Artikel 9

1. De raad brengt jaarlijks verslag uit aan Onze Minister. Van het verslag maken een financieel verslag en een activiteitenverslag deel uit. Het activiteitenverslag besteedt aandacht aan de ontwikkeling van de rechtsbijstandverlening in het ressort.
2. Bij ministeriële regeling kunnen regels worden gesteld omtrent de inrichting van het verslag.
3. De raad verstrekt Onze Minister alle gewenste inlichtingen zonder dat deze tot individuele rechtzoekenden herleidbaar zijn.
4. Indien de raad zijn taken, bedoeld in artikel 7, eerste en tweede lid, naar het oordeel van Onze Minister ernstig verwaarloost, kan Onze Minister zonedig voorzieningen treffen. Onze Minister doet hiervan terstond mededeling aan de Staten-Generaal.

Afdeling 3 Het bureau rechtsbijstandvoorziening

Artikel 10

Vervallen per 01-05-2004

Artikel 11

1. De directeur, de plaatsvervangend directeur en de overige personeelsleden van het onder de raad ressorterende bureau, worden in dienst genomen op arbeidsovereenkomst naar burgerlijk recht. De bepalingen van titel 10 van Boek 7 van het Burgerlijk Wetboek alsmede artikel 6 van het Buitengewoon Besluit Arbeidsverhoudingen 1945 zijn op deze overeenkomst van toepassing.
2. Onze Minister kan regels stellen omtrent de inrichting, werkwijze en personeelsformatie van het bureau.

HOOFDSTUK III DE VERLENING VAN RECHTSBIJSTAND

Afdeling 1 Algemeen

Artikel 12

1. Rechtsbijstand wordt uitsluitend verleend ter zake van in de Nederlandse rechtssfeer liggende rechtsbelangen aan natuurlijke en rechtspersonen wier financiële draagkracht de in artikel 34 genoemde bedragen niet overschrijdt.
2. Rechtsbijstand wordt niet verleend indien:
  - a. de daartoe strekkende aanvraag kennelijk van elke grond is ontbloom;
  - b. de aan de te verlenen rechtsbijstand verbonden kosten niet in redelijke verhouding staan tot het belang van de zaak;
  - c. de daartoe strekkende aanvraag betrekking heeft op een strafzaak en het op grond van de overtreden norm aannemelijk is dat een in verhouding tot het inkomen lage boete zal worden opgelegd;
  - d. de daartoe strekkende aanvraag wordt gedaan door een rechtspersoon die is opgericht met het doel om een gerechtelijke procedure te voeren;
  - e. het rechtsbelang waarop de aanvraag betrekking heeft, de uitoefening van een zelfstandig beroep of bedrijf betreft, tenzij:
    1. voortzetting van het beroep of bedrijf voorzover het niet in de vorm van een rechtspersoon wordt gevoerd, afhankelijk is van het resultaat van de aangevraagde rechtsbijstand, of
    2. het beroep of bedrijf ten minste één jaar geleden is beëindigd, de aanvrager in eerste aanleg als verweerder bij een procedure is betrokken of betrokken is geweest en de kosten van rechtsbijstand niet op andere wijze kunnen worden vergoed.
  - f. het een rechtsbelang betreft dat wordt voorgelegd aan een bij verdrag met rechtspraak belast

internationaal college of een daarmee vergelijkbaar internationaal college en het college zelf in een aanspraak op vergoeding van rechtsbijstand voorziet; g. het een belang betreft waarvan de behartiging redelijkerwijze aan de aanvrager zelf kan worden overgelaten, zo nodig met bijstand van een andere persoon of instelling van wie onderscheidenlijk waarvan de werkzaamheden niet vallen binnen de werkingssfeer van deze wet.

3. Bij algemene maatregel van bestuur kunnen nadere regels worden gesteld omtrent de overeenkomstig het tweede lid in acht te nemen criteria.

Artikel 13

1. Rechtsbijstand wordt verleend door:
  - a. door de raad ingeschreven advocaten;
  - b. medewerkers van de stichtingen;
  - c. notarissen, onverminderd het bepaalde in artikel 56 van de Wet op het notarisambt, gerechtsdeurwaarders en anderen met wie de raad een overeenkomst is aangegaan tot het verlenen van rechtsbijstand op bepaalde rechtsgebieden.
2. In het jaarplan worden nadere regels gesteld voor het aangaan van de in het eerste lid onder c bedoelde overeenkomsten.

Afdeling 2 De inschrijving van advocaten door de raad

Artikel 14

Alle in het ressort kantoor houdende advocaten die daartoe een aanvraag hebben ingediend, worden door de raad ingeschreven indien zij voldoen aan de in artikel 15 bedoelde voorwaarden.

Artikel 15

1. De door de raad te stellen voorwaarden kunnen betrekking hebben op:
  - a. het minimum en het maximum aantal zaken waarvoor een advocaat jaarlijks zal worden toegevoegd;
  - b. de deskundigheid van de advocaat op bepaalde rechtsgebieden;
  - c. de organisatie van het kantoor waar de advocaat werkzaam is;
  - d. de verslaglegging door de advocaat omtrent de door hem verleende rechtsbijstand.
2. In het jaarplan worden nadere regels gesteld voor de krachtens het eerste lid door de raad te stellen voorwaarden.

Artikel 16

In bijzondere gevallen kan de raad beslissen dat rechtsbijstand zal worden verleend door een niet ingeschreven advocaat.

Als bijzonder geval kan worden aangemerkt:

- a. de uitdrukkelijke en gemotiveerde wens van de rechtzoekende, door een bepaalde advocaat te worden bijgestaan;
- b. de behoefte aan bijstand door een advocaat die over specifieke deskundigheid op een bepaald rechtsgebied beschikt.

Artikel 17

1. De inschrijving wordt door de raad doorgehaald bij verlies van de hoedanigheid van advocaat.
2. Voorts kan de raad de inschrijving doorhalen:

- a. indien de advocaat niet voldaan heeft dan wel niet langer voldoet aan de voor de inschrijving gestelde voorwaarden;
- b. indien naar zijn oordeel genoegzaam is gebleken dat de rechtsbijstandverlening door de advocaat niet voldoet aan redelijkerwijs te stellen eisen van doelmatigheid of zorgvuldigheid;
- c. indien aan de advocaat een maatregel is opgelegd als bedoeld in artikel 48, tweede lid, onder a tot en met c, van de Advocatenwet dan wel artikel 60b, tweede lid, onder a tot en met c;
- d. indien naar zijn oordeel genoegzaam is gebleken dat de advocaat herhaaldelijk onjuiste informatie heeft verstrekt ten behoeve van het vaststellen van de vergoeding;
- e. indien de advocaat niet voldoet aan de eisen gesteld aan de wijze van indiening van een aanvraag om een toevoeging;
- f. indien de advocaat niet voldoet aan de eisen gesteld aan de inrichting en de wijze van indiening van een aanvraag om vaststelling van de vergoeding.

Afdeling 3 De stichting rechtsbijstand

Artikel 18

1. In elk ressort als bedoeld in artikel 2 zijn er één of meer stichtingen rechtsbijstand, waarvan de statuten de instemming van de raad behoeven.
2. Het bestuur van de stichting bestaat uit ten minste drie en ten hoogste vijf personen. Een minderheid van de leden van het bestuur kan rechtsbijstandverlener in de zin van deze wet zijn.
3. Aan de stichting is een bureau verbonden.

Artikel 19

1. De stichting heeft tot taak:
  - a. het verzorgen van spreekuren;
  - b. het verzorgen van verdergaande rechtsbijstand ten gevolge op een spreekuur overeenkomstig bij algemene maatregel van bestuur vast te stellen grenzen of voorwaarden;
  - c. het verlenen van verdergaande rechtsbijstand op basis van een toevoeging.
2. De stichting onderzoekt de draagkracht van de rechtzoekende in het geval van rechtsbijstand op basis van het eerste lid, onder b, behalve in het geval de rechtzoekende met het oog op de toepassing van artikel 51a van het Wetboek van Strafvordering als benadeelde partij zijn schade wil vorderen. Bij zijn onderzoek gaat de stichting uit van het inkomen en vermogen dat het verzamelinkomen respectievelijk het vermogen in het jaar waarin de verlening van verdergaande rechtsbijstand ten gevolge op een spreekuur is aangevangen zo goed mogelijk benadert.
3. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur worden omtrent de beoordeling van het inkomen en vermogen met het oog op de verlening van verdergaande rechtsbijstand ten gevolge op een spreekuur alsmede met betrekking tot de over te leggen gegevens nadere regels gesteld.

Artikel 20

1. Het bestuur benoemt een directeur en een plaatsvervangend directeur van de stichting. De benoeming behoeft de instemming van de raad.
2. De overige personeelsleden worden door het bestuur, op voordracht van de directeur, in dienst genomen en ontslagen.
3. Voor het vervullen van de taken, bedoeld in artikel 19, eerste lid, onder a en b, kan de raad na overleg met

de stichting overeenkomsten aangaan met ingeschreven advocaten of met personen, bedoeld in artikel 13, eerste lid, onder c . In het jaarplan wordt vermeld welke toepassing de raad aan het bepaalde in dit lid zal geven.

Artikel 21

Op voorstel van de raden stelt Onze Minister voor elke stichting de personeelsformatie vast voor de medewerkers in vaste dienst die met de verlening van rechtsbijstand zijn belast. Voor alle arrondissementen gezamenlijk kan dit aantal niet meer bedragen dan tien ten honderd van het aantal door de raden ingeschreven advocaten. Het jaarplan vermeldt per stichting het aantal medewerkers in vaste dienst dat met de verlening van rechtsbijstand is belast.

Artikel 22

1. Medewerkers van de stichting die belast zijn met de verlening van rechtsbijstand, moeten voldoen aan de eisen, genoemd in artikel 2, eerste lid, of artikel 2a van de Advocatenwet.
2. De raad stelt een klachtenregeling vast, waarop een ieder die een klacht heeft over een gedraging van een medewerker van de stichting of van een persoon als bedoeld in artikel 13, eerste lid, onder c , een beroep kan doen. Gegrondverklaring van de klacht kan ertoe leiden, dat de rechtsbijstandverlener die het betreft, al dan niet voor bepaalde tijd, van de verdere verlening van een door de raad te bepalen vorm van rechtsbijstand wordt uitgesloten.
3. De klachtenregeling behoeft de goedkeuring van Onze Minister. De goedkeuring kan worden onthouden wegens strijd met het recht of het algemeen belang.

Artikel 23

1. De stichting stelt voor elk kalenderjaar een werkplan op. Van het werkplan maken een activiteitenplan en een begroting deel uit. Het werkplan wordt van kracht zodra de raad ermee heeft ingestemd.
2. In het activiteitenplan wordt aangegeven welk beleid de stichting zal voeren met betrekking tot de toegankelijkheid voor de rechtzoekende van het aan de stichting verbonden bureau en van advocaten die een overeenkomst zijn aangegaan als bedoeld in artikel 20, vierde lid.

HOOFDSTUK IIIA DE VERLENING VAN RECHTSBIJSTAND IN GRENDOVERSCHRIJDENDE GESCHILLEN BINNEN DE EUROPESE UNIE

Artikel 23a

In dit hoofdstuk wordt verstaan onder:

- a. *richtlijn*: de richtlijn 2003/8/EG van de Raad van 27 januari 2003 tot verbetering van de toegang tot de rechter bij grensoverschrijdende geschillen, door middel van gemeenschappelijke minimumvoorschriften betreffende rechtsbijstand bij die geschillen;
- b. *lidstaat*: lidstaat van de Europese Unie met uitzondering van Denemarken.

Afdeling 1 Rechtzoekenden die wonen in een andere lidstaat dan Nederland

Artikel 23b

1. De bepalingen van deze afdeling zijn uitsluitend van toepassing op de verlening van rechtsbijstand aan een natuurlijk persoon in een grensoverschrijdend geschil op het terrein van het burgerlijk recht of het handelsrecht die zijn rechtmatige woonplaats of rechtmatige gewone verblijfplaats heeft in een andere lidstaat.
2. Onder een grensoverschrijdend geschil wordt verstaan een geschil waarbij op de dag van het indienen van de aanvraag om verlening van rechtsbijstand met het oog op de behandeling van de zaak in Nederland of de tenuitvoerlegging van de beslissing in die zaak in Nederland, de rechtzoekende zijn rechtmatige woonplaats of rechtmatige gewone verblijfplaats heeft in een andere lidstaat.

3. Om vast te stellen of een rechtzoekende woonplaats heeft in Nederland wordt Nederlands recht toegepast. Indien de rechtzoekende geen woonplaats heeft in Nederland, wordt voor de vaststelling of betrokkene een woonplaats heeft in een andere lidstaat het recht van die lidstaat toegepast.

Artikel 23c

1. Indien de bijzondere feitelijke of juridische ingewikkeldheid van het geval of de gelijkheid van de partijen dat vereist, kan, in afwijking van artikel 12, tweede lid, onder g, rechtsbijstand worden verleend.
2. Het eerste lid is van overeenkomstige toepassing, indien de raad een toevoeging verleent op last van de rechter.
3. Rechtsbijstand behoeft niet te worden verleend, indien de rechtzoekende in het betrokken geschil daadwerkelijk toegang heeft tot andere regelingen voor de dekking van de kosten van rechtsbijstand alsmede de in artikel 23e bedoelde kosten.
4. Artikel 33, eerste lid, onder c, is niet van toepassing.

Artikel 23d

Ondanks de toepasselijkheid van de artikelen 34 en 35 wordt rechtsbijstand verleend of worden kosten, bedoeld in artikel 23e vergoed, indien de rechtzoekende aantoont dat hij niet in staat is de kosten van rechtsbijstand te dragen als gevolg van de verschillen in de kosten van levensonderhoud tussen de lidstaat waar hij zijn woonplaats of gewone verblijfplaats heeft en Nederland.

Artikel 23e

1. Onverminderd de kosten die op grond van deze wet worden vergoed, worden de hierna te noemen kosten door de raad aan de rechtzoekende vergoed voorzover die rechtstreeks verband houden met het grensoverschrijdende karakter van het geschil en voorzover deze kosten, niet zijnde proceskosten, ten behoeve van de rechtzoekende zijn gemaakt en voor rekening van de rechtzoekende komen en door de rechtzoekende zijn betaald:
  - a. de kosten van tolken, voorzover deze zijn geregistreerd in het kwaliteitsregister te 's-Hertogenbosch;
  - b. de kosten voor de vertaling door een beëdigde vertaler van de voor de afdoening van de zaak benodigde stukken die door de rechter of de raad worden verlangd en door de rechtzoekende worden overgelegd;
  - c. de reiskosten, voorzover bij het voorleggen van de zaak van de aanvrager de aanwezigheid van betrokkenen ter terechtzitting bij de wet of door de rechter geboden is en de rechter oordeelt dat de betrokkenen niet anderszins ten genoegen van de rechter kunnen worden gehoord, en
  - d. vijftig procent van het honorarium van personen die in opdracht van de rechter in de procedure optreden.
2. Voorzover mogelijk draagt de raad zorg voor de vertaling van de stukken, bedoeld in het eerste lid, onder b.
3. De hoogte van de vergoeding van de reiskosten, bedoeld in het eerste lid, onder c, wordt berekend overeenkomstig artikel 25 van het Besluit vergoedingen rechtsbijstand 2000.
4. De hoogte van de vergoeding van het honorarium van de personen, bedoeld in het eerste lid, onder a, b en d, wordt berekend overeenkomstig de Wet tarieven in burgerlijke zaken.

Artikel 23f

Onverminderd de toepasselijkheid van de bepalingen van deze wet, wordt in een grensoverschrijdend geschil ook rechtsbijstand verleend:

- a. voor de tenuitvoerlegging van de beslissing van de rechter in de zaak die in Nederland is behandeld;
- b. indien bij wet of door een rechterlijke uitspraak de rechtzoekende verplicht is van een buitengerechtelijke procedure gebruik te maken;
- c. voor de tenuitvoerlegging van authentieke akten in Nederland.

Artikel 23g

1. De rechtzoekende dient de aanvraag om verlening van rechtsbijstand in bij de raad voor rechtsbijstand te 's-Gravenhage.
2. Bij ministeriële regeling wordt bepaald in welke taal of talen de aanvraag mag worden gedaan.

Artikel 23h

Indien in Nederland om erkenning, niet-erkenning of tenuitvoerlegging van een uitspraak van de rechter uit een andere lidstaat, wordt verzocht door een rechtzoekende die in een andere lidstaat dan Nederland zijn rechtmatige woonplaats of gewone verblijfplaats als bedoeld in artikel 23b, derde lid, heeft en van wie de hoofdzaak in een andere lidstaat dan Nederland is behandeld waarbij hij op grond van de richtlijn, genoemd in artikel 23i, eerste lid, rechtsbijstand heeft ontvangen zijn de artikelen 23c tot en met 23g van overeenkomstige toepassing.

Afdeling 2 Rechtzoekenden die wonen in Nederland

Artikel 23i

1. In het geval waarin de richtlijn van toepassing is, wordt aan de rechtzoekende, die op de dag van het indienen van de aanvraag om verlening van rechtsbijstand met het oog op de behandeling van de zaak in een andere lidstaat dan Nederland, zijn rechtmatige woonplaats of rechtmatige gewone verblijfplaats als bedoeld in artikel 23b, derde lid, in Nederland heeft, rechtsbijstand verleend totdat de aanvraag om verlening van rechtsbijstand in overeenstemming met voornoemde richtlijn is ontvangen door de bevoegde autoriteit van de lidstaat waar de zaak verder zal worden behandeld.
2. Artikel 23b, derde lid, is van toepassing.
3. In de gevallen, bedoeld in het eerste lid, wordt rechtsbijstand uitsluitend niet verleend, indien de daartoe strekkende aanvraag kennelijk van elke grond is ontbloot.
4. De verlening van rechtsbijstand, bedoeld in het eerste lid, omvat uitsluitend de verlening van rechtsbijstand tijdens een spreekuur als bedoeld in artikel 19 of de verlening van een adviestoevoeging
5. De aanvraag om verlening van rechtsbijstand, bedoeld in het eerste lid, wordt gedaan bij de raad voor rechtsbijstand te 's-Gravenhage.
6. De raad, bedoeld in het vijfde lid, zendt de aanvraag binnen vijftien dagen nadat de aanvraag en de daarbij begeleidende stukken zijn vertaald naar de bevoegde autoriteit in de lidstaat waar de zaak zal worden behandeld, tenzij de rechtsbijstand op grond van het derde lid niet is verleend. De raad draagt zorg voor de vertaling van de aanvraag en van de vereiste begeleidende stukken zo spoedig mogelijk na ontvangst van de aanvraag. De kosten van de vertaling komen voor rekening van de raad.

7. De rechtzoekende is geen kosten verschuldigd voor de handelingen van de raad, bedoeld in het zesde lid. Indien de bevoegde autoriteit in de lidstaat waar de zaak zal worden behandeld de aanvraag om verlening van rechtsbijstand afwijst, is de rechtzoekende de kosten van vertaling verschuldigd aan de raad.

Artikel 23j

Indien in Nederland om erkenning, niet-erkenning of tenuitvoerlegging van een uitspraak van de rechter uit een andere lidstaat, wordt verzocht door een rechtzoekende die in Nederland zijn rechtmatige woonplaats of rechtmatige gewone verblijfplaats als bedoeld in artikel 23b, derde lid, heeft en van wie de hoofdzaak in een andere lidstaat is behandeld waarbij hij op grond van de richtlijn rechtsbijstand heeft ontvangen, zijn de artikelen 23c tot en met 23g overeenkomstige toepassing.

Afdeling 3 Afstemming andere regelgeving

Artikel 23k

In het geval waarin de richtlijn van toepassing is, zijn de bepalingen in de afdelingen 1 en 2 van hoofdstuk IIIa van toepassing in afwijking van andere tussen Nederland en de lidstaten geldende overeenkomsten alsmede in afwijking van het Verdrag van 25 oktober 1980 inzake de toegang tot de rechter in internationale gevallen (Trb. 1989, 114).

HOOFDSTUK IV DE TOEVOEGING

Artikel 24

1. De raad beslist op de aanvraag om een toevoeging ten behoeve van:
  - a. rechtsbijstand door een advocaat;
  - b. rechtsbijstand door een medewerker van een stichting in het geval, bedoeld in artikel 19, eerste lid, onder c ;
  - c. rechtsbijstand door personen, bedoeld in artikel 13, eerste lid, onder c .
2. De rechtsbijstandverlener dient mede namens de rechtzoekende, een aanvraag om een toevoeging in bij de raad in het ressort waar de rechtsbijstandverlener kantoor houdt. De aanvraag wordt mede namens de rechtzoekende, ondertekend door de rechtsbijstandverlener.
3. De aanvraag om een toevoeging bevat een genoegzame omschrijving van de feiten en omstandigheden betreffende het rechtsprobleem waarvoor rechtsbijstand wordt gevraagd, de aan te voeren gronden dan wel een aanduiding van de werkzaamheden op basis van de toevoeging die ter zake van het rechtsprobleem nodig worden geacht.
4. De rechtsbijstandverlener kan slechts met instemming van de raad de toevoeging weigeren. Zolang de toevoeging niet is gewijzigd of ingetrokken, is hij verplicht de nodige rechtsbijstand te verlenen.
5. De toevoeging vermeldt een omschrijving van het rechtsbelang terzake waarvan de toevoeging is verleend. Het besluit vermeldt tevens het bedrag van de eigen bijdrage die op de voet van het bepaalde in artikel 35 is verschuldigd.

Artikel 25

1. Voorzover beschikbaar worden bij de aanvraag om een toevoeging in ieder geval het sociaal-fiscaalnummer, bedoeld in artikel 2, derde lid, onderdeel j, van de Algemene wet inzake rijksbelastingen, van de aanvrager en van degenen als bedoeld in artikel 34, derde lid, verstrekt.
2. Indien het een aanvraag betreft van een vreemdeling van wie geen sociaal-fiscaalnummer beschikbaar is, verstrekt de Minister voor Vreemdelingenzaken en Integratie op verzoek van de raad de gegevens die voor de beoordeling van de aanvraag noodzakelijk zijn.
3. De inspecteur die bevoegd is tot heffing van belastingen van de rechtzoekende en van degenen als bedoeld in artikel 34, derde lid, verstrekt op verzoek van de raad van hen het verzamelinkomen of het belastbaar loon alsmede het vermogen dat meer bedraagt dan het heffingvrij vermogen.
4. In de gevallen waarin de inspecteur niet beschikt over de inkomens- of vermogensgegevens van de rechtzoekende of van degenen als bedoeld in artikel 34, derde lid, legt de aanvrager stukken over op grond waarvan de raad het inkomen en vermogen kan vaststellen.
5. Met het oog op het vaststellen van de financiële draagkracht en van de hoogte van de eigen bijdrage van de rechtzoekende worden op verzoek van de raad uit de gemeentelijke basisadministratie persoonsgegevens inlichtingen verstrekt over de rechtzoekende en degenen met wie de rechtzoekende een gezamenlijke huishouding voert als bedoeld in artikel 34, derde lid.
6. Bij algemene maatregel van bestuur kunnen nadere regels worden gesteld omtrent de bij de aanvraag over te leggen gegevens en bescheiden alsmede omtrent het opvragen van het sociaal-fiscaal nummer bij

degenen wier inkomen of vermogen betrokken wordt bij de beoordeling van de aanvraag.

Artikel 26

Vervallen per 01-04-2006

Artikel 27

De raad kan, alvorens op de aanvraag te beslissen, de rechtzoekende horen, indien hij dat noodzakelijk acht voor de beoordeling van de aanvraag of de financiële draagkracht van de rechtzoekende. De raad kan tevens, tenzij het belang van de rechtzoekende zich daartegen verzet, de tegenpartij in de gelegenheid stellen haar standpunt uiteen te zetten.

Artikel 28

1. De raad kan de toevoeging weigeren indien de aanvraag:
  - a. wordt ingediend nadat de rechtsbijstand reeds feitelijk is verleend;
  - b. betrekking heeft op een rechtsbelang ter zake waarvan de aanvrager aanspraak kan maken op rechtsbijstand op grond van een eerder afgegeven toevoeging;
  - c. een rechtsprobleem betreft dat naar het oordeel van de raad eenvoudig afgehandeld kan worden.
2. Bij de in artikel 12, derde lid, bedoelde algemene maatregel van bestuur kunnen omtrent het in het eerste lid bepaalde nadere regels worden gesteld.

Artikel 29

1. Een afschrift van het besluit tot toevoeging wordt zo spoedig mogelijk, doch in ieder geval voordat de einduitspraak is gedaan, overgelegd aan de rechter voor wie de zaak dient.
2. Indien de rechtsbijstandverlener de toevoeging niet overeenkomstig het eerste lid aan de rechter heeft overgelegd en als gevolg daarvan geen toepassing is gegeven aan artikel 57b, eerste lid, van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering of artikel 8:75, tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht, wordt op het bedrag dat als vergoeding is vastgesteld in mindering gebracht het bedrag dat de tegenpartij in een procedure na een veroordeling in de proceskosten aan de rechtzoekende moet betalen.
3. Indien op grond van de Algemene wet bestuursrecht bezwaar of administratief beroep wordt ingesteld en de belanghebbende een verzoek om een kostenvergoeding doet, wordt een afschrift van het besluit tot toevoeging zo spoedig mogelijk, doch in ieder geval voordat het bestuursorgaan op het bezwaar heeft beslist dan wel het beroepsorgaan op het beroep heeft beslist, overgelegd aan dat bestuurs- of beroepsorgaan.

Artikel 30

1. In spoedeisende gevallen verleent de raad een voorlopige toevoeging. De raad beslist zo spoedig mogelijk daarna over definitieve toevoeging; dit besluit treedt met terugwerkende kracht in de plaats van die tot verlening van een voorlopige toevoeging.
2. Bij de verlening van de voorlopige toevoeging stelt de raad de aanvrager overeenkomstig artikel 4:5, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht een termijn, waarbinnen deze de voor de beoordeling van zijn

aanvraag om een definitieve toevoeging van belang zijnde gegevens moet hebben overgelegd.

Artikel 31

Vervallen per 01-04-2006

Artikel 32

De toevoeging geldt uitsluitend voor het rechtsbelang ter zake waarvoor zij is verleend en, in het geval van een procedure, voor de behandeling daarvan in één instantie, de tenuitvoerlegging van de rechterlijke uitspraak daaronder begrepen.

Artikel 33

1. De raad kan de toevoeging, anders dan op verlangen van de aanvrager, wijzigen, beëindigen of intrekken, indien:
  - a. deze is verleend op grond van onjuiste of onvolledige gegevens omtrent de aard of het belang van de zaak, de financiële draagkracht of de woonplaats van de aanvrager;
  - b. de aanvrager de voor een goede behartiging van zijn zaak noodzakelijke medewerking weigert;
  - c. de aanvrager in gebreke blijft de door hem verschuldigde eigen bijdrage en overige kosten die voor zijn rekening komen, dan wel een hem daarop gevraagd voorschot, te voldoen;
  - d. blijkt dat een andere toevoeging mede omvat het rechtsbelang waarvoor de toevoeging is verleend.
2. De toegevoegde rechtsbijstandverlener kan zich na beëindiging of intrekking van de toevoeging aan de zaak onttrekken.

3. Indien de toevoeging wordt beëindigd of ingetrokken op grond van een situatie als bedoeld in het eerste lid, onder a, kan de raad het bedrag ter hoogte van de vergoeding, bedoeld in artikel 37, vorderen van de rechtzoekende, tenzij de verlening van de vergoeding op grond van artikel 4:48, eerste lid, onder c of d, van de Algemene wet bestuursrecht is ingetrokken of gewijzigd of de vergoeding op grond van artikel 4:46, tweede lid, onder c of d, van de Algemene wet bestuursrecht lager is vastgesteld dan wel de vaststelling van de vergoeding op grond van artikel 4:49, eerste lid, onder b, van die wet is ingetrokken of ten nadele van de rechtsbijstandverlener is gewijzigd.

HOOFDSTUK V FINANCIËLE BEPALINGEN

Afdeling 1 De normen voor de financiële draagkracht van de rechtzoekende

Artikel 34

1. Rechtsbijstand overeenkomstig de bepalingen van deze wet wordt verleend aan hen wier inkomen per jaar € 21.800 of minder bedraagt, indien zij alleenstaand zijn, dan wel, indien zij met één of meer anderen een gemeenschappelijke huishouding voeren, ten hoogste € 31.000.
2. In afwijking van het bepaalde in het eerste lid wordt geen rechtsbijstand verleend, indien de rechtzoekende beschikt over een vermogen dat meer bedraagt dan het heffingvrij vermogen.
3. Bij de vaststelling van het inkomen en vermogen van de rechtzoekende worden, behoudens het geval van onderling tegenstrijdige belangen, mede in aanmerking genomen het inkomen en vermogen van:
  - a. de echtgenoot of geregistreerde partner van de rechtzoekende, tenzij deze op het moment van de aanvraag duurzaam van hem gescheiden leeft;
  - b. de persoon van verschillend of gelijk geslacht met wie de rechtzoekende duurzaam een gezamenlijke huishouding voert, tenzij tussen deze en de rechtzoekende op het moment van de aanvraag een bloedverwantschap in de eerste of tweede graad bestaat.

Artikel 34a

1. Het inkomen van de rechtzoekende is het verzamelinkomen in het peiljaar. Tot het moment waarop dit inkomen door de inspecteur is vastgesteld wordt onder inkomen verstaan het bedrag dat in het peiljaar het verzamelinkomen zo goed mogelijk benadert. De raad stelt dit bedrag vast op grond van de beschikbare gegevens.
Nadat de inspecteur het inkomen en vermogen van het peiljaar heeft vastgesteld, neemt de raad ambtshalve een besluit dat in de plaats komt van het eerder genomen besluit. Artikel 34d, eerste lid, tweede volzin en vierde lid, is van toepassing.
2. Indien geen aanslag inkomstenbelasting wordt vastgesteld, wordt onder inkomen verstaan het belastbaar loon in het peiljaar. Indien geen belastbaar loon beschikbaar is, wordt onder inkomen verstaan het bedrag dat in het peiljaar het verzamelinkomen zo goed mogelijk benadert. De raad stelt dit bedrag vast.
3. Indien op grond van het ambtshalve besluit van de raad, bedoeld in het eerste lid, de rechtzoekende een hogere eigen bijdrage verschuldigd is, is hij hetgeen meer moet worden betaald verschuldigd aan de raad. Is de rechtzoekende een lagere eigen bijdrage of geen eigen bijdrage verschuldigd, dan kan hij het teveel betaalde vorderen van de raad. Over de te betalen of te vorderen bedragen worden geen renten en kosten vergoed. Artikel 34f is van overeenkomstige toepassing.
4. Het vermogen is het vermogen in het peiljaar. Het eerste lid is van overeenkomstige toepassing.
5. Bij algemene maatregel van bestuur kunnen nadere regels worden gegeven voor de vaststelling van het voor de financiële draagkracht in aanmerking te nemen inkomen en vermogen.

Artikel 34b

Artikel 34a is van overeenkomstige toepassing op het vaststellen van het inkomen en vermogen van een andere persoon dan de rechtzoekende als bedoeld in artikel 34, derde lid.

Artikel 34c

1. Indien in het jaar waarin de aanvraag om een toevoeging is gedaan sprake is van een terugval in het inkomen of vermogen, neemt de raad op aanvraag van de rechtzoekende een besluit dat is gebaseerd op het door de raad geschatte inkomen of vermogen in het jaar waarin de aanvraag om een toevoeging is gedaan.
2. Onder terugval van inkomen of vermogen wordt verstaan een vermindering van het inkomen of vermogen met ten minste 15% ten opzichte van het peiljaar.
3. De aanvraag wordt bij de raad ingediend binnen zes weken na de bekendmaking van het besluit waarin is beslist op de aanvraag om een toevoeging.
4. Bij de aanvraag worden in ieder geval overgelegd gegevens over het inkomen en vermogen van het jaar van de aanvraag alsmede een verklaring waarin de oorzaak van de inkomens- of vermogensdaling wordt toegelicht.

Artikel 34d

1. Indien de raad de aanvraag, bedoeld in artikel 34c, eerste lid, niet heeft afgewezen, neemt de raad, nadat de inspecteur het inkomen en vermogen in het jaar van de aanvraag heeft vastgesteld, ambtshalve een besluit dat in de plaats komt van het eerder genomen besluit, bedoeld in artikel 34c, eerste lid, met dien

verstande dat dit besluit niet van een hoger inkomen en vermogen uitgaat dan zou zijn vastgesteld in het peiljaar, bedoeld in artikel 34a, eerste lid. Het besluit heeft geen gevolg voor de beschikking tot verlening en vaststelling van de vergoeding alsmede voor het recht van de rechtsbijstandverlener om de eigen bijdrage die voortvloeit uit de draagkracht zoals berekend in het eerder genomen besluit te vorderen.

2. Artikel 34a, derde lid, is van overeenkomstige toepassing.
3. Bij algemene maatregel van bestuur kan worden bepaald in welke gevallen de raad mag beslissen tot de verlening van een toevoeging, indien het geschatte inkomen of vermogen de grenzen, genoemd in artikel 34, eerste en tweede lid, overschrijdt dan wel de terugval in het inkomen of vermogen minder is dan 15%. In die gevallen is de eigen bijdrage gelijk aan die geregeld in artikel 35, derde of vierde lid, telkens onder e.

Artikel 34e

1. De beslissing op het bezwaar tegen de beslissing op de aanvraag om een toevoeging wordt geacht mede betrekking te hebben op de beslissing op de aanvraag, bedoeld in artikel 34c, eerste lid.
2. Indien de aanvraag, bedoeld in artikel 34c, eerste lid, later is ingediend dan het bezwaarschrift wordt in afwijking van artikel 7:10 van de Algemene wet bestuursrecht de termijn waarbinnen de raad beslist geacht aan te vangen bij ontvangst van de aanvraag.
3. Indien het bezwaarschrift later is ingediend dan de aanvraag om peiljaarverlegging wordt de termijn waarbinnen de raad op de aanvraag om peiljaarverlegging moet beslissen opgeschort tot het moment waarop op het bezwaar wordt beslist.

Artikel 34f

1. De rechtzoekende is het bedrag dat in het kader van de verlening van rechtsbijstand door de raad is betaald aan de rechtsbijstandverlener verschuldigd aan de raad, indien de rechtzoekende op grond van het besluit, bedoeld in artikel 34d, eerste lid, geen recht heeft op de verlening van rechtsbijstand.
2. De raad vordert het bedrag, bedoeld in het eerste lid, van de rechtzoekende, tenzij zwaarwegende omstandigheden zich daartegen verzetten.
3. Bij het vaststellen van de termijn of de termijnen waarbinnen moet worden betaald, houdt de raad rekening met de draagkracht van de rechtzoekende.
4. Indien de rechtzoekende het verschuldigde bedrag niet of niet tijdig voldoet maant de raad de rechtzoekende schriftelijk aan om alsnog binnen vier weken na dagtekening van de aanmaning het daarin vermelde bedrag aan de raad te voldoen. De aanmaning vermeldt dat bij niet tijdige betaling deze kan worden afgedwongen door op kosten van de schuldenaar uit te voeren invorderingsmaatregelen. De aanmaning vermeldt de vergoeding die in rekening wordt gebracht.
5. Volgt op deze aanmaning de betaling binnen de gestelde termijn niet, dan vaardigt de raad een dwangbevel uit. Het dwangbevel omvat mede de buitengerechtelijke kosten.
6. De bekendmaking van het dwangbevel geschiedt door middel van de betekening van een exploit als bedoeld in het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering.
7. Het dwangbevel levert een executoriale titel op, die met toepassing van de voorschriften van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering kan worden tenuitvoergelegd. Bij het dwangbevel kunnen tevens de aanmaningsvergoeding en de kosten van het dwangbevel worden ingevorderd.
8. Binnen vier weken na de betekening staat verzet open tegen het dwangbevel, bedoeld in het vijfde lid, door

dagvaarding van de raad. Het verzet schorst de tenuitvoerlegging van het dwangbevel voorzover deze door het verzet wordt bestreden.

Artikel 34g

1. Tenzij zwaarwegende omstandigheden zich daartegen verzetten, wordt de toevoeging met terugwerkende kracht ingetrokken, indien:
  - a. de rechtzoekende de kosten van rechtsbijstand kan verhalen op een derde, of
  - b. op het moment van de definitieve afhandeling van de zaak waarvoor die toevoeging was verleend de rechtzoekende als resultaat van die zaak een vordering met betrekking tot een geldsom ter hoogte van tenminste 50% van het heffingvrij vermogen heeft.
2. Het eerste lid, onder b, is niet van toepassing in zaken betreffende het strafrecht en het vreemdelingenrecht.
3. Artikel 34a, derde lid, tweede, derde en vierde volzin en artikel 34d, eerste lid, tweede volzin zijn van overeenkomstige toepassing.

Artikel 35

1. De rechtzoekende is een bijdrage van € 13.50 verschuldigd wanneer rechtsbijstand wordt verleend op basis van artikel 19, eerste lid, onder b .
2. De rechtzoekende is een eigen bijdrage waarvan de hoogte afhankelijk is van zijn inkomen, verschuldigd wanneer rechtsbijstand verleend wordt op basis van een toevoeging.
3. Indien uitsluitend het inkomen of vermogen van de rechtzoekende in aanmerking wordt genomen, bedraagt de eigen bijdrage:
  - a. voor hen wier inkomen niet hoger is dan € 15.200: € 90,

- b. voor hen wier inkomen meer is dan € 15.200 en ten hoogste € 15.900 bedraagt: € 141,
  - c. voor hen wier inkomen meer is dan € 15.900 en ten hoogste € 16.700 bedraagt: € 242,
  - d. voor hen wier inkomen meer is dan € 16.700 en ten hoogste € 18.400 bedraagt: € 428,
  - e. voor hen wier inkomen meer is dan € 18.400 en ten hoogste € 21.800 bedraagt: € 672.
4. In de andere gevallen bedraagt de eigen bijdrage:
- a. voor hen wier inkomen niet hoger is dan € 21.200: € 90,
  - b. voor hen wier inkomen meer is dan € 21.200 en ten hoogste € 22.300 bedraagt: € 141,
  - c. voor hen wier inkomen meer is dan € 22.300 en ten hoogste € 23.500 bedraagt: € 242,
  - d. voor hen wier inkomen meer is dan € 23.500 en ten hoogste € 26.000 bedraagt: € 428,
  - e. voor hen wier inkomen meer is dan € 26 000 en ten hoogste € 31 000 bedraagt: € 672.
5. De in artikel 34 en de in het derde en vierde lid van dit artikel genoemde inkomensgrenzen, alsmede de in het derde en vierde lid genoemde eigen bijdragen worden jaarlijks per 1 januari aangepast met het percentage waarmee het indexcijfer van de lonen op 31 oktober van het voorgaande jaar afwijkt van het overeenkomstige indexcijfer op 31 oktober in het daaraan voorafgaande jaar, met dien verstande dat de te wijzigen inkomensbedragen worden afgerond op het naastliggende veelvoud van € 100,- en dat de te wijzigen eigen bijdragen worden afgerond op het naastliggende veelvoud van € 1,-. Onze Minister maakt jaarlijks de geïndexeerde bedragen bekend door publicatie in de Staatscourant.
6. De in het eerste, derde en vierde lid genoemde eigen bijdragen kunnen voorts bij algemene maatregel van bestuur worden gewijzigd.
7. Bij algemene maatregel van bestuur wordt bepaald wat onder het indexcijfer van de lonen als bedoeld in het vijfde lid wordt verstaan.

8. Bij algemene maatregel van bestuur worden regels gesteld over de gevallen waarin de raad bevoegd is geen of een lagere eigen bijdrage dan genoemd in het eerste, derde of vierde lid op te leggen.

Artikel 36

1. Aan rechtspersonen wordt overeenkomstig de bepalingen van deze wet rechtsbijstand verleend, indien van de rechtspersoon redelijkerwijze niet verwacht kan worden dat deze de kosten van rechtsbijstand betaalt uit eigen vermogen of inkomsten, waaronder begrepen bijdragen van leden of betrokkenen, alsmede subsidies van de overheid.
2. De rechtspersoon aan wie rechtsbijstand op basis van een toevoeging wordt verleend, is een eigen bijdrage verschuldigd als genoemd in artikel 35, derde lid, onder e.

Afdeling 2 De kosten van de verlening van rechtsbijstand

Artikel 37

1. De raad verstrekt aan een rechtsbijstandverlener een subsidie, genoemd vergoeding, voor:
  - a. de door hem op basis van een toevoeging verleende rechtsbijstand;
  - b. de door hem verleende rechtsbijstand in een zaak waarin een rechtsbijstandverlener rechtsbijstand heeft verleend in het kader van een door de raad getroffen regeling voor het beurtelings verlenen van rechtsbijstand in bij algemene maatregel van bestuur aan te wijzen zaken.
2. De vergoeding omvat mede de bij algemene maatregel van bestuur aan te wijzen overige kosten

- die verband houden met de verlening van rechtsbijstand alsmede de omzetbelasting die over de vergoeding is verschuldigd.
3. De voor de rechtzoekende vastgestelde eigen bijdrage wordt op de in het eerste lid bedoelde vergoeding in mindering gebracht.
  4. Aan ingeschreven advocaten wordt periodiek een voorschot toegekend.
  5. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur kunnen regels worden vastgesteld met betrekking tot:
    - a. het bedrag van de vergoeding en de wijze waarop dit bedrag wordt bepaald;
    - b. de aanvraag van de vergoeding en de besluitvorming daarover;
    - c. de voorwaarden waaronder de vergoeding wordt verleend;
    - d. de verplichtingen van de rechtsbijstandverlener;
    - e. de vaststelling van de vergoeding;
    - f. de wijziging van de vergoeding;
    - g. de verlening van voorschotten;
    - h. de betaling van de vergoeding;
    - i. de naleving.
  6. De in het eerste lid bedoelde vergoeding is verschuldigd aan de betrokken stichting, indien de rechtsbijstand wordt verleend door medewerkers van de stichting.

Artikel 37a

Indien een rechtspersoon een gehele of gedeeltelijke geldelijke bijdrage ontvangt voor de verlening van rechtskundige diensten, worden aan een advocaat die een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke dienstbetrekking heeft bij deze rechtspersoon geen vergoeding verstrekt voorzover de door hem op basis van een toevoeging verleende rechtsbijstand redelijkerwijs kan worden aangemerkt als een rechtskundige dienst waarvoor een geldelijke bijdrage is ontvangen.

Artikel 37b

1. De raad kan aan een rechtsbijstandverlener of een samenwerkingsverband van rechtsbijstandverleners ten behoeve van de verlening van rechtsbijstand subsidie verstrekken voor bijzondere doeleinden en projecten.
2. De raad kan een subsidieplafond vaststellen voor de activiteiten waarvoor subsidie kan worden verstrekt.
3. De raad stelt regels vast voor de verstrekking van subsidies als bedoeld in het eerste lid.
4. Deze regels bevatten in ieder geval:
  - a. een uitwerking van de activiteiten die voor subsidie in aanmerking komen;
  - b. een nadere omschrijving van aan de subsidie verbonden verplichtingen;
  - c. de termijn die bij de indiening van de aanvraag tot subsidieverlening in acht wordt genomen;
  - d. de aan de subsidie verbonden verplichtingen;
  - e. de termijn die bij de indiening van de aanvraag tot vaststelling van de subsidie in acht moet worden genomen;
  - f. de wijze waarop en de termijn waarbinnen het beschikbare bedrag wordt verdeeld.
5. De door de raad te stellen regels behoeven de goedkeuring van Onze Minister.

Artikel 38

1. De rechtzoekende is de hem opgelegde eigen bijdrage van rechtswege verschuldigd aan degene die hem de rechtsbijstand verleent. Voor het overige is hij geen vergoeding verschuldigd, behoudens voor kosten die meer in het bijzonder ten behoeve van zijn zaak zijn gemaakt, voor zover die op grond van artikel 41 aan hem in rekening mogen worden gebracht.
2. De ingevolge artikel 35, derde lid, verschuldigde eigen bijdrage bedraagt niet meer dan het bedrag van de

- vergoeding waarop de rechtsbijstandverlener ingevolge artikel 37 recht heeft.
3. De rechtsbijstandverlener licht de rechtzoekende vooraf zo goed mogelijk in over de kosten die voor hem aan de te verlenen rechtsbijstand verbonden zijn. Hij kan ter verzekering van de inning van de eigen bijdrage en de overige aan de zaak verbonden kosten die voor rekening van de rechtzoekende komen, verlangen dat de rechtzoekende een voorschot betaalt.
  4. Indien de rechtzoekende weigerachtig blijft de door hem aan de rechtsbijstandverlener verschuldigde bijdrage en vergoeding voor de kosten te voldoen, wordt het bedrag daarvan nader vastgesteld door de president van de rechtbank van het arrondissement waarin de rechtsbijstandverlener is gevestigd. De artikelen 34 tot en met 40 van de Wet tarieven in burgerlijke zaken zijn van overeenkomstige toepassing.
  5. De in het eerste lid bedoelde eigen bijdrage is van rechtswege verschuldigd aan de stichting indien de rechtsbijstandverlener een medewerker van de stichting is.

Artikel 39

Bij de in artikel 37, vijfde lid, bedoelde algemene maatregel van bestuur worden regels gesteld voor de vergoedingen voor diensten die bij de verlening van rechtsbijstand zijn verricht door procureurs, deurwaarders en, in strafzaken, door tolken, alsmede omtrent betaling van krachtens wettelijk voorschrift of rechterlijk bevel in dag- of nieuwsbladen geplaatste oproepingen of aankondigingen.

Artikel 40

De rechtzoekende is geen kosten verschuldigd voor het uitbrengen van een exploit of het opmaken van een proces-verbaal in een zaak waarin op grond van deze wet rechtsbijstand wordt verleend, noch voor de bijstand bij de tenuitvoerlegging van de in een zodanige zaak gegeven uitspraak.

Artikel 41

1. Bij de in artikel 37, vijfde lid, bedoelde algemene maatregel van bestuur worden regels gesteld omtrent de kosten die ten behoeve van de zaak zijn gemaakt en die door de rechtsbijstandverlener in rekening mogen worden gebracht.
2. Tevens kunnen bij deze algemene maatregel van bestuur regels worden gesteld omtrent de gegevens die de rechtsbijstandverlener aan de raad dient over te leggen inzake:
  - a. de aan de rechtzoekende boven de eigen bijdrage in rekening gebrachte kosten;
  - b. de aan de zaak bestede tijd;
  - c. de wijze waarop de zaak is behandeld.

Afdeling 3 Subsidieverstrekking aan de raad en aan de stichting rechtsbijstand

Artikel 42

1. Onze Minister verstrekt de raad een subsidie voor de uitvoering van zijn wettelijke taak.
2. In afwijking van artikel 4:21, derde lid, van de Algemene wet bestuursrecht is titel 4.2 van die wet van toepassing.
3. De subsidie wordt per boekjaar verstrekt.

4. Afdeling 4.2.8 van de Algemene wet bestuursrecht is van toepassing.

Artikel 42a

1. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur worden regels gesteld omtrent:
  - a. de gegevens die Onze Minister met het oog op het opstellen van de begroting verstrekt aan de raad, alsmede op welk tijdstip deze gegevens uiterlijk worden verstrekt;
  - b. de termijn die bij de indiening van de aanvraag tot subsidieverlening in acht wordt genomen;
  - c. de bij de aanvraag tot subsidieverlening over te leggen gegevens of bescheiden;
  - d. de eisen waaraan de begroting moet voldoen;
  - e. de wijze waarop de subsidie wordt bepaald;
  - f. het verlenen van voorschotten;
  - g. de gevallen waarin de raad een vergoeding voor vermogensvorming als bedoeld in artikel 4:41 van de Algemene wet bestuursrecht verschuldigd is, alsmede hoe deze vergoeding wordt berekend;
  - h. de handelingen, bedoeld in artikel 4:71 van de Algemene wet bestuursrecht, waarvoor de raad de toestemming van Onze Minister behoeft;
  - i. het vormen van egalisatiereserves door de raad;
  - j. de overige aan de subsidie verbonden verplichtingen;
  - k. de termijn die bij de indiening van de aanvraag tot vaststelling van de subsidie in acht wordt genomen;
  - l. de termijn waarbinnen Onze Minister op de aanvraag tot vaststelling van de subsidie beslist;
  - m. het onderzoek door de accountant, bedoeld in artikel 4:78 van de Algemene wet bestuursrecht;
  - n. de overige eisen waaraan het financiële verslag en het activiteitenverslag moeten voldoen.
2. Onze Minister stelt een aanwijzing over de reikwijdte en de intensiteit van de controle, als bedoeld in artikel

4:79, tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht, vast.

Artikel 42b

1. De raad verstrekt aan een stichting rechtsbijstand een subsidie ten behoeve van de kosten benodigd voor de uitoefening van de taken, genoemd in artikel 19.
2. De raad stelt regels over de verstrekking van de subsidie, die in ieder geval bepalingen omvatten omtrent:
  - a. de termijn die bij de indiening van de aanvraag tot subsidieverlening in acht wordt genomen;
  - b. het verlenen van voorschotten;
  - c. de gevallen waarin de stichting een vergoeding voor vermogensvorming als bedoeld in artikel 4:41 van de Algemene wet bestuursrecht verschuldigd is, alsmede hoe deze vergoeding wordt berekend;
  - d. de handelingen, bedoeld in artikel 4:71 van de Algemene wet bestuursrecht, waarvoor de stichting de toestemming van de raad behoeft;
  - e. het vormen van een egalisatiereserve door de stichting;
  - f. de overige aan de subsidie verbonden verplichtingen;
  - g. de termijn die bij de indiening van de aanvraag tot vaststelling van de subsidie in acht wordt genomen;
  - h. het onderzoek door de accountant, bedoeld in artikel 4:78 van de Algemene wet bestuursrecht.
3. De raad stelt een aanwijzing over de reikwijdte en de intensiteit van de controle, als bedoeld in artikel 4:79, tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht, vast.
4. De door de raad te stellen regels behoeven de goedkeuring van Onze Minister. De goedkeuring kan worden onthouden wegens strijd met het recht of het algemeen belang.
5. Voorzover noodzakelijk met het oog op het onderzoek door de accountant, bedoeld in artikel 4:78 van de

Algemene wet bestuursrecht, verstrekt de stichting persoonsgegevens van rechtzoekenden aan de accountant.

Artikel 42c

1. De raad kan aan een stichting rechtsbijstand met het oog op de uitvoering van de taak, bedoeld in artikel 19, subsidie verstrekken voor bijzondere doeleinden en projecten.
2. Het tweede tot en met vijfde lid van artikel 37b zijn van toepassing.

HOOFDSTUK VI RECHTSBIJSTAND IN STRAFZAKEN

Artikel 43

1. Rechtsbijstand is kosteloos in de gevallen waarin krachtens enig wettelijk voorschrift in het Wetboek van Strafrecht of het Wetboek van Strafvordering aan de verdachte of de veroordeelde op last van de rechter een raadsman wordt toegevoegd door de raad, onverminderd het in artikel 49 van het Wetboek van Strafvordering bepaalde.
2. Het eerste lid is van overeenkomstige toepassing op rechtsbijstand bedoeld in:
  - a. artikel 24, derde lid, van de Uitleveringswet;
  - b. artikel 100 van de Vreemdelingenwet 2000.
  - c. artikel 65, eerste lid, van de Penitentiaire beginselenwet;
  - d. artikel 70, eerste lid, van de Beginselenwet justitiële jeugdinrichtingen;
  - e. artikel 52, derde lid, en 64, tweede lid, van de Wet overdracht tenuitvoerlegging strafvonnis;
  - f. de artikelen 8, derde lid, 22, eerste lid, en 41a, zesde lid, van de Wet bijzondere opnemingen in psychiatrische ziekenhuizen;
  - g. artikel 62, eerste lid, van de Beginselenwet verpleging ter beschikking gestelden.

Artikel 44

1. Aan personen die zich krachtens het Wetboek van Strafrecht of het Wetboek van Strafvordering door een raadsman kunnen doen bijstaan, kan de raad een advocaat toevoegen.
2. De eigen bijdrage bedoeld in artikel 35, eerste en tweede lid, is niet verschuldigd voor rechtsbijstand, indien deze op grond van het eerste lid wordt verleend

- aan een rechtzoekende wiens inkomen niet meer bedraagt dan genoemd in artikel 35, derde lid, onder a.
3. De eigen bijdrage is niet verschuldigd, indien een zaak eindigt zonder de toepassing van een straf of maatregel dan wel zonder toepassing van artikel 9a Wetboek van Strafrecht. De rechtsbijstandverlener restitueert de eigen bijdrage aan de rechtzoekende, tenzij deze de eigen bijdrage nog niet heeft voldaan.
  4. De raad is bevoegd geen eigen bijdrage op te leggen bij de toevoeging van een raadsman aan hen die zich anders dan als verdachte of veroordeelde krachtens het Wetboek van Strafrecht of Wetboek van Strafvordering laten bijstaan.
  5. Ongeacht de draagkracht is rechtsbijstand aan een slachtoffer van een misdrijf tegen de zeden of een geweldsmisdrijf kosteloos, indien in de desbetreffende zaak vervolging is ingesteld en het slachtoffer overeenkomstig artikel 3 van de Wet schadefonds geweldsmisdrijven in aanmerking komt voor een uitkering.

Artikel 44a

1. Indien een verdachte in een strafzaak is bijgestaan door een raadsman die op het moment van de verlening van rechtsbijstand is toegevoegd, wordt met uitzondering van de vergoeding van de eigen bijdrage, geen kostenvergoeding van een raadsman als bedoeld in artikel 591a, tweede lid, van het Wetboek van Strafvordering toegekend, tenzij de toevoeging, anders dan na een daartoe ingediende aanvraag, wordt ingetrokken of beëindigd.
2. In het geval op last van de rechter een raadsman is toegevoegd, wordt overeenkomstig het eerste lid geen kostenvergoeding toegekend, indien de toevoeging op of na de uitspraak van de rechter na een daartoe ingediend verzoek van de verdachte bij de rechterlijke

instantie die een last heeft verstrekt, wordt ingetrokken
of beëindigd.

HOOFDSTUK VII BEZWAAR EN BEROEP

Artikel 45

Vervallen per 01-05-2004

Artikel 46

1. Indien beroep wordt ingesteld tegen een besluit van de raad is in afwijking van artikel 8:7, tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht, de rechtbank bevoegd binnen het rechtsgebied waarvan de raad is gevestigd.
2. In afwijking van artikel 8:41, derde lid, onder b en c, van de Algemene wet bestuursrecht bedraagt het griffierecht € 38 indien door een rechtzoekende beroep wordt ingesteld tegen een besluit van de raad.
3. In afwijking van artikel 40, tweede lid, onder a en b, van de Wet op de Raad van State bedraagt het griffierecht € 105 indien door een rechtzoekende hoger beroep wordt ingesteld.
4. De in het tweede en derde lid genoemde bedragen kunnen bij algemene maatregel van bestuur worden gewijzigd voorzover het prijsindexcijfer van de gezinsconsumptie daartoe aanleiding geeft.

HOOFDSTUK VIII TOEZICHT OP DE NALEVING

Artikel 47

1. Met het toezicht op de naleving van de bij of krachtens deze wet aan de ontvanger van de subsidie onderscheidenlijk vergoeding opgelegde verplichtingen zijn belast de bij besluit van Onze Minister aangewezen personen.
2. De toezichthouder beschikt niet over de bevoegdheden, vermeld in de artikelen 5:18 en 5:19 van de Algemene wet bestuursrecht.
3. Van een besluit als bedoeld in het eerste lid wordt mededeling gedaan door plaatsing in de Staatscourant.
4. Aan door Onze Minister verstrekte subsidies onderscheidenlijk vergoedingen is de verplichting verbonden dat de ontvanger van de subsidie onderscheidenlijk vergoeding aan een toezichthouder alle medewerking verleent die deze redelijkerwijs kan vorderen bij de uitoefening van zijn bevoegdheden.

HOOFDSTUK IX SLOT- EN OVERGANGSBEPALINGEN

Artikel 48

Artikel 10, eerste lid, van de Vreemdelingenwet 2000 is niet van toepassing op de aanspraken op rechtsbijstand overeenkomstig deze wet.

Artikel 49

De voordracht voor een krachtens artikel 12, derde lid, artikel 19, eerste lid, onder b, artikel 34, vierde lid, artikel 35, vijfde lid, en artikel 37, vijfde lid, vastgestelde algemene maatregel van bestuur wordt niet gedaan dan nadat het ontwerp in de Staatscourant is bekendgemaakt en aan een ieder de gelegenheid is geboden om binnen vier weken na de dag waarop de bekendmaking is geschied, wens en bedenkingen ter kennis van Onze Minister te brengen. Gelijkzeitig met de bekendmaking wordt het ontwerp aan de beide kamers der Staten-Generaal overgelegd.

Artikel 50 t/m 63

Bevatten wijzigingen in andere regelgeving

Artikel 64

Vervallen per 01-01-1998

Artikel 65

Vervallen per 01-05-2004

Artikel 66

1. Deze wet treedt in werking met ingang van de dag na de datum van uitgifte van het Staatsblad waarin zij wordt geplaatst.
2. Met ingang van dezelfde datum wordt de Wet rechtsbijstand aan on- en minvermogenden ingetrokken met dien verstande dat deze laatste wet en de daarop steunende bepalingen, in afwijking van het gestelde in Artikel IV van de Wet van 22 december 1983 tot wijziging van de Wet rechtsbijstand aan on- en minvermogenden, van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering en van de Wet tarieven in burgerlijke zaken van toepassing blijven op rechtsbijstand die krachtens een voor deze datum genomen beslissing aan een rechtzoekende wordt verleend.

Artikel 67

Deze wet kan worden aangehaald als: Wet op de rechtsbijstand.

Lasten en bevelen, dat deze in het Staatsblad zal worden geplaatst en dat alle ministeries, autoriteiten, colleges en ambtenaren wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Bijlage 4

BESLUIT DRAAGKRACHTCRITERIA

RECHTSBIJSTAND

HOOFDSTUK I

BEGRIPSBEPALINGEN

Artikel 1

In dit besluit wordt verstaan onder:

- a. *wet*: Wet op de rechtsbijstand;
- b. *draagkracht*: de draagkracht zoals die overeenkomstig de wet wordt berekend.

Artikel 2

Indien de rechtzoekende minderjarig is, wordt de draagkracht van de ouder of ouders in aanmerking genomen, tenzij:

- a. de minderjarige 16 jaar of ouder en uitwonend is;
- b. de minderjarige thuiswonend is en de ouder(s) geen kinderbijslag voor hem ontvange;
- c. de rechtsbijstand waarvoor een toevoeging wordt aangevraagd, betrekking heeft op een geschil met de ouder(s).

Artikel 3 t/m 9

Vervallen per 01-04-2006

HOOFDSTUK III

VRIJSTELLING EN VERMINDERING VAN DE EIGEN BIJDRAGE

Artikel 10

1. Indien binnen zes maanden nadat een toevoeging is verleend onder oplegging van een eigen bijdrage, als bedoeld in het tweede lid van artikel 35 van de wet, wederom een of meer toevoegingen worden verleend aan dezelfde rechtzoekende of aan degene met wie de rechtzoekende een gezamenlijke huishouding voert op het moment van afgifte van de eerste toevoeging aan de rechtzoekende, bedraagt de eigen bijdrage bij de eerstvolgende en de daaropvolgende twee toevoegingen vijftig procent van de eerst opgelegde eigen bijdrage. Met toevoegingen waarbij geen eigen bijdrage worden opgelegd wordt geen rekening gehouden.
2. Met toevoegingen die aan degene met wie de rechtzoekende een gezamenlijke huishouding voert zijn verleend, wordt uitsluitend rekening gehouden, indien de aanvrager daar om verzoekt en het een zaak betreft waarin geen onderling tegenstrijdige belangen aan de orde zijn.
3. Indien de eigen bijdrage bij een volgende toevoeging zonder toepassing van het in het eerste lid bedoelde kortingspercentage lager is dan met toepassing van dit percentage, legt de raad de laagste eigen bijdrage op. Alsdan vangt de termijn, genoemd in het eerste lid, aan op het moment waarop de toevoeging is verleend, waarbij de laagste eigen bijdrage is opgelegd.

Artikel 11

2. De raad legt geen eigen bijdrage als bedoeld in artikel 35 van de wet op aan de volgende categorieën personen:
  - a. personen die uitsluitend zijn aangewezen op verstrekkingen zoals weergegeven in zowel de Regeling opvang asielzoekers als de Regeling verstrekkingen asielzoekers en andere categorieën vreemdelingen 2005;
  - b. personen wier vrijheid rechtens is ontnomen en die geen inkomsten meer hebben uit een dienstbetrekking, beroep of bedrijf, sociale verzekering of sociale voorziening;
  - c. personen die een vordering in kort geding instellen tegen een beslissing als bedoeld in artikel 38, vijfde lid, derde volzin, van de Wet bijzondere opnemingen in psychiatrische ziekenhuizen.
3. De raad legt geen eigen bijdrage als bedoeld in artikel 35 van de wet op aan minderjarigen ten behoeve van wie een bijzonder curator is benoemd als bedoeld in artikel 250, Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek.
4. Indien de rechtzoekende geen inkomen en vermogen heeft, kan de raad beslissen geen eigen bijdrage als bedoeld in artikel 35 van de wet op de leggen. In het jaarplan, bedoeld in artikel 7 van de wet, wordt inzicht verschaft in het terzake gevoerde beleid.

Artikel 11a

Vervallen per 01-04-2006

Artikel 11b

De eigen bijdrage, bedoeld in artikel 35 van de wet, is gelijk aan het bedrag, genoemd in het derde lid, onderdeel a, van dat artikel, indien rechtsbijstand wordt verleend:

- a. in hoger beroep tegen de afwijzing van het verzoek om toepassing van de schuldsaneringsregeling, bedoeld in artikel 292 van de Faillissementswet;
- b. in de periode waarin de rechtzoekende in staat van faillissement verkeert;
- c. in de periode waarin de schuldsaneringsregeling, bedoeld in Titel III van de Faillissementswet, van toepassing is;
- d. in de periode gedurende welke een schriftelijk vastgelegd akkoord met betrekking tot een buitengerechtelijke schuldsanering, ondertekend door alle schuldeisers en de schuldenaar, overeenkomstig de daarin opgenomen verplichtingen wordt uitgevoerd en waarin in ieder geval zijn opgenomen:
  1. alle vorderingen van de schuldeisers alsmede een opgave van de inkomsten en het vermogen van de schuldenaar;
  2. een beschrijving van het saneringsplan;
  3. het bedrag dat buiten de boedel wordt gelaten en is berekend overeenkomstig het rekenmodel dat door de rechter-commissaris in het faillissement wordt gebruikt voor de berekening van het inkomen, bedoeld in artikel 295 van de Faillissementswet;
  4. de verplichting voor de schuldenaar om de schulden opgenomen in het saneringsplan binnen een zo kort mogelijke termijn te betalen;
  5. de termijn gedurende welke het saneringsplan van kracht is met een maximum van drie jaar en,
  6. dat, indien een organisatie de sanering begeleidt, deze telkens na verloop van zes maanden ten behoeve van de schuldeisers een verslag uitbrengt over de uitvoering van het saneringsplan alsmede een voorstel doet over de aanpassing van het bedrag dat buiten de boedel wordt gelaten.

Artikel 11c

De raad legt geen eigen bijdrage als bedoeld in artikel 35, eerste lid van de wet op aan de rechtzoekende die met het oog op de toepassing van artikel 51a van het Wetboek van Strafvordering als benadeelde partij zijn schade wil vorderen.

Artikel 12

Indien de rechtzoekende overeenkomstig artikel 35, eerste lid, van de wet blijkt een betalingsbewijs een eigen bijdrage heeft voldaan, wordt deze, indien de rechtsbijstand op basis van een toevoeging wordt voortgezet, op de daarvoor vastgestelde eigen bijdrage in mindering gebracht.

Artikel 12a

Indien het geschatte inkomen of vermogen, bedoeld in artikel 34c van de wet, binnen de grenzen, genoemd in artikel 34, eerste en tweede lid, van de wet, valt, maar de terugval in het inkomen of vermogen niet ten minste 15% is, wordt desondanks door de raad een toevoeging verleend.

HOOFDSTUK IV DE VERKLARING OMTRENT INKOMEN EN VERMOGEN

Artikel 13

Vervallen per 01-04-2006

Artikel 14

Indien de rechtzoekende een rechtspersoon is, kan bij de indiening van de aanvraag om toevoeging worden volstaan met de overlegging van de meest recente jaarrekening aan de raad. Desgewenst kan de raad van de rechtspersoon verlangen andere bescheiden over te leggen.

Artikel 15

Vervallen per 01-04-2006

HOOFDSTUK V INKOMENS- EN VERMOGENSTOETS BIJ VERLENGDE SPREEKURVOORZIENING

Artikel 16

Alvorens rechtsbijstand wordt verleend overeenkomstig artikel 19, eerste lid, onder b, van de wet berekent de stichting de draagkracht van de rechtzoekende volgens een bij ministeriële regeling vastgesteld berekeningsmodel.

**HOOFDSTUK VI
OPVRAGEN VAN GEGEVENS BIJ DE
BELASTINGDIENST**

Artikel 17

Vervallen per 01-04-2006

HOOFDSTUK VII SLOTBEPALINGEN

Artikel 18

Dit besluit treedt in werking met ingang van de dag na de datum van uitgifte van het Staatsblad waarin het wordt geplaatst, en werkt terug tot en met 1 januari 1994.

Artikel 19

Dit besluit wordt aangehaald als: Besluit draagkrachtcriteria rechtsbijstand.

Bijlage 5

BESLUIT RECHTSBIJSTAND- EN TOEVOEGCRITERIA

Artikel 1

In dit besluit wordt verstaan onder:

- a. *de wet*: de Wet op de rechtsbijstand;
- b. *belang*: het belang voor zover de behartiging waarvan de rechtzoekende rechtsbijstand verzoekt voorzover dat belang hem rechtstreeks en individueel aangaat.

Artikel 2

Rechtsbijstand kan worden verleend indien de aanvraag daartoe voldoet aan de in de wet gestelde criteria en rechtsbijstand op grond van dit besluit niet is uitgesloten.

Artikel 3

Rechtsbijstand wordt als zijnde van elke grond ontbloom niet verleend indien de aanvraag betrekking heeft op een vordering of verweer:

- a. voor de instelling waarvan de wettelijke termijn is verstreken of, indien de aanwending van een rechtsmiddel wordt voorgesteld, de termijn waarbinnen deze kan worden aangewend is verstreken;
- b. waarvoor de rechtzoekende geen of een volstrekt ontoereikende grond verschaft;
- c. dat uitsluitend wordt gevoerd om uitstel van betaling of van executie te verkrijgen;
- d. waarover reeds eerder door meer dan één rechtsbijstandverlener een advies is gegeven;

e. waarvan gezien de recente rechtspraak redelijkerwijs mag worden aangenomen dat deze geen kans van slagen maakt;

f. dat betrekking heeft op een tweede of volgende aanvraag tot verlening van een verblijfsvergunning asiel voor bepaalde tijd in welk kader redelijkerwijs buiten twijfel is dat de nieuwe feiten of omstandigheden vóór de onherroepelijke beslissing op de eerdere aanvraag tot verlening van een verblijfsvergunning asiel voor bepaalde tijd naar voren hadden kunnen worden gebracht, tenzij redelijkerwijs kan worden aangenomen dat de bijzondere omstandigheden van het geval noodzaken tot het verlenen van rechtsbijstand.

Artikel 4

1. Rechtsbijstand wordt, als zijnde van onvoldoende belang, behalve tijdens een spreekuur als bedoeld in artikel 19, eerste lid, onder a, van de wet, niet verleend indien het op geld waardeerbare belang blijft beneden een bedrag van € 90,00.
2. Rechtsbijstand op basis van een toevoeging wordt, als zijnde van onvoldoende belang, niet verleend indien het op geld waardeerbare belang blijft beneden een bedrag van € 180,-
3. Indien de rechtsbijstand betrekking heeft op een beroep in cassatie wordt de toevoeging geweigerd indien het op geld waardeerbare belang blijft beneden een bedrag van € 360,-.
4. Indien de rechtsbijstand betrekking heeft op een beroep in cassatie in een strafzaak uitsluitend betreffende een of meer overtredingen wordt jegens de verdacht de toevoeging geweigerd, indien met toepassing van artikel 9a van het Wetboek van Strafrecht geen straf of maatregel werd opgelegd of geen andere straf of maatregel werd opgelegd dan een geldboete tot een maximum – of, wanneer bij het vonnis twee of meer geldboetes zijn opgelegd, tot een gezamenlijk maximum – van € 250,-.

5. In afwijking van het vierde lid wordt in de gevallen, bedoeld in de artikelen 404, derde lid en 427, derde lid, van het Wetboek van Strafvordering, een toevoeging verleend ongeacht de hoogte van het op geld waardeerbare belang.
6. Indien het belang bestaat uit een periodiek te betalen of te ontvangen waarde, wordt het belang gesteld op de waarde van de betaling of ontvangst, vermenigvuldigd met het aantal malen dat deze waarde moet worden betaald dan wel ontvangen in een periode van ten hoogste twee jaar.
7. In afwijking van het in de voorgaande leden bepaalde kan rechtsbijstand of een toevoeging worden verleend indien zwaarwegende belangen van de rechtzoekende dit rechtvaardigen.

Artikel 5

1. Voor rechtsbijstand in strafzaken wordt, behalve tijdens het spreekuur, geen rechtsbijstand verleend indien de zaak dient bij de kantonrechter.
2. In afwijking van het eerste lid kan een toevoeging worden verleend, indien zwaarwegende belangen van de rechtzoekende dit rechtvaardigen of de bijzondere feitelijke of juridische ingewikkeldheid van het geval dat vereist.

Artikel 6

1. Voor rechtsbijstand in zaken betreffende Boek I van het Burgerlijk Wetboek wordt geen toevoeging verleend:
  - a. indien de kantonrechter bevoegd is van het verzoek, de vordering of het verweer kennis te nemen.
  - b. indien de aanvraag betrekking heeft op wijziging van de geslachtsnaam of wijziging van een spelfout in de voornaam.

2. In afwijking van het eerste lid onder a kan een toevoeging worden verleend:
  - a. indien de bijzondere feitelijke of juridische ingewikkeldheid van het geval dat vereist of,
  - b. indien de rechtzoekende verweerder is in een procedure als bedoeld in artikel 431 Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek.

Artikel 7

Voor rechtsbijstand terzake van het treffen van een afbetalingsregeling, het aanvragen van het eigen faillissement of het kwijtschelden van een schuld wordt geen toevoeging verleend.

Artikel 8

1. Geen toevoeging wordt verleend indien de rechtsbijstand uitsluitend is verzocht voor:
  - a. het indienen van aanvragen om toelating tot Nederland op grond van de Vreemdelingenwet, tenzij de rechtzoekende met onmiddellijke uitzetting of inbewaringstelling wordt bedreigd of de aanvraag betrekking heeft op een verzoek om toelating als vluchteling en niet kan worden volstaan met het verlenen van rechtsbijstand tijdens een spreekuur dat voorafgaat aan het gehoor;
  - b. het aanvragen van een uitkering;
  - c. het indienen van een aanvraag tot naturalisatie;
  - d. het doen van belastingaangifte;
  - e. het indienen van een bezwaarschrift in een belastingzaak, indien het bezwaar uitsluitend betrekking heeft op een geschil van feitelijke of rekenkundige aard;
  - f. het vragen van kwijtschelding van een belastingschuld;

- g. het vragen van een voor beroep vatbare beslissing tenzij de aanvraag uitvoerig wordt gemotiveerd;
  - h. het vragen van vrijstelling of uitstel van de militaire dienstplicht;
  - i. het verkrijgen van rechtsbijstand;
  - j. het indienen van een andere aanvraag bij een bestuursorgaan om een besluit te nemen.
2. In afwijking van het eerste lid kan een toevoeging worden verleend, indien de bijzondere feitelijke of juridische ingewikkeldheid van het geval dat vereist.

Artikel 9

Dit besluit treedt in werking met ingang van de dag na de datum van uitgifte van het Staatsblad waarin het wordt geplaatst, en werkt terug tot en met 1 januari 1994.

Artikel 10

Dit besluit kan worden aangehaald als: Besluit rechtsbijstand- en toevoegcriteria.

Bijlage 6

INKOMEN, VERMOGEN EN EIGEN BIJDRAGE PER 1 JANUARI 2007

Met ingang van 1 januari 2007 gelden de hieronder genoemde inkomens- en vermogensgrenzen en eigen bijdragen voor de gesubsidieerde rechtsbijstand en gesubsidieerde mediation. De Wet op de rechtsbijstand bepaalt dat de raad voor rechtsbijstand dient uit te gaan van de fiscale gegevens uit 2005 (het peiljaar). Deze gegevens worden door de belastingdienst aan de raad verstrekt.

Inkomensnormen en eigen bijdragen reguliere toevoeging

gehuwd, samenwonend of eenoudergezin		alleenstaand
fiscaal jaarinkomen	eigen bijdrage	fiscaal jaarinkomen
t/m € 22.000	€ 92*	t/m € 15.800
€ 22.001 - € 22.800	€ 145	€ 15.801 - € 16.300
€ 22.801 - € 24.100	€ 249	€ 16.301 - € 17.100
€ 24.101 - € 26.700	€ 439	€ 17.101 - € 18.900
€ 26.701 - € 31.700	€ 690	€ 18.901 - € 22.400

* In strafzaken wordt in de laagste inkomenscategorie geen eigen bijdrage opgelegd.

Inkomensnormen en eigen bijdragen mediation

	eigen bijdrage		bij een fiscaal jaarinkomen in het peiljaar van:	
	tot vier uur	vier uur of meer, een surplus van:	gehuwd, samenwonend of eenoudergezin	alleenstaand
Trede 1	€ 46	nihil	t/m €22.000	t/m € 15.800
Trede 2	€ 46	€ 46	€ 22.001 - € 31.700	€ 15.801 - € 22.400

Vermogensnormen reguliere toevoeging en mediation

Er bestaat geen recht op gesubsidieerde rechtsbijstand en gesubsidieerde mediation als het vermogen in box 3 in 2005 (het peiljaar) hoger is dan het van toepassing zijnde heffingsvrij vermogen.

Heffingsvrij vermogen

	vrijgesteld per persoon	toeslag per minderjarig kind
2005 (het peiljaar)	€ 19.522	€ 2.607

Bij 65+ geldt nog een extra heffingsvrij vermogen van maximaal € 25.842

NORMEN LICHTE ADVIESTOEVOEGING

Voor de lichte adviestoevoeging gelden afwijkende inkomens- en vermogensnormen en een afwijkende eigen bijdrage. De toepasselijke normen per 1 januari 2007 zijn hieronder weergegeven.

Inkomensnormen en eigen bijdrage

gehuwd, samenwonend of eenoudergezin		alleenstaand
netto maandinkomen	eigen bijdrage	netto maandinkomen
0 - €2.191	€ 13,50	0 - €1.558

Vermogensnormen

Er bestaat geen recht op een lichte adviestoevoeging als het vermogen in box 3 in 2007 hoger is dan het van toepassing zijnde heffingsvrij vermogen.

Heffingsvrij vermogen

	vrijgesteld per persoon*	toeslag per minderjarig kind
2007	€20.014	€2.674

* Bij 65+ geldt nog een extra heffingsvrij vermogen van maximaal € 26.494.

Bijlage 7

BELEIDSREGEL SUBSIDIËRING

MEDISCH

HAALBAARHEIDSONDERZOEKEN

IN LETSELSCHADEZAKEN (MHO)

Directie Toegang Rechtsbestel/5362391/05/DTR/12 juli 2005

De Minister van Justitie,
Gelet op artikel 4:23, derde lid, onder d, van de Algemene wet
bestuursrecht;
Besluit:

Artikel 1

1. In deze regeling wordt verstaan onder:
  - a. *de wet*: de Wet op de rechtsbijstand;
  - b. *letselschadezaak*: juridische zaak tussen de rechtzoekende en een wederpartij ter vaststelling van aansprakelijkheid en het verkrijgen van schadevergoeding verband houdende met een ongeval, arbeidsomstandigheid, medisch onzorgvuldig handelen of geweldsdelict;
  - c. *medisch haalbaarheidsonderzoek*: onderzoek naar de medische haalbaarheid van een letselschadezaak door een medicus die is ingeschreven in een register als bedoeld in de Wet op de beroepen in de individuele gezondheidszorg, resulterend in een schriftelijke conclusie;
  - d. *medisch deskundigenbericht*: schriftelijk rapport van een onafhankelijk medisch specialist die is ingeschreven in een register als bedoeld in de Wet op de beroepen in de individuele gezondheidszorg, waarin de medische uitgangspunten voor de letselschadeafwikkeling worden vastgesteld.

2. Artikel 1 van de wet op de rechtsbijstand is van overeenkomstige toepassing.

Artikel 2

1. Onze Minister verstrekt overeenkomstig de bepalingen van deze regeling aan een rechtzoekende een subsidie voor de kosten van een medisch haalbaarheidsonderzoek.
2. De subsidie wordt uitsluitend verstrekt aan een natuurlijk persoon wiens financiële draagkracht de in artikel 34 van de wet genoemde bedragen niet overschrijdt, ten behoeve van wie een toevoeging in de letselschadezaak is of wordt verleend en die anderszins geen aanspraak kunnen maken op vergoeding van de kosten van een medisch haalbaarheidsonderzoek.
3. De raden verstrekken namens Onze Minister de subsidie, bedoeld in het eerste lid.

Artikel 3

1. De subsidie wordt door de rechtzoekende aangevraagd bij de raad die beslist over de aanvraag om verlening van de toevoeging.
2. De aanvraag bevat tenminste:
  - a. een verklaring van de rechtzoekende dat hij redelijkerwijs anderszins geen aanspraak kan maken op een vergoeding van de kosten van het medisch haalbaarheidsonderzoek;
  - b. een verklaring van de medicus die het medisch haalbaarheidsonderzoek uitvoert dat hij ingeschreven staat in een register als bedoeld in de Wet op de beroepen in de individuele gezondheidszorg;
  - c. een verklaring van de rechtsbijstandverlener, inhoudende dat:
    - i. aansprakelijkheid in de letselschadezaak niet vaststaat;

- ii. het onderzoek noodzakelijk is ter beoordeling van de medische haalbaarheid van de letselschadezaak;
  - iii. hij ermee instemt dat het voorschot, bedoeld in het vierde lid, door zijn tussenkomst door de raad wordt betaald aan de rechtzoekende.
3. De subsidie bedraagt ten hoogste € 200, vermeerderd met de verschuldigde omzetbelasting, per medisch haalbaarheidsonderzoek.
  4. Indien de raad positief op de aanvraag om het medisch haalbaarheidsonderzoek heeft beslist, betaalt deze ten behoeve van de rechtzoekende, door tussenkomst van de rechtsbijstandverlener, een voorschot van € 200 vermeerderd met de verschuldigde omzetbelasting per medisch haalbaarheidsonderzoek.

Artikel 4

1. De raad kan, op basis van een daartoe strekkende aanvraag, voor niet meer dan twee medische haalbaarheidsonderzoeken in dezelfde letselschadezaak subsidie verstrekken.
2. Subsidie voor een tweede medisch haalbaarheidsonderzoek in dezelfde letselschadezaak wordt uitsluitend verstrekt indien dit door de raad noodzakelijk wordt geacht ter onderbouwing van de zin en de noodzaak van een mogelijk met de rechtzoekende te sluiten geldlening voor een medisch deskundigenbericht.

Artikel 5

1. Uiterlijk zes maanden na dagtekening van de beschikking tot subsidieverlening wordt door de rechtzoekende een aanvraag ingediend tot vaststelling van de subsidie.
2. Bij de aanvraag wordt overgelegd:
  - a. het schriftelijke bewijs waaruit blijkt dat het medisch haalbaarheidsonderzoek is uitgevoerd door een medicus die is ingeschreven in een register als bedoeld in de Wet op de beroepen in de individuele gezondheidszorg;
  - b. het schriftelijke bewijs van de kosten van het medisch haalbaarheidsonderzoek;
  - c. een verklaring van de rechtzoekende dat de kosten van het medisch haalbaarheidsonderzoek niet op een andere wijze geheel of gedeeltelijk worden vergoed.
3. Indien de aanvraag tot vaststelling van de subsidie niet binnen de in het eerste lid bedoelde termijn is ingediend, wordt de subsidie op nihil vastgesteld.

Artikel 6

Deze regeling is van toepassing op aanvragen om verlening van subsidie die op of na de datum van 10 mei 2005 zijn ingediend voor de kosten van een na die datum uit te voeren medisch haalbaarheidsonderzoek.

Artikel 7

Deze regeling treedt in werking met ingang van de tweede dag na dagtekening van de Staatscourant waarin zij wordt geplaatst en werkt terug tot en met 10 mei 2005.

Artikel 8

Deze regeling wordt aangehaald als: Regeling subsidiëring medische haalbaarheidsonderzoeken in letselschadezaken.

Toelichting beleidsregel MHO

Algemeen

Overeenkomstig het gestelde in de brieven aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal van 7 februari, 4 maart en 10 mei 2005 (Kamerstukken II, 2004-20045, 29 800 VI, nrs. 109, 114 en 144), treffen de Minister van Justitie en de raden voor rechtsbijstand (hierna: de raad) een voorziening die bestaat uit een subsidieregeling voor medische haalbaarheidsonderzoeken en de voorfinanciering voor deskundigenberichten in letselschadezaken.

De onderhavige regeling vormt de grondslag voor het eerstgenoemde deel van de voorziening: de subsidie voor medische haalbaarheidsonderzoeken. Deze subsidieregeling zal namens de Minister van Justitie door de raad worden uitgevoerd. Het tweede deel van de voorziening, het voorfinancieren van kosten van deskundigenberichten zal worden uitgevoerd in de vorm van civielrechtelijke overeenkomsten van geldlening, te sluiten door de raad.

Met de subsidieregeling voor medische haalbaarheidsonderzoeken wordt beoogd de toegang tot het recht in letselschadezaken voor rechtzoekenden die onder de Wet op de rechtsbijstand (hierna: Wrb) vallen te verbeteren, door in die gevallen waarin anderszins geen recht bestaat op vergoeding, subsidie te verstrekken voor de kosten van een medisch haalbaarheidsonderzoek.

Met behulp van een medisch haalbaarheidsonderzoek kan snel en tegen relatief beperkte kosten meer duidelijkheid worden verkregen over de medische basis van de aansprakelijkheidsvraag en daarmee voor de afweging die de rechtzoekende - meestal samen met zijn rechtsbijstandverlener - zal maken omtrent een eventueel te starten (vervolg-)procedure. Bovendien worden met deze

onderzoeken gegevens verzameld die essentieel kunnen zijn in de buitengerechtelijke of gerechtelijke fase van het geschil. Deze gegevens kunnen voor partijen immers een goede basis vormen om er in onderling overleg uit te komen. Als partijen onderling niet tot overeenstemming komen kan het geschil beter onderbouwd aan de rechter worden voorgelegd.

Letselschadezaken zijn in te delen in grofweg vier categorieën, te weten ongevallen (bijvoorbeeld verkeersongevallen en arbeidsongevallen), arbeidsomstandigheden, medisch onzorgvuldig handelen en geweldsdelicten. In de meerderheid van gevallen (met name bij verkeersongevallen, arbeidsongevallen en geweldsdelicten), behoudens bij medisch onzorgvuldig handelen, staat aansprakelijkheid van meet af aan vast en heeft het letselschadetraject enkel nog betrekking op het vaststellen van de omvang van de geleden schade. Indien aansprakelijkheid vaststaat heeft de benadeelde op grond van artikel 6:96, tweede lid van het Burgerlijk Wetboek, jegens een aansprakelijke partij recht op volledige vergoeding van de kosten van (ondermeer) rechtsbijstand en medisch onderzoek. Dit op voorwaarde dat het redelijk is om deze kosten te maken en dat deze van redelijke omvang zijn (dubbele redelijkheidstoets).

Het medisch haalbaarheidsonderzoek, en de onderhavige subsidieregeling voor rechtzoekenden die onder de Wrb vallen, is met name van betekenis in letselschadezaken waarin de aansprakelijkheid (nog) niet vaststaat, en dus op voorhand geen recht bestaat op vergoeding van de kosten van medisch onderzoek. In de praktijk zal het voornamelijk gaan om medisch onzorgvuldig handelen, dan wel om die gevallen waarin aanwijzingen bestaan dat een medische fout werd gemaakt maar dit niet a prima vista kan worden vastgesteld.

De kosten van het medisch haalbaarheidsonderzoek ten behoeve van Wrb-gerechtigden worden tegen een maximumbedrag gesubsidieerd. De subsidie dient door de rechtzoekende te worden aangevraagd bij de raad. Het

maximale subsidiebedrag bedraagt € 200 (excl. BTW) per haalbaarheidsonderzoek.

In de regeling is een aantal vereisten opgenomen die waarborgen dat de aangevraagde subsidie daadwerkelijk voor een medisch haalbaarheidsonderzoek in een letselschadezaak gebruikt wordt. Zo wordt subsidie alleen verstrekt aan rechtzoekenden aan wie rechtsbijstand op basis van een toevoeging wordt verleend. Bovendien dient de aanvraag een verklaring te bevatten van de medicus en de rechtsbijstandverlener. Zes maanden nadat de subsidie is verleend dient de rechtzoekende de aanvraag tot vaststelling van de subsidie, met de daarbij behorende verklaring en bewijzen, in te dienen bij de raad.

Artikelsgewijze toelichting

Artikel 1

In artikel 1 is ondermeer aangegeven wat in het kader van de onderhavige regeling wordt verstaan onder een letselschadezaak. Subsidie wordt uitsluitend verstrekt ten behoeve van een onafhankelijk medisch haalbaarheidsonderzoek dat wordt uitgevoerd in het kader van een letselschadezaak die voortvloeit uit een ongeval, arbeidsomstandigheid, medisch onzorgvuldig handelen of geweldsdelict. De subsidieregeling is niet van toepassing op medische haalbaarheidsonderzoeken die plaatsvinden in bestuursrechtelijke geschillen over bijvoorbeeld arbeidsongeschiktheid.

In de definitie van het medische haalbaarheidsonderzoek is bepaald dat het medisch onderzoek dient te worden uitgevoerd door een medicus die staat ingeschreven in een register als bedoeld in de Wet op de beroepen in de individuele gezondheidszorg (Wet Big). In artikel 1 is tevens een definitie gegeven van het medische deskundigenbericht, dat genoemd is in artikel 4, tweede lid van de onderhavige regeling.

Artikel 2

In artikel 2 is aangegeven met welk doel de subsidie wordt verstrekt, namelijk het doen uitvoeren van een medisch haalbaarheidsonderzoek in een letselschadezaak. De subsidieregeling wordt namens de minister uitgevoerd door de raden. Aanvragen om een subsidie kunnen worden ingediend bij een van de vijf raden, te weten de raad te 's-Hertogenbosch, Arnhem, 's-Gravenhage, Amsterdam en Leeuwarden. De regeling is uitsluitend van toepassing op rechtzoekenden die onder de Wrb vallen. Rechtzoekenden met een inkomen of vermogen boven de Wrb-grens komen niet voor subsidie in aanmerking. Bovendien wordt uitsluitend subsidie verstrekt aan rechtzoekenden ten behoeve van wie in de letselschadezaak een toevoeging is of zal worden verleend, en die anderszins geen aanspraak maken op een vergoeding van de kosten, bijvoorbeeld jegens de aansprakelijke wederpartij. Voor de inkomens- en vermogentoets die de raad in het kader van de subsidieaanvraag zal uitvoeren, wordt aangesloten bij de toets die in het kader van de toevoegingsaanvraag wordt uitgevoerd. Een afwijzing van de aanvraag om de toevoeging leidt tot een afwijzing van de aanvraag om een subsidie. Hoewel de subsidieregeling in beginsel van toepassing is op de in de definitie van letselschadezaak genoemde typen letselschadezaken, zal subsidie voor een medisch haalbaarheidsonderzoek, zoals aangegeven in het algemene deel van de toelichting, uitsluitend nodig zijn indien de aansprakelijkheid niet vaststaat. Het gaat in de praktijk daarbij voornamelijk om medisch onzorgvuldig handelen. In andere letselschadezaken staat de aansprakelijkheid veelal (van meet af aan) vast, waardoor recht bestaat op de vergoeding van gemaakte (onderzoeks-)kosten door de wederpartij.

Artikel 3

In artikel 3 is bepaald dat de subsidie door de rechtzoekende dient te worden aangevraagd bij de raad. Daarbij wordt in ieder geval een tweetal verklaringen overgelegd, te weten een verklaring van de medicus die het medisch haalbaarheidsonderzoek uitvoert en een verklaring van de rechtsbijstandverlener. Op de eerste plaats gaat het om zaken

waarin de aansprakelijkheid niet vaststaat. Indien zulks immers wel het geval is, dan bestaat jegens de wederpartij recht op vergoeding van de kosten van het medisch haalbaarheidsonderzoek. Overeenkomstig artikel 6:96, tweede lid, van het Burgerlijk Wetboek worden ook deze kosten vergoed. Dit artikel heeft een zeer ruim bereik en vormt in de praktijk voor benadeelden een alleszins adequate voorziening indien aansprakelijkheid als zodanig vaststaat. Het gaat dan om de financiering van rechtshulp en andere bijstand voor letselschadeslachtoffers. In het arrest van 11 juli 2003 (NJ 2005/50 Bravenboer/London) stelde de Hoge Raad vast dat dit recht zelfs geldt voor kosten die een benadeelde maakt om een letselschadeclaim te onderbouwen, ook wanneer de schade naderhand niet komt vast te staan of als het causaal verband ontbreekt. Dit uiteraard mits aan de 'dubbele redelijkheidstoets' is voldaan, dat wil zeggen dat het vermoeden van de benadeelde dat hij wél letselschade had geleden een redelijk vermoeden moet zijn geweest en dat de kosten redelijk van omvang zijn.

Indien anderszins geen aanspraak bestaat op vergoeding van de kosten van het medisch haalbaarheidsonderzoek komt betrokkene, als aan de overige voorwaarden voor subsidieverlening is voldaan, in aanmerking voor subsidie.

De hoogte van de subsidie is gelijk aan de werkelijke kosten van het medisch haalbaarheidsonderzoek tot een maximum van € 200 per onderzoek, vermeerderd met de verschuldigde omzetbelasting.

Meerkosten komen niet voor subsidie in aanmerking. Indien de subsidieaanvraag door de raad is goedgekeurd verstrekt de raad een standaardvoorschot ter hoogte van € 200, vermeerderd met de verschuldigde omzetbelasting, per medisch haalbaarheidsonderzoek. Het voorschot wordt door de raad ten behoeve van de rechtzoekende overgemaakt aan de rechtsbijstandverlener.

Artikel 4

In artikel 4 is tot uitdrukking gebracht dat per letselschadezaak voor ten hoogste twee medische haalbaarheidsonderzoeken

subsidie kan worden verstrekt. De tweede subsidie voor een medisch haalbaarheidsonderzoek wordt uitsluitend verstrekt indien dit door de raad met het oog op een mogelijk met de rechtzoekende te sluiten geldlening voor een medisch deskundigenbericht, noodzakelijk worden geacht. Ter toelichting dient het onderstaande.

De bedoeling van een medisch haalbaarheidsonderzoek is om snel en tegen relatief beperkte kosten duidelijkheid te verkrijgen over de medisch haalbaarheid van een letselschadezaak dan wel over de noodzaak van een medisch deskundigenbericht. Zo zal het medisch haalbaarheidsonderzoek uitwijzen of de letselschadezaak medisch gezien haalbaar of onhaalbaar is, of dat een medisch deskundigenbericht zinvol en noodzakelijk is om tot een oordeel inzake de medisch haalbaarheid te komen. In veel gevallen zal de medische haalbaarheid op basis van het haalbaarheidsonderzoek zijn in te schatten. In die gevallen kan worden volstaan met één haalbaarheidsonderzoek. Er is echter een situatie denkbaar waarin een tweede haalbaarheidsonderzoek in de vorm van een second opinion noodzakelijk is. Het betreft de situatie waarin de rechtzoekende een beroep doet op de in het algemeen deel van deze toelichting genoemde voorfinanciering voor een medisch deskundigenbericht, terwijl een deskundigenbericht op basis van het uitgevoerde medische haalbaarheidsonderzoek niet zinvol of noodzakelijk wordt geacht. In dat geval kan de raad besluiten om, op een daartoe strekkende aanvraag, ten hoogste éénmaal een subsidie te verlenen voor een tweede medisch haalbaarheidsonderzoek.

Artikel 5

In artikel 5 is bepaald dat uiterlijk zes maanden na dagtekening van de beschikking tot subsidieverlening, bij de raad een aanvraag dient te worden ingediend tot vaststelling van de subsidie. Daarbij dient te worden verantwoord dat het onderzoek is uitgevoerd door een Big-geregistreeerde medicus. Tevens dient aan de raad het schriftelijke bewijs te worden overgelegd van de kosten van het medische haalbaarheidsonderzoek, alsmede een verklaring van de

rechtzoekende dat deze kosten op geen enkele andere wijze worden vergoed. Op basis van de verstrekte gegevens stelt de raad de subsidie vast. Middelen die niet of gedeeltelijk niet voor het doel waarvoor zij bestemd waren, zijn aangewend, worden teruggevorderd. Indien het verzoek tot vaststelling van de subsidie niet binnen de termijn van zes maanden is ingediend, wordt de subsidie op nihil vastgesteld en het verstrekte voorschot teruggevorderd.

Artikelen 6 en 7

De terugwerkende kracht tot en met 10 mei 2005, die aan de werking van de regeling is toegekend, sluit aan bij de eerder genoemde de brief aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal (Kamerstukken II, 2004-20045, 29 800 VI, nr.144), waarin is aangegeven dat de voorziening door de Raden per die datum wordt uitgevoerd. Voor subsidie komen uitsluitend medische haalbaarheidsonderzoeken in aanmerking die op of na de datum van 10 mei 2005 zijn of worden uitgevoerd en waarvoor na die datum bij de raad subsidie is aangevraagd.

Bijlage 8

SITUATIES WAARIN LAST TOT TOEVOEGING RAADSMAN WORDT AFGEGEVEN

Ambtshalve lastgeving

- artikel 40, tweede en derde lid Sv; na een bevel tot invezekeringstelling
- artikel 41, eerste lid onder a Sv; na een bevel tot bewaring of gevangenneming
- artikel 41, eerste lid onder b Sv; indien hoger beroep is aangetekend tegen het eindvonnis in eerste aanleg en de voorlopige hechtenis is bevolen
- artikel 45, eerste lid Sv; toevoeging van een andere raadsman bij verhindering of ontstentenis van de tevoren toegevoegde raadsman
- artikel 187a Sv; toevoeging van een raadsman bij het instellen van een gerechtelijk vooronderzoek aan de verdachte die geen raadsman heeft
- artikel 470, tweede lid Sv; bij toepassing van voorlopige hechtenis na verwijzing door de Hoge Raad in het kader van procedure tot herziening
- artikel 489, eerste lid Sv; indien een vervolging is aangevangen tegen een minderjarige terzake van een feit, waarvan de rechtbank in eerste aanleg kennis neemt
- artikel 489, tweede lid, onder a Sv; wanneer de minderjarige verdachte rechtens van zijn vrijheid is beroofd en tegen hem een vervolging is aangevangen wegens een feit, waarvan de rechtbank niet in eerste aanleg kennis neemt
- artikel 489, tweede lid onder b Sv; indien de rechter van oordeel is dat de minderjarige verdacht bij een verhoor op de voet van artikel 77dd van het Wetboek

- van Strafrecht (wijziging in opgelegde bijzondere voorwaarde, de tenuitvoerlegging van een voorwaardelijke straf of de herroeping van de vervroegde invrijheidstelling) rechtsbijstand behoeft
- artikel 509c Sv; bij de berechting van verdachten bij wie een gebrekkige ontwikkeling of ziekelijke stoornis van de geestesvermogens wordt vermoed
  - artikel 509k Sv; indien de officier van justitie alsnog terbeschikkingstelling met dwangverpleging op de voet van artikel 38c Wetboek van Strafrecht vordert
  - artikel 509r Sv; indien de officier van justitie de verlenging van de terbeschikkingstelling heeft gevorderd
  - artikel 580, vierde lid Sv; bij het rechtsgeding tot herkenning van veroordeelden of andere gevonniste personen, indien de zaak bij een rechterlijk college is aangebracht
  - artikel 15b, derde lid van het Wetboek van Strafrecht; indien de officier van justitie het uitstel of achterwege blijven van de vervroegde invrijheidstelling heeft gevorderd;
  - artikel 62, eerste lid van de Beginselenwet verpleging ter beschikking gestelden: indien de ter beschikking gestelde beklag doet op grond van artikel 56 van deze wet
  - Artikel 52, derde lid en 64 van de Wet overdracht tenuitvoerlegging strafvonnis: bij het horen op het advies tot overdracht van de tenuitvoerlegging van een strafvonnis aan een vreemde staat respectievelijk bij de invezekeringstelling na aanhouding voor de tenuitvoerlegging van een rechterlijke beslissing uitgesproken in een vreemde staat
  - artikel 24, derde lid van de Uitleveringswet: bij het horen van de persoon jegens wie een verzoek om uitlevering is gedaan
  - artikelen 8, derde lid, 22, eerste lid en 41, twaalfde lid van de Wet bijzondere opnemingen in psychiatrische ziekenhuizen: bij het horen van de persoon ten aanzien van wie een vordering is ingesteld tot het

- verlenen van een voorlopige machtiging tot opname of verblijf in een psychiatrisch ziekenhuis; indien de burgemeester last heeft gegeven tot inbewaringstelling; respectievelijk in verband met de behandeling van een verzoekschrift aan de rechter ter verkrijging van een beslissing op een klacht
- artikel 817, tweede lid Rv; indien een echtgenoot een verzoek om echtscheiding heeft gedaan en de andere echtgenoot op grond van een geestesstoornis verblijft in een ziekenhuis, verpleeghuis, verpleeginrichting of een psychiatrische inrichting
  - artikel 1:254 BW: uithuisplaatsing van een minderjarige

Lastgeving op verzoek van rechtzoekende

- artikel 42, eerste lid Sv; indien de verdachte – anders dan krachtens een bevel tot inverzekeringstelling – rechtens van zijn vrijheid is beroofd en een vervolging tegen hem is aangevangen
- artikel 59 en 101 van de Vreemdelingenwet 2000: bij vrijheidsontneming ingevolge de Vreemdelingenwet, respectievelijk bij wijziging van de toegevoegde raadsman